

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

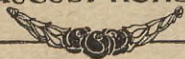

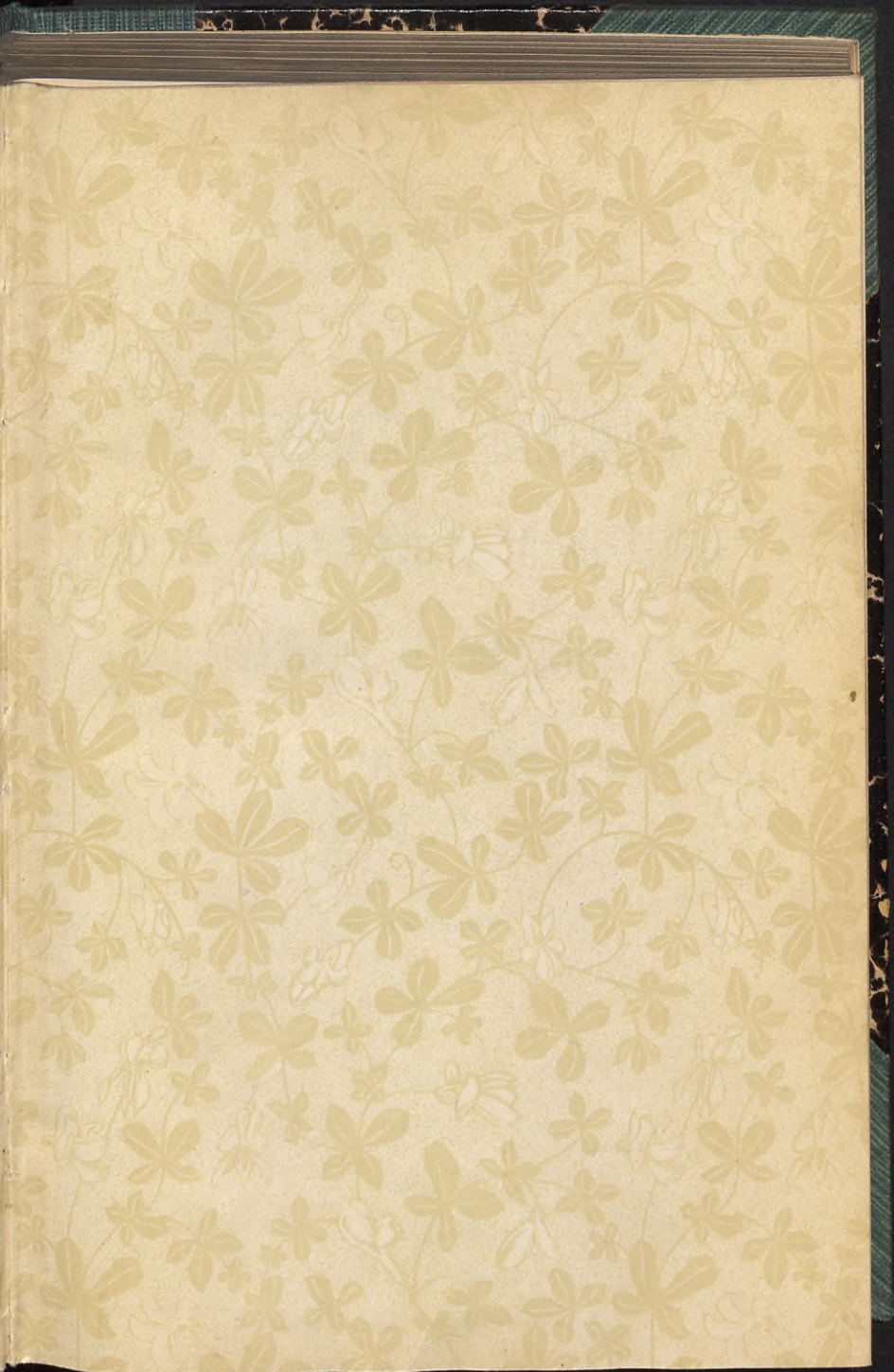
Litt.
Sv.

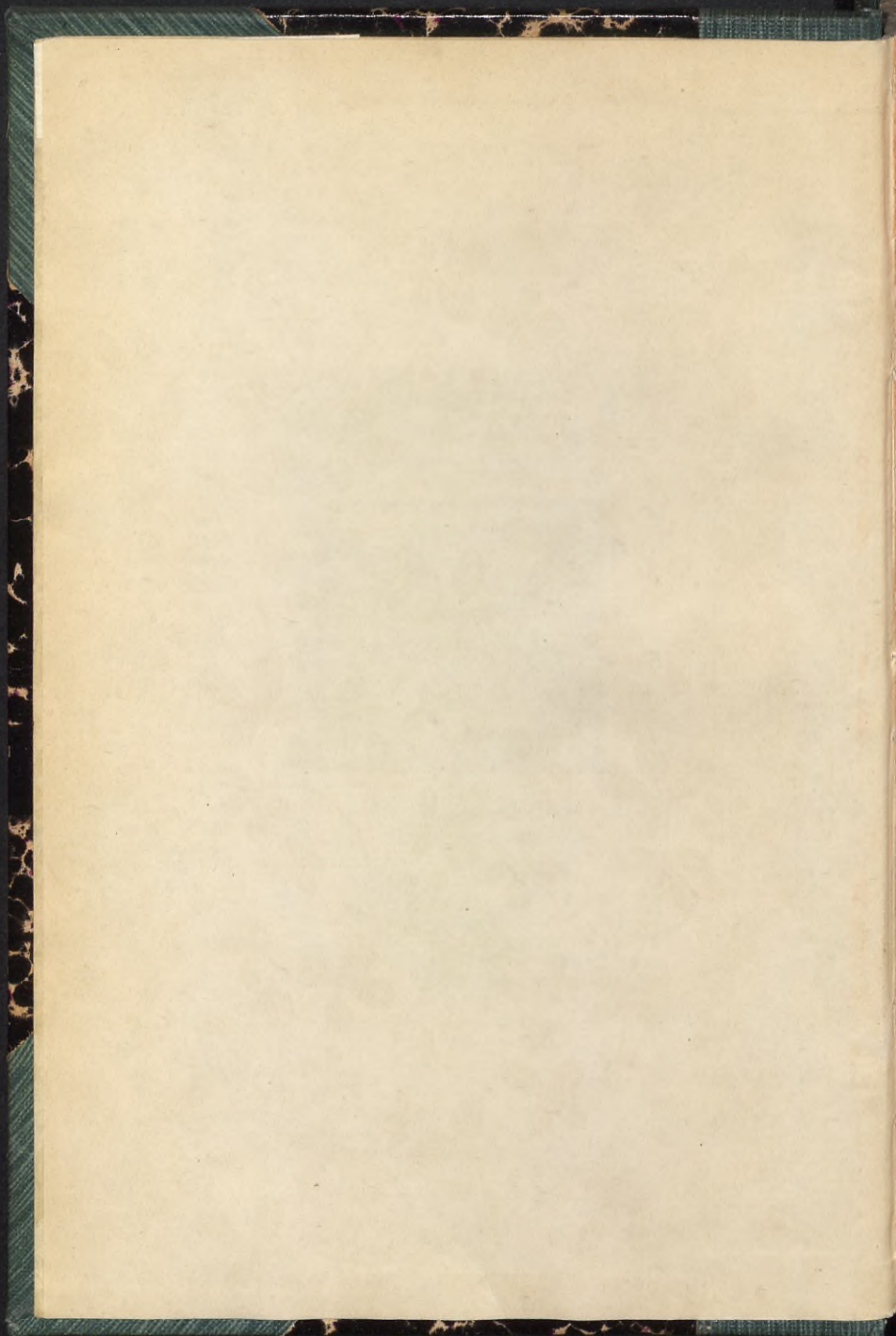
TRANEMÅLA
SÄMLINGEN

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

PRELATEN
HISTORISKT-ROMANTISKA
SKILDNINGAR FRÅN UNIONSTIDEN

EFTER G. H. MELLINS

EFTERLEMNAD E MANUSKRIFT

AF

H. KEYSER

II.

HISTORISKT-ROMANTISKA
SKILDNINGAR FRÅN UNIONSTIDEN
EFFTER G. H. MELLIN
EFFTERLEMNADE MANUSKRIFT

H. REYSER

II

PRELATEN

HISTORISK-ROMANTISK SKILDNING
FRÅN UNIONSTIDEN

EFTER G. H. MELLINS

EFTERLEMNAD E MANUSKRIFT

AF

H. KEYSER

STOCKHOLM

C. E. FRITZE'S K. HOFBOKHANDEL

PRELÄTEN

HISTORISK-ROMANTISK SKILDNING

FRÅN UNIONSTIDEN

AFTER G. H. MELLIN

EFTERLEMNADENS MANUSKRIFT

H. KEYSER

STOCKHOLM

STOCKHOLM, GERANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1885.

Historiskt-romantiska
skildringar från
unionstiden.

Prelaten.

af
G. H. Mellin
&
T. Keyser

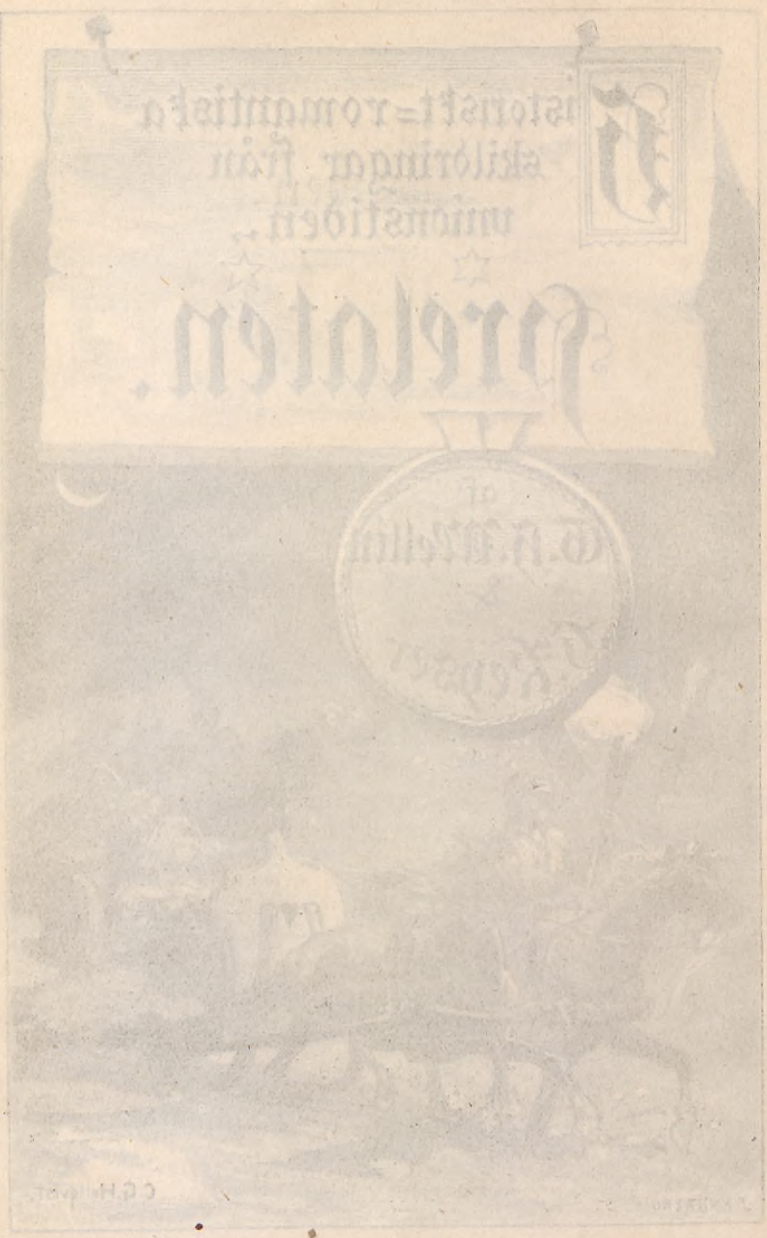
J. ENGBERG

C. G. Hellqvist.

anerkennung = 1870
skilöringur frá
munstíðni

Stórolin

INNEHÅLL:

	Sid.
I. Dominikaner-klostret i Sigtuna	1
II. På Sundby gård	25
III. Almarstäk	55
IV. Länsherren i Finland	80
V. Sjöfärden	102
VI. Konungavalet	119
VII. Herr Erik och fru Kristina	153
VIII. Erkebiskopen och Drottningen	176
IX. På Örebro hus.....	202
X. Konungen	219
XI. Fru Britta.....	242
XII. Inför domstolen	276
XIII. Testamentet	300
XIV. Nunneinvigningen i Vadstena.....	341
XV. Sveriges förste	382

INNEHÅLL

1	I. Dominkärestens i rikens	1
23	II. På sundby gård	23
75	III. Almsätt	75
80	IV. Länsherrn i Finland	80
102	V. Riddaren	102
113	VI. Kungens vägar	113
121	VII. Herr Erik och fru	121
178	VIII. Erkebiskopen och	178
207	IX. På Örebro borg	207
210	X. Kungens	210
242	XI. Fru Birga	242
270	XII. Inga hemstaden	270
300	XIII. Testamentet	300
311	XIV. Kungens vägar i Västern	311
322	XV. Sveriges ära	322

I.

Dominikaner-klostret i Sigtuna.

1.

Vid medlet af femtonde århundradet stod ännu Sigtuna i ett för den tiden fullständigt skick. Fem kyrkor, tvenne kapeller, det vackra Cistercienser- och det rika Dominikaner-klostret reste sig i vördnadsbjudande majestät öfver mängden af små trähus, hvilka utgjorde den borgerliga delen af staden. I början af året 1448 hade ett af de förfärligaste oväder, som någonsin rasat i Norden, försakat stor förödelse på många ställen, men Sigtuna, skyddadt af de omgifvande, skogbeklädda höjderna, hade icke förlorat annat, än några tak från borgarhusen. Starka snöfall hade derefter inträffat, och ett täcke af rimfrost hvilade öfver tornspirorna och klostrets tinnar, medan djupare drifvor, här och der genomskurna af uppskottade vägar och gångstigar, hade lagt sig emellan de enskilda boningarna. Nedanför staden låg Mälaren, som här icke utbredd någon större fjärd, betäckt med alnstjock is, öfver hvilken de otaliga vintervägarna korsade hvarandra.

En resande ankom, insvept i fällar af renshudar, åtföljd af trenne väl beväpnade ryttare. Att det var en förnäm man, röjdes icke blott af följet, utan af den för årstiden väl lämpade utstyrsel, hvarmed släden var försedd. Den starka och eldiga slädtrafvaren var af norrländskt slag, redan den tiden vida berömdt i Norden.

En pelsbeklädd tjänare, med väldiga ludna vantar på händerna, stod på meden och körde det prydliga åkdonet.

Ifrån vägarna på isen svängde slädan, då den norrifrån ankommit till Sigtunafjärden, på den uppskottade vägen mot staden och tog sin kosa till Dominikaner- eller Svartbrödra-klostret, som låg invid sin kyrka, Mariekyrkan, hvars ruiner ännu visa spåren af dess forna ädla byggnadsstil.

Då den främmande med sin frustande häst stannade utanför klostrets port och en ryttare red fram för att ringa på den lilla portklockan, öppnade sig en glugg och portvaktaren stack ut sitt hufvud. Så snart han betraktat den ankommande några ögonblick men ej igenkännt honom, skyndade han dock att öppna, och trädde ut för att emottaga den andliga herrn.

Portvaktaren gjorde en djup bugning, då den resliga, stolta prelaten, i hvars väsende röjde sig vanan att befalla, steg ur sin släda och trädde uppför trappan.

»Är pater priorn hemma?» frågade han i förbigående.

»Ja, eders högvördighet! Skall jag ledsaga edra tjänare till deras herberge? Jörgen Skinnare är den, som nu skall emottaga gästningen.»

»Se till att mitt folk och hästarna få hvila ut ett par timmar! Jag dröjer icke längre!» Det var en af kyrkans höga prelater, som sade dessa ord, det röjdes af dräkt och skick, ehuru han var så ung till åren, att han nyss fyllt sina trettio. Den starka, svartblåa skäggbottnen, de kolsvarta ögonbrynen och ett par djupa åskmolnsmörka ögon bidro att förstärka det intryck, hvarmed den höge klerken väckte vördnad och beundran hos alla, som mötte hans blick.

Portvaktaren, som med någon förvåning blandad med nyfikenhet såg efter honom, vinkade åt en tjänande broder; men icke heller denne igenkände den förnäma gästen. Han skyndade emellertid efter honom trappan uppföre och frågade ödmjukt:

»Högvärdigste — hvem får jag anmäla för fader Priorn?»

Prelaten rynkade ögonbrynen och svarade temligen högdraget:

»Säg pater Philippe att domprosten från Upsala, Jöns Bengtsson Oxenstjerna, önskar tala med honom.»

»Oxenstjerna!» upprepade en röst helt nära, röjande en viss förvåning, eller kanske snarare öfverraskning; men från hvilken person utropet kom, kunde ej urskiljas emedan en hel rad munkar hade stannat vid väggen i den dunkla förstugan.

Klostertjenaren begaf sig i förväg under det prelaten hejdade sin gång, men utan att vidare synas fästa sig vid upprepadet af hans namn, gjorde han endast ett lätt kors-tecken, dermed besvarande munkarnes vördnadsfulla helsing, och fortsatte tankfull sin väg.

Han gick med fasta steg in i den stora mottagnings-salen, der han afkastade sina pelsar. De tjänande bröderna skyndade fram för att vördnadsfullt bistå honom vid afklädningsen.

Sedan pelsarne blifvit aflagda, framstod prelaten i den fina, svarta, fotsida dräkt, kallad casula, hvilken tillhörde hans höga stånd. En krans af finkrusiga svarta lockar omgaf tonsuren på hans hjessa, då han aftog den zobelkantade mössan. Ett silkesbälte, hvori radband och kors hängde, omslöt hans lif. Då han utsträckte den hvita högra handen, blixtrade från pekfingret en ring med en stor ädelsten.

Det dröjde icke länge, innan dörrarna till en lång korridor öppnades. Mellan tvenne bugande munkar gick den främmande in och följde gången, som fick sin dager genom en rad af små fönster på den ena sidan, medan den andra utgjordes af en mängd tillslutna, hvälfda dörrar, hvilka ledde till brödernas celler. Längst fram i gången öppnades ånyo ett par större dörrar, genom hvilka han inträdde i priorns rum.

Det första af dessa utgjordes af biblioteket, der

Sigtunamunkarnas stora och vidt berömda bokförråd, dyrbara handskrifter på pergament och papper förvarades.

Han stannade och kastade först en kännares pröfvande och intresserade blick öfver de noga ordnade och på sina hyllor uppställda böckerna, af hvilka de största och dyrbaraste med en kedja voro fästade vid väggen; men han kunde icke längre uppehålla sig. Han gick vidare till de inre rummen. De voro föga yppigt och beqvämt, ehuru dock med en viss stel prakt inredda. Högkarmade stolar, en och annan sirad med bildsnideri och försedd med dynor af sammet eller broderadt linne, ett par bord med tunga träskifvor af ek, och ett helt enkelt skåp utgjorde hela husgerådet härinne.

I ett af rummen satt en gammal, enligt ordens regler, svartklädd man med en djupt gående sammetskalott på den rakade hjessan. Ett framt allvar, ett uttryck af heliga bekymmer talade ur de åldriga dragen.

2.

Då prelaten inträdde reste sig den gamle, räckte med en vänlig men forskande blick handen emot honom och helsade högtidligt: »Guds frid vare med oss!»

»Guds och den heliga jungfruns frid!» upprepade denne.

»Välkommen, högvördige broder!» återtog priorn. »Välkommen till denna den helige Dominici boning! Vi vilja bedja och hoppas att allt står väl till hos eder, högvördige herrar i Upsala Kapitel, såsom det har gjort hittills genom Guds moders nåd! Mätte allt gå väl för eder, såsom för oss! Var god och sitt ned!»

»Tack, vördade fader! Tack för eder välvilliga hälsning och eder fromma önskan! Jag bjuder eder fridens

och kärlekens helsning tillbaka under dessa svåra tider! Mätte all välsignelse följa eder kristliga och Gudi tackeliga verksamhet! Det är allt hvad vi, ovärdige medlemmar i Kapitlet, kunna säga eder, bröder af den helige Dominici regel. Ehuru vi intet hafva att råda och bjuda öfver eder, är det dock tillbörligt att vi understödje hvarandra med kärlek och inbördes välvilja. Äre vi icke alle, eller åtminstone borde vi icke vara söner af en gemensam moder? Ty visserligen är ju hon, den heliga kyrkan, allas vår moder. Vi böre täfla att såsom trogne tjänare älska och lyda henne.»

»Alldeles, herr domprost», sade priorn i det han med mycken uppmärksamhet betraktade sin gäst. »Men liksom vi hafva en gemensam moder, böre vi också hafva en gemensam fader, hvilken vi skole vörda och lyda. Det är den helige fadren i Rom jag menar, den kristna kyrkans synliga öfverhufvud.»

»Ja, ja, reverendissime pater, vi måste ju anse hvarandra såsom ledamöter i samma kropp och fullgöra hvardera vårt värf. Ty huru skulle väl den ena armen hindra den andra, helst när det gäller att strida för lifvet?»

»En stor sanning, min broder, och förträffligt uttryckt! Men det är icke lätt att finna hvad som är det rättaste och helsosammaste att göra och besluta i denna svåra och oroliga tid. Hvad hafva fäderna i Basel beslutat?»

»Det tyckes som de lärde fäderne börja komma till någon besinning. Ett tungt ansvar hvilar emellertid öfver dem. Visserligen sammanträdde de redan för sjutton år sedan, och det skedde under den kristna kyrkans välsignelser och förhoppningar, men hvad hafva de utträttat? De äro ju allenast numera lydiga redskap i konungars och furstars händer, hvilka förehafva onda anslag emot kyrkan, i stället för att de borde för Kristi kyrka hafva lif och blod osparda. Huru hafva de icke bemött den vördade Eugenius, just under det han med så mycken vishet och fromhet visste att vinna den Österländska kyrkan till enighet med oss och emottog sjelfve den Grekiske kejsaren vid sina möten i Ferrara, i Florens och i Rom! Hvad

hade icke kunnat vinnas, om de lärde fäderna hade bevisat lika mycken klokhet som lärdom och egensinnighet?»

»Ack ja, det är visserligen bedrägligt för Kristi kyrka. Men de lärdate män i kristenheten påstå ju att ett allmänt kyrkomöte eger domsrätt öfver Kristi ståthållare. Så skrifver en af våra bröder, Martinus, som befinner sig vid universitetet i Paris.»

»Jag vet det», sade prelaten med en viss afgörande ton i det han satte sig på stolen bredvid priorn. »De lärde herrarne i Paris hafva beständigt kämpat emot den påfliga stolen i Rom, emedan de vilja hafva sin egen påfve i Avignon. Det har varit kristenhetens olycka att just nu, när den österländska kyrkan skulle förenas med den vesterländska, oenigheten varit så stor inom oss. Också ser det ut som om Herren särskildt ville lägga oss under Turkarnes gissel. De grymma Mohamedanerne kämpa redan i Ungern mot Kristi riddare, och snart fruktar jag, skall det österländska kejsarrikets hufvudstad, det härliga Konstantinopel, falla för deras svärd. Kanhända skall då skriften fullbordas att de skola se i hvem de stungit hafva. Och äfven hos oss, i vårt aflägsna fädernesland, förestå bedräfliga brytningar.»

Priorn tycktes mycket betänksam. Slutligen sade han, efter ett litet uppehåll: »Jag har ett högt förtroende till eder, högvördige broder, och jag vill öppet för er framställa mina bekymmer. Vi veta ju icke hvilken vi skole erkänna för den rätte helige fadren. Om jag icke missförstått eder, gillar ni icke fäderna i Basel. De ville aldrig rätt å sin sida erkänna och fullkomligt gilla påfven Eugenius. Men nu är ju denne helige fadren död!»

Prelaten betraktade priorn med en skarp blick, liksom han velat genomskåda honom. Derefter yttrade han långsamt: »Nog är det eder bekant, att den fromme och ädle Thomas af Sarzana, som likaledes är en vän af den grekiska kyrkan, blifvit vald till efterträdare på den helige Petri stol. Han kallar sig Nicolaus, den femte af det namnet. Jag erkänner honom alltså för min del, liksom jag vet att mötets egna ledamöter och sjelfva de Tyska

furstarna hafva erkännt honom. Jag hoppas också för vårt land allt godt af honom. Om man allenast i all enfald tror, att en af de båda påfvarne är den rätta, så är det icke så viktigt, hvilkendera man erkänner.»

Priorn tycktes försänkt i begrundande och svarade intet. Prelaten tycktes också öfverlägga inom sig något, som han ville säga.

I detsamma visade sig i dörren en ung munk, som stannade orörlig på tröskeln och betraktade priorn, liksom väntande en befallning. Priorn tycktes i början icke bemärka honom, men domprosten betraktade honom med en genomträngande blick, och hans uppsyn rörde till och med någon förväning vid den ljuslockige, milde, i sin kåpa ödmjukt höljde ynglingens åsyn.

Slutligen såg priorn upp och gjorde en långsam böjning på hufvudet, i det han reste sig. »Förlåt, högvördige», sade han, »att jag glömmer gästfrihetens pligter! Tillåt oss, Dominici fattige bröder, att dock bjuda af godt hjerta det ringa, som vårt refectorium kan innehålla till vederqvickelse efter en lång och besvärlig resa under denna svåra årstid!»

Äfven domprosten reste sig upp. Han emottog bjudningen med en bugning, men stum.

Då syntes priorn erinra sig något.

»Tillåt, min broder, att föreställa er en af våra yngre noviser, Nielis Nilsson Natt och Dag till Göksholm — han har lemnat sina fäders verldsliga krigarebana för att blifva en andlig stridsman. Han har studerat för den lärde Lidenwardus från Agnetenberg.»

»Lidenwardus från Agnetenberg», upprepade prelaten sökande i sitt minne.

»Lidenwardus», inföll priorn upplysande, »har sjelf varit en lärjunge af den varme evangelisten Tomas a Kempis, och tillhör liksom han »den gemensamma lefnadens bröder». Den nitiske Lidenwardus har mer än en gång besökt vårt land och medför nu särskildta skrivelser från vännerna derute, hvilka förorda de evangeliska skrifterna.»

»Har ni sjelf genomläst dessa skrifter, pater Philippe?»

»Jag har noga forskat och känner dem, min broder; och jag tillstår att de hafva rört mitt hjerta.»

»Hvari bestå då deras förtjenster?»

»Dessa hemliga skrifter gifva en klarare belysning öfver vårt heliga evangelium; de skola förvisso en gång blifva helsobringande och välsignelserika för vårt fädernesland.»

»Hvad menar ni, pater, har då icke evangeliij ljus redan under århundraden belyst fäderneslandet?»

Den åldrige priorn skakade på hufvudet: »Våra arma bröder famla ännu uti mörker och vår heliga moder kyrkan tynges, kanske mera än förr, af flerehanda missbruk; men», tillade han och såg på prelaten, »jag vet och känner förvisso att den lärde Joannes Benedicti skall icke låta kunskapernas ljus vardas fåfängt; ni skall rensa agnarna från hvetet och bidraga till kyrkans sanna storhet. Sjelf är jag en gammal man och kan föga verka; men då jag har stora förhoppningar om denne yngling, vill jag anförtro honom åt er. Jag ber min broder att hafva honom i minne.»

Prelaten svarade intet; men såg skarpt på den blonda ynglingen, som blygsam och tvekande stod qvar, afbidande priorns befallning.

»Men jag har ännu icke hört», återtog priorn, »om det är någon annan önskan, som min broder skulle vilja hafva härstädes uppfyllt. Jag behöfver ju icke säga huru gerna allt hvad vi kunna åstadkomma står till Kapitlets i Upsala och herr domprostens befallning.»

»Jag tackar er, vördige fader! Men jag har icke mycken tid att uppehålla mig. Jag önskade innan aftonen komma fram till Almarstäk, till erkebiskopen.»

»Det kan lätt ske, ty det är knappast tvenne mil. Men vi hafva hört att högvördigste fadren är sjuk.»

»Just därför bör jag skynda. Jag har kört tre mil från Upsala i dag, och så snart mina hästar hunnit hvila något litet, skall jag fortsätta resan. Det blir ju ett vackert månsken i afton.»

»Då kunde det kanhända falla sig lämpligt», inföll

priorn, »att broder Lidenvardus finge följa med eder till erkebiskopen?»

Priorn vände sig till den unge munken. »Tillsäg din lärare att jag skulle vilja föreställa honom för vår domprost. Och för eder, högvärdige, bör jag nämna att brodern Lidenvardus hit anlände från Agnetenbergs Augustinerkloster vid Zwoell.»

I detsamma återkom den unge Niclis, åtföljd af en främmande, som bar en kåpa liknande Dominikanernas, men hans hufvud saknade tonsuren.

Domprosten höjde sin hand till ett »benedicite!» och sade: »Ni är alltså en främling, som befinner er här på besök. Det är eljest sällsynt att någon af »fratres communis vitæ» besöker trakter, så högt upp i Norden som våra.»

Lidenvardus mötte frimodigt den genomträngande blicken och svarade: »Det är dock ett godt tecken, högvärdige herre, att vi icke här hafva varit behöfliga ännu. Men jag måste säga, att vår tromme superior, den ädle Tomas, har förnummit åtskilligt om inre strider och blodutgjutelser här i landet, som tyckes gifva anledning att tänka på våra kristeliga och gagneliga inrättningar. Föröfrigt har jag lärt medecin både i Pavia och i Paris, och därför har priorn ämnat sända mig till erkebiskopen.» Han talade en lätt och flytande latin.

Domprostens ögon blefvo än skarpare. Hans röst antog en egen stränghet, då han frågade: »Huru länge har ni varit här i klostret och huru länge sedan reste ni från Holland?»

»Jag kom hit från Agnetenberg förliden höst.»

»Ni har medfört några bref och skrifter till våra kloster?»

»Jag har med mig några donater, som nu äro billigare, sedan de genom den nya uppfinningen icke mera behöfva afskrifvas utan kunna åstadkommas med en tryckt färg i många exemplar.»

»Jag har hört talas derom», sade domprosten med en egen likgiltighet. »Det är en vigtig uppfinning, men

man kan dock väl icke med den åstadkomma vidlyftiga afskrifter eller stora böcker. Hvad skrifver nu eder berömda superior, Tomas a Kempis?»

»Han skrifver nu en krönika öfver Agnetenberg, hvaruti han skildrar flere af de frommaste bröderna till lära och lefverne och tänkesätt. Hans fyra böcker om Kristi efterföljelse hafva blifvit öfversatta på flere språk.»

»Ni, som är hans lärjunge, kan således också vitsorda att han sjelf har författat den vackra boken?»

»Ja, visserligen. Tomas har sjelf sagt det och han ljuger icke.»

»Ni har rätt. Jag är också öfvertygad derom. Men hvad »de fria brödernas» verksamhet här i landet beträffar, kan det ännu vara fråga huruvida den är behöflig. Men derom vill jag tala med eder på vägen till Stäket. Jag erbjuder er gerna en plats i min släda.»

Lidenvard bugade sig och priorn förde herrarne till refectoriet. Under vägen sade domprosten sakta till priorn: »Jag har en vigtig angelägenhet, hvarom jag enskildt önskade tala med eder, vördige fader, efter måltiden.»

Priorn besvarade frågan endast med en böjning på hufvudet.

Prelaten såg sig till hälften om. Han trodde sig förstå att det var Lidenvard, som med en så särdeles betoning upprepat hans namn vid ankomsten. Hvem var denne så kallade lärde från Zwohl? Hvad ville han egentligen hos erkebiskopen?

Men den anspråkslöse främlingen fäste ej vidare Prelatens uppmärksamhet, upptagen som han var af andra viktigare angelägenheter.

3.

Dominikanernas refectorium låg djupt inåt klostergården. Det var en rymlig sal, hvars fönster voro så högt ifrån golfvet, att det var lika ogörligt att kasta en

blick utifrån inåt, som att inifrån se annat än himlahvalfvet. Midt på golfvet stod det stora bordet af ek, omgifvet af väldiga bänkar af samma träslag. Nu hade öfver bordets öfra ända en mångfärgad duk blifvit utbredd och flere fat, fyllda af åtskilliga både köträtter och fiskslag stodo ordnade på duken. Prydliga bågare fattades icke heller.

»Behagar min broder taga plats vid bordet», sade priorn med mycken artighet. »Jag beklagar att jag icke kan göra sällskap med spisningen, ty det är för mig fastedag i dag. Vi fira här vårt klosters instiftelse med fasta och en stor aftonmessa. Men jag anhåller att broder Lidenvardus, som varit oss en kär gäst, men nu ämnar resa, täcktes deltaga med domprosten i vår måltid.»

Prelaten betraktade priorn ett ögonblick, gjorde en helsning med hufvudet liksom han icke velat störa sin värds anordning genom någon motsägelse eller invändning, och intog derefter den stol, som eljest vid de vanliga måltiderna var bestämd åt priorn sjelf. Lidenvard satte sig på den ena bänken vid hans sida.

Priorn satte sig på en hög karmstol längre upp i rummet, men så att han befann sig midt emot domprosten. Han vinkade derefter.

Då inträdde tvenne bleka, medelåldriga munkar. De uppstämde en tvåstämmig hymn, bestående af de vanliga uttrycken ur Davids psaltare, lämpade till måltidsbön, emedan det hörde till måltidsreglorna att hvarje måltid skulle helgas genom sång.

Domprosten lyssnade uppmärksamt och med synbart välbehag till sången. »Ni har goda cantores i edert kloster, högvördige fader!» anmärkte han. »Jag har icke i sjelfva Rom hört vackrare röster.»

»Ja, det är vår pligt att idka sacram musicam», svarade priorn. »De anlag, som några af bröderna röja, söker jag efter bästa förmåga att gifva utbildning och ledning. Vi behöfva dem så väl, emedan de göra mycket intryck på folket vid messorna. Jag har icke haft till-

fälle att jemföra, men man säger mig att folket här i norden är begäfvadt med mycket sinne för musicam.»

»Det är sanning!» sade prelaten, i det han begynte att taga för sig af rätterna, hvarvid han ingalunda glömde att bjuda sin bordskamrat att dela välfägnaden. »Biskop Tomas, som endast för fem år sedan gick ifrån detta jordiska, har diktat märkvärdiga ord, såsom jag hört sägas, till sådana sånger, som folket sjelf har uppfunnit och låter höra i mark och skog. Äfven i Italien har jag icke hört skönare musik, än den, som är hemfödd i vårt fädernesland.»

Priorn hörde detta omdöme med synbar förnöjelse. »Kanhända», inföll han, »skulle min broder finna ett nöje uti att höra några af just dessa sånger. Jag har några af bröderna, som kunna särdeles skickligt utföra dem. Icke blott allmogen, utan äfven vi sjelfve, finna en stor uppbyggelse och nöje uti att sjunga och höra sådant, som vi igenkänna ifrån vår barndom, helst när en af kyrkans fäder har författat så vackra ord till dem.»

»Kanhända är det eder icke bekant, reverendissime pater, att uti Italien hafva många lärde män med framgång företagit sig att framställa sina tankar på deras modersmål. Har ni kanhända läst något af Dante Allighieri eller Franciscus Petrarca?»

»Ur vårt kloster hafva icke många bland bröderna haft tillfälle att besöka Welskland.»

Emellertid tillsade priorn att sångarena åter skulle inkomma. Han yttrade, att deras vördade gäst önskade höra några af de svenska sångerna, och nickade särskildt till den unge Niclis, som stod främst bland dem.

De uppstämde på en mild och gripande melodi:

Tro gick sig till strand
Och sköt från land
I så hårdan stund:
Der är stor vända
Henne kommen till handa
Hon sank till grund.

Tro är bortvänd
 Och fjerran sänd
 I främmande land:
 Du rid och sök
 Med hund och hök
 Båd' i skog och strand,

Du sök med makt
 Och all din akt
 Ehvart du far:
 Tro finnes ty värr
 Ej när, ej fjär:
 Du varder dess var!

Fals, Svik och Flärd
 De drogo sin svärd
 Och gingo till strid:
 »Sanning och tro
 De måga ej bo
 I verldena vid!»

O Fals, du snöda
 Du gör dem möda
 Som tjena dig mest.
 Tro gör dem ära
 Som henne ha kära:
 Hon lönar dem bäst.

Sången slutades. Prelaten tackade med utsökta ord både priorn och de sjungande bröderna. Han talade der-
 efter till priorn om åtskilliga allmänna angelägenheter, med
 mycken höflighet men tillika försigtighet. Ehuru han inom
 sig gömde något särdeles maktpåliggande, hvarom han
 ville samtala med den betydande ordensföreståndaren, hvil-
 ken icke berodde af stiftstyrelsen och Kapitlet i Upsala,
 utan stod under påfvens omedelbara befallning, visste han
 dock att fullkomligt beherrska sig. Han visste nog att
 den gamle erfarne priorn hvarken var skyldig att emot-
 taga råd eller föreskrifter af en så ung man, om han än
 visserligen var och kunde blifva än mera betydande i kyr-
 kan genom så väl rikedom och börd, som äfven lärdom
 och klokhet. Men det låg likväl i prelatens personlighet

och väsende en sådan öfverlägsenhet, att sjelfva hans höfligaste och i uttrycken ödmjukaste tilltal gjorde ett oemotståndligt intryck, helst han alltid visste att förespegla sådana tankar och syften, som icke kunde förfela att väcka uppmärksamhet och deltagande hos hvarje kyrkans man.

Den unge Niclis, en af dessa lifliga och varmhjertade unga, hvilka endast lefva och andas i fromma tankar och syften, fattade allt mera vördnad för den höge prelaten, under det han, ehuru på afstånd, uppfattade hvar-enda ord.

Sedan ännu ett par sänger blifvit utförda och de båda gästerna stått upp från den ganska rikliga, om än icke med särdeles förnäm konst tillagade måltiden, lästes bordsbönerna.

Priorn förde herrarne ut till det allmänna samtalsrummet. Det var en stor sal, i hvilken samtliga klosterbröderne voro församlade. Deras sed var att med allmänna, ofta uppbyggliga samtal upplifva hvarandra efter den gemensamma måltiden. Det var icke utan att en viss spänning och nyfikenhet, som i dag den förnäma gästen från erkebiskopens kapitel väntades i samtalsrummet. Bröderna stodo i små flockar, sakta samspråkande med hvarandra.

4.

Men domprosten och priorn satte sig, efter en allmän helsning, längst fram i salen på tvenne stolar bredvid hvarandra. Vördnaden höll de öfriga bröderna på ett visst afstånd, så att de båda herrarne nog kunnat föra ett saktare samtal, som icke kunnat höras af de öfriga, men priorn talade högt och okonstladt.

»Vi fattige klosterbröder hafva icke på länge försport några underrättelser om verldens gång», sade han. »Har

icke ni, högvärdige broder, något att säga oss om tillståndet med vår konung i Danmark. Han skulle ju möta rikstens råd i Jönköping just vid denna tiden?»

Prelaten kastade en forskande blick omkring rummet. Derefter sade han högtidligt: »Jag förnimmer att härstädes det bud ännu icke kan vara känt, som kallar mig till Almarstäk och derifrån till Stockholm. Jag har kommit hit just för att rådfråga eder mognare erfarenhet, högvärdige pater prior, och att utbedja mig eder medverkan för kyrkans allena saliggörande sak.»

Priorn såg förvånad på honom, men då han dröjde en minut att fortsätta sitt tal, inföll den gamle: »Jag vill icke vika för någon, då det gäller att visa trohet emot allas vår moder, den helga kyrkan. Samma försäkran vet jag att jag kan gifva för alla samtliga mina bröder i konventet.»

Samtliga bröderna vände sig med uppmärksamma och frågande blickar mot domprostén. Då återtog denne: »Välän! Min afsigt var att meddela sorgeposten åt eder ensam först, pater prior. Men den skall säkert snart i alla fall blifva bekant för eder alla, mina bröder! Vår konung Kristoffer har plötsligt affidit i Helsingborg.»

Priorn var den förste, som fann ord för sin bestörtning. »Affidit!» utbrast han: »är konungen död?»

»Ja, min värdige fader! Och i anledning deraf gå vi stora faror och viktiga brytningar till mötes. Det är icke blott i Basel och Rom, som faror förestå. Äfven inom vårt fädernesland torde många oroligheter vara att förvänta. Jag ville fråga eder, äfvensom edra bröder, som här äro närvarande, om I viljen hålla fast vid den heliga kyrkan, vid den besvurna föreningen emellan Nordens trenne riken, och om I viljen verka för att bibehålla lag och rätt rådande inom vårt fädernesland?»

Priorn slog ned sina ögon för den eld, som strålade ur den yngre prelatens blickar. Sedan han betänkt sig några ögonblick, svarade han betänksamt: »Jag fruktar att kyrkan hvarken vunnit fördel eller ära af sitt deltagande i de yttre striderna, herr domprost! Vår pligt är

att väl sköta vårt embete med predikande, biktande och vård om de fattige, de sjuke och döende, huru än krig och örlig må rasa omkring oss. Låtom oss lemna det världsliga regementet åt konungarna, furstarna, herrarna och öfverheten. Må de besluta om förbund och föreningar sinsemellan. Hvad behöfver sådant röra oss?»

»Jag känner det språket, pater reverendissime!» återtog prelaten i det han rynkade sina ögonbryn. »Det är maktighetens, det är liknöjdhetens, det är egennyttans språk, det säger jag rent ut och uppriktigt. Eller hvad är den heliga kyrkan? Är hon allenast en inkomstkälla för sina tjenare, hvilka skola sjunga messor i stället för att sömma läder, och predika legender i stället för att smida hästskor? Äro de handverkare, som endast sörja för sin utkomst och beqvämlighet? Och har kyrkan sina tjenare endast för deras egen skull och för att göda dem med folkets svett och möda? Nej, fader prior och I alle bröder af detta fromma konvent! Högre är sannerligen vår bestämmelse såsom kyrkans tjenare och vidsträcktare äro våra pligter. Kyrkan måste blifva hvad hon ämnades att vara. Hon måste varda lefvande ibland folket. Hon skall upptaga och uppfostra det. Hon skall vara öfver och med folket i allt, för att kunna leda det, bilda det och lära det att lefva för Guds och den heliga jungfruns ära. Derföre måste kyrkan vara allt för folket, så i strid, som frid. Förrän kyrkan deltog i folkets strider, var hon icke annat än en främmande anstalt, en folkets tjänarinna, som hade till åliggande att förskaffa människorna tröst här i världen och salighet efter döden. Nu måste hon vara ett Guds eget verk. Hon måste blifva folkets beherskarinna, ty för henne måste alla strida och verka, lefva och dö. Det är för kyrkans skull, som det världsliga regementet måste och får vara till. Liksom den helige fadren själf, hela kristenhetens öfverhufvud, är trefaldt upphöjd öfver alla jordens kejsare och konungar, så är kyrkan upphöjd öfver allt det världsliga. Kyrkans tjenare måste se till att hon står på sin plats, så att hon uppfyller sitt heliga ändamål, men ingalunda får störtas eller skändas.

Så är min mening, pater prior, och jag fruktar icke att den kyrka, som är byggd på hälleberget, det som heter Petrus, skall öfverväldigas, eller att någon makt skall varda henne öfvermäktig, om allenast hennes tjänare äro trogne. S:t Petri heliga stol skall stå, då jordens throner störta tillsammans.»

En hastig rörelse tycktes gå igenom de unga munkarna. Alla riktade sina ögon på den gamle priorn. Denne sade med djupt allvar: »Tro icke att jag sviker min pligt när det gäller, högvärdige broder domprost! Det var en som sade, att hans rike icke var af denna världen. När denna världens välden och öden omvexla, skall dock det riket icke skakas. Om än alla jorderikets konungar affida, så lefver den konungen. Mig tyckes det lämpligast att vi, som äre det osynliga rikets tjänare, kunde såsom våra företrädare under de bortgångne konungar af Folkungaätt, låta de myndige styra såsom dem klokast synes, utan att vi blanda oss uti det, som icke omedelbarligen hör till vårt embete.»

»Tiderna hafva förändrat sig, pater Philippe! Vårt land har lidit af krig, pestilentia och hunger och allt elände, som kan drabba ett folk, hvilket Herren hemsöker i sin vrede; men vi hafva hållit fast vid den heliga kyrkan. Visserligen var här en söndring, så att en del erkände den ene påfven, en annan del den andre. Det var då frågan gällde biskop Andreas i Strengnäs. Men öfver vårt land har aldrig såsom öfver det olyckliga Danmark bann och interdikt med alla fador och gräsligheter, som deraf följa, blifvit afkunnadt af den helige fadren i Rom. Den nu beklagligtvis affidne konung Kristoffer var kyrkans lydige son. Han har icke såsom konung Erik, hans morbroder, ingripit i kyrkans valrätt. Han har regerat såsom en kristlig herre och furste, och under honom har dock vår kyrka blifvit allt mera befastad på sin grundval. Hon har blifvit så mäktig och rik och står nu så kraftfull att hon visserligen bör kunna böja de hårda nackar och styfva knän. Det enda, som möjligtvis kan vara att befara, är om en regent uppkommer, som vill

hålla räfst med klostren. Det säges att klagomål blifvit ingifna i Basel. Men just derföre måste vi vara eniga, mine bröder. Om här uppkommer en ny, fiendtlig konung, om här röja sig sinnen, som vilja nedsätta kyrkans makt och anseende, kringskära hennes egendom och förnärma hennes rättigheter, visserligen måste vi då vara vaksamme, mine bröder. Mot sådana fiender måste vi, kyrkans tjennare, hålla endrägtiga tillsammans. Det var om detta, som jag önskade tala ett ord med er, pater prior, och derföre jag detta besök hos eder.»

Priorn kastade en pröfvande blick på munkarna, för att se hvilket intryck domprostens tal gjorde. Den, som i synnerhet tycktes hänförd och icke kunde dölja sitt deltagande, var den unge Niclis. Lidenvardus deremot satt tyst och sorgsen under prelatens lifliga tal. Men priorn tog till ordet: »Det är godt, mycket godt min högt vördade broder! Vi tveka ingalunda att kämpa emot sådana fiender, som angripa vår heliga moder. Men efter vi tala derom, upplys mig närmare om ställningen. Hvilka faror hafva vi att frukta af konung Kristoffers fränfalle?»

»Vi hafva ju icke länge sedan haft det fasansvärda exemplet på den grymmaste anarki. Vi minnas ju Engelbrekts tider och huru riksmarsken Karl Knutsson regerade. Huru blodiga minnen hafva vi icke från de tiderna! Jag hörde ju nyss den ädle biskop Tomas' härliga klagosång. Den skall bevittna inför efterverlden hvad vi hafva upplefvat. Biskopens bref till marsken borde finnas i hvarje boksamling. Det visar hvad Karl Knutsson åsyftade. Och denne Karl Knutsson lefver ännu, och han har visserligen icke glömt sina anslag på Svea rikets krona.»

»Jag tror det nog! Hans dotter, fru Kristina till Fogelvik, befinner sig just här i grannskapet, på resa till Vesterås.»

Prelaten studsade ett ögonblick, men han lugnade sig hastigt och svarade: »Det är således också för eder, pater prior, väl bekant hvad vi i Karl Knutsson hafva att vänta mot kyrkan. Om han kommer till väldet, skall säkerligen

ingen rätt och säkerhet mer finnas hvarken för kyrka eller för folket.»

»Sjelffrädig är han, det måste medgifvas, men han förstår att vinna folket för sig.»

»Ja, dem af folket, som endast se på den resliga gestalten och lyssna på den klingande stämman. Men hvad tycka den gamle Krister Nilssons anhöriga om honom, som så förrädiskt fängslade det gamla riksdrotset. Mig har det grämt att min gråhårige morfader skulle släpas såsom en gemen förbrytare genom snön. Hafva dalkarlarne glömt Erik Puke? Eller hvad mena nerkingarne om skyddsbrevet för honom, som mördade Engelbrekt? Hvad tänka östgötarne om Broder Svenssons blodiga ändalykt? Låtom oss medgifva, pater prior, att föga godt är att vänta, om en sådan blodsman, som Karl Knutsson, kommer till regementet.»

»Men hvem skall då föra regeringen efter den vise Kristoffer?» frågade priorn, medan en tår uppsteg och darrade i hans öga.

»Jag vill säga eder, pater, att redan i Jönköping emottogo min fader Bengt till Salsta och min farbroder Nils till Djursholm regeringen såsom riksföreståndare. Jag reser för att möta min fader i Stockholm.»

Priorns uppsyn røjde betänklighet. »Jag fruktar, efter det så är händelsen, att det blifver ingalunda så lätt för Karl Knutsson att komma till väldet. Eder slägt, herr domprost, likasom gamla riksdrotsets och flere andra skola icke så lätt lemna hans anspråk obestridda. Det synes mig fruktansvärdt att regeringen och kronan blifva tvisteäpplen emellan slägterna.»

»Så ser äfven jag saken, pater prior. Derföre är det ju det bästa att den slutna och med dyra eder besvurna föreningen emellan rikena blifver gällande. Både för folken och kyrkan är det bäst att ett öfverhufvud styrer Nordens riken. Då blifver icke domen öfver människors lif och välfärd en nyckfull lekboll, hvilken hvem som helst vågar att eftersträfva.»

»Hvad är eder mening, att jag skall göra dertill, högvördige broder?»

»Jag har gjort detta besök, pater reverendissime, just för att förmimma, om eder fromma orden delar våra tänkesätt, och huruvida vi kunna påräkna eder verksamhet, när det gäller att upprätthålla Nordens enhet.»

Priorn reste sig upp. Äfven domprosten reste sig och munkarna trädde ovillkorligen ett steg närmare. Då sade den gamle: »Vi vilja vara försigtige, vi fattige Dominici söner! Oss är det icke tillbörligt att taga del i striderna mellan de mäktiga släkter inom landet. Vi se endast på kyrkans bästa.»

»Hvad vill ni säga dermed?» inföll prelaten skarpt. »Är det då annat än kyrkans bästa, som ni tror mig åsyfta?»

»Jag talar ju med riksföreståndarens egen son, som jag nyss fått veta», sade priorn betänksamt.

»Behöfver jag förklara mig närmare för eder, pater, och eder, mina bröder?» yttrade prelaten, medan han kastade skarpa blickar omkring sig. »Har ingen af eder förstätt mig? Är jag icke först den heliga kyrkans son? I första rummet tillhöra mina krafter, mitt lif och mitt blod henne, den heliga modren. Om jag än hundrade gånger mera vore en svensk ädling, en ättling af Svea rikets yppersta släkter, så har jag dock framför allt pligter emot kyrkan. Så har mitt tänkesätt alltid varit, och jag tackar Herren och alla helgon, som förunnat mig att inse och känna detta. Pater prior och vördige bröder! Jag ville säga eder detta, och jag hoppas äfven för eder egen skull att I tron mina ord.»

Priorn böjde sitt hufvud, liksom för att tillkännagifva sitt bifall, och de lyssnande munkarne följde exemplet.

»Välan!» fortfor prelaten med höjd stämma. »I viljen handla försigtigt, vördige herrar? Men handlen derföre icke fegt eller försätligt. Jag beder eder allvarligt derom, pater och fratres, och jag kan försäkra eder att den helige fadren i Rom icke ogillar min mening.»

Priorn bugade sig högtidligt. »Den helige fadren

skall finna lydiga söner under den helige Dominici tak!» sade han.

En kort tystnad uppstod. Prelaten var icke tillfredsställd med priorns undvikande svar. Äfven bland munkarne, ehuru vana vid ordning och lydnad, visade dock en och annan en mindre belåten uppsyn.

Slutligen tog prelaten åter till ordet: »Jag måste skynda. Vill brodern Lidenvardus göra mig sällskap, skall det blifva mig kärt, men jag anhåller då att han ville göra sina saker i ordning. Jag ämnar, såsom jag nämnt, besöka vår äldrige erkebiskop. Jag fruktar att konungens frånfälle skall göra honom en stor sorg.»

»Visserligen», medgaf priorn. »Högvördigste fadren var mycket älskad af den affidne konungen.»

Domprosten, som blickat omkring sig och, då han blef varse en af de tjenande bröderna, nickat åt honom, ett tecken, som denne väl förstod i det han lemnade rummet, vände sig åter med fasta och lugna blickar till priorn.

»Jag hörde nyss ett ord af eder, pater prior», sade han. »Huru är det? Befinner sig Karl Knutssons dotter här i grannskapet?»

»Ja, hon väntades på besök af sin fränka på Sundby, men är väl nu måhända redan på vägen till Vesterås.»

»Har hon låtit förspörja hvad hon egentligen har för afsigt med denna sin vinterresa här i trakterna?»

»Jag har icke förmodat annat, än att hon allenast ville besöka sin fränka, fru Yda, derstädes, under det hennes herre, den unge riddaren Erik Gyllenstjerna vistas hos konungen, såsom man har sagt, och har väl icke kunnat återvända till sin herre nu, då vintern blifvit så hård.»

»I sådana tider, som våra, måste man vara försigtig och omtänksam. Det kunde likväl vara möjligt att hon reser för att uträtta något viktigt åt sin far, den sluge marsken.»

Priorn smålog: »Marsken kan väl icke der i sin aflägsna ort Finland hafva erfarit konungens frånfälle förr än vi!»

»Ni har rätt, vördige fader», sade prelaten, som genast besinnade sig. »Föröfrigt är väl icke heller fru Kristinas lynne sådant, att hon passar för så listiga värf, såvida hon liknar sin stjuvmoder Karl Knutssons ädla husfru, Katarina —.»

»Det är en sak, som ingen kan bättre bedöma än ni, min högvördige broder! Ni är ju ända ifrån barn-
domen bekant med fru Katarina?» Det fina leendet, som förut knappt märkligt sväfvat öfver den gamle priorns eljest så allvarsamma och betänkliga drag, framträdde vid denna anmärkning tydligare.

Den unge prelaten lät icke märka, att han funnit något särskildt i priorns uttryck. Han svarade kallt: »Min fader och Carl Ormsson till Bjurum voro vänner och jag såg Katarina ofta då vi voro barn. Men jag har tillbragt min mesta tid, såsom ni vet, i Italien vid universitet och sedan vid mitt kall i domkapitlet. En qvinnas lynne förändrar sig visserligen hastigt, men jag förmenar dock att fru Katarina just icke mycket sysselsätter sig med offentliga och riksvigtiga angelägenheter eller deltagar i sin herres listiga anläggningar.»

»Här har man försport att hon hellre öfvar dans och spel med sitt hoffolk.»

Prelaten fann för godt att öfvergå till ett annat ämne: »Här har väl icke försports något särskildt om erkebiskopens helsa? Han har väl icke blifvit svagare dessa sednare dagar?»

»Vi hafva icke hört något särskildt derom. Hans ålderdomskrämpor hålla honom i allmänhet vid sängen och han kommer sällan ut ur borgen. Minst är han väl ute nu under vintern, då den varit så sträng som nu.»

»Ja, det har förefallit många sällsamt, att konungens död åtföljdes af så förskräckliga stormar. Gafveln i Svartbrödraklostret i Skenninge har af ovädret, som åtföljdes af starka ljungeldar, blifvit på sjelfva konungens dödsdag kullstörtad. Kanhända är icke heller denna underrättelse eder bekant?»

Priorn och munkarne sammanknäppte sina händer af

bestörtning. »Har ni något närmare härom försport?» frågade den gamle.

»Tvenne af bröderna blefvo förkrossade under murens fall», upplyste domprosten.

»Vi vilja hålla själamessa ännu i afton», sade priorn andäktigt.

»Jag förmodar att mina tjenare och hästar snart äro färdiga», återtog prelaten. »Jag tackar för eder gästfrihet och välvilja, mina bröder! Mätte den heliga jungfrun och den helige Dominicus leda edra beslut till det bästa och gifva eder sin bästa välsignelse! Är ni färdig, broder Lidenvardus?»

Den anspråkslöse munken bugade sig för domprosten och blef derefter både af priorn och de öfriga klosterbröderna med mycken hjertlighet omfamnad. Tårar af rörelse icke blott i hans utan i flere af de andra brödernas ögon visade, att han af dem vunnit vänskap och efter sin afresa skulle saknas.

Efter en likgiltig blick på de afskedstagande, vände sig prelaten mot klostertjenaren, som väntade med hans pelsar, och priorn tycktes just passa tillfället och uppmana Lidenvard att öfvervinna hvarje möjligen uppstående hinder för tillträdet hos erkebiskopen. Derefter följde han själf domprosten till yttre förstugan.

Den unge Niclis, som med hela sin själs beundran hade följt prelatens lifliga tal om kyrkans och fäderneslandets försvar, kände sin hänförelse minskad då samtalet öfvergick till andra ämnen, men först då han icke mera beherrskades af den öfverlägsne mannens närvaro, kunde han åter öfverlemna sig åt smärtan vid skilsmessan från sin älskade lärare. Lidenvard skulle efter besöket hos erkebiskopen direkte återvända till Tyskland, och ovisst var när man kunde återvänta honom. I en nästan barnslig ångest slingrade lärjungen sina armar omkring honom och hviskade: »Hur skall det vara när jag återser er? Tror ni att mitt lifs ljusa förhoppningar kunna förverkligas, eller skola de återgå i mörker, när icke ni stöder och leder mig?»

»Du skall vara stark, min Niclis, — stark i ordet och evangelium!»

»Ja — jag *vill* och jag *skall!*»

Långt sedan prelaten och munken hade rest, stod Niclis drömmande kvar på klostertrappan.

II.

På Sundby gård.

1.

Ett trångt sund åtskiljer tvenne af Mälarens fjärdar, Skarfven och Granhammarsfjärden. Detta sund bildas på den ena sidan af den bergiga Granhammarsstranden, på den andra af en skogbetäckt holme, Munkholmen. Det bredaste farvattnet svänger utomkring Munkholmen, men sommartid går den ginaste farleden igenom det trånga sundet. Då nu de skogbeväxta klipporna lågo svepta i skruden af djupa drifvor och ett kallt Januarimånsten spelade öfver den vinterliga nejden, var färden icke rätt angenäm, helst för fruntimmer. Men en skara af vägfärande, hvaribland tre, fyra slädar med fruntimmer, åtföljda af ridande herrar, hofmän och tjenare, reste en eftermiddag, den tid vi valt för vår berättelse, tvärs öfver Mälaren på andra sidan sundet. Färden riktades mot det närbelägna Sundby, dit en, såsom det tycktes mycket befaren afväg, ledde från den stora vägen mellan Upsala och Stockholm.

Just vid afvägen möttes de resande af en släda, framför hvilken tvenne väl beväpnade ryttare visade sig. Det var en tid, då i allmänhet vägfärande i Sverige icke åtnjöto särdeles trygghet. De motsatta och förbittrade partiernas anhängare kommo ofta i strid äfven på vägarne och på andra offentliga ställen, och de vildsinnade bön-

derna fingo mången gång lust att blanda sig i striden. Särdeles hade de »en brinnande håg att klämma de danska fogdarna», såsom det heter i krönikorna om Erik Puke. När derföre resande möttes, undersökte de på afstånd hvarandras utseende med försigtigt misstroende. Så skedde nu vid korsvägen till Sundby. Den ene af de tvenne ryttarne nalkades den större skaran, medan den andre höll sig närmare slädan.

»Kör af vägen derborta!» ropade en ung herre, som skyndade fram ur skaran den förre ryttaren till mötes. »Kör af vägen, så att fruarna få rum att komma fram.»

»Gif rum för en af kyrkans herrar!» svarade ryttaren. »Hvilka äro fruarna, som vilja hindra den heliga kyrkans vördige prelater att komma fram på öppna landsvägen?»

»Det anstår ingen att fråga hvilka förnäma fruar äro. Föröfrigt skola deras tjenare nog veta att bereda öppen väg för dem.»

Ryttaren kastade om sin häst och ilade tillbaka till sin herre, som stannat men nu långsamt nalkades i slädan. Efter erhållen befallning af honom, red han tillbaka till den unge herren, hvares hela skara under tiden slutit sig tillsammans omkring fruntimmersslädarna och kommit helt nära: »Jag har en helsning», sade ryttaren med hög röst: »Domprosten från Upsala, herr Jöns Bengtsson Oxenstjerna till Salsta, önskar de ädla och förnäma fruar lycklig resa och skall hålla så mycket till sidan af vägen som möjligt, så att han hoppas att icke vara till hinder för deras färd.»

Den unge hofherrn tycktes studsas vid detta tilltal och skyndade till de åkande damerna, hvarifrån han snart red fram till domprostens släda, som kördes så nära sidan af vägen, som drifvorna kunde tillåta. Hofherrn steg af sin häst och räckte tyglarna åt en af de ridande tjenare, som öppnade taget, hvarefter han vördnadsfullt helsade prelaten. Denne förblef sittande i slädan, men vände sig för att kunna se och helsa dem, som åkte förbi. Bakom honom och öfver hans axel beskådade den unge munken Lidenvard de förbifarande.

Hofherrn, som var damernas stallmästare, sade nu med en ytterst höfvisk bugning: »Högvördige herre! Det är några anförvandter till herr Karl Ormsson, riksrådet och höfvidsmannen i Vestra Aros, som befinna sig på vägen till honom. Men de ämna öfver natten gästa hos Fru Yda Gyllenstjerna på Sundby, herr Peder Rålamb's enkefru. Vi äro herr Karl Knutssons tjänare.»

Denna vidlyftiga förklaring, ett uttryck af vördnad för den höge prelaten, kunde likväl icke förtaga obehaget af en misstanke som genomflög honom. »Såå», yttrade han, »hvad är då på färde hos herr Karl Ormsson, efter han vill hålla ett gille på denna tid af året, eller hvarföre resa släktingarne till honom? Jag har icke hört att fru Cecilia är död, så att han kan komma att fira sitt fjerde bröllop.»

Stallmästaren såg litet förvånad ut, men svarade hastigt: »Här kommer just fru Cecilia i den första slädan. Hon åker tillsammans med sin dotter-dotter, fru Kristina till Fogelvik, riddaren Erik Gyllenstjernas fru, som vi tjena.»

»Hvad vill det säga? Sällskapet skulle utgöras af Karl Ormssons och Erik Gyllenstjernas anförvandter, och ni säger att de betjenas af marskens folk?»

»Så är det, ers högvördighet! Marsken håller ännu en skara hofmän på Fogelvik, för att betjena vår ädla fru. Herr Erik har sin egen betjening med till Helsingborg, der konung Kristoffer lär befinna sig.»

Prelaten höjde sina mörka ögonbryn, men yttrade intet. Då i detsamma den främsta slädan körde förbi, aftog han sin pelsbrämade mössa och blottade med en böjning sitt hufvud för de båda damerna. Det kalla mån-ljuset belyste deras med pelsverk ombrämade ansigten, medan prelatens drag doldes i skuggan och endast några strålar lyste på den lilla tonsuren midt ibland de tätta, mörka lockarne på hans hjessa.

Under det den ena af damerna, fru Cecilia, med en något kall vördnad besvarade helsningen, flög öfver den andras stolta, ungdomliga drag ett vänligt leende. Prela-

ten blef öfverraskad; men på ingendera sidan talades något ord.

Äfven i den andra slädan åkte tvenne damer, som besvarade hans helsning.

När de farit förbi återtog stallmästaren med inställsam språksamhet: »Detta var fru Margareta Bonde, salig herr Nils Stenssons efterlefvaska. Hon är marskens syster och har alltid mera hållit sig till hans släkt än sin afidne mans, de stränga herrarna Natt och Dag.»

»Jag vet det!» afbröt domprosten torrt. »Hvilka voro de unga tärnorna, som åkte med henne? Jag tyckte mig känna igen de Tottska släktdragen.»

»Så är det! Ers högvördighet igenkände i dem herr Åke Axelssons döttrar, de för sin skönhet vidtberömda systrarna Iliana och Ingeborg Tott.»

»Jaså, fru Brittans syskonbarn! Men det måste vara misstag, eller hur kommer det sig att Axelsönernas döttrar färdas samman med fru Margareta, som aldrig kunnat lida de Danska.»

»Ers vördighet — Jungfru Iliana är trolofvad med hennes och marskens frände, herr Tord Bonde.»

»Hvilka äro de ridande herrarne?» frågade domprosten hastigt.

»Marskens svåger, herr Gustaf Karlsson till Bjurum med sin stufuson Sten Sture — den unge herr Sten lär vara ett godt ämne till riddare —.»

Stallmästaren gjorde ett uppehåll i det sällskapet passerade förbi, hvarvid alla helsades lika höfligt som de föregående. Men han trodde förmodligen, både att det hörde till höfligheten och att det intresserade de andlige herrarne, att han derefter fortfor. »Ers högvördighet igenkände förmodligen de andre herrarne, den ridderlige herr Tord och den unge Bo Nilsson Natt och Dag?»

Ett hänfullt leende flög öfver prelatens läppar. »Marskens anförvandter hafva valt en ganska ovanlig årtid för denna sin lustresa —.» Han afbröt sig sjelf och Lidenvard, som med hemlig rörelse hört de välbekanta svenska släktnamnen nämnas, hade nu tillfälle att fråga:

»Ni nämde Natt och Dag — är möjligen Bo Nilsson slägt med den unge Niclis, som är Novis hos Dominikerna i Sigtuna?»

»De äro tvillingbröder, fromma herre, ehuru mycket olika hvarandra.»

Stallmästaren gjorde nu en höfvisk afskedsbugning för att stiga till häst och skynda till sitt sällskap, då i det samma en ny karavan kommande från motsatt håll, med klingande bjellror, närmade sig i hastig fart.

Företrädda af beväpnade ryttare, framlade ett par slädtrafvere hvilkas tyglar sköttes af en skicklig körsven. Just då de flögo förbi, föll månljuset klart öfver den resande herrn. Det var en hög men smärt gestalt insvept i sin zobelbrämada pels. Damen vid hans sida var, kanske till skydd mot kylan, beslöjad, men genom det lätta tyget syntes ett par i mörkt blixtrande ögon möta prelatens.

Stallmästaren, som tydligt öfverraskades af de resandes åsyn, bugade sig djupt, kastade sig skyndsamt upp på den stampande skimmeln och ilade förbi dem.

Domprosten tycktes ej mindre öfverraskad: »Jag måste veta hvilka nyheter herr Erik medför från Helsingborg — och fru Britta; hvad vill hon här?» mumlade han, men tillade högt, vändande sig till hälften mot Lidenvard: »Vi rasta en timma vid Sundby — vi hinna ändå före sista messan till Almarstäk.»

Lidenvard såg orolig ut, men gjorde ingen invändning.

»Till Sundby gård!» befalldes prelaten, hvarvid den främste ryttaren kastade om sin häst och man följde den banade väg, som ledde upp till en höjd, der ofvan granstogen ett snöbetäckt tak glimmade i månljuset.

2.

På Sundby gård satt den åldriga fru Yda Gyllensjerna utan att låta sig störas hvarken af tidens oro, unionskonungarnas oppfyllda löften, slägternas inbördes täflan, eller de dryga skatter som utskrefvos, eller än af det andliga, än af det verldsliga regementet. Så långt hennes hjälpsamma hand kunde sträckas ut, lindrades förtrycket och nöden; den overksamme fick lust till arbete, ty på Sundby fick hvar ut sin rätt, och den det förtjente, fick hvad skäligt var derutöfver. Den husville kunde, om ej annan råd var, bygga sig en risikoja i skogen, och skogen var tät, stockar och knobbar behöfde man ej spara på. Men hvar och en skulle göra rätt för sig och ingenstädes frodades fälten så som på Sundby, och villiga och raska armar bergade skörden undan hotande regnskurar. På fru Ydas gård så väl som i närgränsande trakter behöfde ingen blanda bark i sitt bröd, och der klagade ingen öfver »Bark-konungen», såsom konung Kristoffer benämdes i de mera torftiga, norrländska trakterna.

Fåfångt sökte äfven anförvandter och vänner öfvertala den gamla frun att öfvergifva sitt enkla hem, för att sätta sig i skydd för kringstrykande tiggarskaror; det stod lika litet till att öfvertala henne nu, som förr, då landet ännu oroades af förlupna krigare från Engelbrektsfejdena och offren för de danske fogdarnes hårdhet; fru Yda sade sig vara fullt skyddad af barrskogen, hvilken slöt sig omkring boningshuset och fredade emot hennes enda fiende: nordanvinden — men den kunde också ibland vara bister nog.

På den lilla backhöjden, ej långt från sjöstranden, der i vår tid vänliga gångar slingra sig emellan ordnade stenkummel, reste sig fordom tät barrskog omkring Sundby gård. Endast från den ena sidan ledde en bred uthuggning genom skogen nedåt däliden, hvilken vid sommartid

utgjorde en blomstrande äng, men nu föreföll såsom ett snöfält, sammanslutande sig med Mälarens frusna böljor. Sjelfva huset, enligt tidens sed byggt af grofva furustockar med sitt utbygda loft kring öfre våningen, var icke särdeles stort, men såg vänligt om än litet kallt ut, åtminstone nu, då sjelfva loftets hvalfbågar glittrade af rimfrost. Rummen voro dock väl ombonade och rustade för vinterquarter. Sjelfva »Frustugan», ett stort rum innanför salen, såg inbjudande ut med sin väldiga aftenbrasa, hvilken flammade från gallret i den låga spiseln och kastade sin belysning öfver ett bord, der inkokta frukter och bakverk voro ordnade på små fat omkring en stor silfverkanna, hvilken såg immig ut af någon varm dryck som doftade af kryddor. Med ett ord: allt var i ordning och värdinnan sjelf väntade här sina gäster.

Fru Yda Gyllenstjerna, enka efter herr Päder Rålamb,* var sjelf af Dansk börd (Gyllenstjerna till Danstorp på Jutland) men genom gifte i den adeliga svenska släkten var hennes sinne sedan långt tillbaka införlifvadt med Sverige, som hon också ansåg såsom sitt nya eller egentliga fädernesland. Den gamla adelsfruns personlighet hade ingen yttre skönhet, den en gång höga gestalten var sammansjunknen — måhända mera af sjukdom än af år — och hennes anletsdrag voro mera allvarsamma än stränga. Men huru anspråkslös hon än föreföll, kunde ingen träda inför henne utan vördnad jemte en förmimelse af egen ringhet, och sjelfva den hvita mössan och den hvita ringkragen hade något fridsamt, såsom kunde verdens oro med all dess småsinne, falskhet och fåvitska prat aldrig beröra henne.

Redan en god stund hade fru Yda lyssnat om det skulle höras någon bjellerklang, förebådande de väntades ankomst; men allt var tyst ännu, och då hon böjde sig intill fönsterrutorna, märkte hon ett lager af frost på bly-

* Päder Rålamb var häradshöfding i Gestrilands. Han förde i sitt sigill ett rålamb. (Se Anreps Ättartafla.)

infattningen och hon hörde knarret i snön, då någon af husfolket beställsamt gick öfver gården.

Fru Yda var icke ensam derinne. Uti en temligen bekväm stol vid spiseln satt ett vid pass fyrtioårigt fruntimmer med sitt arbete, en duk hvarpå hon sydde med linnegarn och guldtråd. Jungfru Regitza Natt och Dag — så hette hon — var en något aflägsen anförvandt till fru Yda och visste att göra sig hemmastadd, der hon sjelf fann trefnad. Sedan något mer än tio år var hon på Sundby lärarinna eller rättare sagt uppfostrarinna för fru Ydas barnbarn, de nu trettonåriga systrarna Gunborg och Stina Rålamb. Regitza talade i allmänhet ej mycket, hon hade en lugn, lågmäld stämma, men en vilja af stål.

Under det fru Yda såg ut genom fönstret till gården, måtte hon hafva påmint sig något af vigt, emedan hon genast lät kalla »Torkel», hvilken ej heller lät vänta på sig.

Torkel var nämligen en trotjenare. Under herr Peders lifstid följde han sin herre på dennes resor i Norrland, blef sedan sonens, unge herr Sigfrids, stallmästare och var sålunda med i Erik Pukes fälttåg. När så herr Sigfrid som gift man slog sig ned på Sundby, blef stallmästarens mera fredliga åliggande att följa sin herre på jagter emot skogens björnar och andra skadliga djur. Äfven denne herre hade Torkel ledsagat på sista färden och var nu hos gamle Peder Rålamb's enkefru gårdens förvaltare och husets hofmästare.

Nog kände fru Yda hans omtänksamhet; men hon ville ändå påminna om att der väntades flere gäster än vanligt, och då stallet endast kunde rymma tio främmande hästar, borde intet öppet lider få begagnas i den nu så bistra kölden, som till natten skulle blifva än hårdare.

Torkel hade också styrt om platser i den nya ladugården.

»Ladugården», upprepade jungfru Regitza helt stilla; »ämnar Torkel placera hästarna ibland kalvvar och kor?»

Torkel blef alltid illa till mods när jungfru Regitza kom med sina anmärkningar; hon var honom en värre

fiende än dem han mött på öppna slagfältet. »Ja», svarade han också saktmodigt ehuru icke fritt från ett litet illparigt löje; »såvida det anstår herrskapernas ädla hästar att der inqvarteras?»

»Det anstår dem bättre än att frysa i mindre ombonade lider», sade fru Yda leende.

Nu fattade Torkel sitt mod igen och tillade en förklaring huru man i salig herr Päders tid måst tillgripa samma metod, då gästerna medfört dubbla antalet hästar mot hvad man beräknat.

»Galet är det», vidblef Regitza, »och herr Sigfrid skulle funnit annan råd». Hvilket råd, hann hon emellertid icke förklara, emedan två unga tärnor instörtade med den glada underrättelsen: »Farmor, farmor, nu komma de! Bjellrorna höras redan!»

»Sakta, sakta, mina lamm!» yttrade fru Yda och gaf hofmästaren tillåtelse att föranstalta så, som man gjort i herr Päders tid. Torkel var alltför klok att visa en skynt af segerkänsla då hans förslag blef antaget och skyndade till sitt åliggande att tillse gästernas högtidliga emottagande. Jungfru Regitza deremot nöjde sig med en förklaring till Gunborg och Stina: »att unga ädelsdöttrar icke brukade flyga som vilddufvor». Kanske för att gifva henne rätt, tillade fru Yda småleende: »Hvad tror ni att vår fränka Kristina skall säga om så landtliga seder?»

Systrarna stannade midt i sin ifver, sågo förlägna på hvarandra och derefter på farmodren. Om det nu var den glada underrättelse de medförde, eller åsynen af deras egna rosiga kinder, som hejdade den gamla, nog af: hon nickade vänligt och begaf sig till fönstret, dit också de unga tärnorna smögo sig. Men jungfru Regitza sydde lika lugnt och regelmässigt och sade endast: »Ja, fru Kristina vet hur en ädel dam skickar sig.»

»Gunborg», hviskade den ena af systrarna litet missmodig, »tror du att Kristina blifvit så sträng — och jag som längtat så mycket, att hon skulle komma!»

»Stina är barnslig», svarade den mera modiga Gun-

borg. »Hon var så vänlig emot oss förra gången hon var här — det är bara Regitza som —»

»Javisst», medgaf Stina, »men nu har ju också Kristina varit fru i ett och ett halft år — när farmor säger det också — ack så tråkigt!»

Men fort glömdes fruktan och allt annat vid åsynen af de praktfulla slädarna med deras frustande hästar.

»Få vi springa ned emot dem, farmor — snälla lilla farmor, få vi?»

»Så gå, barn — men tag schalar på er.»

»Och rusa inte utför trapporna», tillade Regitza.

Inom ett ögonblick hade de unga hunnit omfamna den gamla och lätta som vinden ila upp på sitt rum efter schalar och så utför trapporna förbi den tillskyndande betjeningen och sjelfva hofmästaren, som stod väntande utanför husets port.

Fru Yda andades litet på den frusna rutan och kunde sålunda se hela den i månluset upplysta gården. Allt var lif och rörelse dernere. Åkande och ridande vimlade om hvarandra, hästar frustade, bjellror klingade och sjelfva snön hördes knarra under medarna; allt och alla syntes som öfverdragna af rimfrost. Herrarne skyndade att hjälpa damerna ur sina fällbeklädda slädar och muntra röster helsade hvarandra, glada att vara vid resans mål.

Vid åsynen af den rörliga tafan kände sig fru Yda riktigt belåten; men kunde ej undgå att runka på hufvudet, då hon såg barnbarnen komma ut på trappan i en gemensam schal, hvilken de läto falla, hvarefter de skrattande sprungo ned i snön, rakt in i vimlet af de snöklädda gästerna. »Det der visste jag förut» — sade Regitza, som lemnat sin lugna plats, för att beskåda de ankommande, men orden hunno knappast talas ut, förrän man såg begge systrarna omslutas af sjelfva fru Kristinas vida pelskappa.

»Mina glada små lamm», sade farmodren såsom för sig sjelf, »när jag går hädan, hvad blir då deras öde?»

»Deras salige fader, herr Sigfrid, har redan styrt om den saken», yttrade Regitzas lugna och afgörande röst.

Fru Yda lät sig sällan störas af jungfru Regitzas infällen. Hon höjde sin blick från vimlet dernere och fäste den på aftonstjernen, som i klar, nästan ensam storhet glimmade på himmelen. »Min käre Sigfrid», sade hon, »det må ske som du vill — men först när jag är borta».

»Det kunde likväl vara tid att låta dem få kunskap om sin fars testamente», anmärkte Regitza; men då vände sig fru Yda om och såg allvarligt på henne: »kom ihåg hvad ni å er sida lofvat. Så länge jag lefver blifva mina barn barn hos mig — de må vara glada tilldess».

»Kära fränka, jag trodde icke att I vid er ålder ansåg den rätta glädjen vara härnere.»

Den gamla syntes blek, om det kom sig af månskenet utifrån eller af sinnesrörelse, men hon yttrade ingen erinran om det föga lämpliga tillfället att tala om så viktiga saker och sade endast: »Ni känner min vilja, jungfru Regitza!»

Det var emellertid icke egentligen för barnens skull Regitza hade begifvit sig till fönstret. Hon väntade själf en gäst, nämligen brorssönen, den unge Bo Nilsson Natt och Dag. Då hon bland gästerna dernere igenkände den ståtliga ynglingen, flög ett leende af stolthet öfver hennes anlete. Bo var också icke allenast hennes brorsson utan äfven adoptiv-son, emedan hon hade stått fadder åt honom, föröfrigt hennes enda gudbarn och den ende i verlden, för hvilken hon egentligen hade någon känsla. För att bereda honom en god och lysande framtid, fick allt annat vika, hon hade också vetat att redan ordna för honom på bästa sätt. Det kunde snart också vara tid meddela honom något härom. Så tänkte hon.

Nu hördes ljud af dörrar, som låstes upp och igen till gästrummen dernere, derefter steg i trappan, sedan lifliga röster i salen utanför och snart vimlade sjelfva frustugan af lif och rörelse.

Knappast hade värdinnan hunnit välkomna alla de

kära resande och inbjudit dem taga platser, allt under det hon räknade öfver att ingen saknades, förrän ånyo anmältes en ny gäst:

»Riddaren, herr Erik Eriksson Gyllenstjerna!»

Strax derefter, eller rättare i detsamma hördes en annan tjenare anmäla:

»Hans högvördighet domprosten från Upsala, herr Jöns Bengtsson Oxenstjerna!»

De begge nykomne inträdde också nästan samtidigt, men ädlingen med hofmannasederna drog sig åt sidan för att låta kyrkans man, den höge prelaten, först träda fram.

Domprosten, som sjelf hade något ridderligt jemte det andliga i sitt skick, bugade sig icke allenast djupt, utan äfven vördnadsfullt, då han fattade den gamla adelsfruns hand och oförmärkt tecknade ett lätt kors deri.

»Var välkommen, vördige herre», yttrade hon »eder åsyn här är lika sällsynt som högt värderad.»

»Ädla fru Yda», svarade prelaten, »jag ville gerna få helsa eder, då vägen förde mig förbi eder gård — jag ämnar mig till Almarstäk.»

»Det är rätt att ni ser till den käre erkebiskopen — här har sports att han är ganska sjuk.»

»Jag för också för den skull med mig en läkekunnig från Tyskland, som varit på besök hos bröderna i Sigtuna — Lidenvardus från klostret på Agnetenberg.» Domprosten gjorde härmed en lätt åtbörd åt sidan, der bortom hans egen ståtliga gestalt värdinnan nu först varseblef den spenslige Lidenvard i sin enkla fotsida rock med endast ett rep till bälte.

»Från Agnetenberg?» upprepade hon lifligt. »Fromme broder, ni känner då Tomas a Kempis, den ädle evangelisten?»

Öfver prelatens läppar flög ett leende; men Lidenvard såg med strålande ögon på fru Yda och svarade: »Jag är nog lycklig att hafva varit en lärjunge af den vördnadsvärde Tomas, och har kunnat medföra några hans skrifter till Dominikaner-bröderna i Sigtuna.»

Åter krökte sig domprostens läppar och för att draga

uppmärksamheten ifrån Lidenvard, tillade han: »Jag har goda förhoppningar att min älskade förman redan är på bättringsvägen — jag sände i förrgår Upsala-dekanen Helmik till honom.»

»Magister Helmik anses vara en örtkunnig man», svarade fru Yda, hänvisande domprosten att taga plats hos det öfriga sällskapet. »Som ers högvördighet ser, har jag glädjen se åtskilliga mina fränder hos mig — jag tror att de alla äro eder bekanta.» Nu vände hon sig till den unge riddaren.

Denne hade emellertid endast med en bugning på afstånd helsat de öfriga, under det han i stum afbidan väntade på värdinnan.

»Käraste brorsson, så välkommen du är!» sade hon hjertligt. »Jag tänker att allt står väl till i Helsingborg, då du så snart kunde lemna din höge herre, konungen?»

Prelaten vände sig hastigt om och såg på den unge riddaren, orolig att denne kunde omtala konungens död; men herr Erik förrådde ingenting derom, då han svarade: »Jag visste att min vördade faster hade inbjudit för mig dyrbara gäster — jag ville naturligtvis skynda hit.»

»Jag vill tro det, min käre Erik, och du skall icke heller bedragas i din förväntan. Men låt icke mig störa er barn — der står ju redan din unga husfru och väntar att få helsa dig.»

Strax bredvid, eller rättare litet bakom den gamla, kom verkligen fru Kristina och herr Eriks blick flög till henne med en beundran, som var ganska naturlig vid åsynen af hennes skönhet, än mera framstående genom den efter kölden friska färgen på hennes kinder. Onaturligt kunde det deremot tyckas, att i denna hans beundran låg ingen skymt af glädje. Men han skyndade fram för att kyssa hennes hand och frågade artigt, ehuru kallt såsom hade hans intresse alls intet att skaffa med orden: »Resan synes bekommit dig väl, min älskade?»

I fru Kristinas ansigte syntes icke heller någon egentlig glädje, ehuru hon lifligt sade: »Du har beredt

oss en kär öfverraskning, Erik — jag kunde knappast vänta dig förr än om ett par dagar.»

»Det gläder mig om öfverraskningen var dig kär, Kristina!»

Fru Yda såg förvånad på de unge makarne och sade med ett litet leende: »Det tyckes som vore ni båda litet förfrusna, kära barn — här är en riktig jul-brasa i spiseln; jag hoppas den skall värma er.»

»Hvilket hjerta skulle icke värmas i edert hem, vördade fränka!» utropade Kristina, »Erik skall visst som jag känna: här är oss godt att vara?»

Fru Yda nickade vänligt; men herr Erik yttrade ironiskt: »Kristina kan alltid gifva uttryck åt känslor, som vi andra dödliga mera förnimma än kunna forma i ord.» Han bugade sig för den gamle och förde sin hustru till en beqväm stol i närheten af spiseln.

3.

Vid fönstret hade den öfriga ungdomen församlat sig. Gunborg och Stina följde »farmors» uppmaning, att så godt de kunde, vara värdinnor. Det gick bra för sig, emedan alla de främmande i det hela voro dem bekanta. Iliana och Ingeborg Tott voro icke heller mycket äldre än de sjelfva, icke heller »fruar» ännu, och hvad de unge herrarne beträffade, så togo de saken så enkelt som den naturliga följden af barndomsbekantskap ingaf.

Snart var man också i färd med en jul-lek: »gömma ring». Gunborg försä rade att man fick nog skratta härinne, bara man icke bullrade så att man störde de gamla. Men just nu vinkade farmor och de måste ombestyrja förfriskningar åt gästerna på det patriarkaliska sätt man brukade, att sjelfva servera, emedan man icke tyckte om att under den enkla måltiden se betjeningen derinne.

Då leken därför afbröts, skyndade Bo Stensson Natt och Dag att uppsöka den främmande munken, som var kommen från Sigtuna, och efterfrågade sin broder Niclis. Lidenvardus hade också mycket att förtälja om den begåfvade ynglingen, som varit hans lärjunge under de tider han sjelf uppehållit sig i Sverige. Niclis var för öfrigt mycket älskad af den gamle priorn Philippe och man gjorde sig stora förväntningar om honom.

Tord Bonde fördjupade sig under tiden i samtal med sin trolofvade, den unge Iliana, och der återstod således endast Ingeborg och Sten Sture. Men den knappast mer än trettonåriga Ingeborg kände sig dock helt förlågen och sökte ifrigt blanda sig i systemens samtal, ehuru ingen tycktes märka hvad hon sade. Temligen snart befriades hon från sin oro, då Sten tog en bilderbok, som låg på en hörnhylla bredvid och sysselsatte sig med den. Ingeborg var just icke så belåten med det heller och hon såg nog att Sten bara bläddrade i boken, såsom tänkte han på något helt annat, men *hvad* annat, kunde hon icke förstå, fastän hon bra gerna hade velat veta det.

Stens hela hjerta, sinne och tankar voro verkligen upptagna på annat håll, så att han märkte icke ens skynten af lilla Ingeborgs vackra ögon, hvilka både nyfiket och undrande sneglade på honom.

Det föreföll nämligen Sten som om bokens bilder förändrades och jemte hans egna tankegångar antogo gestalter af de unga makarna vid spisel. Orden som han läste, tycktes honom likaledes komma derifrån.

Sten som nu vid sina sexton år ansåg sig stå på gränsen ifrån yngling till man — han hade ju erfarit så mycket, tyckte han — såg också nu bilderna från hvad han upplefvat blanda sig samman med det närvarande. Han hade icke sett Erik och Kristina tillsammans sedan deras bröllop på Svartsjö, och vid sin ankomst till Stockholm hade han slutit sig till sällskapet utan att ens hinna vexla ett ord med Kristina. Han hade emellertid hört omtalas de unga makarnes lycka, hört många riktigt ifrigt försäkra huru väl de passade samman; men Sten hade

sina egna tankar om den saken, han som känt dem båda sedan barndomstiden. Derföre skulle han nu också döma sjelf, först på afstånd, der han helt obemärkt kunde betrakta dem.

Hur väl han kände igen Kristinas stämman med sina klingande tonfall — ibland tusenden skulle han hafva igenkänt den — och Eriks, hans som vågade blanda sin med hennes, ja — också den kände han alltför väl.

Alla tre hade de, som sagdt, varit gauska mycket tillsammans i barndomstiden, Sten och Kristina jemnåriga, medan Erik varit några år äldre. Deraf kom sig väl också en viss öfverlägsenhet å Eriks sida, något som alltid förtretade Sten, och de kunde aldrig komma rätt ens, särdeles då dertill kom att den svenske Sten Sture ansåg Erik Gyllenstjerna vara danskt sinnad. I Kristinas närvaro fick man dock lägga band på sina stridslustna sinnen och den uppoffringen gjorde man gerna för henne.

När så den tid kom att Karl Knutsson tillkännagaf sin dotters förlofning med Erik Gyllenstjerna, då tyckte Sten Sture att han blifvit beröfvad livets hela glädje.

Kristina: hans barndoms tanke, hans dröm, hans hela lifs kärlek — så trodde han! Man sade att han var väl bara en pojke då, endast fjorton år, men han visste ändå att han älskade Kristina.

Han mindes mycket väl huru han vid den under rättelsen gjorde stora planer — ja, nu skrattade han sjelf deråt — han hade nämligen velat upplysa Kristina huru man tvingade henne, eller att hon missförstod sig sjelf — men då han så stod framför henne, förstod han att hon var icke mera ett barn, men han sjelf nästan förlägen att göra en fråga, och än mera att kunna uttala de tankar, som stormade inom honom. Men till Erik rusade han — han var ju utom sig — han ville utmana honom till envigskamp och Erik, den tjugutvååriga, hade skrattat åt honom, pojken. Så gick han ju till sin morbroder marsken sjelf och sade rent ut all sin grämselse. Karl Knutsson förstod honom, men lade handen på hans axel och sade:

»Stackars gosse, du var för ung att få Kristina, men du skall visa att du blir en man, som *kunnat* förtjena henne.»

De orden hade brännt sig in uti hans sinne, de stodo för honom på läroverket, under vapenöfningarna, han skulle aldrig glömma dem.

Allt det der genomflög nu Sten; men *nu* var han icke längre en pojke, han var sexton år! Han hade redan deltagit uti en drabbning i Finland, der han följt morbrodern uti en strid med dennes ryska grannar, nu kunde han mäta sig med Erik, utan att hånas af hans öfverlägsenhet, derföre ville han pröfva om Erik var värdig Kristina. Sjelf hade han — så trodde han — bekämpat sin känsla och begrafvit sina hemliga kränkta förhoppningar. Det återstod endast en fråga, som han ville hafva besvarad, den hade för honom blifvit nästan en lifsgåta, som *måste* lösas: hade Kristina af egen fri vilja blifvit Eriks maka?

Den tafla han nu i verklighet såg, var hur Erik ordnade för sin hustru, afpassade stolen just så att värmen från spiselns kunde träffa henne utan att hon plågades af sjelfva lågan, lade en broderad dyna under hennes fötter och satte sin egen stol bredvid utan att den hindrade henne se det öfriga sällskapet, med ett ord: alla dessa små omsorger, för hvilka Sten velat gifva sitt lif, om det varit hans rättighet. Det hela utvisade dock å Eriks sida den lifligaste uppmärksamhet och Sten kunde nästan icke sjelf begripa hvarför han skulle tvifla på deras lycka. Men nu inträffade en omständighet. Kristina hördes småskrattande tacka för Eriks vänliga omsorg och Erik svara att han gjorde endast hvad pligten som hennes man och riddare ålade honom. Pligten? Hvad menade Erik dermed? Kristina sjelf vexlade färg, det kunde komma sig af spiselvärmens, eller kände hon måhända något tillbakavisande i sin mans ord? Ville Erik forskansa sig sjelf? Hvad Kristina än möjligen tänkte, så började hon tala om några smärre tilldragelser från resan — så skulle hon kunnat tala till hvilken främmande person som heldst — och Erik hörde artigt på, men förströdd och kastade allt

emellanåt en väntande blick mot dörren. Hvem väntade han? Ingendera af dem syntes emellertid störd när domprosten kom och tog sin plats hos dem.

»Kanske», avslöt Sten sin tankegång, »kanske man har rätt att de passa samman — men *kan* detta vara kärlek?»

I detsamma kommo husets unga tärnor till dem med en skål af det kryddade vinet och ett fat med honungskakor. Erik fick nu tillfälle att åter röra sig, att med den lätthet, som var honom egen, säga några artigheter åt de båda systrarna, att befria dem från deras bördor och servera så väl sin unga husfru som prelaten, hvarefter han återtog sin plats och fortsatte samtalet.

Nu kunde emellertid unga Ingeborg ej längre besegra sin otålighet.

»Sten läser icke ett ord i den der boken», sade hon skrattande och gaf hans hand en liten puff, så att boken föll ned på golvet. Hon blef då själf litet häpen och skyndade sig att upptaga den; men förekomms af Sten, som var alltför ridderlig att visa något missnöje. Utan att yttra ett ord, lade han boken tillbaka på sin hylla.

»Ni tycker att jag är mycket barnslig —» hon kom sig ej för att säga något vidare.

»Ja, visst är lilla Ingeborg barnslig», medgaf han småleende, men hon kände sig dervid gråtfärdig: »Alltid säger Sten *lilla* Ingeborg», utbröt hon litet retligt, »aldrig kommer någon ihåg att jag är tretton och ett halft år!» Åter smålog Sten ganska artigt, ehuru något öfverlägset, tyckte Ingeborg, och han yttrade ingenting vidare.

Med Gunborgs och Stinas återkomst börjades ånyo den afbrutna leken. Ingen mera än Ingeborg hade varseblifvit Sten Stures tankspriddhet och än mindre lagt märke till lilla Ingeborgs misslynthet. Leken pågick nu i all stillhet utan att störa de äldre, som voro riktigt införlifvade i sina meddelanden, och själfva prelaten tycktes finna sig väl vid spiseln. En allmän trefnad hade sålunda utbredt sig öfver sällskapet.

Domprosten själf påminte om en tilldragelse vid Riks-

marskens bröllop för snart tio år sedan; huru fru Kristina, då ett sex års barn, hade fallit ur fru Karins karm, som der befann sig i trängseln vid brudens landstigning. »Ja», inföll hon skrattande, »och der hade jag sannolikt blifvit nedtrampad, om icke högvördige herr Joannes sjelf tagit mig upp på sin arm». Då smålog äfven prelaten, men försjönk med ens i tankar och lät de unga makarne fortsätta samtalet.

Hägrade måhända också för honom, den stränge andlige, några bilder från en flydd ungdomstid, eller tänkte han på huruvida dessa båda skämtande unga människor hade funnit det verldsliga lifvets lycka? Möjligen voro också hans tankar sysselsatta med långt viktigare händelser än dessa betydelselösa, som upprullade sin brokiga karta omkring honom.

Betydelselösa? Nej! För Jöns Bengtsson Oxenstjerna var intet utan betydelse. Sjelfva sättet att sammanknyta sin hand, under det han lyssnade på andra, kunde förefalla såsom ville han fatta trådarna af dessa människors lif, för att med denna hvita men fasta hand styra deras öden. De voro unga nu, dessa makar som han skådade framför sig — han tjugufyra och hon sexton år — en framtid af skiftande öden låg framför dem.

Den unge riddaren med sin tydliga förnimmelse af det Gyllenstjernska namnets adel,* hade anletsdrag och hållning, som man i vår tid skulle kalla aristokratiska. Den smala höga pannan, den fint böjda näsan och draget af stolthet förenad med en chevaleresk artighet, vittnade om gunstlingen från de danske konungarnes hof, der den tidens store slägter hade hvar sin representant, intagande en berättigad plats. Han hade derjemte i sitt skick något vekligt, som verkade oroligt, hvaremot lifligheten hos hans maka, oaktadt hennes ungdom hade en säkerhet som vore

* Erik Eriksson Gyllenstjerna till Danstorp på Jutland, sedermera Fogelvik i Småland och Bjurum i Vestergötland, förbytte stjernans i vapnet färg ifrån silver till guld. Se adliga ätten Gyllenstjerna af Svaneholm. Anreps Ättartafla.

allt omkring henne ljust och behagligt. Gömde sig inom henne någon oro, hemliga bekymmer eller felslagna förhoppningar, så voro dessa så djupt dolda, att ingen visste derom. Hon hade föröfrigt detta medfödda uttryck af »prinsessa», hvilken omedvetet mottager hyllningen såsom en naturlig gård, och utan att den gjorde anspråk derpå, var hennes öfverlägsenhet lika så naturlig.

Prelatens skarpa öga trodde sig finna att den förnäma ädlingens fåfänga smickrades att kalla denna begåfvade qvinna sin maka, under det samma fåfänga led af att finna hennes öfverlägsenhet. Att Erik Gyllenstjerna var ärelysten, det visste han, men om hans förväntan stod till Danmark eller Sverige, det återstod att inhemta.

Skulle genom valet af en ny unionskonung herr Erik sjelf se en lysande framtid till möte, vore det honom likgiltigt om Karl Knutsson kastade sina djurfva blickar på Sveriges thron; hade han åter förhoppning att en gång blifva dennes efterträdare, skulle han deremot verka för sin svärfaders upphøjelse. I hvilketdera fallet var Erik Gyllenstjerna för prelaten en vigtig person.

Under dessa betraktelser hade icke heller de äldres samtal undgått honom, särdeles då det just nu berörde samma förhållanden.

Fru Margareta Bonde, riddaren Nils Stenssons (Natt och Dag) enkefru, som satt närmast, förtäljde huru hon nyligen haft underrättelse från sin bror, länsherren i Finland. Med hela den värme, hvarmed hon alltid talade om den älskade brodern och hans hus, visste hon berätta att der visserligen varit oroligheter i Finland, men sedan Karl Knutsson lyckats besegra några närboende ryska stormän, kunde han egna sig åt fredliga sysselsättningar. Hans stora byggnadsföretag, hans park- och damanläggningar med vackra trädgårdar, hade förskönat och förnygrat det gamla Viborg, som också numera ansågs vara det fastaste och skönaste slott i riket.

Då nu Erik och Kristina afbröto sitt samtal för att lyssna till berättelsen, yttrade domprosten med ett

litet leende: »Det låter som Viborg vore ett verdens paradisi!»

»Så är det verkligen», svarade Kristina, »min stjufmor är så lycklig der!»

»Jag förmodar att er far, den rike länsherren också finner sig väl der?» Domprosten korslade sina armar och såg in i elden.

»Javisst, Finland är ju min fars födelseort — hvar skulle han finna sig väl om icke der!»

Erik, som åter väntande sett mot dörren, utropade otålig: »Finna sig väl borta i Finland — hur är det möjligt?»

»Hvarför icke?» Nu fäste prelaten sina ögon på honom.

»Det är ju att vara skild från allt ingripande i Sveriges politiska förhållanden — dessutom har min svärfar der jordat alla sina söner —»

»Och dermed sina bästa förhoppningar», ifylde domprosten.

»Min far har ju ännu flera barn —»

»Visserligen, fru Kristina; men jag förstår herr Eriks mening. En man, med Karl Knutssons hugstora sinne kan visserligen älska sina döttrar, men det är vid sönerna de stora tankarne äro fästade — det är sönerna, som skola ärfva och fullborda de verk fadren begynt.»

»Jag förstår — ers högvördighet har rätt — min far har också lyckligtvis ännu en son.»

Erik ryckte till. »Ännu en son!» utropade han hastigt. »Man hade sagt att alla voro döda — ja så, de hafva verkligen en son ännu!» tillade han betänksamt.

»Såå», tänkte prelaten, »det der var en felslagen förhoppning för herr Erik.»

Det var något i Eriks ton som kom Kristina att rodna; det flög till och med en skynt af förtrytelse ur hennes ögon; men hon beherskade sig lika snart som det skönjdes och sade skämtande: »Du har icke varit på Viborg ännu, kära Erik, och kan därför icke hålla reda

på de alla småbarnen; men i vår följer du mig dit, icke sannt?»

Erik Gyllenstjerna, den artige mannen, kände djupt sin förseelse och greps af det fina behag hvarmed Kristina godtgjorde det. Han böjde sig ned för att kyssa hennes hand, men icke som nyss af endast kall artighet, då just dörren till salen öppnades och man anmälte:

»Fru Britta af Hammarstad!»

4.

Fru Brittans inträde föranledde några ögonblicks tystnad. Sjelfva den muntra kretsen vid fönstret vände sig om och allas blickar flögo till henne. För de flesta var fru Britta bekant såsom den danska brudtärnan Berete Tott vid riksmarskens bröllop, men det var tio år sedan dess och hon hade icke varit uppåt landet, sedan hon gift sig med herr Eregisle Nilsson Natt och Dag till Hammarsta,* emedan herr Eregisle var lagman på Öland och slottshöfding på Stegeborg. Det var dock egentligen endast Gunborg och Stina Rålamb, som voro främmande för henne, och fru Yda föreställde henne derföre sina sondöttrar.

Inom få minuter hade fru Britta hunnit omfamna dem och för öfrigt alla, med hvilka hon räknade släktskap, såsom hennes syskonbarn Iliana och Ingeborg Tott, ungdomsvännen Margareta och den forna lilla Kristina, hvars åsyn syntes öfverraska henne. Lika kort och ledigt förklarade fru Britta huru hon på återvägen från Köpenhamn hade i Helsingborg träffat herr Erik Gyllenstjerna,

* Denna ätt som förde en klufven (på längden afskuren) sköld med ett mörkt och ett ljusst fält, kallades efter vapnet *Natt och Dag* på längden, efter ett hufvudgods Hammarstadsätten.

Hildebrands Sr. Historia.

som var stadd på resa till sina fränder i Upland, hvarvid hon sjelf fått lusten att besöka gamla vänner och — nu var hon här!

Allt detta yttrade hon med lätt behag under det hennes smidiga gestalt rörde sig ungdomligt, och sjelfva färgen i hennes gula brokaddrägt tycktes liksom framhålla glansen af hennes svarta hårflåtor och den mörka skiftningen i hennes ögon.

»Då man ser min vän», yttrade fru Yda leende, »skulle man vara frestad tro hvad folket säger om eder.»

»Om mig? Käre fru Yda, icke må I hafva hört huru man beskyller mig för trolldom?»

»Just så — ända hit upp till bondlandet har talet gått om en trolldryck, som gjort fru Britta af Hammerstad öfvervinnelig.»

»Min faster har rätt», inföll herr Erik lifigt, »för fru Berete Tott äro tio år endast såsom en dag för andra.»

Fru Britta skrattade. »Nej hör på min artige landsman! Herr Erik menar väl, det är hela saken — han vill komma mig att glömma den långa tid jag lefvat i främmande land — han vet nog att de kunnat hinna gifva mig gråa hår.»

»Det är lyckligt att ni då kan gifva min brorsson ett godt exempel i gengäld för hans välmening.»

»Hvilket exempel då, om jag vågar fråga min vördade faster?» inföll Erik.

»Hur väl fru Britta verkligen synes hafva funnit sig! Och er sjelf, min unga fränka», tillade den gamla, »vill jag försäkra, att har man varit så länge i sin herres land att håret hunnit gråna, då älskar man det landet och bör kunna bära sina grå hår med glädje.»

»Jag vill tro det», svarade fru Britta, »om jag vore viss att en gång bära mitt gråa hår som fru Yda Gyllenstjerna. Men ack, jag är visst oförbätterlig, åtminstone kan jag icke åtaga mig vara ett mönster för herr Erik — det tillkommer för öfrigt hans unga husfru.»

»Ni har rätt, vår älskvärda Kristina skall nog lyckas att fästa sin herre vid det nya fäderneslandet.»

En hvar såg på Erik och Kristina, ehuru de stodo på något afstånd från hvarandra; men begge stodo tysta. Hur kom det sig? Kristina, »prinsessan», Karl Knutsons stolta och fina dotter, som alltid hade ett ord af behag vid hvarje brydsamt tillfälle, hvarför stod hon förstummad bredvid fru Britta? Kanske väntade hon att Erik skulle svara, men hon visste icke att Erik just hade mött den unga Sturens pröfvande blick, och det var därför han med rynkad panna vände sig bort för att yttra något till prelaten.

Fru Yda, ehuru icke nöjd med sin brorsson, inbjöd lugnt som vanligt, gästerna att återtaga sin platser.

Fru Britta hviskade då till Kristina: »Kära barn, du skämmer bort din man — inte får han glömma dig under det han strör sina blomster för andra.»

Då svarade Kristina småleende: »Jag fruktar icke de blomster han strör för en landsmaninna — särdeles för den »vackra Berete», som jag redan i min barndom beundrade.»

»I din barndom — ja, det är sannt, jag är ju gammal nu! Du är ung Kristina och — förtjusande.»

Fru Britta satte sig hos de gamla fruarna, försäkrande huru väl hon befann sig hos dem och uppmanade Kristina att gå till den unga kretsen. »Rätt så», medgaf fru Yda, »gå till ungdomen, min goda Kristina, och se till att de återtaga sina lekar.»

Prelaten fick emellertid tillfälle att ostörd samtala med herr Erik och blef snart lugnad, då den från Helsingborg anlände riddaren var fullt ense med honom om vigten att dölja konung Kristoffers död, till dess rikets föreståndare hunnit befästa sin makt.

Jungfru Regitza hade också under tiden på sitt sätt utöfvat ett slags värdinneskap, utan att det ringaste synas inkräkta på fru Ydas område. Hon visste alltid att passa sin tid; under den allmänna uppståndelsen vid fru Brittas inträde hade hon funnit tillfälle att vexla några ord med prelaten. »Käre herre», sade hon helt sakta, »I får hafva tålmod med den gamla — hon har sina egen-

heter — men *testamentet* skall icke rubbas, dertill har hon för mycket ömhet och aktning för sin sons minne.»

»De unga tärnorna sjelfva — äro *de* beredda?»

»Litet eller intet, ers högvördighet! Och det oaktadt alla mina bemödanden — farmodern vill så ha det.»

»Jag förstår — den gamla är svag för barnbarnen.»

»Så är det! Deras lust för lek och dans är hennes egen förnöjelse och det oaktadt hon sjelf går vid grafvens brädd.»

»Må vara — barnens verldsliga lust kan nog snart betagas dem.»

»Naturligtvis; när en gång den gamla är borta, skall jag —» Men jungfru Regitza kunde icke förklara hvad hon skulle företaga med barnen efter farmodrens död, emedan en af gästerna kom i närheten. Prelaten nickade vänligt, såsom ville han förklara henne att han fullkomligt förstått hennes mening. Derefter vinkade Regitza till sin brorsson, unge Bo, och gick med honom litet afsides. »Nå, hvad synes dig om Sundby?» frågade hon.

»Kära faster», svarade ynglingen gladt och hurtigt, »på Sundby är ju herrligt, här har jag haft mina gladaste dagar, det vet du nog.»

»Ja, ja, — men tala tystare, min gosse — hvad synes dig, om du en vacker dag skulle bli herre till Sundby?»

»Vore det möjligt, faster? Vore det verkligen möjligt?»

Och ynglingen såg så glad ut, som om han haft lust att omfamna och riktigt krama den annars i hans tycke icke just så älskvärda fastern. Den vanliga vördnaden jemte det föga passande i ett dylikt utbrott, höll naturligtvis hans förtjusning inom vissa gränser. Men Regitza såg det och det kändes riktigt underligt i hennes hjerta — hennes annars så ensamna hjerta. »Tyst, kära gosse», sade hon med ett varmare uttryck än någonsin förr, »du får bida tiden, men — mins mina ord: blir det *så*, är det din ensamna faster, som har styrt om den saken åt dig.» Bo stod emellertid som slagen af häpnad.

»Jag förstår inte», sade han helt sagta, enligt fasterns uppmaning, »jag förstår inte hur slikt skulle kunna gå

för sig?» Nästan omedvetet föll hans blick på Gunborg och ynglingen rodnade för sin egen djerfva tanke. Men den kloka faster Regitza förstod honom och äfven hon rodnade. »Vakta dig», tillade hon strängt; »vakta ditt hjerta för den frestelsen, Bo, det der fagra ansigtet skulle gifva dig ringa lycka. Gunborg blef dessutom trolofvad redan vid fadrens död.»

Bo bleknade; han förstod i det hela lika litet det ena som det andra, han hade åtminstone icke tänkt på den saken förr, men det föreföll honom såsom hade han förlorat något, han visste icke *hvad* — dock hörde han Regitzas ord: »Det lönar icke mödan att grubbla på den saken, kära gosse, jag ville blott varna dig och förförigt får du tuga och bida tiden.» Med detta vänliga råd lemnade hon brorsonen. Dock nej, hon måste se sig om, för att fägna sina ögon med åsynen af den ståtliga ynglingagestalten, och för att glädja sig åt hans öfverraskning vid den lycka hon hade i sinnet att bereda honom. Han stod också kvar på samma plats, ur stånd att ännu fatta sig, men tanken som hon tyckte sig läsa på hans läppar var: »Gunborg trolofvad». »Seså», tänkte Regitza, »det var ju väl att jag varnade honom!» Dermed återtog hon sin plats vid damernas bord, återtog äfven sitt arbete och sydde lugnt och regelmässigt som vanligt, allt under det hon hade öga och öra för allt, som tilldrog sig i hennes närhet.

Öfver den muntra kretsen vid fönstet herskade efter Fru Brittans ankomst en viss förstämning. Man hade förlorat tråden till uppränningen af nya jullekar. Tord och Iliana tycktes öfverlägga om helt allvarsamma angelägenheter. Bo såg förströdd ut efter sitt samtal med fastern och Sten ifrade ej vidare för den afbrutna leken. Sjelfva husets unga tärnor hade kommit litet ur fattningen och det var ej så lätt att komma i den igen när ingen ville hjälpa till. Men så kom Kristina!

Helt glömmande hennes fruvärdighet, sprang Gunborg emot henne: »Så bra, så roligt — nu hjälper Kristina oss!»
Ja — hon småskrattade så vänligt, hon ville det så

gera — men de unga herrarne bugade sig för henne helt tyst och höfviskt.

»Äro ni då främmande för hvarandra?» utropade Gunborg, nästan förifrande sig: »Farmor sade att ni voro barndomskamrater och till och med syskonbarn allesammans?»

Kristina vände sig först till Bo. »Gunborg har rätt — min faster är ju er stjuvmor, Bo Stensson.»

»Min fränka», afbröt Bo litet tvärt, »er faster är visst icke min stjuvmor.»

»Hvad vill det säga?» utropade Gunborg. »Det der låter som en riktig gåta.»

»Men jag kan lösa den gåtan», sade Kristina, »jag som väl minnes de små tvillingbrödernas glädje att återfå sin moder Margareta.»

»Så var det», inföll Bo raskt; »ingen hade heller hjerta att betaga oss föreställningen att vår döda moder kommit igen.»

Gunborg skakade på hufvudet: »Jag förstår icke rätt hvad ni menar; Bo får säga mig det.»

Bo smålog, han ville gerna förklara allt hvad Gunborg önskade. Inom sig tänkte han att aldrig förr hade han sett hur vacker Gunborg var.

Sten Sture stod emellertid mörk. Det förtröt honom att icke hafva fått Kristinas första helsning. Derfor yttrade han litet sirligare än han ämnat: »Jag hoppas att Kristina icke heller förringar mina anspråk på frändskap — jag är allt för stolt öfver att vara er fars systerson, för att kunna efterskänka lyckan att vara syskonbarn med er.»

»Sten Sture var också min käraste lekkamrat — vi minnas nog båda den glada tiden på Fogelvik?»

»Om jag mins den tiden?» utropade han med ens förgätande sin förstämning och sina stolta föresatser. »Det kära Fogelvik — hvad jag är glad att ni icke har glömt vår barndomstid!»

Kristina smålog. »Det är just icke länge sedan, kära Sten — om också åtskilliga förändringar timat sedan dess.»

»Förändringar — ja, ni har rätt. Jag tänkte ju, eller rättare sagt, jag fruktade att Svartsjö näktergalar kommit er att glömma våra kära talltrastar på Fogelvik — jag trodde att de lysande festerna vid ert bröllop, Kristina, hade fördunklat Fogelviks minnen.»

»Barndomsminnen», upprepade hon med en liten betoning, »de kunna icke fördunklas af något.» Hennes småleende var så vänligt till och med innerligt, men lugnt, afpassadt, med ett ord, hade ett visst något som kom blodet att sjuda inom Sten. Allt hvad han skulle velat säga föreföll honom dumt, platt och barnsligt, men ändå kunde han ej låta bli att fråga: »Sjelfva Fogelvik har ju undergått förändringar efter hvad man sagt mig?»

»Kom sjelf och se om der icke är mera förskönadt än förändradt. Min far har låtit återställa det gamla slottet till vår bostad, äfven parken är ordnad — jag undrar likväl hvad Sten skulle säga om den.»

»Jag är säker att der saknas det, som var mig kära», utbrast han litet oförtänt, »förmodligen fins ej mera den stora labyrinten vi tillsammans byggde?»

»Den var ju något skräpig — mossan föll ur och stenarne började rasa.»

»Jag kan tro det! Så der ramla de luftslott man i barndomen byggt upp. Det lilla fältet med sina tusen vilda blomster, som vi hägnade omkring — är också det försvunnet?»

»Der växa nu utländska prydliga rosor.»

»Jag förstår, sådana passa bättre nu. Men Kristinas holme fins åtminstone ännu?»

Kristina log: »Det behöfs århundraden för att kunna bortsopa min kära lilla holme.»

Sten blef blossande röd: »Jag menade egentligen om holmen är sig lik. Vi planterade der små träd; men de ha kanhända gått ut?»

»Ett af dem står qvar och växer stort och starkt — man kallar det trädet *Sten Stures ek.*»

Det lyste till i Stens ögon. »Tack!» sade han endast, men såg så innerligt lycklig ut, att lilla Ingeborg

som stod bredvid och hörde på, utropade: »Ack, den som hade varit med på Fogelvik!»

Men nu kommo husets unga tärnor och frågade Kristina om man skulle kunna dansa i domprostens närvaro — farmor skulle nog spela sitt klaver för dem, ingen spelade en juledans som hon — och Kristina ansåg att farmor själf bäst bedömde saken. De skyndade också till fru Yda och framställde sina böner med sådan ifver, att de icke sågo huru Regitza gjorde en betecknande min, icke heller huru domprosten afbröt sitt samtal med fru Britta och att han i detsamma kom till dem.

»Kära fru Yda», yttrade han, »låt icke min närvaro hindra de ungas lystnad efter förlustelser. Jag måste förförligt skynda till, det ansvarsfulla kall, som måhända väntar mig vid Almarstäk.»

Jungfru Regitza såg med en viss tillfredsställelse på den äldriga värdinnan, som icke kunde undgå att förstå den andlige herrns mening.

»Ni hade ju goda förhoppningar, herr Joannes», svarade emellertid fru Yda, »och i så fall känner jag den kära ärkebiskopens milda sinnelag: en barnens oskyldiga juledans skulle icke misshaga honom.»

Domprosten svarade endast med en bugning och fru Yda återtog:

»Låt mig föreställa ers högvärdighet mina kära sönbarn, Gunborg och Stina Rålamb. Kanske kommer jag rätt snart att begära edert råd i afseende å min hädangångne Sigfrids testamente.»

Nu mildrades prelatens stränga anletsdrag i det han vänligt lade handen öfver de ungas hufvuden.

»De äro knappast mer än tretton år ännu», tillade fru Yda hastigt, »jag är gammal och behåller mina små lamm hos mig så länge jag lever.»

Domprosten nickade ett vänligt medgifvande och den blick, hvarmed han liksom omslöt den gamla och hennes sönbarn, antog ett af religionsnit svärmande uttryck, dock i själfva sitt svärmeri beherskande.

»Jag skall vara redo, kära fru», yttrade han, »då ni

sjelf finner för godt att meddela mig er sons dyrbara testamente. Pax vobiscum — frid öfver hela edert hus!» Han slog ett lätt korstecken öfver Gunborg och Stina, hvarefter han sirligt bugade sig för det öfriga sällskapet, och gick åtföljd af den tyeste Lidenvard. Herr Erik Gyllenstjerna ledsagade prelaten genom salen till nedra våningen, der de resandes pelsverk voro förvarade.

Då herr Erik återkom, höll ungdomen redan på att ordna sin juldans och fru Britta passade ögonblicket att tillhviska den unge riddaren: »Ni har en ståtlig hustru, herr Erik — men hon skall aldrig bedåra ert hjerta!» Dermed gjorde hon en liten rörelse med handen mot den plats der Kristina stod jemte Sten Sture för att börja dansen. Erik kastade endast en flygtig blick på dem och bugade sig för fru Britta.

»Kära herr Erik gå till de unga», sade hon, »sedan jag nu har sett er hustru bör jag höra till de gamla.»

»Jag ville önska ni kunde lära min unga hustru att »bedåra mitt hjerta» då kunde jag måhända glömma er!»

Fru Britta såg på honom, skrattade lätt och begaf sig till de äldre fruarna.

Så snart bjellrorna, som förkunnade prelatens afresa, hade förklingat, begaf sig fru Yda till klaveret* i salen och anslog en af de välkända melodier, som under århundraden talat liksom en förenande ton, en gemensamhetskänsla för nordens folk.

Genom fru Ydas musik gick likväl denna afton en vekare ton än vanligt; men ungdomen lade icke märke dertill, icke ens barnbarnen, fru Ydas egna små lamm.

* Man antager att klaver fanns redan på medeltiden.

Höjers Musiklexikon.

III.

Almarstäk.

1.

Den vackra halfö i norra Stäks-sundet, som i våra dagar har sin herrgård omgifven af träd, utgörande nutidens skyddsvakter, var fordom en holme med sin starkt befästade borg, om hvilken historien säger: »att på dess innehafvare ej blott Sverige utan hela den Skandinaviska norden hade sina blickar.»

Sjelfva ruinerna af detta, de katolska presternas fäste, hafva undergått förstörelsen, då i senare praktiska tider man fann för godt använda en stor del deraf till bro- och väganläggningar. Något af ruinerna återstå dock, öfverväxta af mossa och bildande en gräsvall, som gömmer minnen af de trenne Sveriges erkebiskopar, hvilka ifrigast höllo fast vid unionen: Nils Ragvaldsson, Jöns Bengtsson Oxenstjerna och Gustaf Trolle.

Uti de djupa källarhålfven har man funnit många dyrbarheter och till och med lemningar af vinfat, vittnande om det frikostiga lif, som här fördes då konungar och prelater skiftesvis voro herskare, medan häfderna talte om de mäktiga beslut som här fattades och de betydelsefulla handlingar som härifrån utgingo.

Men Almarstäks historia går ännu längre tillbaka och måhända finnes bland ruinernas stenkummel äfven lemningar från den tid, då man talade om det »rika Sigtuna»

som lockade vikingar till Mälarens stränder, ty redan då egde Almarstak det så kallade St. Eriks slott, äfven det tillhörande Upsala erkebiskopsstol och bebodt af en biskop, hvilken jemte sin borg blef offer för estländska sjörfölvare.

Hela trakten deromkring har föröfrigt sina minnesmärken. Hvem känner icke »Nyckelsten», der enligt sägen man ännu i klar väderlek kan se guldnyclarna som tillhört Mariekyrkans silfverportar i Sigtuna. Då estlänningarna förde sitt rika byte från den förstörda staden, förlorades nämligen nyckelarne redan ute på fjärden. Under sju århundraden har vägen sedan dess gått deröfver sin jemna gång, fordom berörd af vilda fribytares tunga farkoster men nu af fredliga seglare och muntert brusande ångbåtar, likasom Dalkarsbacken ännu i dag reser sin höjd öfver »Ryssgrafven», der fordom vilda fiender gräfdde sig ut, men der nu foglar bygga sina nästen i en vänlig dalgång.

De begge andlige herrarne färdades temligen länge utan att yttra ett ord till hvarandra. Lidenvard förstod att han icke var igenkänd af sin reskamrat, och sjelf kände han sig dermed bäst belåten. Der låg emellan dem alltför många minnen, som han ogerna ville beröra, och det föreföll honom derföre oväntadt då domprosten till sist vände sig om och frågade på latin, förmodligen för att körsvennen icke skulle förstå honom:

»Ni tycktes stå särdeles väl hos Conventet i Sigtuna», broder Lidenvardus?»

»Ers högvördighet», svarade han anspråklöst men på samma språk: »Pater Philippe är en from man.»

»From? Javisst — men gillar han också edra evangeliska åsigt?»

»Han har välvilligt och med intresse mottagit alla skrifter jag medförde ifrån den lärde Tomas. Fader priorn finner dem lärorika och upplysande.»

»Såå — jag tror det nog! Men det är icke lämpligt att sprida dylika lärosatser här, folket är icke moget att emottaga mera ljus än hvad som nu gifves dem, och

det kan derföre vara ganska farliga åsigter, den lärde Tomas a Kempis bjuder på.»

Bestört och förvånad såg Lidenvard upp i prelatens ansigte. »Jag måste icke förstå er mening eller också förutsätta att I sjelf, herr domprost, icke har tagit vidare kunskap om dessa skrifter.»

Prelaten fann troligen frågan för djerf, han log, men svarade icke. Lidenvard tillade frimodigt: »Kan väl der vara fråga om att missförstå eller ringakta den ädle Tomas framställning af *Kristi efterföljelse*?»

Nu svarade domprosten, ehuru något sträfft:

»Jag aktar Tomas a Kempis ganska högt. Hans mening är nog klar, men skrifterna måsta läsas med urskilning, de passa icke för alla — åtminstone icke ännu i vårt enfaldiga Sverige. Jag skall säga er Lidenvardus, ni som ju är en främling i detta land, att allmogen här tycker sig nog myndig vara, men har tungt för att sätta sig in uti något nytt; svenska folket skulle knappast förstå den kristendom Tomas predikar i Tyskland.»

Lidenvard satt förstummad, men domprosten fortsatte allt lifligare: »Jag hör öfverallt klagomål öfver svårigheten att bibringa folket den kunskap, som våra nuvarande läroböcker medgifva, och de hänga föröfrigt fast vid sin gamla lära.»

»Men det är ju icke fråga om några nya lärosatser —»

»Icke? Fader Tomas förbiser likväl vår heliga moder kyrkans reglor, då han uteslutande vänder sig till Kristus sjelf och honom allena. Kom ihåg att vår presterliga ed förbinder oss att upprätthålla den *jordiska* kyrkan så att hon må vara en förebild af den *himmelska*; kom ihåg att vår apostoliska, allena saliggörande lära, såsom den nu är inrättad, hvilat på det hälleberget Petrus och ej må rubbas af nya menniskofunder.»

»Men Kristus har sjelf invigt det hälleberget!» inföll Lidenvard med hänförelse. »Han som med sitt blod har helgat kyrkan och återlöst oss — hvarför skulle vi icke vända våra böner direkte till honom?»

Prelatens blick föll åter skarp på den främmande

ordensbroderns ansigte, som belystes af månljuset under det han klart och bestämdt tillade: »Det är och måste dock vara det renaste evangelium! Tomas är sjelf katolik, men hans språk är mera upplysande och af en annan anda.»

»Visserligen», afbröt domprosten kallt. »Men folket tillber sina helgon och främst bland dem Guds moder — de skulle frukta att man med det nya evangelium ville rubba deras tro, som under århundraden blifvit dem kär. Ni skall ock vara viss, käre Lidenvardus, att vår apostoliska lära, sådan den nu är, kommer att bestå under kommande sekler.»

Lidenvard skakade sorgset sitt hufvud.

»Här är dock stor okunnighet, och till och med vidskepelse, som förmörkar vår apostoliska lära.»

»Jag vill se till», afbröt domprosten, ehuru något vänligare, »hvad som kan göras för att bereda mera ljus och kunskap.»

»Jag är öfvertygad derom! Den som besitter lärdomens skatter såsom Joannes Benedicti, skall icke spara någon möda att meddela lifsens ljus till alla, som vandra i okunnighetens mörker i detta kära land.»

Åter såg prelaten på den främmande munken, som talade med värma om fäderneslandet, såsom vore det hans eget. Lidenwards första anspråkslösa framträdande hade förefallit honom så obetydligt, att han föga fäst sig vid hans yttre personlighet, men då det af en sann känsla lifvade ansigtet belystes af månljuset, vaknade hägkomsten af att han sett honom förr.

»Ämnar ni länge uppehålla er här i landet?» frågade han temligen sträfft.

»Det beror helt och hållet huruvida jag här kan vara nyttig.»

»Ni menar genom inrättandet af några edra nya kristliga inrättningar, hvarom Pater Philippe talade?»

»Jag har redan förr haft glädje af en sådan verksamhet här i landet. Ers vördighet känner förmodligen det andliga sjukhem, som för tio år tillbaka anlades i Nerike hos herr Måns Bengtsson Natt och Dag? Herr

Måns med sin husfru, den ädla Ermengard, visade belåtenhet dermed.»

»Jag har hört talas derom. Ni är således icke främling här, kanske rätt och slätt svensk man?»

Lidenvard blef smärtsamt berörd af den hastiga frågan, men efter något betänkande svarade han: »Jag är verkligen svensk man och mitt hjerta tillhör ännu främst fäderneslandet. Det namn jag nu bär är, liksom mitt lifs verksamhet, fästadt af den orden jag tillhör och det land jag numera måste anse som mitt hem.»

»Hur lydde ert svenska namn — eller rättare, hvilken släkt tillhör ni?»

Visserligen hade Lidenvard under samtalet mer än en gång känt sig sårad af prelatens öfverlägsna sätt, men utan vidare betänkande svarade han helt enkelt: »Mitt förra namn var Erland Puke».

Domprosten studsade.

»Erland Puke?» upprepade han eftersinnande och ihågkom ganska väl en barndomskamrat från Vestergötland, som ehuru af jembördig ätt, det likväl icke ett ögonblick föll honom in att helsa såsom en barndomsvän.

Men det sväfvade derjemte för hans minne någon senare tilldragelse förknippad med Pukes namn, och han behöfde icke söka länge i minnet förr än händelser från riksmarskens bröllop stodo klara för honom.

»Det var ju er far, som föranledde Karl Knutssons inträde vid rådsherrarnas viktiga sammankomst, ett inträde, som hade den märkliga följden att göra *marshen* till *riksföreståndare*? Man trodde icke förr slika ting om den gamle ädlingen Nils Gustafsson Puke, men han var i det hela taget litet besynnerlig den sista tiden.»

»Min far hvilar i ro — frid öfver hans stof!» yttrade Lidenvard med ett stilla korstecken. »Det var förfrikt icke genom min fars förvällande Karl Knutsson kom tillstådes, det var jag, som underrättade honom om de hemliga anslag, som voro ämnade att skilja *marshen* från den makt, som han icke sjelf förverkat.»

»Såå — det var då verkligen ni sjelf som gjorde det,

ni brodern till den varma fosterlandsvännen Erik Puke, honom som marsken förrådde? Detta synes mig mer än besynnerligt.»

Lidenvard svarade intet. Han var mycket blek, men domprosten fäste ingen uppmärksamhet dervid.

Nu kunde det mörka fästet af Almarståk skönjas i månljuset och körsvennen, som lade märke till herrarnes hastiga tystnad, lät sin piska ljuda, hvarvid slädtrafwaren med ännu ifrigare fart ilade framåt vindbryggan, der dan en ryttare gifvit signal om portens öppnande.

Inom erkebiskopens borg herrskade denna betydelsefulla tystnad, som mer än ord tala om att en viktig person derinnanför icke får störas, och de sorgsna ansigtetena, som tittade fram genom ljudlöst uppskjutna dörrar, vittnade att denna person var lika älskad som vördad af dem alla.

Man skyndade att i förnämsta salen införa domprosten, som der emottogs af en ung man i andlig dräkt, hvilken underrättade honom att erkebiskopen befann sig något bättre, åtminstone utom lifsfara.

»Min kära Helmik», yttrade prelaten, »jag vill rekommendera er en ordensbroder från Agnetenberg. Han har studerat medicin både i Pavia och Paris och den fromme Philippe i Sigtuna ville äntligen sända honom till vår sjuke biskop.»

Helmiks svarta ögon sköto en genomträngande blick på den främmande och han räckte honom handen, men vände sig genast åter till domprosten och yttrade ödmjukt, likväl med en viss säkerhet:

»Någon medicinsk hjälp är icke af nöden, ers högvärdighet; de läkemedel jag redan använt synas vara tillfyllest.»

»Som ni finner det!» svarade domprosten kallt. »Ni kan ju emellertid underrätta er, huruvida den nya medicinen vore lämplig. Och ni, Lidenvardus, kan hafva fullt förtroende till Helmik, han är dekan vid vårt kapitel i Upsala.»

Det föreföll som prelaten ville med ens befria sig

från något besvärande och att han icke ämnade taga vidare notis om Lidenvard. Men denne, som vid den myndige dekanens åsyn fick förnimmelse af att han aldrig skulle tillåtas inträde hos erkebiskopen, insåg att han borde icke så lätt låta sig afvisas.

»I förlitande på mitt rekommendationsbref från fadern Philippe, hoppas jag få herberge till dess hans högvärdighet sjelf kan taga kännedom om brefvets innehåll», sade han med en värdighet, som tilldrog sig dekanens uppmärksamhet, hvarför denne svarade lifligt: »Ifrån den gästfrie erkebiskopsgården blir ingen afvisad; ännu mindre en ordensbroder, som är rekommenderad af domprosten sjelf.»

Dekanen, såsom hemmastadd på stället, vinkade åt en tjänare att föra den andlige gästen till en enkel men väl försedd kammare, under det han sjelf ledsagade prelaten till de inre rummen.

2.

På Sundby gård fortsattes emellertid det rörliga lifvet. Vårdinnan öfvertalade fru Cecilia att skriva till sin herre, slottshöfvidsmannen på Vesterås, herr Karl Ormsson, att icke vänta sina gäster förr än efter tvenne dagar och ilbudet, som afsändes med brefvet, följdes af ungdomens glädjerop. Man trufdes alla så utmärkt bra på Sundby, den vänliga adelsfrun uppmanade ungdomen att sjelfva sörja för de nöjen, som kunde bjudas i hennes landtliga hem, och till och med jungfru Regitza lade intet hinder i vägen.

Dels var Regitza förnöjd att fru Yda ändtligen kunnat besluta sig för att för prelaten omnämna sonens testa-

mente, hvilket derigenom fick sin ytterligare bekräftelse, dels hade hon åtskilligt att orda med sin kära brorssons stufmoder i och för hans framtid, allt under det hon höll ett vaksamt öga huruvida ynglingen rättade sig efter hennes uttalade önskan att vakta sitt hjerta. Detta spanande blef dock kinkigt nog, unga Bo halkade undan hennes uppsigt, endera tänkte han icke ens derpå, eller ock gjorde han det med afsigt. I det hela, så resonnerade hon, var han så ung ännu, bara barnsligheter alltihop och unga Bo fick göra mycket, som ej skulle tillåtit andra. Det var också den enda svaga punkten i Regitzas hjerta.

Unga herrarna inredde snart en kälkåkning på sjön; folk bestods i riklig mängd till hvad som behöfdes och snart var isen befriad från snö, sopad och blank. En furustock anbringades i banans midt och derifrån utstrålade som en stjärna träarmar med vidfästade kälkar, hvilka fördes på sin runda bana uti ilande fart. Vind och vintersol framkallade rosor på de ungas kinder, lif och rörlighet kommo timmar att flyga af som minuter.

De äldre försummade lika litet att taga den lifliga taflan i betraktande och glömde, äfven de, sin fruktan för den bistra nordan, under det muntra stämmor förtogo ljudet af den knarrande snön.

Der vexlades också om med skridskoåkning, men det hörde icke till seden att fruntimmer deltogo i sådan vådlig färd. Dock fingo de följa gående så långt de hunno med ut på isen, under det herrarna på stålsko omslöto dem med konstfulla cirkelgångar och lockade månet leende från fagra läppar, då runskriften vid deras fot utvisade välbekanta namn.

Sedan — hur förträffligt middagen smakade och hur vinbägare tömdes till skålar för så dråpliga idrotter! Aftonbrasan lockade till samspråk och fru Ydas klaver kallade till danslekar.

Dock — som ofta är fallet — midt under den glada festligheten utspunnos trådar omkring mer än en af de ungas öden. Der var icke allenast jungfru Regitza som hade sina hemliga planer att sköta. Fru Britta Tott hade icke

förgäfves eller utan ändamål gjort sin resa. Kanske främst af allt drefs hon af nyfikenhet att se Erik Gyllenstjernas unga fru, den för sin älskvärdhet omtalade riksmarskens dotter. Fru Britta kunde sjelf vara utmärkt älskvärd, då hon så ville, och visade det varmaste intresse för Kristina, under det hon knappast tycktes märka hennes mans närvaro, men vid ett obemärkt tillfälle hviskade hon förtroligt till honom: »Jag tycker riktigt om Kristina».

Erik, den annars intelligente mannen, såg härvid nästan förvånad ut och ehuru han svarade: »Det gläder mig!» kunde hans röst föga dölja en sårad känsla. Då skrattade fru Britta och tillade: »Ni är dåraktig, min käre vän, det är för er skull jag måste hålla af er hustru». Med dessa ord, huru få de än voro, hade hon läkt hans sårade känsla och återvunnit hans hela varma och odelade beundran.

Herr Erik och fru Britta voro ju landsmän och hade på grund deraf många gemensamma intressen. Enligt mångas förmenande hade detta intresse förr gått något vida utöfver hvad landsmanskapet kunde medgifva. Det var nämligen före Eriks giftermål, de sammanträffade vid danska hofvet och då herr Erik derefter vid sina besök i Sverige aldrig underlät att gästa Stegeborg. Men att det roade slottsfrun få helsningar från fränder i Danmark och höra åtskilligt från hofvet i Köpenhamn, var ju i det hela icke att förtänka. I verkligheten hade ifrån början ynglingens hängifna beundran roat fru Britta. Den beredde henne kanske nöjet att som qvinna vid sin ungdoms gräns bedåra och beherrska som förr, och dertill kom tanken att genom honom lära känna de förenade rikenas politiska förhållanden. Å sin sida smickrade det herr Eriks fåfånga att vara uppmärksam af den snillrika fru Britta Tott, att hafva hennes förtroende, dela hennes tankar, känna hennes ärelystnads planer — huru nära var icke steget att också vinna hennes hjerta! Denna outgrundliga qvinna hade i yngre åren, efter hvad man sade, aldrig låtit sig öfvervinnas af kärlekens makt — och likväl hade han trots sig läsa denna känsla i hennes ögon,

dessa förunderliga ögon, som ehuru ljusblå kunde lysa likt nattliga stjernor. Fru Britta byggde planer icke allenast för sig sjelf, utan äfven för honom. Det var hon som hade utstakat hans giftermål, som framställde fördelen att förenas med en rik och högättad svensk slägt, och när hon sade: »Ni får en ståtlig hustru, men ni skall kanhända aldrig komma att älska henne», då flög en berusande känsla genom hans hjerta vid föreställningen att Britta icke ville hafva en medtäflarinna om hans hängifvenhet; men han visste icke att Britta tänkte i sitt sinne: »Karl Knutsson beröfvade mig sin brors kärlek, och hans dotter skall aldrig finna kärlekens lycka». När sedan fru Britta förklarade: »Att hon tyckte om Kristina», då förvånades han — hon var icke svartsjuk, hon älskade honom således icke. Det smärtade honom, kanske ändå mera harmade honom; men alltsammans afklippes då han lifigare än någonsin träffades af hennes löje, när hon kallade honom dåraktig, hvarvid han nästan häpnade för en tanke, som gjorde honom till en lycklig slaf.

Hemligheten om konung Kristoffers död hade åter sammanknutit deras gemensamma intressen. Allt hvad deraf kunde följa, var likväl ännu icke klart, emedan det berodde på ett blifvande konungaval i Danmark, om unionen kunde bibehållas. Att Karl Knutsson ämnade uppträda med stora anspråk, var gifvet; men prelaten hade lugnat fru Britta med det blifvande riksföreståndarskapet, som ovilkorligt borde kunna utestänga Karl Knutsson från väldet, likväl borde all artighet visas hans dotter och Erik under denna spänning noga bevara det yttre skenet af lyckan med sin unga maka.

Der var ännu flera planer som sysselsatte fru Britta. Hon gillade icke Ilianas trolofning med Tord Bonde, och ehuru de begge unga icke hade kännedom om någon förstående förändring, hade genast fru Brittas åsyn ingifvit dem fruktan om något störande i deras lycka. Fru Britta var likväl vänligheten sjelf, sade sig blifva riktigt förnygrad vid åsynen af så mycken ungdom och lycka, hon till och med deltog i deras nöjen. Snart glömde man

också allt ledsamt, man roade sig, man lekte som barn, man dansade.

Aftonen före afresan yttrade likväl fru Britta att hon erhållit sin farbroders, herr Åke Axelssons, tillåtelse att inbjuda sina anförvandter till Stegeborg. Det kom som ett åskslag. Tord och Iliana visste allt för väl att inbjudningen skulle hafva många strider till följd — kanske icke mer och mindre än hemliga anslag, att rent af bryta trolofningen.

Men man vågade icke neka.

Lyckligtvis kom fru Margareta, marskens syster, till hjälp. Med vanligt lugn och en fasthet, som icke gaf vika, förklarade hon sina äldre rättigheter, sitt äldre löfte af herr Åke Tott, att hafva i sin vård Tords trolofvade under gästabudet på Vesterås. Äfven fru Cecilia kom till och ville ej gå in på att förlora någon af sina gäster, tillade tvärtom en bön: att fru Britta sjelf ville föröka nöjet med sin närvaro.

Med vanlig älskvardhet både medgaf och mottog fru Britta inbjudningen.

En annan dag yttrade fru Britta till herr Erik: »Lycka att ni inte är svartsjuk — den unga Sture tyckes gå upp i beundran för er fagra husfru.»

Herr Erik ryckte på axlarna: »Bah, de äro barndomsbekanta — föröfrigt är *han* knappast mer än en pojke.»

»Åhå — unga herr Sten vill väl göra anspråk på att redan vara en »kriksman så båld». Han har ju varit med vid sin morbroders drabbningar i Finland.»

Herr Erik mörknade, men fru Britta tillade: »Naturligtvis har han icke kunnat förvärfva sig de fina seder, som utmärkte Erik Gyllenstjerna vid sjelfva det aristokratiska hofvet i Köpenhamn.»

Herr Erik visste nog att hofvets seder icke voro så särdeles fina, men han smålog lätt och svarade stolt: »Kristina vet alltid att skicka sig såsom det anstår en ällings maka.»

»Ni har rätt; Kristina har allt det behag som höfves att beherska både hjerta och känsla — om hon har någon

sådan. Man kan likna henne vid en diamant som kastar strålar omkring sig, ty strålarne äro kalla.»

»Ja, hon är kall, emedan hon icke ännu har älskat.»

Inom sig tänkte fru Britta: »Kristina älskar sin man, men hon är för stolt att låta märka en känsla som icke är besvarad.»

Efter de utlofvade, snart flydda trenne dagarna måste fru Ydas gäster bryta upp och fortsätta sin resa till Vesterås, der de ifrigt väntades vid herr Karl Ormssons gästabad.

3.

På Almarstäk hade Lidenvard haft god ro att öfvertänka den förflytna aftonens tilldragelser.

Främst flögo hans tankar tillbaka till klostret i Sigtuna, der dominikanerna visat honom vänskap och tillmötesgående. Derefter familjefesten på Sundby, der han återsett många bekanta, men sjelf för dem varit en främling. Till sist framstodo för honom de båda andliga, han nyss lemnat, om hvilka en inre känsla sade honom, att de båda skulle inverka hämmande på hans företag.

Han hade återsett sin beundrade barndomsvän, Joannes Oxenstjerna, och bilden af honom framstod så mäktigt att snart nog alla öfriga minnen sjönko i bakgrunden.

Huru hade han återfunnit Joannes? Han mindes alltför väl den högsinnade ynglingen, som likt en stridsman gått ut i verlden att kämpa för kunskapens ljus. I gladt mod hade denne Joannes lemnat bakom sig ett lysande lif i förening med kärlekens lycka, som kunnat vänta honom vid en huslig härd. Han hade utan tvekan valt den andliga banan med alla dess försakelser.

Huru hade han nu utvecklats, och hur hade Lidenwards stora dröm om honom förverkligats?

Redan när han återsåg Joannes vid riksmarskens bröllop, då nyss återkommen från Italien, var han förändrad, och de senare gångna tio åren framstälde den högdragne, herrsklystne prelaten, hvilken det skulle varit svårt att igenkänna, om icke under den stränga, allvarsamma ytan röjt sig ungdom och spänstighet, samt en stor och mäktig ande. Lidenvard ville derföre bida tiden och se hyad denne stora ande skulle verka, och i hvilken riktning Joannes skulle förverkliga hans förväntan.

Deremot gjorde dekanen Helmiks åsyn ett endast och uteslutande obehagligt intryck. Ett skarpt hufvud tecknade hos honom sina tydliga drag; men blicken hade något på en gång kallt och lidelsefullt, som förfärade den fromsinnade Lidenvard.

Dernäst tänkte han på sitt förestående viktiga värf: att vinna företräde hos den sjuke erkebiskop Nils, för hvars helse han medförde välgörande läkemedel, och att frambara varma förord ifrån pater Philippe till medgifvande för de evangeliska skrifternas spridande.

Skulle han ens någonsin få inträde?

Dagar förgingo emellertid utan andra tilldragelser, än att när och fjerran boende infunno sig för att efterfråga den älskade biskopens helse. Samma svar lemnades alla: »Hans högvärdighet befann sig bättre, men hölls allt jemt vid sängen och ingen främmande fick tillträde». Domprosten dröjde ännu på Almarstäk, men syntes endast vid måltiden och var då föga meddelsam. Dekanen syntes aldrig till, och sedan Lidenvard flere gånger förgäfvets sökt honom, lyckades han förmå en tjenare att åtaga sig lemna pater Philippes bref i biskopens hand. Nu byggde Lidenvard nya förhoppningar.

Men så en dag — man var redan i februari — anlände till biskopsgården några herrar i sorgdrägt, hvilkas högtidliga inträde häntydde på det ödesdigra budskapet de medförde.

Snart spridde sig också underrättelsen om konung Kristoffers död.

Efter den första bestörtningen undrade en hvar hvilka

märkliga följder skulle drabba riket. Skulle unionen rubbas och nordens förenade riken skiljas från hvarandra? Hvilketdera partiet inom landet skulle blifva herrskande?

Men alla funderingar afklippes genom tillkännagifvandet om de tvenne redan valde riksföreståndarnes namn: Bengt Jönsson Oxenstjerna till Salsta och hans broder Nils Jönsson till Djursholm, den förre fader till domprosten Joannes.

Den som likväl djupast greps häraf, var den sjuke erkebiskopen. Icke allenast därför att Nils Ragvaldsson var djupt fästad vid konung Kristoffer, utan han förutsåg derjeme hvilka strider förestodo fäderneslandet. Domprosten hade emellertid förberedt honom och de viktigaste anordningarne hade träffats i händelse af hans egen bortgång.

Få dagar efter konungens död sammankallade domprosten alla borgens innevånare och förkunnade den sorgliga underrättelsen att erkebiskop Nils hade följt sin konungslige vän.

Ehuru väntadt, mottogs dödsbudet med lika mycken bestörtning som sorg. En hvar kände att de hade förlorat en far och fridens beskyddare, att man knappast kunde tänka på hvem som skulle blifva hans efterträdare.

Men man *måste* tänka derpå. Sjelfva domprostens hållning och dekanen Helmiks ytterst vördnadsfulla bugning för honom hänvisade dertill, att man redan i Jöns Bengtsson Oxenstjerna kunde se den nya erkebiskopen.

Tyst och sorgsen, med tillintetgjorda förhoppningar, stod Lidenvard bland biskopsgårdens dystra innevånare.

4.

På Sundby var det åter tyst och stilla. Efter allt det rörliga lif, som varit, kändes det tomt och till och med litet ödsligt; men snart gick allt igen uti sin vanliga ordning.

De förflutna dagarnes festlighet blef emellertid en epok i Gunborgs och Stinas hittills föga omvexlande lif. Aldrig skulle de glömma den, ja de hade hört och sett och upplefvat så mycket nytt, att de började en ny tidräkning derifrån, lemnande barndomen på andra sidan. Den föreföll dem riktigt längesedan förbi, emedan de hade lärt sig öfvertänka, undra och ville gerna hafva reda på ett och annat, som de förr aldrig tänkt på.

Till hvem skulle de vända sig: »Fråga farmor?» Nej, det gick inte an, farmor sade nog allt det hon ansåg nyttigt för dem, och så kunde man inte vidare fråga. »Kanske Regitza?» Nej, ändå mindre; hon skulle kalla dem nyfikna och frågvisa efter saker som ej tillhörde barn att veta. Men de voro ju icke barn längre.

»Torkel?» Ja, Torkel visste mycket, han hade varit i släkten alltsedan farfars tid och han skulle icke kunna neka dem eller hålla inne med de upplysningar som önskades. Han var så snäll och de skulle veta att taga honom på rätta sidan, förmå honom berätta liksom förr, då de voro små barn och det gälde sagor och historier.

En vacker mars-dag med strålände sol och klar luft lyckades systrarna utverka sig farmors tillåtelse för en längre promenad. På sjön stod isen spegelklar, ännu hårdt tillfrusen, och Torkel, »hofmästarn», skulle följa dem, han var säkraste ledsagaren, till och med den ende som fick förtroendet dertill, då det gälde en längre utflykt. Jungfru Regitza var litet låghalt och gick ogerna, tyckte icke heller om promenader hvarken för sig sjelf eller för barnen; men då fru Yda gifvit dem sin tillåtelse, vågade hon ej göra någon invändning, och när den gamle hofmä-

staren med en krigsmåns hållning följde på ärevärdigt afstånd, kunde ej heller någon anmärkning komma i fråga, om hon än icke fann det förenligt med unga adelsjungfrurs värdighet att gå till fots utom gårdens område.

»De äro barn ännu», yttrade fru Yda, »de behöfva röra på sig, men ännu är det för kallt att färdas till häst.»

Sälunda var saken afgjord äfven för denna gången, och farmodren nickade genom rutan åt sina glada små lamm, som hade riktigt svårt att komma ihåg Regitzas förmaning att gå stilla och sedesamt.

Så var man då på väg. Snön glimmade i solstrålarna, rimfrosten i träden började smälta, luften var lätt, nästan värlig och småfoglarna flögo jublande öfver deras hufvuden. Systrarna voro åter barn och glömde sjelfva ändamålet med sin promenad. Det var så lustigt att springa ett stycke omkring udden af en skogsbacke, som höjde sig utmed sjökanten; men Torkel lät sig icke förskräcka, han, som varit van att ströfva kring i skog och mark, tog sina långa steg och upphann snart en lummig gran, hvarifrån han helsades af ett par snöbollar.

Torkel vågade härvid en liten erinran om jungfru Regitzas förmaning, och nu kom man ihåg alltsammans.

»Nu skola vi också gå riktigt förståndigt», yttrade Gunborg. »Vi ha ju en hel hop allvarsamma saker att fråga Torkel.»

»Ja», inföll Stina, »här utmed skogsvägen hör ingen människa oss; vi kunna fråga och Torkel svarar oss riktigt uppriktigt — icke sannt?»

Den gamle hofmästaren såg mycket förvånad ut men smålog: »Nog kan jag svara, bara inte spörsmålen gå öfver min insigt.»

»Visst inte! Torkel är så klok, ja, den klokaste på hela Sundby gård — näst farmor förstås.»

»En gammal krigare som jag —»

»Det är många år sedan Torkel var i krig — nu är han en fridens man och därför så klok.»

»Stridsman var dock mitt egentliga yrke», envisades Torkel, »dertill uppfostrades jag af gamle herr Peder, de

unga jungfrunas välborne herr farfader. — Gud fröjde hans själ i himmelrik!»

»Jungfrur», upprepade Gunborg, »det låter så främmande och som om vi vore helt gamla människor. När vi äro så här ensamma skall Torkel kalla oss rätt och slätt vid namn eller som förr — när vi voro barn, och du kallade oss: blomster Rosenhvit och Rosenröd. Mins Torkel det?»

»Nog mins jag den tiden.» Nu skrattade Torkel i sitt gråa skägg.

»Och du berättade oss långa historier om vår farfars bedrifter; vi hörde så gerna på och frågade dig om så många ting och du kunde alltid svara.»

»Ja — nu skall Torkel säga oss hemligheten.»

»Hemligheten?» Den gamle hofmästaren stannade förvånad.

»Ack ja — vi måste veta den!» Stina afbröt och såg på systemen: »fråga du, Gunborg —»

Gunborg var van att föra ordet både för systemen och sig, men dröjde en stund, eftertänksam: »Hvad är meningen med vår fars testamente?»

»Testamente», upprepade Torkel alldeles förbluffad, »hvad veta blomstren om den saken?»

»Först talade farmor med domprosten derom — det var så högtidligt och besynnerligt — Stina och jag blefvo mycket förundrade, men sedan glömde vi alltsammans till dess vi hörde Regitza tala med farmor om ett testamente — hon tystnar alltid då vi komma in och farmor ser ledsen ut.»

»Kan du säga oss hvarför farmor alltid blir sorgsen när biskop Jöns varit här, det vill säga domprosten, som nu är erkebiskop? Tror Torkel att de tala om det der testamentet?»

»Hvarför kommer biskopen så ofta nu? Förr var han ju nästan aldrig här och nu tre gånger sedan jul.»

»Hans högvördighet bor närmare nu», upplyste Torkel. »Almarstäk ligger bara en mil härifrån och vintertiden går sjövägen förbi Sundby, då han reser till Sig-

tuna, der det lär vara många förändringar i svartbröder-
nas kloster sedan priorn, den fromme fader Philippe gått
hädan.»

»Hvad har biskopen att befatta dermed?»

»Det kunna inte unga tärnor begripa; för öfrigt äro inte
många utom klostret kloka på allt hvad som föregår
derinne.»

»Hör Torkel, är biskop Jöns en god man?» frågade
Gunborg så tvärt att den gamle krigsmannen häpnade
och dröjde med svaret.

»Nå, säg — hvad tror du om den saken?»

»Hur kan en sådan fråga falla lilla jungfru Rosen-
röd in?»

»Vi äro inga barn längre, har jag redan sagt Torkel,
vi höra ett och annat och tänka mycket, men ha' ingen
som kan upplysa oss.»

»Den ädla jungfru Regitza, som är kunnig och lärd
i många stycken, kan bäst upplysa derom.»

»Just för att hon är så lärd, kan man aldrig fråga
henne om något. Hon tycker för öfrigt att ingenting i
verlden passar unga adelsdöttrar — hon vill bara lära oss
klosterarbeten och dertill läsa messor och uppenbarelser
och helgonhistorier, ja allt som hör till kloster — hon vill
göra oss till riktiga nunnor.»

»Ja», tillade Stina, »en gång hade farmor gifvit oss
en vacker riddar-visa, men Regitza sade den var verlds-
lig och så tog hon bort den.»

Ingendera af systrarne märkte under sin egen ifver
att Torkel började se dyster ut.

»Och vet du hvad», återtog Gunborg, »biskop Jöns
håller alltid loftal öfver Regitza, och hvar gång sedan
han varit här, blir hon strängare, och sista gången såg
jag att farmor hade gråtit. Hvad är det som så kan be-
dröfva farmor, det skall Torkel säga oss.»

Han svarade ingenting; han bara ruskade på hufvudet.

»Tror Torkel», framkastade Stina, »att den stygga
Regitza klagat på oss hos biskopen? Kunde det vara
för vår skull som farmor gret?»

»Åh nej», försäkrade Gunborg, »jag frågade farmor, hon kysste mig och sade att så länge hon lefde få vi gerna vara glada. Hvad menade hon egentligen dermed?»

Torkel visste alltför väl att fru Ydas hemliga bekymmer gälde barnbarnens blifvande öde, att hennes hjerta icke gillade herr Sigfrids förordnande, och att biskopens besök påminde henne om uppfyllelsen af den bortgångnes vilja. Men allt detta tillhörde icke Torkel att säga de begge unga, icke heller ville han störa deras glada frihet så länge de fingo njuta den.

»Torkel sade aldrig hvad han tror om biskopen?» återtog Gunborg.

»Hans högvördighet är nog en ärans man, det är utom all fråga — det sägs att när han träder inför högaltaret i Upsala domkyrka och med sin ljudeliga stämman förrättar messan, då sjunka alla i vördnad på sina knän —»

»Jaså — Torkel tycker om biskop Jöns», sade Gunborg något misslynt, »han är väl en ädel herre då — om vi bara visste att han inte öfvertalar farmor till något —»

»Den ädla fru Yda gör intet annat än som rätt är», yttrade hofmästaren, »det kan mina blomster vara förvisade om.»

»Det är nog sant — så länge farmor lefver äro vi lyckliga, men hur blir det sedan?»

»Hvarför tänka på den saken nu — det kan dröja länge nog.»

»Regitza har flera gånger talat om farmors död och hon säger att allting blir förändradt då.»

»Jungfru Regitza», utbrast Torkel med hetta, »har då ett sätt att alltid tala om hvad sorgligt kan vara.»

»Men vi låta inte förskräcka oss, vi tro inte hälften af hennes tal. Kan du tänka, hon säger att när farmor dör, få vi inte vara kvar på Sundby?»

»Såå», yttrade hofmästaren torrt, »hvad säger hon vidare?»

»Att hela egendomen går till en afsides anförvandt — en herreman.»

»Ja», tillade Stina riktigt förtörnad, »en herre, som

vi inte alls känna — och han skulle bo i farmors rum, den vackra frusalen och få allt, allt som nu hör farmor till.»

»Åhå, inte allt, lilla Rosenhvit; all lösegendom har fru Yda rätt att sjelf disponera efter eget behag.»

»Men Sundby, det kära, kära Sundby skulle vi skiljas ifrån! Ängen dernere, den vackra ängen der vi sprungit hela vår barndomstid, barrskogen vid Tärnsundet, björkhagen med sina midsommarslöf och den lilla backen här med stenkumlet och sjön framför oss, der solstrålarne glimma öfver den blanka isen — vi kunna inte lemna allt detta — nej, Torkel, vi kunna det verkligen inte!»

Gunborg klippte med ögonen för att jaga undan en tår, som ville smyga fram, och tillade skrottande: »Vet ni hvad — jag gör som Rosenröd i sagan —»

»Nå, hvad gjorde Rosenröd?» Torkel log; när Gunborg skrottade blef alltid gubbens panna så slät och glatt, som hade den aldrig varit färad af bekymmer.

»Rosenröd gifte sig med prinsen, som ärfde hennes faders rike och då förstår ni, blef hon qvar som fru i sin fars slott.»

Stina skakade på hufvudet. »En främmande man, kära Gunborg — inte kunde du bli fru till en främmande?»

»Jo visst, kära Stina — då blef ju också Rosenhvit qvar på Sundby och Torkel blef vår hofmästare, alldeles som i farmors tid.»

»Ja», jublade den lätt medgörliga Stina, »allt skall bli som i farmors tid.»

Nu var det Torkel som började klippa med ögonlocken; för ingen del fick han visa hur djupt det rörde honom att höra denna gyllne dröm, som kunnat gå i verklighet, om icke det olycksdigra testamentet —

Under det familjens trotjenare gjorde sina reflektioner, upprepade Stina: »Hända hur som helst: Torkel följer med oss!»

»Naturligtvis», afgjorde Gunborg, »hvar vi ännu komma blir Torkel vår hofmästare.»

Den gamle hade all möda att beherrska sig, men lyckligtvis gjorde Gunborg en ny fråga: »Var vår fader en sträng man?»

»Långt derifrån! Herr Sigfrid var kanske något häftig och lät ibland hänföra sig af andras råd, men hjerta som gull hade han, mera god och ädel herre har jag icke känt — förutom herr Peder sjelf, hvars själ må fröjdas hos alla Guds helgon!»

»När vår fader var så god, hvarför gaf han oss i vård hos Regitza? Jag vet att vår far sjelf bestämde det — jag hörde en gång Regitza upprepa detta för farmor.»

»Det var väl godheten som flög af med herr Sigfrids hjerta den gången.»

»Hvad pratar nu Torkel, det kan man inte begripa.»

»Jungfru Rosenröd är så hastig i sina tankar; jag skall nog förklara saken om jag får liten tid.»

»Nå — så berätta då.»

»Jungfru Regitza, som är af den stolta Natt och Dagslägten, var alltifrån barndomen utsedd till herr Sigfrids fru.»

»Inte möjligt, Torkel, hon som är så gammal och låghalt och —»

»Och inte just så fager», ifylde Torkel. »Men jungfru Regitza har också sett sina bättre dagar och var jemnårig med herr Sigfrid, som inte vore så ung heller, om han lefde nu. Men hans trolofvade hade en yngre fostersyster, som vann herr Sigfrids hjerta.»

»Alldeles som Lea och Rachel — Rachel, det var vår mor — inte sannt, Torkel?»

»Mycket sannt. Rachel, eder fru moder, var lika skön som ädelboren — hon var af Yttringeslägten, som förde en björnram i vapnet —»

»Farmor tyckte nog bättre om Rachel än Lea?»

»Jungfru Rosenhvit är inte mindre skarpsynt än syster», småskrattade Torkel, »det var just på fru Ydas förbön som gamle herr Peder gaf samtycke till förändringen, och man kan ju inte förtänka jungfru Regitza om hon

blef litet misstycken, därför har också fru Yda alltid haft fördrag med henne. Men gladare fest har väl aldrig firats på Sundby gård, än då herr Sigfrid förde hit sin fagra brud.»

»Ack, den som hade lefvat på den tiden!» utropade Gunborg.

»Ja, det var nog lika festligt som i julas, då farmor hade så många gäster.»

»Åh, kära Stina, mycket festligare, det kan du väl begripa.»

»Det var ändå bra roligt i julas», vidblef Stina, »vi dansade med unga riddersmän — tänk det — kanske för första och sista gången.»

»Misströsta inte, Stina, mycket kan återstå oss ännu — eller hvad tror Torkel? Men tala nu om vår moder; var hon mycket god?»

»Fager och god som en engel från himmelrik — dit hörde hon mera än till jorden.»

»Och därför gick hon så snart dit tillbaka.»

»Hon gjorde så visst! Men hon lemnade qvar åt sin herre två englar på jorden.»

»Två englar, Torkel?»

»Ja — Rosenhvit och Rosenröd.» Nu smålog hofmästaren åt sin egen värtalighet. Gunborg skrattade och återtog sina frågor: »Tala mera om vår far: när lät han hänföra sig af andras råd?»

»Herr Sigfrid hade en fogde som icke var folket god —»

»Men vår fader brydde sig icke om fogdens råd», afbröt Gunborg med sin stoltaste min.

»Jo, det var just det han gjorde och därför blef herr Sigfrid mer än en gång missförstådd. Gamle herr Peder i sin tid hade inrättat allt så väl på sin gård i Uplanden; hvar och en af bönderna hade sin jordlapp, sin häst och ko.»

»Och får och grisar, likasom farmors bönder?»

»Ja, alldeles, och välsignelse var på den gården som det nu är på Sundby. Men fogden ville öka sin herres

egodelar, sade han, tog så jorden från bönderna och gjorde dem till trälar under gården. Det dröjde dock ej många år förr än de prydliga stugorna blefvo nästen för fattigdom och elände.»

»Blef vår far mycket rik då?» frågade Gunborg med blossande kinder.

»Det förstås att egoyidden blef större, ja, så stor att gårdens lador ej kunde inrymma all säd — det man ej hann berga fick stå ute i regn och snö och multna. Sådant gjorde folket ondt, då mjölspannet tillmättes dem i knappaste mått.»

»Blef aldrig kriget slut så att far kom hem?»

»Herr Sigfrid hade ingen ro i hemmet, der han saknade sin ädla husfru; när han kom ur kriget for han ut på jagt.»

»Var Torkel alltid med honom?»

»Alltid, så i krig som fred. Så hände en dag att jagten varit vild och herr Sigfrid, som ströfvat länge i skog och mark, fick en brännande törst. Vi gingo in i närmaste koja — det var ej långt härifrån och på gårdens egen mark — men vattnet, som den fattiga qvinnan bjöd husbonden, släckte icke hans törst och der fanns hvarken dricka eller mjölk. Då fick herr Sigfrid öppna ögon och gumman fick klaga sin nöd — hvarken malt och humla eller mjölk bestods åt den bleka barnaskaran, hvars åsyn skar herr Sigfrid i hjertat.»

»Vår far hjälpte dem då, Torkel?»

»Ja visst! Herr Sigfrid gaf mannen sin jord igen och gumman sin ko.»

»Men den grymme fogden, hvad sade han?»

»Fogden fick tiga och lyda och ändra om igen hvad galet var och det blef lif och fröjd på Sundby gård.»

»Så roligt det der var till sluts», sade Stina, »jag var så orolig.»

»Jag var säker allt skulle bli godt när far kom hem och fick se ofoget», förklarade Gunborg.

»Regitza? Var hon kanske snällare då hon var yngre?»

»Hon väckte herr Sigfrids stora tacksamhet. När hans fru dog, kom jungfru Regitza hit — man talade om att hon ämnade gå i kloster, men ville först se sin systers små barn — hon dröjde ganska länge här och pysslade om de små så ömt, att det rörde herr Sigfrids hjerta.»

»Var hon så snäll emot oss?» frågade Stina helt rörd.

»Ja — ja visst.» Torkel såg litet illparig ut: »Det sades att hon offrade sina heliga tankar för barnens skull — många trodde att hon tänkte taga hand om herr Sigfrid sjelf, men — så blef han kallad ut i krig och när han kom hem dröjde icke länge förr än han drog till sin sista färd.»

»Farmor — kära Torkel — var inte farmor här då?»

»Fru Yda kom just hit sista dagarne för att taga afsked af herr Sigfrid, som varit henne så kär; men fick som sagdt endast mottaga hans afsked och hans förordningar.»

»Hvilka förordningar, Torkel?»

»Fru Yda som sjelf var enka skulle under sin lifstid ega och förvalta Sundby gård, emedan fädernegårdarne Backa och Ön, tillfölla unge herr Anders Sigfridsson.»

»Ah, det var testamentet!» utropade systrarne på en gång.

»Hm!» Den gamle trotjenaren kände sig förlägen. »Ja — så var testamentet och så — något mera förstås — ett och annat efter jungfru Regitzas inrådan, så att allt var i sin ordning innan fru Yda anlände.»

»Blef sedan farmor hos oss?»

»Hon har aldrig lemnat Sundby sedan den dagen och vakar troget öfver sina små lamm, som varit hennes hela fröjd här i lifvet — men naturligtvis kunde hon icke rubba något af sin hädangångne sons förordnanden.»

»Naturligtvis!» svarade begge systrarne med ett uttryck af vördnad och i sin oskuldsfulla tillförsigt, som skar Torkel in i själen.

»Men Regitza?» sade Gunborg efter en stund och såg frågande på honom.

»Jungfru Regitza hade lofvat herr Sigfrid att stanna

på Sundby, så länge hans barn voro der — derom skrefs äfven i testamentet.»

Ingen frågade något vidare och de vandrande gingo tysta. De hade så småningom återkommit från Tärnsundsskogen och måste nu gå helt försigtigt öfver ängsvägen, som blifvit hal och slipprig i vårsolen.

Ifrån boningshusets röda skorstenar steg röken i grå och hvita hvirflar — det var som en välkomsthelsing från hemmets härd.

Ja — ännu var Sundby deras hem!

Utför skogstigen syntes emellan barrträden fru Ydas ljusa gestalt.

Begge systrarna, förda af samma tanke, ilade henne till möte, slogo armarna omkring henne och utropade: »Farmor, kära farmor, du får aldrig öfvergifva oss!»

IV.

Länsherren i Finland.

1.

»Ett segel, far, ett stort, stort segel!» ropade Magdalena, Karl Knutsons åttaåriga dotter, under det hon helt andtruten flög uppför trappan till altanen, en ny särskild utbyggnad med gallerverk och pelare af huggen sten.

Ifrån denna altan kunde Finlands mäktige länsherre öfverskåda sitt verk, Viborgs omtalade trädgårdar med deras planteringar och konstgjorda vattensprång. Han kunde äfven skåda öfver den höga, redan grönskande vallen, som inneslöt icke allenast slottet med dess stolta fäste, utan äfven hela den lilla staden med dess båda kloster, hospital, skolhus, kyrkor och kapeller.*

Åt andra sidan såg han vindbryggan med sin slottsgraf, Saimens vackra kanal och Finska viken, som sträckte sig genom en skärgård ut i Östersjön. Vid sjelfva inloppet, Viborgs redd, syntes en mängd nybygda skepp, bildande en präktig flotta med högresta master.

* »Verelax», Viborg, från början blott en fästning, omtalas redan i 14:de seklet som stad. Genom sitt äfven i det hänseendet fördelaktiga läge, att på 15 sv. mils afstånd icke hafva någon medtäflare, blef orten snart af betydighet och landets styrelse fördes af höfvidsmännen på Viborg med en ganska vidsträckt myndighet. Fästningens vikt gjorde nödigt att besätta denna plats med någon af landets förnämsta män.

Före Magdalenas ankomst hade fadrens blickar varit fångslade inom de nyanlagda trädgårdarna och den syn, som der upptog honom, måste hafva varit särdeles behaglig, emedan ett uttryck af lycka, gränsande till förtjusning, lyste öfver hans ännu ungdomliga ansigte.

Först vid barnets utrop flög hans blick ut öfver Östersjön och det nyss så talande uttrycket af innerlig lycka skiftade om till ett af obegränsad stolthet, såsom såge han sin äregirighets alla utsväfvande drömmar förverkligade.

Hvad han såg derute på hafvet var likväl endast de aflägsna konturerna af ett segel, som småningom höjde sig mot horisonten.

»Hvad menar du, far?» frågade Magdalena förvånad, då fadren, upptagen af tankar, knappast tycktes märka henne. »Bli du inte glad? Märten Hane säger att fartyget kommer nordvest ifrån — ifrån Sverige, förstår du?»

Fadren log och dervid mildrades hans ansigte. Han kysste barnet och frågade: »Märten Hane har ju sin vakt på öfversta vallen — hur har du träffat honom? Du har väl inte varit deruppe?»

»Visst har jag varit der! Åh, det är så roligt att spatsera just på den vallen!»

»Men der går vallen lodrät ned i kanalen; är du inte rädd, barn?»

»Rädd? Åh — Märten säger att *marskens dotter* kan inte vara rädd.»

Fadren smålog åt det käcka barnet.

»Kom nu ner till mor och syskonen», fortfor Magdalena, »vet du, att din egen lilla gosse är dernere — han är bra nu!»

»Är lille Tord bättre?»

»Javisst! Systrarna bygga en fästning åt honom, annars sitter han bara och halfsofver i mors knä.»

Marsken lemnade nu å sido alla tankar, som syssel-satt honom der uppe på altanen, och tog lilla Magdalenas hand för att följa henne utför trappan; men vid nedre

afsatsen stannade han ovilkorligt för att betrakta taflan dernedanföre.

Terrassernas vårliga grönska, fruktträdens svällande knoppar, hvita svanor seglande i den konstgjorda dammen, små fåglar hoppande i det fuktiga gräset, blandande sitt qvitter med glada barnröster, allt andades lif, glädje, vär och förhoppningar.

»Ack, far, så vackert!» utropade Magdalena. »Ser, på andra sidan springvattnet hur 'lilla mor' dansar med småbarnen; det är just som ett guldhaf omkring dem — och ingen, ingen i hela världen kan dansa som hon — tror du det far?»

Äfven nu svarade fadren endast med en nickning, men hela hans eget sköna ansigte strålade af ungdom och lycka. Den som hade sett Karl Knutson på hans tjugononde födelsedag, den dag han sjelf kallade den lyckligaste i hela sitt lif, skulle knappast kunna tro att nära tio år sedan dess gått fram. Så ungdomlig och lika segerglad som han då emottog sin brud, landets fagreste tärna, tycktes han ännu: samma blick hade han än för sin maka, vid hennes åsyn glömmande allt, eller förenande allt med hennes person. Till och med hans hemligaste, stolta drömmar hägrade omkring henne, på hvars hufvud han ville fästa en drottningkrona.

Och Katarina var vid sex och tjugo år den sköna, glada och blida qvinna, historien omtalar. Hon deltog i hans bekymmer liksom i hans glädje; »var det i stridens buller eller i gästabudssalen», säger nämligen häfdatecknaren,* eller de lugna åren på Viborg, öfverallt var Katarina med, tröstande, uppmuntrande, förljufvande, och sjelfva Karlskrönikan gifver de lyckliga makarna vitsordet: »Kom han der, som hon var när, sin sorg han snart förgat».

Efter en flyktig blick tillbaka utåt hafvet, der seglet tycktes växa till alltefter som det blef tydligare, tänkte marsken att fartyget visst månne medföra det budskap han länge väntat och skyndade derefter ned i trädgården.

* Starbäck.

Tvenne små flickor, den ena på fem och den andra fyra år, lemnade ögonblickligt dansen och flögo emot fadren, under det den treåriga gossen kom sakta efter med Katarina sjelf.

Litet trött och feberaktig, småskrattade han ändå och sträckte armarna än mot fadren, än mot modren, oviss hvilkendera af dem han skulle gifva företrädet.

»Nu far, är Tord bra, så bra!» jublade han.

»Bra!» upprepade fadren. »Ja, nu måste du bli riktigt rask, min kära lilla gosse — du får snart resa till ett nytt, stort land.»

»Ah!» utropade Katarina i det en glädjestråle och en frammbrytande tår stridde med hvarandra. »Du har fått underrättelser. Jag förstår då», tillade hon saktare, »att dina vänner kalla dig.»

Oaktadt all sin kärlek, såg Karl Knutson endast glädjestrålen i Katarinas öga; men han fattade icke ve-modet i hennes röst vid den sista frågan.

»Det svenska fartyget, som jag länge väntat, skall kanske redan om ett par timmar kasta ankar härute på redden.»

Alla tre små flickorna stodo emellertid och sågo på fadren med den mest spända ifver.

»Få vi resa mycket snart, far?» vågade en af dem rycka in med sin fråga, under det modren räckte ut armarna för att återtaga lille Tord.

»Den nybyggda flottan är snart färdig», tillade Magdalena, »gamle Märten säger att sista märs skeppet kan gå af stapeln när marsken vill.»*

Fadren nickade småleende åt dem alla, och nu kunde man gripa sig an med flera frågor:

»Är det landet större än Viborg, far?»

»Är det kanske större än hela Finland?»

* Karl Knutson underhöll på Viborg en flotta, med hvilken han dels, såsom slottshöfvitsmännen vid sjösidan den tiden brukade, dref handel, dels förde krig med k. Eriks Vetaliebröder, m. fl.

»Finland är ändå bara en provins som tillhör Sverige», upplyste Magdalena.

»Sverige!» upprepade de andre klappande händerna vid tanken på något liknande sagans förtrollade land.

Katarina hade under tiden hunnit fatta sig. Den hastiga underrättelsen var visserligen väntad, men dervid sammanträngde sig dock många känslor. Hennes hjerta hade blifvit så innerligt fästadt vid det lyckliga närvarande, att det föreföll henne såsom skulle lyckan lemnas kvar i detta förtjusande hem, om hon gick andra stora öden till möte. Men Karl Knutson måste ju följa sin kallelse och hans blixtrande ögon sade henne mer än väl huru gerna han gjorde det — sjelfva barnen voro ju öfverlyckliga i tanken att följa fadren — skulle då icke hon —

»Blir icke min lilla gosse också glad?» frågade marsken, då treåringens ögon liksom vidgade sig af förundran öfver något som hans sinnen ej förmådde fatta och han instinktmässigt såg upp i modrens ansigte.

Hvad han än trodde sig läsa i modrens ögon, hade han likväl genast fattat sitt beslut; och i det han slog armarna om fadrens hals, utropade han:

»Det är så bra här — Tord vill vara kvar här, far lilla!»

Marsken blef öfverraskad; kanske ovan att någon hade en annan vilja eller önskan än hans.

»Menar du det, du lille?» Han reste sig häftigt och såg otåligt på barnen, hvilka stodo der väntande ett lägligt tillfälle att få fortsätta sina spörsmål.

Katarina gaf dem en vink att fadren ville vara ostörd, hon förstod att han hade åtskilliga meddelanden att gifva henne — ack, der var mycket att ordna, om man verkligen så snart skulle lemna Viborg och återvända till hufvudstaden. Barnen fingo således återgå till sina lekar — Magdalena svarade för lille Tord — och deras muntra stämmor hördes snart på afstånd. Fåglarne stämde också in, ifrigare än nyss och vattenfallet brusade mellan stenarne. Marsken lät icke störa sig deraf, upptagen som

han var af vidtomfattande tankar, hvilka han meddelade Katarina.

Tord lade emellertid sjelf sista handen vid sin fästning, sedan systrarna skaffat vackraste mossa och finaste stenar; de gjorde det så gerna, Tord var allas älskling och till och med deras stolthet. Han skrattade men blef sedan litet ledsen. »Det är bara för att han är trött», menade Magdalena och nu gäldde det att skaffa blommor för att binda kransar, och när det så blef en lång krans, så lång att den gick flere hvarf omkring honom, då skrattade Tord igen och ville visa far hur bra det var och så bar det af. Tord kunde springa riktigt fort då han ville; men Magdalena hann ändå före honom fram till föräldrarna. I sin ifver glömde hon modrens förbud att störa dem, intagen som hon var af beundran för lille bror, och ropade gladt: »Se hur prydlig Tord ser ut — är han icke en riktig liten prins?»

Katarina visste alltför väl, huru Karl Knutson tyckte om barnens lekar, men att i stunder då allvarsamma tankar upptog honom, ville han icke blifva störd; då hon därför såg dem i yster fart komma ditåt, hade hon redan rest sig för att tillkalla gamla Monika, men marsken hejdade henne, nickade gladt åt barnen och lyfte gossen upp i sitt knä.

»Du har ganska rätt kära Magdalena», yttrade han, »Tord ser verkligen ut som en liten prins — se, min goda Katarina, det är något kungligt i hans anletsdrag —» han afbröt sig sjelf, men betraktade tankfullt barnet, strök de gula lockarna från hans panna, som hävlfde sig hög och klar och mötte blicken ur barnets stora talande ögon, hvilka förundrade hvilade på fadren.

2.

Det väntade fartyget hade emellertid närmat sig. Vid åsynen af dess blågula flagga skallade från fästningen glädjeskott, hvilka besvarades från skeppet; besättningen refvade seglen och ankaret fälades på Viborgs redd.

Hänförd af sin glada förväntan steg marsken själf ombord uti en mindre båt, en så kallad snäcka, för att hemta och välkomna sina gäster.

På skeppsdecket stod främst en grupp herrar, hvilkas förnäma hållning syntes berättiga dem till den förtroliga helsningen — endast vidrörandet af deras stormhattar — då de redan på afstånd nickade åt den mötande slottshöfvitsmannen. Så snart denne satte sin fot på skeppet, helsades han af förnyade glädjeskott och omfamnades af vänner och anförvandter, främst bland dem hans syskonbarn Tord Bonde och systersonen Sten Sture.

Först derefter varseblef han några fruntimmer, då en af dem, med anletsdrag och hållning liknande marsken själf, ilade fram och kastade armarna omkring honom.

»Kristina, min älskade kära dotter! Hvilken öfverraskning — dock uppriktigt sagdt, jag väntade dig — hvem skulle väl just nu skynda hit om icke min Kristina? Men du är ensam, jag ser icke din man?»

»Älskade far», svarade Kristina beredd på frågan, »jag är icke ensam — kära vänner hafva ledsagat mig, och bland dem en ny anförvandt, vår älskvärda Iliana, som skall blifva dig en särdeles välkommen gäst.»

Tord Bonde som framförde Iliana Tott, såsom sin trolofvade, yttrade strålände af glädje: »Ja, ädle frände, för dessa lyckliga dagar har jag att tacka din älskliga dotter, utan hennes mellankomst hade min Iliana nu varit förd vesterut —»

»Till Danmark? Hyvad vill det säga?» frågade marsken förvånad. »Hvem skulle väl våga slika ting? Kän-

ner jag rätt Tord Bondes svärd, skulle det ej töfva länge i slidan, om det gäller att försvara så dyrbara rättigheter.»

»Ja, i öppen fejd och ärlig strid; men gäller det att förekomma förräderi och hemliga faror, då uträttar en qvinnas klokhet mera än vi män förstå.»

»Särdeles om man har bundsförvandter i kärlek och trohet», inföll småleende Kristina, och den rodnande Iliana såg upp på sin trolofvade med en så viss försäkran om hennes orubbliga tillit till honom, att marsken nickade förnöjd.

»Minsann glömmar jag icke att helsa eder välkomna, mina kära vänner — undra icke derpå, då jag så betages af fröjd vid att se ungdom och kärlek i lycklig förening! Hur gläder det mig icke att se min vapenbroder och vän mötas af lyekan, och att dertill kunna säga: »han är värdig er, sköna Iliana — var välkommen till mitt hus och min slägt!»

Han slöt dem båda i sina armar och vände sig der-
efter till Kristina.

Sten Sture närmade sig ovilkorligt. Han förstod att marsken ämnade förnya sin fråga efter Erik Gyllenstjerna, och han ville se huru Kristina skulle besvara frågan. Hvarför slog hans eget hjerta så häftigt under det han lutade sig mot fartygets reling? Hvarför önskade han att se Kristina visa någon skymt af förlägenhet då hon måste försvara mannen, som genom sitt uteblifvande visat missaktning såväl mot henne sjelf som emot hennes far?

Men Kristina förklarade helt enkelt, såsom den naturligaste sak i världen: »att Erik Gyllenstjerna var hos sin frände herr Knut vid hofvet i Köpenhamn.»

Sturen kastade sitt hufvud åt sidan mot den öppna fjerden, kanske i behof af dess friska svalka — hvarför skulle han också tänka, än mindre önska att Kristina insåg sin makes dumma fåfänga? Hon var då naturligtvis blind för hans svagheter, och det var ju både orätt och dåraktigt att önska det annorlunda. —

»Såå», yttrade emellertid marsken tydligt förnärmat: »Man talar redan om herr Knuts förhoppningar på drottning Dorothea och Danmarks tron. Din man söker sin lycka der och förbiser —» Han afbröt, hastigt besinnande sig, och bjöd dottren sin hand, för att ledsaga henne vid nedstigandet i den gungande båten.

3.

På Viborg var lif och rörelse. Mårten Hane, underbefälhafvaren, var riktigt i sitt esse att ordna och utdela kommando till fästningens besättning: »Salut för det på reddan kommande skeppet, salut för slupen som drog in i kanalen, salut för de landstigande herrarna!» Dubbla skyltvakter sattes på vallarna, paradering skedde vid borgporten och likaledes å ömse sidor utmed ingången. Det hade icke så litet grämt Mårten att svenskarna kunnat umbära den store marsken; men nu var konung Kristofer död och man behöfde en ny konung.

När derföre herrarna väl landstigit och Mårten igenkände flera af marskens vänner och vapenbröder, då svällde hjertat i hans bröst, fullt förvissad som han var om deras ärende och hvad deraf följa skulle. »Pass på gossar», hviskade han, »rak hållning, rask skyldring för de svenske kämparne som äro goda nog att sjelfva välja sig en konung!»

När han så såg herrarna tåga in i borgsalen, Viborgs präktiga festsal,* och dörrarne slötos till, då —

* Viborgs slott, numera förfallet, har dock ett rum, kalladt »Festsalen», bibehållit sedan Karl Knutssons tid. I fönsternicherna kan ännu ses det i sten uthuggna Tottska vapnet, förskrifvande sig från något senare tid.

ja då skulle riksvigtiga saker försiggå, det var klart, menade han.

Så var det ock. Sedan herrarne väl »tagit säte» och vinkannorna gått omkring, då först syntes dem tiden vara inne att framföra sitt ärende och uttala de viktiga orden: »Skynda dig öfver till Sverige,* ty de som förestå riket äro dina största ovänner, konung Kristofer drog dem fram med stor makt, dig att förderfva och alltid när han drog till främmande land, befalde han dem att förestå riket. Nu är tiden kommen att återtaga det välde som du aldrig bordt lemna. Sveriges folk har fått nog af »Barkkonungen», och de skola förena sig med dina vänner för att bjuda dig Sveriges krona.»

Nu voro orden sagda. Marsken reste sig, slog sjelf upp dörren som ledde ut till altanen och bjöd herrarne stiga dit upp. Der visade han dem den nybyggda flottan med dess präktigt rustade skepp och ytrade med det på en gång stolta och vänsälla sätt som var honom eget: »Se der mitt svar! Men jag ämnar dock icke återkomma såsom eröfrare, utan för att värna det kära fäderneslandet mot utländska förtryckare.»

»Och du skall segra!» svarade hans vänner i lika stolt tillförsigt.

Tord Bonde lade sin hand på hans arm och sade leende: »Du talade nyss om mitt svärd, frände, var viss att det skall icke töfva i slidan, då det gäller att skydda din och fäderneslandets rätt.»

Marsken log äfven och mottog hans handslag och hans löfte.

Tord tillade sakta: »Jag vill tala med dig i enrum — det är saker af vigt jag har att förmäla.»

»Kom då till min enskilda kammare efter middagen», svarade marsken.

* Se Rimkrönikan.

4.

»Och nu, min kära Tord, hur var det? Kunde man verkligen vilja och våga skilja din trolofvade ifrån dig?»

»Att de *vilja*, kan väl mindre förvåna än att de *våga* något dylikt», svarade han. »Men i det hela, hvad frågar den ligan efter om de angripa annans rätt för befrämjande af egna planer.»

»Hvilka inbegriper du då i denna så kallade liga?»

»Främst de båda riksföreståndarne och deras frände prelaten —»

»Ah, Jöns Bengtson Oxenstjerna, den nyvalde erkebiskopen — nåh han var nu städse *min* fiende; men att han också var *din*, min redlige Tord, har hitintills varit mig obekant — huru kan han hafva fördel af att hindra ditt giftermål?»

»Det syntes också mig sjelf förvånande, men du skall se att den myndige prelaten icke nöjer sig att, såsom hans företrädare, allenast styra och vårda kyrkans rätt, och endast då det gälde fäderneslandets väl, befatta sig med den verldsliga makten. Herr Jöns vill tillegna sig rättighet att styra och råda öfver människors enskilda lif och förhållanden.»

»Men — ännu en gång — jag inser icke huru ditt giftermål kan gagna eller skada honom.»

»Jag insåg det heller; men som jag sade, det behöfdes qvinno-ögon och qvinno-klokhed att genomskåda dem — här har din dotter Kristina med finhet och behag utredt den trassliga härfvan. Jag har ännu icke sagt dig den hemliga ligans anhängare.»

»Naturligtvis alla Oxenstjerner och Vasar —»

»Och», ifylde Tord, »herrar Magnus Gren och Tottar — alla de mäktiga Axelsönerna — herr Olofs dotter, fru Britta af Hammarstad.»

»Håll! Det är icke möjligt — den redlige och tro-

faste Eregisle Nilsons husfru? Nej min käre Tord, det måste vara ett misstag.»

»Tvärtom; det lär väl vara just hon, som jemte herr prelaten har alla trådarna i sin hand. Jag har ju sagt dig att man kommer ingenstädes i dylika affärer utan kloka qvinnohufvud; fru Kristina är nu vår räddande engel och fru Britta —»

»Fru Britta?» afbröt ånyo marsken förvånad. »Det var nog en tid då jag fruktade att få se henne i mina fienders led; men hennes händer äro bundna genom giftermålet med den redlige svenskriddaren Eregisle Natt och Dag. Detta gifte var hennes eget val och hon bör icke kunna svika honom, att handla emot hans försäkran vore ju att förråda hans ära.»

»Du vill alltid vara storsinnad, du Karl, men är också alltför lättrogen — kom ihåg att jag varnar dig för henne! Farligast är hon kanske deruti att hon beherrska din måg, Erik Gyllenstjerna — de höra ju begge till de danske.»

»Ja väl är Erik af dansk börd, men till sinne och tro är han svensk. Om han också skulle låta sig hänföras öfver sin frändes, herr Knuts framgångar i Danmark, skall han snart nog inse att han också behöfs i Sverige — han är helt ung ännu — det kan vara ungdomsyra — barnsligheter — icke har väl Kristina beklagat sig?»

»Långt derifrån! Det är icke ens troligt att hon själf vet huru herr Erik är fru Brittans lydige slaf, ehuru en och annan hviskar derom.»

»Hvad säger du? Skulle Erik, min kära, min ädla Kristinas make —»

»Icke vara henne värdig? Ja — detta lär du nog komma att få inse. Erik är visserligen en fin och smidig herre med ridderliga later som anstå hans börd; men hjertat och sinnet — det får framtiden utvisa om hans ädla maka någonsin kan göra till svenskt. Det må nu också vara ungdomsyra om han verkligen låter beherrska sig af fru Britta, och måhända ett slags frändskap — eftersom de begge äro danska — men den »tju-

sande Berete Tott», som för tio år sedan uppträdde vid ditt bröllop, fängslande och förtrollande, är sig lik ännu, och i flerehanda fall farlig. Folk säga att en trolldryck gjort henne öfvervinnelig af både tid och förhållanden; nog af, hon beherrskar sin herre och för öfrigt alla som komma i hennes närhet — då hon så vill nämligen. Hvad mig beträffar kommer jag väl nu i beröring med denna farliga fru, som är min Ilianas syskonbarn; men jag aktar mig för hennes silkestassar, jag har alltid haft förnimmelse af att hon, ehuru artig och blid, likväl med oblidla ögon ser min trolofning.»

»Men af hvad skäl? Är då icke du jembördig med jungfru Iliana Tott?»

»Den gamla afvogheten och afunden som inga släktförbindelser kunna häfva — Margaretas union var en stor tanke, men strandade just mot denna klippa. Nu har emellertid Kristina genom sin man erfarit det Gyllenstjernska partiets sträfvan i Danmark. Enkedrottning Dorothea har lofvat gifva den blifvande konungen sin hand med det förbehåll att folket, eller rättare sagdt herrarne, gilla hennes val af gemål. För att inbespara en enkedrottnings stora lifgeding, vill man gå den unga fru Dorotheas önsknningar till mötes, men nu gäller om hennes tydliga gunst för herr Knut kan besegra motpartiet, hvilket icke vill böja sig för en jembördig, särdeles som ett tredje parti, af fruktan för inre stridigheter, förorda markgreffen af Oldenburg. Skulle nu alltså drottningen själf förmås att föredraga markgreffen, vill man vara beredd att för herr Knut hafva en annan brud, jembördig med honom äfven i rikedom och skönhet och dertill är min Iliana utsedd. Derfor ville man — i all hemlighet förstås — föra henne till fränderna i Danmark. Prelaten har ingått på förslaget, då han anser det vara onödigt att Bondeslägtens fördelar stärkas genom förbindelsen med de mäktiga Axelsönernas ätt — se der fru Brittias vackra plan, som likväl denna gång förekom, då vår skyddsengel Kristina utverkande herr Åke Axelsons medgifvande inbjöd Iliana att följa henne på resa till Finland.»

Under denna vidlyftiga förklaring tycktes marsken mäta kammargolfvet med sina starka häftiga steg. Han knappast lyssnade till de hemliga trådar, hvilka sammanspunnos på bekostnad af hans frändes lycka, emedan ett band som rörde honom närmare hade djupt träffat honom.

»Kristina», mumlade han, »min stackars Kristina!»

Hade han icke sjelf vid sin dotters giftermål mindre frågat efter hennes böjelse än tanken på sina egna fördelar, i förening med de begges yttre personligheter, som förträffligt passade samman, i fägring och behag äfvensom i ålder — Erik var åtta år äldre än Kristina. All upmärksamhet den unge ädlingen hade visat marskens rika dotter syntes honom naturlig och den vänlighet, hvarmed Kristina alltid mötte denne sin barndomsvän, tillfredställde fullkomligt fadrens föreställning att hafva sört för sin dotters lycka. Vål föresväfvade honom att hon i lekarne föredragit Sten Sture, men hon var ju mera jennårig med honom och det der kunde vara barnligheter. Han mindes också alltförväl att han derom hade öfvertygat den då fjortonåriga Kristina, på samma gång han förklarar henne fördelen för honom sjelf af förbindelsen med en af Danmarks äldaste ätter.

Skulle han verkligen hafva misstagit sig och Erik Gyllenstjerna svika hans förhoppningar?

I Karl Knutsons sinne fanns dock så mycken spänstighet jemte en vana att se allt i ljusa färger, att i följd af hans starka viljekraft de mörka ofta sjönko i bakgrunden. Också nu tog han fatt i sitt rika förråd af förhoppningar, hvilka han sjelf ofta skämtande sade »att de omgäfvö hans lyckliga stjärna». Derför utbrast han: »Erik är ung ännu — hvem skulle lyckas att öfvervinna hans villfarelse, om icke just Kristina!»

Han mindes icke att han en gång vid sin systems giftermål haft samma tanke, då han sade: »Margareta skall återföra sin man till pligt, samvete och kärlek», och han hade äfven glömt att Nils Stensson Natj och Dag svikit såväl sin ädla maka, som honom sjelf.

Tord rynkade pannan och tänkte: »Dottren får måhända dela systemens öde att offra livets lycka för hans ärelystnad.» Derföre kunde han ej afhålla sig att högt säga: »Erik skall kanhända återföras till sina pligter och Kristina, om hans fåfänga beröres, om nämligen Kristina blir en konungs dotter —»

Det blixtrade till i Karl Knutsons öga, då han såg på sin frände; men vände hastigt tankegång och frågade: »Männe vi icke nu återvända till herrarna i borgsalen?»

Tord följde tigande, ehuru det var åtskilligt ännu han velat tillägga.

Då de i förbiväg passerade frusalen, hördes derifrån tonerna af en luta.

Karl Knutson, som sjelf älskade musik, frågade skämtande: »Jag förmodar du icke har något emot om vi helsa på fruntimren?»

Tord svarade icke; men hans glada uppsyn var det tydliga svar Karl Knutsson väntat, hvarför han lade sin arm i frändens, under det han helt sakta, för att icke störa dem derinnanför, läste upp dörren till det gemak, der han visste att kärlek och lycka skulle möta dem båda.

Men båda stannade innanför tröskeln, fruktande att hela det tjugusande gemaket endast var en hägring, som vid minsta beröring kunde försvinna.

Främst i fönsterhvalvet suto de tre: modren, stjuft-dottren och Iliana, i aftonsolens belysning bildande en vacker tafla, der de lyssnade till en sång, som beledsagades af lutans klingande toner.

Det var den unge Sten Sture som spelade och sjöng. Han hade tagit plats på en bänk vid det motsatta fönstret och barnen, Magdalena med begge småsysterne, stodo framför honom i djupaste beundran, medan lille Tord klängde upp på bänken för att kunna taga honom om halsen.

Det var en frisk, fosterländsk sång som slutade med några raska, hvirflande löpningar öfver strängarna, hvarvid Magdalena utropade i hänförelse: »Ack, Sten, så präktigt!»

Då hon klappade i händerna, gjorde de andra så med och Tord måste släppa sitt famntag för att också han klappa i händerna och ropa:

»Så präktigt, så roligt!»

»Sjung mera, snälla Sten», bad Magdalena, »bara en sång till, så äro vi nöjda; men en riktigt vacker sång!»

»Hvad vill ni då höra?» frågade Sten, kastande en blick till gruppen midt emot, nickade åt barnen och knäppte på lutan.

Ingendera af de tre vid fönstret svarade, men Magdalena föreslog: »En krigssång, eller en kröningsmarsch.»

»Ave Maria», hviskade Birgitta litet blyg. Greta, den mellersta af systrarna rodnade lätt, men sade: »En ballad, eller en romans — jag ville höra hur man spelar en sådan.»

Nu såg Sten frågande på Kristina; men då hon icke yttrade något, sade han att det skulle få blifva såsom lilla Greta önskat.

De begge herrarna hade under tiden blifvit bemärkta af fruntimren, men marsken gjorde ett tystnadstecken och nedsatte sig jemte Tord på närmaste bänk.

Nu klingade ett ackord fulltonigt, harmoniskt, tilldragande sig allas uppmärksamhet, derefter ännu ett annat, öfvergående till hvirflande, susande tonströmmar, hvarunder sångaren själf kastande hufvudet tillbaka, syntes glömma alla omkring sig för minnen som antogo gestalt, då han sjöng:

»Jag mins en qväll, der uti Riddar sal,
Jag henne såg bland fagra tärnors tal;
Jag minnes barndomsvännens trogna blick,
Och hälst med henne jag i dansen gick.
Hon ville mig den sista dansen gifva,
Den dansen skall mitt dyra minne blifva.

Jag mins den qväll der uti sollyst våg,
Den kära bild jag återspeglad såg.
En näckros fälde hon i vågen ned
Och såg på mig — som förr var hennes sed —
Jag tror hon ville mig den rosen gifva;
Den rosen skall mitt sista minne blifva.»

Han afbröt och lade lutan ifrån sig.

»Hvad hette den sången?» frågade Magdalena.

Sten såg på henne och smålog:

»Ungdomsminnen», svarade han.

»Så vackra minnen!» utropade Greta.

»Jag tyckte den sången var sorglig», förklarade Magdalena. »Jag vet icke hvarför jag ville gråta.»

Lille Tord lade åter armarna om Sten Stures hals och såg på honom.

»Är också du ledsen?» frågade han. Sten svarade icke; men tog barnet på sin arm och reste sig upp.

Karl Knutsson kände sig gripen af en hemlig oro, för hvilken han icke rätt gjorde sig reda. Han såg mot fönsterfördjupningen — solen hade gått ned, efterlemnade ett rött sken som föll in genom de små rutorna.

»Är det aftonrodnaden som färgat Kristinas kinder», undrade fadren, »ja visst är det så — icke kan det vara något annat —» också afbröt han sin tankegång, liksom Sten nyss hade afbrutit sin sång.

Kristina reste sig jemte de andra. Hon gick fram till Sten och tackade honom vänligt, gladt och till och med hjertligt, och ändå — ändå var det som om hon räckt honom en dryck, väl frisk men kall. — »Måste då alla barndomsminnen», tänkte Sten, »alla dyra, kära minnen dränkas i en så kall dryck —»

Alla omgäfvade honom nu, man tackade, man berömde, man ordade mycket; men ingen häntydde på flydda tider eller brydde den unga Sturen för hans ungdomsminnen.

5.

Kristinas vistelse på Viborg hade sin särskilda betydelse för hvar och en af familjens medlemmar; hon var både dotter, syster och vän till hvilken de kunde gifva sina förtroenden, emedan hon förstod allt och alla så bra. Det kom sig deraf att Kristinas lif hade utvecklats under olika förhållanden. Af sin mor, den stolta Birgitta Bjelke, hade hon i minnet inpräglad bördens pligter och rättigheter; hos sin faster, fru Karin Tott, hade hon lärt känna fäfan-gans ytlighet, och stjufmodren, Katarina från Bjurum, lät henne förstå huru blomstren kunna vara lika sköna i dalen, som på lifvets höjder.

Men Karl Knutssons dotter var fostrad just på dessa höjder och hon trufdes der, ehuru hennes väg, likasom fadrens, gick fram emellan beundrare och afundsmän. För henne hade smickret blifvit en vana, som hon kanske saknat om det uteblifvit, men som icke bedårade henne, och afundens pilar flögo förbi utan att såra, emedan de syntes henne så lumpna.

Fadren visste att dottren, ehuru ung hon var, såg allt omkring sig mera lugnt och klart än han sjelf, han kunde därför delgifva henne angelägenheter, som han icke ville säga någon annan, icke ens sin maka — Katarina var solen i hans lif, som icke fick skymmas af något moln — men med dottren kunde han tala om sina fienders maktlystnad och stämplingar; om sin egen ärelystnads drömmar utan att oroa henne, ty hon skulle kunna tänka sig lifvet på höjden utan att förskräckas för branten der- nedanför.

Alltnog: Karl Knutsson talade om sig sjelf och kände sig tillfredsstäld under det han undvek den ringaste häntydan på dottrens egna förhållanden. Kristina var van dervid — fadren, en älskande och älskad make, hur kunde det falla honom in att tvifla på dottrens lycka

— så tänkte hon och fann det bäst så. Det skulle till och med plågat henne om han häntydt på förhållandet emellan henne och hennes man; om han gjort en fråga nu i deras ensamhet, skulle hon icke kunnat bedraga honom med det lugna försvar, hon annars hade till hands, och liksom fadren talade hon sjelf ogera om något plågsamt som icke kunde ändras. Kanske var det också därför han icke meddelade henne något hvad Tord hade sagt honom.

Det var endast stjufmodren, Kristinas systerliga vän, förbehållet att få vidröra något som låg hemligt slutet i hennes inre, emedan hon i det hela var den enda som rätt förstod de unga makarna. Hon hade sett deras olika utveckling. Samma förhållanden, som öppnat Kristinas ögon och härdat hennes sinne, hade gjort Erik Gyllenstjerna till en veklig, smidig hofman, bländad af det skenbara och förbiseende det verkliga. Gunstling hos konung Kristofer, som han varit, och i nära frändskap med herr Knut, hvilken nu kastade sina blickar på Danmarks tron, var herr Erik sjelf alltför upptagen att hafva tid och tankar öfriga för Sverige och sin unga maka, än mindre att visa uppmärksamhet mot hennes anförwandter. Derom kunde de båda öppet tala med hvarandra.

Men nu gick stjufmodren längre — hon visste ej sjelf hur det kom sig, troligen hänfördes hon af det förtroliga ögonblicket — hon lade armen omkring dottrens lif och sade: »Uppriktigt taladt, min Kristina, nog hade jag för dig tänkt mig en annan man än herr Erik.»

»En annan — hvilken då, moder lill?»

»Karls tappra systerson —»

»Sten Sture!» inföll Kristina. Namnet flög öfver hennes läppar gladt och lifligt, men ändå så lugnt och naturligt, att modren såg på henne med förvåning.

»Du trodde kanske att jag älskade honom?»

»Jag tyckte alltid att han passade för dig. Han har ett sinne öppet för sanning och rätt, för det goda och ädla — det blir något stort af den ynglingen — han har

icke allenast stora tankar, utan också kraft att utföra dem.»

»Så har äfven jag tänkt mig Sten Sture — han var min barndoms hela stolthet och jag må äfven säga: kärlek!»

Stjufmodren lutade sig ännu närmare intill henne, såg på henne ännu innerligare: »Och du hade kraft att besegra en sådan känsla, att i gladt mod böja dig för din fars vilja!»

»Åh, Katarina, förstå mig rätt — kärleken till Sten Sture var för stor och ren för att behöfva besegras; jag hade icke ens behöft uppgifva den om jag gått i kloster — det var lättare än du tror att följa fars önskan — —»

»Nu förstår jag dig — du älskade således Erik Gyllenstjerna!»

Kristina rodnade, hennes stolta hufvud nästan böjde sig, såsom kostade det henne möda att erkänna kärleken till sin man: »Ja», hviskade hon, »så är det — man beundrar idealet men älskar verkligheten.»

»Heliga Guds moder», sade Katarina sakta, »en tung börda blef nu lyftad från mitt sinne: Karl har således icke fordrat ett offer af sin dotter, han har tvärtom skapat hennes lycka.»

»Lycka», upprepade Kristina i det hennes rodnad försvann, »jag tror i det hela att det var Erik som böjde sig för »marskens» vilja — det vill säga, Erik insåg att det för honom var ett passande giftermål.»

»Det är icke möjligt, Kristina! Hur lätt hans sinne än må vara, så älskar han dig på sitt sätt, så högt som han är mäktig en djupare känsla.»

Kristina skakade på hufvudet. »Nej, nej — jag skall visst aldrig vinna min mans kärlek.»

»Vet han då att han äger *din*?»

»Hvad tänker du på — skulle man kunna visa en kärlek som icke är besvarad?»

»Det är dock vår pligt, Kristina, att offra stoltheten

när det gäller lifvets lycka — endast kärleken kan öfvervinna, endast kärleken kan segra —»

»Ja — en sådan kärlek som din», utropade Kristina, »en kärlek helt uppgående i en annans vilja, sökande lyckan endast i den älskades lycka — så kan icke jag älska — jag är icke heller lyckan värdig så som du, lilla moder.»

»Hvarför?»

Kristina log, det låg en obeskriflig beundran deri och hon kysste stjufnodren. Det var hela hennes svar.

Småsystrarna Greta och Birgitta hade äfven åtskilligt att fråga syster Kristina.

Gamla Monika hade nämligen berättat dem att i Sverige funnos stora, stora berg med jättar och trolltyg, strömmar med sjörån och skogar med gastar: var detta sannt? De ville nog gerna få se Sverige, men voro rysligt rädda för allt det der, som Monika sagt. De hade förstås sjelfva bedt Monika berätta om och om igen, och det hade hon gjort till dess de blefvo rädda. Sade nu Kristina att det der om trollen icke vore sannt, skulle de tro henne. Lilla Tord ville dröja qvar här, de visste icke hvarför, ingen visste hvarför och de undrade om syster Kristina kunde veta det.

Den, som hade mest att tala med Kristina, var dock Magdalena. Hon började med en fråga som kom Kristina att skratta: »Är icke lilla mor vacker?» Men nu tillade hon att hon menade: »vackrare än förr.» — »Jo, till och med det.»

Det var just detta som oroade Magdalena.

»Men hvarför det, lilla syster?»

Hon förtäljde nu huru mors ögon strålade ibland så underbart, så som hon tänkte sig englarnas ögon, tänk om hon verkligen blef en engel och flög ifrån dem? Hon fick också ibland en röd ros på ena kinden, sådana rosor och sådana ögon hade också — Kristina visste nog hvilka

hon menade — det var för ledsamt när de små bröderna dogo och Magdalena ville icke tala derom. Far tänkte icke på det der och hon ville inte göra honom ledsen — men hvad trodde Kristina? Tyckte hon icke att Tords ögon också började stråla? Tänk om också han dog — sista lilla gossen, fars egen lilla gosse — hur skulle då gå, om far blef kung? Hon menade: hvem skulle då bli kung efter honom? Flickor bli aldrig kungar, det visste hon, men hvad trodde Kristina?

Sjöfärden.

1.

Redan tidigt Pingstmorgonen, den 12 maj, voro staden Viborgs alla innevånare i rörelse.

Man visste att deras länsherre, Karl Knutsson Bonde, med åtta hundra riddare och svenner skulle gå om bord på de präktiga skeppen för att draga öfver till Sverige.

Ifrigt skyndade man till slottsvallarna, klättrade upp på hustaken och hela Saimens strand vimlade af skådelystna, som ville se marsken ännu en gång — man hvi-skade om att det nog skulle töfva länge innan han kom åter — och så prisade man högt den stolta riddarskaran och den stora flottan med sina svenska flaggor.

Till sist utbröt ett skallande jubel, och då marsken vinkade sitt afsked, viftade männen med hattarna och kvinnorna med sina hufvudkläden. Så hördes kommandorop, ankaren hifvades upp, seglen hissades och flottan lade ut ur Viborgs hamn.

På däcket af det förnämsta skeppet stod Karl Knutsson sjelf omgifven af de svenska herrarne, men närmast honom stod Magdalena. Hon hade icke tid att höra på deras samtal, upptagen som hon var att nicka sitt afsked. Detta gälde likväl icke den vimlande folkmassan, eller ens slottsfolket som sörjande trängde sig främst utmed stränderna, så långt de kunde följa med. Magdalena såg upp

till altanen, hvarifrån hon så många gånger jemte fadern skådat ut öfver Saimens stränder mot det hemlighetsfullt lockande hafvet; hon såg åt vallarna, der Mårten Hane skulle ha en sista afskedsnick till tack för hans alla berättelser om forna stora bedrifter och till sist en afskedsblick öfver trädgårdarne, der hon byggt fästningar åt småsyskonen.

Men då vinden började rycka i seglen och vågorna fräste mot relingen, glömde hon med ens sin saknad och ropade gladt: »Ah, vi gå verkligen ut till hafs!»

Under däckets hade marsken låtit inreda en förtju-sande liten bostad med kostbara tapeter på väggarne och dyrbara tyger öfver bänkarne. Der satt Katarina med de öfriga barnen.

Liten Tord hade somnat i hennes knä, under det småflickorna helt och hållet upptogo syster Kristina och Iliana med sina många frågor, som de också fingo besvarade till sin stora fröjd att nu hafva något att berätta för Monika. Tord var för öfrigt den ende af barnen, som icke gladde sig åt resan och allt det nya man skulle få se; han hade till och med gråtit till dess sömnen öfvervåldigat honom och nu öfverlemnades han till Monika för att sofva i ro.

Hans ro stördes icke heller det minsta, då de begge småsysterarna äfven begåfvo sig dit, nyfikna att få berätta; Tord var van att sofva under deras prat.

»Vet du hvad, lilla Monika, den stora staden är byggd på holmar och heter därför Stockholm.»

»Der fins stora torg också, men inga jättar — syster Kristina säger att det var bara en saga det der om trollen.»

»Det är nog sannt», medgaf Monika, »det var också längesedan man lät alla jättar fara sin kos.»

»Nu har man byggt stora väderqvarnar i stället, som mala mjöl åt stadsfolket.»

»Så fins der en stor ström, der Näcken bor — kanske Näcken ändå är ett sjörå?»

»Tyst Greta; Näcken är bara en vattenmenniska.»

»Hvad menar barnen med vattenmenniska?»

»Han har ingen själ, ser du, och får aldrig komma

till himlen. Derfor sitter han och gråter — är det inte synd om Näcken, Monika?»

»Vid aftontid och månljus kan man se honom sitta på vågen och spela sin harpa.»

»Ack, jag ville höra honom spela!» utropade lilla Greta.

»Man får inte gå honom nära — Näcken är falsk», förklarade Birgitta.

»Hvarför är han falsk?»

»Han sjunger om sina salar af kristall för att locka små barn — han tror att barn kunna bedja för honom — men då skulle de sitta i hans slott i hundra år, ville du det, Greta?»

»Nej, hu!» svarade Greta med en liten rysning.

»Men jag ville det», återtog Birgitta tankfull. »Jag ville bedja till dess Näcken fick en själ.»

»Åh, hjertans barn», inföll Monika, »det vore ju värre än att gå i kloster.»

»Kloster?» upprepade Birgitta och såg på henne med stora allvarsamma ögon.

»Det var en sorglig saga», återtog Monika. »Tala nu om andra vackra saker som barnen få se i den stora staden.»

Nu vaknade lille Tord: »Till den staden kommer inte Tord», sade han och såg på Monika.

I detsamma flög dörren upp och Magdalena störtade in, för att som det tycktes förtälja en viktig nyhet. Men hon stannade på tröskeln, då hon hörde Tord hosta och såg honom räcka armarna till modren.

Katarina skyndade dit och barnet lade sina heta läppar intill hennes kind.

Då såg Magdalena på syster Kristina med en min som hon velat säga: »Det var så jag menade.» Kristina nickade och lade ett finger på munnen, men Magdalena var aldeles ofrig att kunna tiga: »Är Tord mycket sjuk?» frågade hon. »Kan han inte bli frisk igen?»

»Vi skola hoppas det, min kära Magdalena», svarade modren, »men i alla händelser — kom ihåg att icke tala

med far härom; han har mycket annat att tänka på nu och får inte oroas.»

»Jag förstår, han skall bli ledsen — hans egen lilla gosse —»

»Du hade något att förtälja, syster min», inföll Kristina och nickade betydelsefullt åt henne. Nu förstod Magdalena vinken och började berätta om en märkvärdig tilldragelse deruppe på däck. Just då man passerade förbi en ö i skärgården, mötte dem en af marskens tjänare, som kom ifrån Kalmar och medförde budskap från abbedissan i ett nunnekloster. Marsken meddelade innehållet och Magdalena hade hört alltsammans. En gudelig människa hade haft en uppenbarelse: att innan året gått till ända skulle marsken varda konung i Svea land. Abbedissan hade låtit helsa: »att om Karl Knutsson icke fullgjorde denna Guds vilja, skulle hämnden drabba honom.» Magdalena försäkrade ånyo att hon hört alla ord, men blef helt förvånad då hon såg modren hastigt trycka gossen till sitt bröst.

»Jag trodde du skulle bli glad, mor lilla», sade hon förlägen; »men kanske du är rädd för den der nunnans hämnd om far inte vill bli kung — men vet du, han vill nog!»

»Jag tror det», svarade modren och nickade småleende åt henne.

»Var inte heller orolig öfver Tord, — han hostar inte alls som de andra småbröderna.» Magdalena såg på Kristina.

Modren kysste henne utan att svara, då marsken sjelf syntes i dörren. Han hade ett öppet bref i handen. Katarina lemnade barnet till Monika och skyndade emot honom.

»Du har fått bref från Sverige?» frågade hon. »Magdalena har förtäljt oss en hel underbar historia.»

»Ja, verkligen ganska märkvärdig», svarade Karl Knutsson skrattande. »Åter en from nunna som deltar i mina öden! Men allvarsamt taladt, min Katarina, allt synes verkligen lofvande och förhoppningsfullt. Östersjöns

vågor gå som i en lek, glittrande i solljus och gynsamma vindar fylla seglen — redan om en vecka kunna vi vara på Stockholms redd.»

»Du närmar dig det stora målet», yttrade hon och såg upp i hans strålände ansigte.

»Ja — mina vänner deruppe försäkra mig om det bästa emottagande — hvad kan då återstå i min lycka?»

Tord hade emellertid låtit locka sig af en kedja, som Magdalena löste från sin hals och gaf honom; men hastigt släppte han den och perlorna rullade omkring golfvet under det han började hosta, skarpt, ihållande...

Kristina skyndade till med en vattenbägare, men han fortfor att hosta till dess tårarna runno utför hans kinder och hufvudet sjönk ned emot Monikas axel — han såg icke ens föräldrarna, som stodo framför honom, begge bestörta, räckande honom sina armar.

»Sjöresan må icke skada honom?» frågade Karl Knutsson bekämpande sin hemliga ångest. »Hvad säger den läkekunnige mästern Mathias?»

»Han tror att ombyte af luft skall göra honom godt», svarade Katarina. »Vi skola taga honom upp i middags-sölen.»

»Ja visst! Du skall bli rask igen, min lilla gosse — snart får du se en ny stor stad.»

»Ja, en ny stor stad», upprepade barnet och såg upp på fadren.

»Och mycket folk som säga välkommen till far och hans lilla gosse.»

Barnet räckte armarna till fadren och smålog:

»Ja, far, mycket folk som helsar dig — men Tord far till englarne.»

Föräldrarne utbytte en blick, men ingendera yttrade ett ord.

2.

Resan gick, såsom marsken förutspådt, under lyckligaste omständigheter. Förd af gynsamman vindar seglade den stolta flottan fram öfver Östersjöns vågor och knappast mer än en vecka hade förflutit förrän man kunde skönja Stockholms skärgård.

Ifrån tusende munnar skallade också det glada ropet: »Land, land! Hell Sverige, hell!»

Men just under den glada helsningen föll vinden af. Några skyar började samla sig, af en färg så ljus, att man knappast kunde skilja dem från himlahvalfvet. Ehuru ännu på öppna, vida hafvet, blef luften dof, nästan qvaf och sjelfva seglen blefvo slappa, utan kraft att vidare föra de väldiga farkosterna framåt.

Det var stilla, allt för stilla för de ifriga blickar, som tyckte sig redan hafva sett furuskogen begränsa det i fjerran blånande hafvet. Endast solen stod röd, man tyckte nästan den föreföll såsom ett eldklot, och alltefter som detta syntes sjunka, skiftade molnen också i rödt och snart var hela horisonten brännande röd.

»Det blir storm af», yttrade en af herrarne på öfversta däck, »vi komma som stormfoglar till gamla Sverige.»

»Luften behöfver rensas der», sade en af de andra.

»Både kyrkans och den verldsliga makten ligga i händerna på samma slägt — det kan icke bära sig i längden.»

Ett doft mullrande bort i rymden afbröt herrarnes samtal, men sedan dånet tystnat blef allt stilla igen.

»Här blir både åska och storm — hvad månne blifva efter sådant oväder?»

»Der må blifva stiltje», svarade marsken, »och» tillade han efter en stund, »frid öfver fäderneslandet.»

Invid akterdäckets reling stodo emellertid de unga trolofvade, Tord och Iliana. Hela resan hade för dem

varit såsom en enda oafbruten festdag med dess förhoppningar, vårljus och glädje. Först nu då man närmade sig resans mål, kom en och annan tanke på hvad som kunde möta dem vid framkomsten; dock ville man förjaga dessa föreställningar i det längsta.

Från de öfriga fartygen hördes aflägsna ljud af högröstadt tal och skämt från drickande krigare, som vid vinfälgare och taffelspel sökte förkorta tiden, men skrålet deraf störde icke de båda, som voro fördjupade i samtal om framtidsplaner.

Deremot berördes de icke så litet af några klingande toner från Sten Stures luta, der han helt nära dem spelade för marskens gemål och barnen, under det Kristina stödde sig mot relingen och småsjungande följde de melodier hon kände igen.

Då med ens syntes midt öfver dem en flock fiskmåsar, skrikande och sökande rof i det stilla vattnet.

»Heliga Guds moder!» utropade Iliana, »kände du igen dem, Tord?»

»Hvad var det?» frågade han, »är min Iliana en skygg dufva, som darrar för några vildfoglar?»

»Det är ju olycksfoglarna från Svartsjö — ack, Tord, jag hade glömt dem —»

»Men näktergalarna må du icke glömma», afbröt han ifrigare än han kanske ville synas det, för att jaga bort hennes oro. »Mins du hur herrligt de sjungo i Svartsjö lindar?»

»Nog mins jag dem», svarade Iliana med ens för-gätande hela sin fruktan. »Brudparet stod på slottsaltanen och vi jemte dem — hur mildt susade vinden genom lindarnes löf, huru klart glimmade månbryggan öfver vatt-net — det var Kristinas bröllopsafton, och på samma gång min lyckas morgon.»

»Ja, vår lyckas morgon», rättade han.

»Det var då vi utbytte löften som förverkligade kärlekens dröm — du var min drömda fröjd, och blef mitt hjertas verld.»

»Du var min drömda verld och denna verld blef min!»

Så svärmade de lyckliga och glömde fiskmåsarne, till dess dessa ånyo höjde sig, flaxande i vida kretsar med breda långa vingar.

»Se, de komma nu igen som då», sade Iliana och blef helt blek. »För deras skrån flydde näktergalarna den qvällen, ingen har sedan dess hört dem sjunga i Svartsjö lindar — man säger att det betyder skilsmessa eller död: Tror du att det gälde brudparet eller oss, de nyförlofvade?»

Tord teg en stund. Sjelf intagen af sin tids öfvertro med dess spådomar och skuggbilder, ville han likväl på intet sätt låta märka det. Han kastade dock en blick till Kristina som ännu stod vid fartygets reling, icke sjungande som nyss, utan också hon, tankfullt seende efter fiskmåsarnas flykt, der de försvunno i rymden.

»Kanske tänker Kristina detsamma som jag», sade Iliana sakta.

»De förebåda storm och oväder», yttrade Tord högt så att det kunde höras af Kristina.

»Då få vi ny vind och kunna snart nog vara inom Stockholms skär.»

Inom Stockholms skär! Denna föreställning var i det hela föga glädjande för Iliana. Hon visste att oro och strider skulle möta henne der, åtminstone skulle det vara förbi med de glada dagarne. Hennes far, herr Åke Axelsson Tott, hade visserligen gifvit sitt samtycke till trolofningen, men hennes syskonbarn, fru Britta af Hammerstad, hade andra planer för henne, det visste hon, och att herr Åke lät fru Britta åtminstone så till vida inverka på sig att bröllopet blifvit utsatt till först efter trenne år. Under tiden, kunde åtskilligt mellankomma som gjorde alltsammans om intet, och det var just detta »mellankommande» som föresväfvade Ilianas tankar. Tord ansåg emellertid hennes farhågor öfverflödiga; han litade på herr Åkes löfte och ville ej vidare tvifla på den saken. Snart började han också att bygga nya luftslott, der »lyekan» var stadig gäst vid huslig härd.

Det dröjde icke länge förrän seglen började rycka för nya vindar och genom det stilla vattnet häfde sig en

våg, snart efterföljd af ännu en, för hvars styrka det stora skeppet ovilkorligt rörde sig. Nu började de rödskimrande skyarne omsvepa sig i tunga mantlar, gråa, nästan fuktiga, och åter hördes det aflägsna ljudet af ett rullande tordön.

»Vi få åska och kanske nattregn», sade Tord. »Se der allt hvad »olycksfoglarne» hade att förebåda oss.»

Efter några temligen skarpa, vexlande väderilar, blef luften frisk och det blef jennare vind, hvarvid fartyget åter började gå för fulla segel.

Men molnen utbredde sig småningom öfver aftonhimmeln.

Vid den första väderilen gick modren med barnen under däck; men Kristina, sade hon, ville affbida åskvädret.

»Jag lemnar Kristina i ert beskydd, Sten Sture», sade modren innan hon gick. »Jag vet att man då kan vara trygg.»

3.

Sten såg lycklig ut; men huruvida Kristina sjelf var nöjd eller missbelåten öfver det förtroende som lemnats honom, kunde han inte veta, ehuru hennes ansigte hade en högre färg än vanligt, emedan hon just anmärkte hur frisk vinden kändes, och det kunde ju vara den som gaf henne så fagra rosor. Derefter talade hon om sina forna segelturer i Östersjön, der hon ofta hade följt sin far den tid de voro på Fogelvik. Hon påminde äfven Sten huru han mer än en gång varit med, huru de hade hvar sin åra, om der blef stiltje, och gick vinden frisk, fingo de hvar sin gång sköta focken, ja, till och med styret och hon frågade om Sten mindes huru allt detta hade ingifvit dem både förnöjelse och stolthet.

Ja — visst mindes han detta! Det ena ordet gaf det andra — så mången lustig tilldragelse — der en

kamp om ett fogelbo, der en täfling om högsta bollen, der en utflygt efter hasselnötter — allt händelser så obetydliga i det hela, men af vigt för barnasinnets, och minnen för hvilka alla andra, om än af verklig betydelse, sjönko i bakgrunden.

Det var icke heller nu Kristina, »prinsessan», utan den muntra unga flickan som språkade med sin barndomsvän. Och Sten Sture, den manhaftige ynglingen, hvilken tyckte sig redan hafva tagit första steget på en bana af ridderliga idrotter, var åter i denna stund gossen som lekte på Fogelviks ängder.

Hvad gjorde det dem att aftonhimlen började se hotande ut, att nya väderilar genomsusade luften; de voro ju som förr lyckliga, skrattande människobarn, för en stund lefvande i det förflutna och glömmande lifvets allvar, som skyntade fram i skyarna öfver deras hufvuden.

De märkte icke ens dessa hotande skyar.

Till sist föll det sig att Kristina påminde om en tilldragelse, som rörde både Sten och Erik. Begge namnen halkade öfver hennes läppar naturligt, lätt och obesväradt, men då tystnade Sten. För honom var med ens förtrollningen bruten, och han kunde icke deltaga i hennes skämt, han hörde knappast ett ord af hvad hon sade.

Hans hjerta var så fullt; emellan honom och Kristina stod ju åter Erik Gyllenstjernas bild — hans eget ynglingasinne brusade upp — *nu*, han *måste* veta hvem af dem båda, han eller Erik...

Men här afbröt han sin flygande tankegång, sina galna frågor som väl aldrig skulle få ett svar —

Aldrig få ett svar? Han hade dock föresatt sig — genom öppen fråga, eller omvägar, hur det föll sig — han skulle först derefter blifva lugn. Så tänkte han.

Han försökte se glad ut, till och med småskratta som hon, då han sade: »Jag mins en strid som den tiden syntes mig betecknande, som vore det för hela lifvet.»

»Naturligtvis — och hvarom gälde då striden?»

»Att hinna öfversta toppen af ett väldigt päronträd,

för att berga den frukt som föreföll lockande för vår unga dam.»

»Jag mins! Det var icke lätt; med gårdsmästarens stege kunde det icke gå och frukten lyste så grann i solen.»

»Ja — det *måste* gå — så lydde vår stränga herrskarinnas befallning.»

»Och det lyckades — jag mins det mycket väl — men hvad jag icke mins, det var om segraren fick dela rofvet.»

»Jovisst!» Sten skrattade litet hårdt. »Kristina var alltid god — om också ej alltid rättvis.»

»Hvad vill det säga? Hvem var då segraren?»

Han dröjde med svaret: »Erik — så lydde åtminstone domen.»

»Var det då jag var mindre rättvis?» Hon såg frågande på honom i detsamma en blyxt korsade sig midtför dem och upplyste hans ansigte. Han såg upprörd ut och svarade icke.

»Nå», återtog hon utan att låta märka om hon varseblifvit hans rörelse. »Jag fick icke svar på min fråga.»

Han kastade hufvudet bakut, kanske för att frigöra sig från något besvärande. »En fråga?» upprepade han tankspridd.

»Ja — en fråga; men syntes jag förr orättvis, så är jag väl mera frågvis nu, som kan tala om så barnsliga saker — Sten mår icke väl?»

Han for med handen öfver pannan. »Åskluften har alltid något tryckande — ni ser hvilket misstag det var då ni förr ansåg mig vara stark som Starkodder sjelf.»

Kristina smålog lugnt: »Dermed förtretade jag Erik mer än en gång — han kunde icke lida att jag förut spådde Sten Sture blifva en stor och väldig segerherre.»

»Det är sannt — Kristina hänvisade alltid mina seg-rar till slagfältet — jag må också finna dem der.»

Sten vände hufvudet åt sidan.

Kristina stod tyst, väntande att han skulle hinna beherrska sig.

Han gjorde det också snart. »Förlåt — var det en fråga som jag lemnade obesvarad.»

»Ni ville icke förklara när barndomsvännen var orättvis», sade hon med så uppriktig vänlighet, att Sten började återkomma i jemmigt.

»Så var det — vi talade om den märkliga händelsen vid fruktträdet.»

»Och nu kan jag säga er», yttrade Kristina leende, »att jag verkligen såg att det lyckades Sten att gripa mitt efterlängtnade päron.»

»Ni såg det? Och likväl —»

»Jag såg det nog — och jag såg äfven huru Erik stötte till er hand så att mitt präktiga päron föll till marken.»

»Erik hann emellertid gripa ett annat, kanske bättre — åtminstone tog Kristina emot det och var nöjd.»

»Nå, skulle jag icke det? Den arme Erik kastade sig så häftigt ned ur trädet att han vrickade foten, men besegrade smärtan då han fick tro sig vara segrare.»

»Kristinas goda hjerta blef naturligtvis rördt.»

»Ja — så var det, och därför blef jag den gången orättvis mot er. Men», tillade hon skrattande, »hvad gjorde det väl för 'Sten den starke' — den förlorade segern kunde återvinnas en annan gång.»

»Den blef aldrig återvunnen! Så går det för öfrigt med barnaårens luftslopp — se, lik vågen der, som häfver sig så väldig, den måste ändå klyvas af fartygets köl!»

Åskvädret hade emellertid närmat sig. Ifrån skyarna utslungades blixlar, som för några ögonblick kastade sina flammor öfver skeppens fladdrande segel och sjelfva hafvet, som började gå i tunga mörka vågor.

Kristina såg sig om. Tord och Piana syntes icke mera till, men på öfversta däckets stod ännu marsken sjelf jemte fartygets befälhafvare, hvilkens kommandoord hördes tydliga och klara.

Alla voro kallade till sin post; seglen minskades och allt hvad löst var surrades noga fast.

»Vill Kristina gå ned?» frågade Sten.

»Icke ännu», svarade hon, »jag vill se det storartade skådespelet. I stunder som denna känner man sig själf så liten och Gud så stor, men ändå oss närmare än förr — majestätet som framskymtar i ljungeldarne, i stormen, är oss ju så nära att vi känna själfva den gudomliges hand, som styr våra öden.»

Sten teg en stund. Var det måhända hennes mening att besvara de hopplösa ord han nyss hade yttrat? »Menar ni», frågade han, »att vi själfva endast äro viljelösa verktyg, som måste undergifva oss, om icke rent af böjas, under den höga styrande handen?»

»Icke viljelösa, om vi än måste böja oss under den högre viljan», svarade hon. »Ni talade om vågen som klyfves af seglarens köl — se alla dessa skepp som styras af menskliga händer — om icke så vore, skulle de ju vara redlösa ting för hafvets vågor — men oakadt de så styras, kan en vexlande stormvind, en ljungande blixst visa dem att det fins en högre makt och en högre vilja, som gör dem själfva vanmäktiga. Men ändå lemnar man icke berget fastän det såg hopplöst ut. Är det icke så med pröfningarne härnere, der själfva striderna lära oss känna kraften att öfvervinna och segra?»

En ny känsla genomströmade Sten under det stormilen på samma gång susade frisk omkring hans tinning; hans hjerta började svälla af nya tankar, af lefnadsmod och lust och han svarade med ynglingens käcka och raska ton: »Bland spillrorna af mina ramlade luftslott skall jag finna en ny grundval att bygga på —»

»Och bygga ett bättre, kanske fastare slott», ifylde Kristina småleende. »Ni skall se att en mans fasta vilja blir hans seger — skall någon kunna vinna denna seger är det Sten Sture!»

»Tack», sade han sakta. »Ni tror så vackra tankar om mig —»

»Och ni skall förverliga dem.»

Sten var lycklig, obeskrifligt lycklig. Han stod tyst bredvid henne, betraktande det storartade skådespelet. Han

tyckte sig nästan höra den gudomliges röst i stormvinden och känna hans närvaro i bränningarna; han ville som hon hade sagt: tro, kämpa och segra!

Men under det blixterna allt oftare upplyste rymden och tordönet allt mera närmade sig, började många olika föreställningar genomflyga hans unga hjerta.

Hvad skulle han icke alltid kunna tänka stort, ädelt och santt med henne vid sin sida genom det mötande lifvet, hur skulle icke hans bana kunnat blifva rätträdig, stor och till och med lysande!

Och nu hviskade en farlig röst: »Hon är nu lemnad i ditt beskydd, hvarför blef icke rättigheten din att hela lifvet igenom få skydda henne?»

Tankar och föreställningar togo nu en annan form, också den hänförande det unga sinnet: »Hvad lifvet förnekat, kan döden skänka —»

För hvarje våg, som kastade sitt skum upp på relingens kant, kände Sten en vild glädje vid tanken att samma våg skulle fatta dem båda i sin hvirfvel och för hvarje blix, som korsade skyn öfver deras hufvuden, tänkte han: »Måhända träffar den oss båda.»

Men hvarken våg eller blix åtlydde den öfverdådige svärmarens önskan. Kristina stod tyst och tankfull, liksom hade hon glömt att drömmaren vid hennes sida ens fans till.

Då greps han af en oändlig längtan att få sitt lifs fråga besvarad: »Kristina, tillåter ni mig en fråga?»

»Gerna», svarade hon vänligt.

»Det vill säga», återtog han, så väl beherrskande sin röst att den lät snarare hård än vek: »Det är med barn-domsvänens rätt jag frågar lika öppet och ärligt, som jag ber om ett uppriktigt svar.»

Kristina nickade, litet förvånad öfver hans kärfva ton.

»Var Kristinas giftermål en följd af eget val, eller — var det er fars vilja?»

Frågan var så länge öfvertänkt och beslutad, men var nu ej förr uttalad förrän han bäfvade för sina dristiga ord.

Kristina såg på honom än mera förvånad, och hen-

nes förvåning hade en skymt af förebråelse. Sjelfva hennes gestalt tycktes växa i höghet och styrka. Det var icke mera barndomsvännen utan »prinsessan», som besvarade hans ord med sin stolta fråga: »Tror ni att Karl Knutsson skulle vilja, eller ens kunna tvinga sin dotter?»

»Ni har rätt», afbröt Sten, ångrande sin dårskap som förvillat honom till en fråga, som skulle störa det nyvaknade förtroendet emellan dem.

»Förlåt, Kristina, om jag hittills hade tviflat på er lycka — jag skall icke göra det mera.»

I detsamma upplystes hela rymden ånyo. Det var som om en enda oändlig åskvigg sänkte sina eldvingar för att famna hafvets vågor och omedelbart derefter kom en skräll så väldig att den öfverröstade såväl hafvets brus, som befälhafvarens rop och hästarnes vilda gnäggning från omgifvande fartyg.

Ett sakta regn började falla.

»Det är sent», yttrade Kristina, »vill ni föra mig härifrån?»

Sten aftog skyndsamt sin kapp och lade den öfver hennes axlar.

»Tack», sade hon vänligt, men afvisande, »min egen kapp är mig nog — ni behöfver sjelf er egen.»

Sten kände sig sårad; icke ens hans kapp fick vidröra denna älskade gestalt, för hvars skydd han utan tvekan skulle hafva offrat sitt lif. Han upptog emellertid kappan, som halkat ned från hennes axlar, och kastade den på en bänk.

»Männe det icke är tid att lemna däck, mina vänner?» sporde en röst med så ovanlig skärpa att den knappast kändes igen.

Det var marsken, som stod bredvid dem.

»Du blir genomfrusen, Kristina», tillade han, »se här min kapp så skall jag följa dig till skeppsrummet.»

»Åh, fader, jag fryser icke», svarade Kristina nästan hastigt, »men du kan sjelf bli våt — jag kan ju taga kappan, som ligger obegagnad på bänken der.»

»Må vara», medgaf marsken, »Sten tycks icke sjelf behöfva den — han trotsar alla vindar.»

Dermed tog hon kappan, som Sten med klappande hjerta räckte till henne. Marsken lade den sjelf omkring sin dotter.

Att Karl Knutssons blick för första gången föll sträng och pröfvande på den annars så högt älskade systersonen, märkte knappast denne, lika litet som han kände hur regnet nu i stora tunga droppar föll ned öfver honom, der han stödd mot relingen, med blicken följde de bortgående.

»Min kappa fick dock följa för att skydda henne», sade han tankfullt.

Sten Sture kände då att han hade återvunnit barn-
domsvännens hjerta; men hennes kärlek — ack, det var ju hans ungdoms ramlade luftslott!

Då marsken gick med sin dotter öfver däckets yttra-
des endast några ord om åskvädret, som nu hade stillat sig, och att man kunde hoppas en lugn natt.

I skeppsrummet satt Katarina ensam, väntande.

»Alla barnen derinne sofva godt», sade hon till svar på fadrens frågande blick.

»Och Tord — jag vill gerna se honom.»

Modren såg orolig ut, men följde honom till barnens sofrum, hvilket upplystes af en matt brinnande lampa.

I midten af rummet stod en liten säng med hvita omhängen. Tord, medelpunkten för allas kärlek, slumrade derinne och gamla Monika satt vaktande bredvid.

Fadren betraktade honom länge och böjde sig der-
efter ned för att kyssa honom, men for förskräckt tillbaka:
»Är det kallt härinne?» frågade han hastigt.

»Febern har lemnat honom», upplyste modren, »der-
för är han icke mera så varm.»

»Det är sant nog!» Han böjde sig ned och lyssnade
sjelf med återhållen ande. »Han andas dock — min kära

lille gosse! I morgon få vi åter sol och då äro vi i hamn — nu en god och lugn natt, min älskade Katarina!»

När marsken med glada förhoppningar gick till hvila, intog modren Monikas plats och satt hela natten hos sitt slumrande barn.

Tords sömn blef allt djupare, eller rättare allt mera stilla. En gång vaknade han och hostade, men somnade så igen, till dess morgonsolen lyste in; då såg han upp och sade: »Godnatt, mor lilla — kom snart efter!»

VI.

Konungavalet.

1.

Hårda år med missväxt och hungersnöd hade gått fram öfver Sverige. Som vanligt i bistra tider, drabbades landtfolket mest deraf. Skatterna utkräfdes visserligen både från herremän och bönder samt köpstadsbor och landtbor; men då konungen drog uppåt landet, kunde köpman-
nen taga sin vinst vid inköp af förråderna åt hans följe. Deremot, då de många hästarna ofta nog kräfdes sista återstoden af hafreåkerns skörd, var det bonden som måste blanda bark i sitt eget bröd. Man harmades öfver det kostbara utländska regementet, men hämnden utgjöt sig denna gång endast uti smädenämnet: Barkekonung.

Nu var »Barkekonungen» död och man trodde att dermed den onda tiden nått sitt slut. När så underrättelse kom att två svenska män voro rikets föreståndare, gick ett glädjerop öfver landet. Partier --- egentligen bland de stora --- funnos väl som sågo riksföreståndarevalet med mörka, misstänksamma blickar: de begge herrarna Oxenstjerna, som nu innehade makten, hörde nämligen till Unionspartiet. Man fruktade att dessa skulle välja en konung, hvilken liksom de förra hade sitt säte i Danmark, under det herrarna själfva utöfvade makten i eget land.

Andra åter, med vissheten om att åtminstone den ena af Riksföreståndarna, herr Bengt till Salsta, var en ädel och rättsskaffens man, ville icke tro att någon Union vidare

kunde komma i fråga, man hade ju icke heller i Danmark bestämt sitt konungaval.

Ett tredje parti hyllade tanken på en svensk konung, nämligen Karl Knutsson, men om detta parti verkade, var det i tysthet, och man visste icke ännu huru och när de tänkte hinna sitt mål. Sjelfva det svenska folket var emellertid förnöjdt, så länge inga nya skatter tryckte.

Sälunda gick vintern fram. Men det blef en torr, kall och bister vår med nattfroster och ihållande stormar. Landtmannen började ifrigt spana efter regnmoln — en enda dags godt regn skulle kunna friska upp den torra jorden och gifva näring åt vårsådden — men himlen syntes hög, klar och kall. Kom der ett hoppgifvande moln, så följde andra derefter, jagande undan de förra långt, långt bort i rymden. Så gingo dagar, veckor och till sist månader. Maj kom med värma, torr, dof värma, men fann inga blomster på sin stig. Ängarna började skifta i brunt och träden stodo med svällande knoppar, utan kraft att utveckla sina blad; en späd, tunn grönska förmådde icke ens skyla åkrarnes gråa fält. Långe närda förhoppningar började öfvergå till misströstan, och denna till ångest: man hade att motse ett nytt missväxtår. Men ännu väntade man, ehuru man icke visste hvarifrån hjälpen skulle komma.

Man kunde icke mera skylla på »Barkekonungen», herrarna som nu voro vid styret, hade icke bättre lycka.

Messor höllos i kyrkor med bön och åkallan om den heliga jungfruns beskydd, men kyrkan sjelf kräfd ut sina skatter som förr, och de voro tyngre än förr, nu efter de hårda åren, som tagit med sista sparpenningen. En allvarsam hungersnöd förestod.

Gamle erkebiskop Nils i sin tid hade mer än en gång efterskönt skatt i Upland och då hade händt att andra följt hans exempel. Men herr Jöns, den nye erkebiskopen, syntes ej se saken från samma synpunkt; de budskap, som nu mera utgingo från Almarstäk, anbefalde endast flera messor och förmaningar om syndabot till afhjelpande af landets nöd.

Lik ett doft, ännu aflägsset oväder, drog det hemliga

knotet öfver landet. Det gälde icke nu de utländska konungarna och deras fogdar, såsom uti Engelbrekts tid; det var mot egna herremän, mot deras befastade borgar med de talrika svennerna, hvilka derinne gjorde sig glada dagar under det jordbrukaren arbetade i svett och möda utan att veta hvarifrån nästa dags bröd skulle tagas.

Efter knotet kom uttryck af att man ville ha en förändring; med det vaknande behofvet af stöd, började man känna en vaknande vilja. Då var det som om någon hade hviskat i folkets öra: »Vi behöfva en kung, en svensk kung, som älskar sitt folk och förstår deras nöd». Hur mindes man icke den gode konung Magnus, han som lik sin store farfader, gamle Ladulås, hade sjelf satt månet lås för bondens stuga. Man hade icke haft en svensk kung sedan hans tid, han hade varit god och frikostig, men herrarna, som ville styra sjelfva, togo makten ifrån honom.

Samtidigt med detta tal, spridde sig ett rykte att länsherren i Finland hade lemnat Viborg och med en stor skara riddare dragit ut till sjös — männe han ämnade sig öfver till Sverige, till hufvudstaden?

Karl Knutsson Bonde, den en gång omtalade rika herren till Fogelvik, den frikostige riksmarsken, med honom skulle guld och silfver återkomma hvar han drog fram! Han skulle komma för att deltaga i riksföreståndarnes råd, och nu väntade man på nytt.

Emellertid samlades Sveriges stormän till riksmöte i Stockholm. Stora ting skulle der förekomma, det visste man, men skulle rikets föreståndare befästas i sina embeten eller skulle der träffas nytt konungaval?

Främst bland de anlända herrarna syntes erkebiskop Jöns Bengtsson Oxenstjerna. Hans egen framstående personlighet och hans kunskaper såväl i den juridiska som kanoniska lagen, hade förvärfvat honom hans stora anseende. Ehuru påfven Nikolaus icke ännu hunnit befästa honom i embetet, hade han redan intagit sitt säte och sitt välde, såväl inom kyrkan, som inom det verldsliga regementet, der han verkade genom sin far riksföreståndaren. Biskopen hade också med sitt stora följe af klerker,

svenner och tjenare, funnit sin bostad anvisad på Stockholms slott, der hans far och farbroder, de mäktiga herrarna Oxenstjerna residerade.

Det var likväl en man, som i börd, makt och anseende täflade med prelaten, nämligen länsherren i Finland, Karl Knutsson Bonde.

Ehuru förr af konung Kristofer nämnd till drots, hade Karl Knutsson helt och hållet förbigåtts vid riksföreståndarevalet. Under det han var bosatt i det aflägsna Finland, hade således det så kallade Oxenstjerna- och Vasa-partiet hunnit befästa sitt välde. Att Karl Knutssons fränder och vänner verkade för hans återkomst rörde dem till och med föga, så säkra voro de om sin öfvermakt.

Men då underrättelsen kom att den betydande flottan för fulla segel redan syntes på Stockholms redd, tillslötos slottets portar, såsom hade man väntat en fiende.

Stockholms slott, det stolta adelshusets borg, som för tio år sedan vimlat af den mäktige riksmarskens bröllopsgäster, hade nu mera utseende af en högtidligt befästad borg. Det såg dystert ut, tyckte stadsboerna utanföre, och det var tydligt att när marsken kom, skulle han liksom andra obudna gäster, få söka sig herberge nere i staden.

Det var den »helga lekama dag», den 23 maj, en dag då det heliga lekamens-gillet och andra föreningar gingo i högtidlig procession genom stadens gator. Åskvädret, som hela natten hade rasat i omnejden, närmade sig staden. Det kändes tungt, torrt och doft; midtöfver kungshuset hängde molnen tyngst, då med ens en åskvigg klöf molnet just öfver det gamla tornet kärnan. »Hvad månne väl det betyda?» sporde man hvarannan. »Var det måhända ett jartecken? Skulle der åter blifva ljus, glans och prakt — skulle det måhända förebåda en ny konung?»

Midt under den högtidliga processionen flög som en löpeld genom staden ropet: »Flottan har kastat ankar på reddan — man kan se hjelmar brynjor och sköldar och alla master bära den svenska flaggan!»

Efter processionens slut ville alla till stranden för

att skåda. Åskvädret tilltog, men det kunde icke hjälpas, man ur huse måste ut och se.

I förbivåg kastade man en blick upp till slottet, som icke öppnade sina portar — kanske det enda hus i staden som icke gjorde det — somliga sade att herrarna oakadt helgdagen höllo sina råd derinne och måste ju vara ostörda, andra tyckte sig i fönstren skönja en hotande skugga. Denna måste vara lefvande emedan den tycktes röra på sig och man ville till och med igenkänna den unge erkebiskopen sjelf. Han såg nog huru folket löpte, hörde nog bullret af deras rop, men om han hånlog deråt, eller om han fruktade folkets hyllning för en man som kunde täfla i makt och anseende med honom sjelf: detta visste man icke.

Oaktadt himlen nästan höljde sig i moln, oakadt åskans hotande tordön, ilade man framåt och snart var stranden fullpackad af skädelystna. Man trängdes för att kunna se sjelfva småbåtarna som sänktes ned från skeppen, och för att kunna urskilja marsken ibland alla de stålklädda herrarna. Just då bröt solen fram och kom dem till hjälp, den glittrade öfver hjälmhattarna, öfver sjelfva årona, hvarmed de raska sjömännen rodde sina herrar i land. Och då den första af dem, marsken sjelf, satte sin fot på svenska marken, började regnet falla.

Det var ett stridt vårregn, med friska, klara droppar glindrande i solljuset.

Ett jubelskri utbröt, så väldigt att det öfverröstade den sista åskskrällen. Det var uttrycket af ett nyvaknadt hopp.

Och regnet fortfor att falla; hvad gjorde det att man blef genomvåt af vårregnet, ett i månader efterlängtadt regn!

Allt efter som det strömmade ned, blef luften frisk, man fick nytt lif, det var som om man andades en ny luft, som om man äntligen kunde dricka sig otörstig. Menniskor och djur, träd, mark, gräs och blomster, allt fröjdades. Sjelfva kyrkklockorna, som ringde till helg-

dagsmessa, deltog i jublet, påminnande den yrande hopen om gifvaren af det välsignade regnet.

»Nu skola goda år återkomma!» ropade en.

»Och marsken med dem!» tillade andra. Man kom alla öfverens: »att nu kunde man hoppas igen, himlens välsignelse var tydligt med marsken!»

Ifrån den vimlande stranden, ifrån alla fönster, ifrån lyktstolpar och hustak, skallade jubelropen. Männen viftade med sina hattar och qvinnorna med sina hufvudkläden, helsande den objudne, men dock väntade gästen välkommen.

2.

Ibland gästerna på adelshuset befann sig herr Eren-gisle Nilsson Natt och Dag af Hammarstad, med sin husfru Britta Tott.

Riddaren Eren-gisle hade sitt säte i riksrådet, men denna dag, i anledning af festen, hade man icke sammanträde, endast mera enskilda öfverläggningar, hvarför herr Eren-gisle begifvit sig på ströftåg ut i staden. Fru Britta stannade hemma inom den stängda borgen, dels tyckte hon icke om vimlet på gatorna och så hade hon åtskilligt att tala med prelaten.

Fru Britta hade helt olika åsikter med sin man i afseende å rikets viktiga angelägenhet: det förestående konungavalet. Hon såg uti unionen något stort, en för-ening hvarigenom nordens riken kunde täfva i kraft och styrka med söderns, och hon kunde lika litet tänka sig unionsföreningen söndrad, som att Margaretas och Valdemarernas krona kunde bäras af annat än ett furstligt hufvud.

Herr Eregisle, i spetsen för det andra partiet, som icke allenast ansåg unionen sönderfallen med konung Kristofers död, utan ifrade för att man skulle välja en infödd man till Sveriges konung, förklarade att striden som skulle komma å bane, endast kunde gälla ur hvilketdera partiet konung skulle tagas. Hufvudmännen för det ena partiet, det unionsvänliga, voro naturligtvis Oxenstjernorna, och för det andra, det fosterländska, var lika naturligt Karl Knutsson Bonde en sjelfskrifven representant.

Att herr Eregisle, den gamle svensksinnade riddersmannen, verkade för det sistnämnda, gjorde han ingen hemlighet af för fru Britta, och stod därför mången het dust med henne utan att någondera gaf vika; men likväl stördes icke på minsta sätt det goda förhållandet emellan dem.

Det förundrade honom icke alls att hon, sjelf utgången ifrån Danmark, hade förkärlek för unionen, då det ju var gifvet, att om den skulle äga bestånd, Danskarne ej skulle beqväma sig att taga en svensk herreman till konung, och således allra minst Karl Knutsson komma i fråga. Nu visste herr Eregisle äfven att fru Britta hade en hemlig motvilja just för Karl Knutsson, men det var hans hemliga dröm att så småningom öfvervinna den, liksom han var öfvertygad om att fru Britta oaktadt sina anmärkningar och klagovisor, fann sig ganska väl i Sverige. Att en gång göra henne till *svenska*, var hans mål och det sade han henne rent ut; när så fru Britta skrattade, hade han en förkänsla af seger och derpå litade han.

»Ers högvördighet får hafva undseende med herr Eregisle», yttrade också fru Britta till prelaten. »Han är så genomhederlig att hans uppriktiga svenskhet skadar er mindre än alla edra opålitliga medhållare.»

Prelaten stannade sin gång då han med jemna kraftiga steg mätte golfvet i en af adelshusets tornrum, der fru Britta satt med ryggen mot fönstret, alltemellanåt lyftande händerna mot sina öron för att undgå bullret af jubelskriet utifrån, hvilket på ett eget sätt blandade sig med klockornas dån.

»Hvad menar ni egentligen med mina opålitliga medhållare?»

»Jag menar de af edra vänner, som yrka på att konungafrågan nu skall afgöras genom val — man vill ju öfvertala er dertill?»

»Det vill säga», rättade prelaten, »att jag och mina fränder inse det lämpliga i dylikt råd. Den riksvigtiga saken får genom val en laglig form efter gammal svensk sed.»

»Naturligtvis; men är tiden nu lämplig att hålla konungaval?»

»Hvarför icke? Vårt parti är mäktigt nog att vara viss om framgång.»

»Visserligen kan det synas så. Medgifvas måste ju att Oxenstjernornas sken är starkare än någonsin, men af gammalt vet man att när lyset är störst, faran att bländas är närmast.»

»Hvad skulle vi frukta?»

Fru Britta svarade endast med handen hänvisande mot fönstret, hvarigenom ett lefverop för »marsken» skalade från tusende munnar.

Ett flygtigt löje flög öfver prelatens läppar, i det också han gjorde en hånfull kastning med hufvudet åt fönstret: »Anser fru Britta, att han som kommer derute, är en så fruktansvärd man?»

»Åtminstone en ganska mäktig man», svarade hon, »hufvudmannen för det andra partiet.»

»Ja, så skall han väl anses», medgaf prelaten, »men ni betänker icke att vi redan hafva makten i händerna. Våra hufvudmän äro rikets föreståndare, våra vänner innehafva de förmämsta slotten, hvaremot Karl Knutsson måste gå anfallsvis tillväga.»

»Man tyckes också redan vara på god väg att börja anfallet — hör bara — jag beundrar verkligen ers högvördighets lugn och tålmod.»

»Bah, fru Britta! Låt dem fröjda sig — en dags glädjerus båtar föga.»

»Ers vördighet anser att de redan i morgon skola

vara nyktra — har man då morgondagen i sin hand? Den lärde herr Joannes Benedicti vet nog bäst hvar det står skrifvet: verka medan dagen är.»

Ånyo log prelaten. »Ni menar att den riksvigtiga frågan borde hafva varit afgjord innan Finlands mäktige länsherre hunnit hit?»

»Det hade åtminstone varit lugnare om så kunnat ske — när så icke var händelsen, synes det vara klokare att uppskjuta valet tills den der rusningen hunnit lägga sig.»

»Fru Britta fäster stort afseende derpå — jag fruktar alltför stort.»

»Ers högvördighet vet dock att Karl Knutsson en gång varit Sveriges mäktigaste man.»

»Hans makt hör redan till en förgången tid.»

»Den tiden är dock icke längre tillbaka än att hvar man minnes den.»

Prelaten stannade åter och lyfte stolt sitt hufvud: »Kan ni väl tro att en byggnad, som börjat resa sig så stolt som Oxenstjernors och Vasars uppträdande i spetsen för Sveriges ädlaste män, skulle kunna krossas af en liga, som vill rusa fram under anförande af en upprorsmakare — ty hvad annat är egentligen Karl Knutsson? Började han icke redan under sitt riksföreståndarskap hota att uppträda emot kyrkan? Ni skall se, att kommer han åter till väldet, isynnerhet om han får konungsliga rättigheter, skall han icke draga i betänkande att gripa in på kyrkans område.»

»Det är icke otroligt, tvärtom! Men den fromme, fredsälskande erkebiskop Nils är icke mera till; den nuvarande Sveriges primas skall både veta och ega kraft att försvara sin heliga kyrka.»

»Och hvad blir då följden? Ingendera af oss båda skulle gifva vika — den heliga saken skulle komma att afgöras med jordiska vapen och dermed dragas split och ofrid öfver det arma fäderneslandet. Det måste ju hvarenda klok människa förutse — nej, fru Britta, den mannen kan icke komma i fråga vid konungavalet.»

Fru Britta höjde på axlarna. »Jag vill nog tro på herr Jöns Bengtsson Oxenstjernas kloka förutseende och beräkningar; men ett är dock visst: skulle en man af de svenska slägterna, han må vara huru mäktig som häldst, väljas till konung, blir ovilkorligt följdén just den strid och split ers vördighet talar om.»

Prelaten rynkade pannan, men svarade icke.

Fru Britta återtog: »Huru framstående och mäktiga Sveriges nuvarande föreståndare än äro, skall Karl Knutsson finna medel att täfla och kanske till och med öfvervinna dem. Först och främst talar till hans fördel att han representerar det fosterländska partiet; dertill kommer hans rikedom såsom en god hjälpkälla. Han behöfver icke beskatta landet för att få medel till sin hofhållning, hur kostbar och praktfull den än må blifva, tvärtom skall han med frikostig hand lindra nöden i denna torftiga tiden —»

Fru Brittans ord, klara och hvassa som sylar träffade prelaten, som afbröt häftigare än han kanske velat låta märka: »Ja — som alla lycksökare skall han naturligtvis icke draga i betänkande att gifva fagra löften.»

»Karl Knutsson har medel att infria dem, var viss på det! Han har mäktiga vänner och bundsförvandter — likasom han nu opåkallad infinner sig vid riksmötet, så skall han oförmodadt svinga sig upp till det mål, som under årtal utgjort hans hemliga dröm: konungatronen!»

Fru Britta log inom sig sjelf då hon såg prelatens ögon blixtra till, under det han nästan utmanande knöt sin hvita, fasta hand: »Om så vore», sade han hastigt, »hafva vi alltid ett medel att gripa till —»

»Hvilket medel?» frågade fru Britta ifrigt.

»Unionen!»

»Rätt så, ers högvördighet! Jag visste nog att för den snillrike Jöns Oxenstjerna intet medel skulle fattas. Det är ju också klart som dagen: unionen och kyrkan hafva hållit samman alltsedan den stora Margaretas tid, Nordens tre riken under ett öfverhufvud bildar en enhet som ger styrka — ingen kan bättre än ni förstå och strida

för Margaretas stora tanke. Föröfrigt», tillade fru Britta med ett fint leende, »hvert land bör styras efter egna lagar under landets *egna* store män.»

Prelaten stod mörk och tyst med sammandragna ögonbryn. Fru Britta reste sig för att lemna honom och tillade liksom i förbigående: »Man kan icke gerna hålla konungaval utan att det sker i samråd med herrarne från Danmark och Norge — *sedan* blir det unionskonungen som väljer rikets föreståndare och då ligger naturligtvis valet närmast hans trogna Oxenstjornor.»

Sedan prelaten var ensam, mumlade han: »Hon har icke så orätt — man kan i alla fall vänta med konungavalet till dess Danmark och Norge valt sin konung — ett uppskof vore kanske mindre lägligt för herr Karl Knutsson och hans vänner.»

3.

Då fru Britta, belåten öfver utgången af sitt samtal med prelaten, återkom till sina rum, anmäldes att herr Erik Gyllenstjerna sedan en halftimma väntade i det inre gemaket.

»Det är nödvändigt att ni försonar er med Kristina», yttrade hon genast efter det hon bjudit den unge riddaren taga plats.

»Försona?» upprepade herr Erik förvånad. »Det har aldrig varit någon brytning emellan mig och Kristina — försona — hvad menar ni dermed?»

»Det var dock icke allenast oartigt, utan rätt och slätt oridderligt och till och med kärlekslöst, att icke följa er unga husfru på färden till Finland! Om vi minnas rätt, hade ni lofvat henne något dylikt.»

»Visst var det så; men hvem var det som afrådade mig från den resan om icke just ni sjelf, fru Britta?»

Fru Britta skrattade. »Ni är just rolig. Jag förutsade endast huru ni skulle blifva bunden efter den färdan, bunden till händer och fötter och hjerta — jag begriper icke hvarför ni är rädd att bindas af er unga älskärda husfru?»

»Ah — ni vet alltför väl att jag redan har nog, mer än nog af hennes öfverlägsenhet.»

»På hvad sätt? Jag förstår er inte riktigt.»

»Ni såg ju sjelf Kristina för ett halft år sedan på Sundby?»

»Det gjorde jag och jag fann det lilla sexåriga prinsess-ämnet, som jag mins sedan tio år tillbaka, nu vid sina sexton år redan utbildad till verldsdam. Men en ädling, sådan som Erik Gyllenstjerna, beundrad, frad och fjäsad af marggrefvinnor och furstinnor, som gästade hofvet i Köpenhamn, behöfver sannerligen icke frukta öfverlägsenhet hos en liten svensk adelsdotter.»

Rynkorna försvunno från herr Eriks panna och den nyss så missnöjda blicken såg med en hemlig beundran på fru Britta.

»Kristinas sätt plågar mig», återtog han, »hennes vänliga, lifliga men ändå kalla, nästan fullkomliga sätt tröttar mig! Alltid har hon ett älskvärdt ord, ett leende liksom i behof att öfverskylda en brist, en fruktan att någon skulle märka om hennes man icke går upp i beundran för henne.»

»Ni är elak, herr Erik, det är hela saken.»

»Hon tyckes vilja visa», fortsatte han, »att det vore rent af en omöjlighet att någonsin våga bryta i uppmärksamhet emot henne.»

»Jag skulle säga att detta vore också mycket olikt herr Erik Gyllenstjerna, om jag icke sjelf hade varit åsyna vittne till motsatsen. Mins ni just på Sundby — den fromma fru Yda uttalade sin innerliga öfvertygelse att Kristina skulle lyckas fästa sin herre vid det nya fäderneslandet — och der stodo ni begge helt stumma: hvaraf kom det sig?»

»Åh — jag visste ju att Kristina skulle taga saken om hand —»

»Högst oartigt af er — men ni tror inte jag såg att det var unge Sture, som förargade er med sin pröfvande blick?»

»Jaså — den der oförskämde pojken — ni misstog er verkligen den gången, fru Britta.»

»Man talar om unga Sten Sture såsom ett godt riddar-ämne — han anser sig väl dessutom, i egenskap af syskonbarn med Kristina, hafva rättighet att försvara henne om så skulle behöfvas.»

»Ja, naturligtvis — hela släkten anser sig ha sådana rättigheter.»

»Men kära herr Erik, der uppträdde ingen menniska till hennes försvar och Kristina sjelf, stackars liten, syntes helt förlägen öfver sin mans mörka uppsyn.»

»Ja — jag mins — jag tror hon kände sig förringad af er öfverlägsenhet, fru Britta!»

»Man säger annars i allmänhet att ni är det lyckligaste par i världen.»

Herr Erik ryckte på axlarna.

»Hvad är det i det hela som fattas er? Är icke mähända Kristinas fruktan, som ni kallar den, att gå miste om hvarje litet bevis af er uppmärksamhet, möjligen härledd af svartsjuka.»

»Svartsjuka — tror ni att en som icke älskar kan vara svartsjuk?»

»Vore det då omöjligt att hon älskar er?»

Det lyste till i hans ögon, men lyset försvann lika hastigt som det kommit. Fru Britta hade dock hunnit märka det. »Det skulle icke allenast glädja, utan göra er lycklig», vidblef hon under det en lätt rodnad flög öfver hennes ansigte.

Nu var det Erik som märkte hennes rodnad liksom hon nyss hade sett lyset i hans blick. Han böjde sig framåt och såg på henne forskande, nästan berusad af den föreställning som genomflög honom.

»Det är ni som är svartsjuk!» utropade han.

Nu log fru Britta. Hon vredgades icke öfver hans djerfva utrop, det var snarare ett gycklande uttryck som sväfvade på hennes läppar: »Jag tyckte ni nyss förklarade att någon, som icke älskar, kan icke heller vara svartsjuk.»

»Men ni älskar — jag vågar tro det!»

»Ni tror på mig och tviflar på Kristina — jag skulle finna allt det der ganska löjligt om jag icke tyckte synd om er — stackars Erik, ni skall aldrig lyckas att rycka ned er hustru från den höga piedestal, der hon tyckes hafva tagit plats.»

Hvarje gång Britta nämnde Kristinas namn föreföll det Erik såsom hans hustrus bild blef en alltmera i fjerran försvinnande gestalt. Han hade förr känt en viss tomhet vid föreställningen att förlora Kristina, men han fick nu klart för sig att det egentligen var lättnad, och nästan med ifvern af en lössläppt fånge kunde han hängifva sig åt de känslor som genomlade, nästan bländade honom.

Hvad fru Britta förr menat med sina loford öfver Kristina, och sin ofta framkastade häntydan att han till sist skulle bifva sin sköna husfrus slaf, deröfver hade han icke vidare reflekterat, lika litet kunde han tänka sig att det intresse hon røjde för honom kunde härleda sig från någon annan känska än kärlekens.

»Vågar jag tro att ni älskar mig?» utropade han. »Säg att det är sanning och jag vill kasta all annan drömd lycka ifrån mig — jag vill slita hvarje band som misshagar er, jag vill göra det ni bjuder — befall öfver mitt lif och min ära!»

Han knäfvöll, han kysste hennes händer och hon lät det ske. »Britta, befall öfver mig», upprepade han »alla mina tankar, hvarje mitt hjertas slag, mina hopplösa drömmar: allt offrar jag för er!»

»Barn», afbröt hon, »ni yrar, ni glömmer att nära, ett tiotal af år stå emellan oss — hur kan ni inbilla er sjelf att ni för min skull kunde glömma er unga hustru?»

»Tala icke om henne, som i sin fullkomlighet räknat sitt eget hjertas regelmessiga slag, som ännu aldrig låtit

sig tjasas af kärlekens underbara dröm, hon som kommer mig ett frysa — *ni* deremot, Britta, ni värmer mitt hjerta, tjasar mitt sinne, på samma gång er verksamma själ väcker hos mig lefnadslust och ärofulla drömmar. Ni med ert snille, er älskvärdhet har ännu aldrig låtit mig känna er öfverlägsenhet, det är snarare som gäfve ni *mig* äran af er egen ärelystnads planer. Det är mig ett nöje att höra den klokhet hvarmed ni ingriper i landets vigtigaste tilldragelser, jag känner mig stolt att vara medveten om de hemliga trådar, hvarmed ni leder hela folks öden — trådar som spinnas af denna lilla fina och mjuka hand, hur jag beundrar dem! Att möta edra ögon, dessa annars så stolta och outgrundliga ögon och i dem läsa en hemlig känslas språk; att veta ert hjerta, detta för all vekhet och känsla oberörda hjerta, dock i hemlighet brinna som mitt! Förstår ni nu min kärlek, Britta, förstår ni icke att allt detta är ju berusande, bedårande, fängslande för ett helt lif — det är min stolthet att lyssna till er, min lycka att lyda er — att följa, att gå dit ni befäller mig!»

Ännu låg han på knä, ännu kysste han hennes händer, ännu såg han upp i hennes ansigte hänförd, öfverlycklig.

Han teg en stund och hon kunde ej låta bli att småle under de många skiftande tankar, som korsade sig inom henne.

Hon hade icke egentligen ämnat tilldraga sig hans kärlek, åtminstone hade detta icke varit hennes mål; det hade roat henne att stå emellan de unga makarne, att efter sitt behag leda deras känslor och öden. Det roade henne att täfla med Kristina, att litet skymma undan Karl Knutssons stolta och sköna dotter — kanske också ett hemligt begär att utströ stoft öfver den lycka, som blomstrade omkring Karl Knutsson, liksom hennes ungdomskärlek jordades med hans broder — Erik Gyllenstjernas hängifna beundran var i det hela en bisak, eller rättare en leksak, erinrande om flydda triumfers tid.

Likväl, då hon betraktade den unge ädlingen vid sina fötter, blef hon sjelf nästan förundrad öfver hans ädla skönhet — hon hade knappast förr lagt märke dertill.

Det föreföll nästan, som hade tio år försvunnit ur hennes lif, som stode hon sjelf åter i sin ungdoms blomstrande år. Var det hans kärlek som föryngrat henne? Eller hade hans ord endast framkallat ett förflutet kärlekens minne?

Hon frågade sig sjelf ett ögonblick om hennes ungdoms älskade, den hädangångne Ture Bjelke, kunde återupplefva uti Erik Gyllenstjerna?

Nej, och tusende gånger nej! Ingen på jorden skulle någonsin kunna förliknas med den adle, storsinte Ture Bjelke!

Hon kunde nästan hänskratta åt den djerfve som ville täfva med den bortgångne verklige ädlingen. Kunde han tro sig värdig att återväcka kärlekens känsla i hennes hjerta!

Hon ville stöta honom ifrån sig. Men ändå — det var något tjusande uti att känna sin egen ungdomlighet; hon kände ju att hon var ung i detta ögonblick och det var ju rätt roligt att se den unge, af alla firade ridaren i sin beundrande tillbedjan.

Men hon skulle dock icke sjelf låta dära sig.

»Min käre vän», sade hon, »det der låter alltsammans mycket vackert och kunde bli en hel dram, då man känner huru bundna vi äro å ömse sidor, men — nu får det bara bli en liten oskyldig idyll.»

Erik såg på henne, till hälften förvånad och till hälften sårad. »Hvad menar ni? skulle ni icke tro på min kärlek, skulle ni verkligen låtsa att icke förstå mig?»

»Jag känner er bättre, än ni gör det sjelf, låt oss derför tala uppriktigt.»

Herr Erik reste sig långsamt. Fru Britta fortfor: »Se så, min vän, sätt er här igen och låt oss tala i lugn.»

»Jag förstår er icke — jag förstår er sannerligen icke!» upprepade han bestört.

Men fru Britta hade intet medlidande oaktadt hans upprörda utseende. Likväl smålog hon mycket vänligt: »Jag förstår er nog, min gode Erik! Ni skall också få höra att jag icke det ringaste tviflar på er — tvärt om är jag tacksam.»

Han satte sig tyst, nästan dyster och kastade litet stolt sitt hufvud tillbaka; men såg ändå på henne.

»Hvad är i det hela er kärlek?» återtog hon. »Är det icke männe en stor del fåfänga?»

»Fåfänga? Ni har i dag så underliga förutsättningar, fru Britta!»

Hon lade sin hand på hans. Han spratt till, men fattade den icke, yttrade icke heller ett ord.

»Herr Erik Gyllenstjerna är — om jag så får säga — en man på modet; ni behöfver knappast mera än utsträcka er hand förrän hofvets skönaste damer mottaga er hyllning, ni är visserligen mycket ung, men ändå litet trött redan, man har skämt bort er! Ni är icke mera nöjd att hafva besegrat den nya tiden, ni vänder er därför till den gamla — ni kan ju icke neka att jag hör till en förgången tid — jag är verkligen ganska gammal.»

»Håll upp, fru Britta! Om ni finner för godt att gyckla öfver mig och min kärlek så misskänn icke er sjelf! Sjelfva er ungdom har ingen tidens tand vågat beröra, ni, med en begåfvad själs egenskaper, huru öfverglänsar ni icke alla dessa modedockor för dagen! Kan det förundra er om jag vämjes vid dem, om jag söker något ädlare, värdefullare, åtminstone mera tankevärdt, då jag sökte älskvardheten i förening med snillrika tankar, och jag fann dem först hos er! Misskänn icke er egen ungdom, som alltid framstod i behagets blomsterskrud — och ni skall förstå min beundran, min hängifvenhet!»

Herr Erik fattade åter fru Brittans hand, men förde den nu så vördnadsfullt till sina läppar, att hon med en liten böjning på hufvudet visade att hon var nöjd med honom. En blick, kanske rättare sagdt en glimt ur hennes öga, kom hans hjerta att spritta till; men han vågade icke mer tala derom, icke visa ens en skynt af hvad han trott sig läsa i hennes ögon. Det enda han vågade var att se på hennes lilla förtjusande hand, som höll den osynliga tråd hvarmed hon bundit honom fastare än någonsin.

»Nåväl», sade hon gladt och lugnt som hade der aldrig varit någon känslsamhet i fråga: »Er svärfar är

anlånd och mera högljudt välkomnad än man kunnat drömma om, ni skall se att när kungavalet kommer i fråga det icke ens blir mer än en tanke om den saken.»

»Tror ni verkligen att valet skall falla på honom?» frågade Erik med återvunnen fattning. »Man måste dock först vara ense, om den gamla förbindelsen rikena emellan icke skall bestå. Ingalunda skall Danmark beqväma sig att hylla en svensk herreman till sin konung.»

»Naturligtvis — men om man i Danmark icke lyckas finna en furste värdig Margarethas tron.»

»Min frände riddar Knut Henriksson är nog både rik och mächtig att komma i fråga vid Danmarks konungaval», yttrade herr Erik stolt, »sjelfva enkedrottning Dorothea vill nog göra honom till sin herre och Danmarks konung, det känner en hvar.»

»Men då kan, som sagdt, icke heller någon union komma ifråga. De styfva svenskarne lära väl icke hylla en dane-riddare till konung, hur ansedd han än må vara och sjelfva drottningen till behag. Jag skulle nog gerna se er frände på vårt kära Danmarks tron, om han äfven kunde göra sig till unionskonung! Ni vet nog, käre herr Erik, att jag icke kan lida tanken på Karl Knutssons konungadöme, det får ni ursäkta mig, ehuru han är er unga husfrus far.»

»Jag vet det, jag har också aldrig rätt kunnat fatta hvarför ni önskade min förening i den släkten.»

Fru Britta ryckte på axlarna: »Kristinas far, den rike herrn till Fogelvik, var den tiden Finlands länsherre. Kung Kristofer var Sveriges konung och visste att hålla den myndiga marsken på post i sin aflägsna ort — hvem kunde förutse konungens död? Emellertid må ni tacka mig — ni fick en rik, ung och skön gemål, som alltid med heder skall bära er adliga krona — till och med om ni en gång skulle gifva henne en kunglig.»

Herr Erik spratt till: »En kunglig krona? En kunglig?»

»Ja, hvarför icke? Kanske just nu är ni den närmare än man kunde tro. Det der var redan då min hemliga tanke, ni må nu veta den, ty jag har alltid sett

något stort för er framtid. Om nämligen något oförutsett skulle inträffa, om Karl Knutsson, sitt partis afgud, skulle komma ifråga vid ett kungaval, så lät honom blifva konung, det blir endast för kort tid — han skall ej länge kunna bibehålla sin plats på tronen — själfva hans framstående egenskaper skola störta honom. Han är storsinnad, men fåfång, frikostig men kortsynt, han litar på sin styrka utan att betänka afundsmännen. Ni, hans dotters make, skall omgifva honom, vinna hans förtroende och stöda hans tron — känner han den vackla under sin fot, skall han hellre lemna platsen åt er än åt motpartiets kämpar — med ett ord Karl Knutsson skall inse att han behöfver er och derigenom befästa sin egen stigande makt, föra er steg efter steg uppför den höjd, der han icke längre skall kunna uppehålla sig själf.»

Herr Erik satt tyst, häpnande för de djerfva tankar, som antogo gestalt och nästan rörde sig i verkligheten för hans blick, så lifligt hade de blifvit framställda.

»Men Oxenstjernorna», utropade han derefter, »de mäktiga Wasar och »Natt och Dag», som alla troget hålla samman och redan nu innehafva väldet, Karl Knutsson skall först öfvervinna och störta dem?»

I detsamma inträngde ljudet af folkets stormande jubel som helsade den landstigne marsken.

»Hör», yttrade fru Britta. »Hvad tror ni det der skriket förebådar?»

»Den lumpna hopen», utropade herr Erik, »några tusen skrikhalsar — hvad kunna de i det hela förmå?»

»Skrikhalsarne basuna ut andras tysta tankar. Tror ni icke att Karl Knutssons anhängare, hans fränder och vänner verkat mycket mer, än man kunnat förmoda, för den aflägsna läns herrn? Gå, skynda er att välkomna hans dotter — er sköna hustru!»

Erik sprang upp. Han var nästan yr af alla de tankar, som vimlade om i hans hufvud.

4.

Marsken hade låtit sin flotta kasta ankar utanför Vongön,* hvarifrån han, jemte de svenska herrarna, ämnade begifva sig i land för att skaffa herberge för sig och sina män.

Redan i god tid på söndagsmorgonen syntes en båt lägga ut ur hamnen och styra kurs på flottan. Man skyndade att underrätta marsken derom och han begaf sig genast på däck.

Han såg upprörd ut, emedan hans tårar nyss hade fallit öfver den siste sonens dödsfulla panna, och då han just nu mötte Sten Sture, var det som om något stack till i hans hjerta, ett behof att omfamna honom och att kalla honom: son.

Hvarför hade han icke gjort honom till Kristinas man?

Utan att yttra ett ord lade Karl Knutsson sin hand på Sten Stures axel. Sten kände den förlust, som hade drabbat morbrodern, och besvarade tyst men hjertligt hans omfamning.

Marsken kastade derefter en snabb blick öfver den ankommande båten, liksom sökte han der någon särskild person; men då den han sökte icke syntes till, rynkade han pannan och yttrade hastigt: »Jag förstår att de gamle vännerna komma för att hemta mig — dröj du här ombord, Sten, jag öfverlemnar alla mina käraste i din vård.»

Stens hjerta svälde. Den älskade morbrodern kunde icke bättre och ädlare godtgöra det missnöje han föregående afton visat honom.

I detsamma kom Kristina till dem. Hon hade både sett och förstätt faderns spanande blick, lika väl som hon hört hans ord, men hennes hjerta ville dermed krympa

* Nu Skeppsholmen.

samman. Icke därför att hon missunnade Sten det förtroende, som lemnats honom, men det föreföll henne som blefve derigenom hennes make en främling. Hvarför var icke *han* här för att skydda rättigheter, som hade bort vara honom dyrbara? Hvarför kom han icke ens för att mottaga henne!

Bland de vänner, som begifvit sig ut för att helsa den från Finland anlände länsherren, var naturligtvis främst riddaren Erengisle Natt och Dag.

Det var dock icke egentligen Finlands länsherre, som herr Erengisle skyndade att välkomna, icke heller hufvudmannen för det fosterländska partiet, utan främst, rätt och slätt, Karl Knutson Bonde, hans vapenbroder och vän.

Erengisle till Hammersta* hade alltid, i olikhet med den andra Natt och Dag slägten, varit trofast emot Karl Knutsson. Jemte Engelbrekt hade de båda kämpat mot Sveriges förtryck och Danmarks öfvervalde, efter Engelbrekts död hade de fortsatt kampen för att frigöra Sverige från unionen och bidragit till konung Eriks afsättning. Med förnöjelse hade Erengisle sett Karl Knutsson i spetsen för rikets styrelse, hvilken också denne först nedlade sedan den nya unionskonungen, Kristoffer, högtidligt hade förklarat, att han i Sverige skulle städse uppträda såsom Sveriges, icke såsom Danmarks konung.

Nu efter Kristoffers död kom Karl Knutsson tillbaka, då nya beslut borde fattas, om unionen skulle bestå eller brytas. Och Karl Knutsson kom med sin stolta flotta, sina talrika riddersmän och svenner, de kommo alla vapenklädda, men under fosterlandets flagga.

Herr Erengisle riktigt fröjdades vid åsynen af den präktiga flottan, han kände sig ånyo ung, då han såg dessa blanka harnesk och sköldar, hvilka påmint honom om egna ärofulla dagar. Han var också den första, som sprang upp för fallrepstrappan för att omfanna sin vän.

Snart vinlade däcket af rörliga gestalter med glada, modfulla ansigten och högljudda stämmor helsade hvarandra.

* Hammerstads ätten skilde sig från slägten Natt och Dag, som hade vapnet afdeladt på tvären, och hvilken släkt sedermera genom arf öfvergick till de s. k. yngre Sturarne.

Alla småbåtar sänktes ned från fartygens däck och så långt utrymmet medgaf följdes marsken af sina män till land, hvarifrån man högljudt ropade sina välkomstord.

På skeppsdäcket qvarstod Sten Sture och Kristina. Tysta sågo begge efter den försvinnande båten. Hennes blick flög dock kanhända ännu längre bort.

Då utropade Sten hastigt: »Se der en snäcka med förgylld fogel i förstäfven — den styr kurs hitåt!»

»Ah, — måhända Örnen från Fogelvik?»

»Fogelvik?» upprepade Sten med en nästan våldsamt hjertklappning.

»Ja — Sten mins nog den gamle Örnen, som satt öfver ingångsporten?»

»Visst mins jag den! Kristina önskade den tiden att ega ett litet drakskepp under skydd af Fogelviks örn — det var också min dröm, att, när jag en gång blef stor, bygga ett sådant skepp.»

»Näh — och när ni blef stor?»

Sten skrattade: »Den tiden kommer visst aldrig.»

»I går afton kommo vi ju öfverens om att Sten Sture icke mera skulle tvifla på sig sjelf.»

Oaktadt Kristina så vänligt såg på honom, oaktadt hennes ord tycktes angå endast honom, såg dock Sten huru hela hennes ansigte strålade af glädje, en glädje, som han icke hade sett sedan flera år tillbaka — visst älskade hon honom, som kom derborta...

»Ni bygger således intet drakskepp förr än ni blir en stor man?» återtog Kristina skämtande.

Också Sten ville skämta; men han kunde icke.

»Kanske icke ens då — kanske aldrig!» svarade han allvarsamt. »Jag skall åtminstone aldrig kunna bygga en så vacker liten farkost som snäckan der — se hur sjelfva Örnen breder ut sina vingor för att påskynda farten, redan i förväg säker att behaga er.»

I detsamma lade båten till och Erik Gyllenstjerna störtade upp på däck. Han nästan knäböjde för Kristina, då han sade: »Må hemmets gode ande, Fogelviks gamle örn, vara min förespråkare! Jag kommer något sent för

att halsa dig välkommen; men jag hoppas dock: icke för sent att vinna tillgift?»

»Om du icke var den förste, som välkomnade mig», svarade Kristina småleende, nästan barnsligt glad, »så är dock den bästa helsningen den, som kommer ifrån hemmets gamle skyddsande.»

Herr Erik strålade af stolthet och omfamnade sin återvunna husfru. Han fäste ingen uppmärksamhet vid hennes rodnad; men Sten, ehuru han dragit sig tillbaka, såg den. För öfrigt talade Erik fort, lifligt och artigt; men under allt detta lätta, fina smicker återtog Kristinas ansigte sin vanliga färg, och den första glada rörelsen vid återseendet smög tillbaka till hennes hjerta, i en obesvarad kärleks tysta gömma.

Att en fläkt af kyla ånyo gick genom Kristinas hjerta, förstod icke herr Erik; men han tyckte, att en kall vind genomilade hennes lemmar. Han ville hemta en schal.

»Tack», sade Kristina, »jag går ändå ned för att säga farväl till mor och syskon, innan jag följer dig.»

Det var som sig borde.

Erik Gyllenstjerna kände sig emellertid tillfredsstäld efter återmötet med Kristina. Hon var sig lik, fullkomligt lik, vänlig och älskvärd och om möjligt vackrare än förr. Det hade han genast sett och det var verkligen icke en tom artighet, då han låtit henne förstå det. Hennes gestalt hade utvecklats — barnet, »prinsessan», hade blifvit »drottning» och intagen af beundran såg han efter henne, då hon gick öfver däckets, han kände sig frestad att skynda efter, att åter sluta henne i sina armar som nyss. Nej, annorlunda än nyss, icke som då förestafvad af hvad återseendets artighet bjöd, utan hänförd af en nästan lycklig känsla.

Men innan han hann att förstå sin egen känsla, var Kristina försvunnen och han tyckte sig nästan höra fru Britta skratta.

Det var i det hela en galenskap med den känslan, som genomflugit honom. Han visste ju, att han icke älskade Kristina, han hade ju nyss gjort sin förklaring för

fru Britta. Derför kände han sig också tillfredsställd; han hade ett värn, ett skydd i tanken på Britta, emedan det alltid hade föresväfvat honom, att om han älskade sin hustru, han kunde blifva beherskad af henne.

Väl hade fru Britta förutsagt honom, att det en gång skulle gå derhän, men han ville icke blifva löjlig i hennes och sina egna ögon. Han kunde väl beundra, men icke älska Kristina.

I vissheten om denna seger öfver sig sjelf, gick han fram till Sten Sture, vänligt såsom hade aldrig något särskildt tilldragit sig emellan dem, än mindre skilt dem från hvarandra. Erik var också numera fullt öfvertygad, att han sjelf icke var svartsjuk. Huru mycket än Kristina syntys vara fästad vid sin barndomsvän Sten Sture, var ju denne honom sjelf vida underlägsen, icke allenast i ålder, utan verldserfarenhet och anseende.

Då Kristina återkom, voro de begge herrarne fördjupade i samtal. Erik hade blifvit underrättad om sorgen, som drabbat hans svärfaders hus, hvarför han gick emot sin hustru med en så öm uppmärksamhet, att Sten tänkte: »Måhända fins hos honom någon verklig känsla — hur vore det också möjligt att vara Kristinas make utan att älska henne!»

Erik å sin sida var upptagen af olikartade föreställningar. Jemte det att han erfor ett särskildt behag uti att visa Kristina en ömmare uppmärksamhet i anledning af familjesorgen, genomkorsades han af föreställningar om, huruvida barnets död kunde hafva någon inverkan på hans eget öde. Hans svärfader hade numera ingen son . . .

Länge stod emellertid Sten Sture lutad mot relingen och såg efter de bortresande makarna.

Det var nästan som hade han för andra gången förlorat Kristina. Fadren hade likväl sjelf anförtrött henne i hans vård. Dock, måhända bäst så som det nu var.

Kanske passade *de båda* för hvarandra, kanske bättre än . . . nog af — han afbröt sig sjelf.

Kristina älskade Erik, det var ju tydligt! Han visste det nu.

Det borde då icke heller plåga honom att se Eriks riddardrägt lysa emot solen, som nu bröt fram ur regnmolnet, under det den lätta snäckan ilade bort emellan vågorna.

Det dröjde icke länge förrän herberge för marsken och hans män blef funnet i staden, emedan alla portar stodo öppna för honom, alla utom likväl adelshusets.

För att lindra landstigningen lade fartyget frampå förmiddagen till vid Kävlingeholmen.

Marsken sjelf mötte der. Ingen af Ilianas anförvänder hade ännu infunnit sig, hvarför Tord hade glädjen följa henne till Katarinas hem.

Emellan den rörliga massan, som lemnade skeppen, skymtade en liten hvit säng med tillslutna gardiner. Underdrande blickar följde den hvar man passerade fram.

Några fromma qvinnor gjorde dervid sitt korstecken. En del runkade på hufvudet och tyckte sig se ett elakt »varsel»; men en liten flicka påstod, att hon, liksom nunnan i Vadstena, sett en krona glänsa öfver marskens hufvud.

5.

Herr Erengisle blef mycket förvånad, då han vid sin hemkomst såg fru Britta i bestyr med packning af sin stora reskista.

»Det bör icke alls förvåna er», yttrade hon, utan att låta hindra sig, »jag har varit här länge nog och behöfver se om hus och hem.»

»Behöfs inte! På Hammersta har ni redan hunnit inträtta en så förträfflig ordning, fru Britta, att allt går der som af sig sjelf.»

»Ja, när husfruns öga är öfver dem, går det nog,

men en hel veckas frånvaro gör dem lugna. Ni skall se, att både väfstolar och spinnrockar stå i sin goda ro.»

»Om så skulle vara — liten rast skadar inte.»

»Det der förstär ni inte, herr Eregisle! Om husfolket gjorde platt intet, skulle ni vara bäst belåten.»

»Jag skulle vara bäst belåten, om du stannade kvar här, min goda Britta.»

Herr Eregisle lade sin hand hejdande på hennes axel; men fru Britta visste att så smidigt böja sig undan, att icke en enda af alla de småsaker hon bar kom i oordning. Hon lemnade dem också till kammartärnan jemte förmaningen att omsorgsfullt nedlägga dem i kistan, som stod i det yttre rummet.

Herr Eregisle visste nog det hjälpte föga att söka hindra fru Britta eller förmå henne att afstå ifrån ett beslutadt företag. Men i dag låg det honom särdeles om hjertat att kunna genomdrifva sin vilja, eller, rättare sagdt, förmå henne att efterkomma hans önskan. Han kände alltför väl hennes sätt att lätt och behändigt halka undan och såsom det enklaste i verlden öfverbevisa honom om klokheten af det hon ämnade göra. Men nu ville han låta förstär, att han icke lät dåra sig af några föregifvanden.

Han skyndade att skjuta till dörrklinkan efter kammartärnan och stälde sig sjelf framför den stängda dörren. »Det är icke för att hålla ordningen vid makt på Hammersta, som ni ämnar resa, fru Britta.»

Hon såg på honom och småskrattade:

»Sannt nog, Eregisle! Man skall vara en gammal krigare som ni, vand vid larmet på ett slagfält, för att stå ut med skrikhalsarnas skrån i vår kära hufvudstad. Mina arma örhinnor hafva redan fått nog.»

»Folkets glädje misshagar er därför, att ni icke kan lida personen, åt hvars ankomst man fröjdar sig.»

»Det der skrålet skall således vara uttryck af glädje?»

»Svenska folket är högröstadt, när det kommit i gång», medgaf den gamle riddaren, »men det är också ett fritt folks jubel.»

»Hvad jublar man då egentligen öfver — det må ni säga mig?»

»Det förstår ni alltför väl, fru Britta! Karl Knutsson är här och man behöfver icke nu gå tiggargången öfver danska sundet, för att få en konung på Sveriges tron.»

»Såå — kanske folket har afgjort saken — då behöfva herrarne icke mera grubbla sina hjernor med konungaval.»

»Skämta icke nu, min vän! Det är icke allenast »folket» som för Sveriges talan, utan äfven köpstadsmän, borgare och hela landets lägre adel, som hylla Karl Knutsson. Konungaval blir det nog, men herrarne på adelshuset och deras bundsförvandter få ge vika och följa med strömmen.»

»Följa strömmen tills den stämmer i bäcken — det dröjer icke länge, herr Erengisle, förrän herrarne taga väldet igen, var viss om det, om också nu klokheten bjuder dem att gifva efter och vänta.»

Herr Erengisle rynkade ögonbrynen: »Om de stora herrarne, i tanke på andra tider, kunna vänta, så kan också ni göra det, fru Britta! Känner jag rätt vår myndige prelat, skall han sjelf vara redo att kröna Karl Knutsson, om han också i sitt hjerta önskar honom dit pepparn växer.»

Fru Britta svarade ingenting.

»Näväl», återtog herr Erengisle. »Om prelaten, som ni skattar så högt, finner sig uti omständigheterna, så kan också ni göra det. Jag är öfvertygad att Karl Knutsson skall icke spara på de största utmärkelser för att se »fru Britta Tott» vid högtidligheterna.»

»Jag skulle kanske få bära *drottningens* släp vid kröningen — men du får göra min ursäkt, Erengisle — frun på Hammersta är hindrad.»

»Du reser således?» Det låg både harm och sårad känsla i herr Erengisles fråga.

»Det är ju artigt nog, synes mig, att lemna rum för marsken — jag tänker han har stort följe med sig.»

»De äro alla redan inrymda i goda qvarter.»

»Men blir han kung, behöfs hela adelshuset för att rymma hans trogna undersåtar.»

Herr Eregisle knäppte med fingrarua, men beherrskade sig och försökte en ny anledning att vinna sitt mål: »Du hinner således icke att se din unge anförvandt, Iliana.»

Han hade träffat rätta punkten. Fru Britta, som redan lagt handen på dörrvredet, vände sig om: »Iliana är väl hos marskens fru?»

»Naturligtvis! Jag såg, henne fagrare än någonsin, ledsagas af sin trolofvade.»

»Den dumme herr Åke som gillat den trolofningen!» utropade fru Britta. «Jag vet att han ångrar den redan, fastän han ännu anser sig hindrad af löftet.»

»Bättre herre än unga Tord, kan er fränka aldrig få,» yttrade herr Eregisle lifligt vid föreställningen att Britta för Ilianas skull ville inställa sin resa. »Det är också bäst att uppgifva tankarna på herr Knut Gyllenstjerna — man säger att han är förälskad i enkedrottning Dorothea.»

»I drottning Dorotheas tro», rättade fru Britta. »Man säger att den höga frun är ganska fäfang och föredrar den furstliga gemålen, och i så fall skall ni se att det Gyllenstjernska blodet kommer i svallning — den öfvergifne herr Knut skall skynda att på egna gods skapa eget herredöme. Jag skall säga er, att han redan friat till min farbroders, herr Åkes fagra dotter.»

»Herr Åke har ännu en oförlofvad dotter — lilla Ingeborg.»

»Ett trettonårigt barn! Hur kan ni tänka er, att herr Knut skulle nöja sig med ett slikt förslag?»

Åter knäppte herr Eregisle med fingrarna:

»Vore herr Knut icke daneman, så skulle ni sannerligen icke bry er om honom!»

»Men se nu är han daneman och dertill en rik och lysande riddare.» Hon stannade midtför Eregisle, lade sin lilla hand uti hans och såg på honom riktigt vänligt.

»Jag vill lemna dina skyddslingar åt sitt öde, kära

Erengisle, och du må i ro fröjda dig åt deras lycka. Jag å min sida vill ingalunda vara en stöttesten, åtminstone icke för någon, som ligger *dig* om hjertat. Med bästa vilja i verlden skulle jag t. ex. icke kunna gifva skyldig respekt åt din och folkets afgud — jag behöfver åtminstone tid för att finna mig i nya förhållanden. Men jag skall begagna tiden med att göra det gamla Hammersta prydligt och fint, ja, så ståtligt, att du kan inbjuda hvilken gäst du vill, kära Erengisle — skulle det till och med vara en konung —»

»Hm! hm!» Herr Erengisle var nästan förbryllad. En tanke hade verkligen föresväfvat honom att en gång i sitt eget hem få se sin forne vapenbroder och blifvande konung; men fru Britta tillade helt enkelt: »När festerna äro öfver, tag åtminstone med dig liten Iliana.»

Herr Erengisle svarade intet, kanske insåg han klokheten af fru Brittans ord, åtminstone ville han icke vidare hindra hennes resa.

Vid samma tid försiggick ett annat samtal inom adels-
husets tillslutna borg.

Det var i rådsalen, men der voro endast de tre, som för närvarande innehade makten och styrde Sveriges öden, nämligen rikets båda föreståndare, herrarne Bengt till Salsta och Nils till Djursholm samt erkebiskop Jöns Bengtsson, hvilka tre personligheter man kallade: de mäktiga Oxenstjernorna.

Vid rådsbordet sutto de begge äldre herrarne djupt nedsjunkna i sina karmstolar och djupt begrundande rikets viktiga fråga, hvarom prelaten gjorde sina anmärkningar: det förestående konungavalet.

De hade hittills varit eniga om samma mening, saken tycktes dem till och med afgjord och klar och man hade blott att vid det förestående riksmötet framlägga sitt förslag.

Att hela landet önskade frihet, det vill säga: upplösning af unionen, det visste man. Att välja en inländsk

man till konung, hade också mer än en gång varit i fråga, och att i så fall valet låg närmast en af rikets nuvarande föreståndare, kunde tagas för afgjort.

Det var derföre med den största förvåning de båda gamle och erfarne stormännen lyssnade till den unge prelatens oväntade invändningar.

Men biskop Jöns var icke heller nu densamme, i sin tillit till eget mäktigt parti säkra prelaten, som för knappt mer än en timme tillbaka hade talat med fru Britta. Han var nämligen då för stolt att ens låta henne, ehuru en bundsförvandt, inse huru denna hans tillförsigt redan börjat svigta, att låta henne förstå de planer, som redan förut börjat uppstå inom honom sjelf och som just genom samtalet med henne kommit till klarhet.

Han förutsåg nog, att vid riksmötet de båda partierna, det unionsvänliga och det fosterländska, åter skulle uppstå, för att mäta sina krafter. Det sistnämnda partiet skulle utom all fråga hafva blifvit underkufvad, om icke dess hufvudman Karl Knutsson så oväntadt, åtminstone objuden, hade infunnit sig. Men nu var denne redan här och han hade blifvit mottagen icke allenast med den gamla förkärlek, som hans åsyn städse ingifvit, utan man hade med stormande jubel helsat honom såsom ett räddningens sändebud, såsom den, hvilken skulle medföra välgång, så att man skulle se det torftiga landet åter välsignas med rika skördar, ty: »himlens välsignelse var tydligt med marsken!»

Dessa menighetens ord hade äfven hunnit prelatens öron. Hvilka tankar, som härvid sprungo upp i den ärelstne mannens sinne, voro dock för alla hemliga, först en kommande tid med dess vexlande förhållanden skulle uppdaga dem. Nu gälde endast att bevara hvad man redan innehade, och, om man än syntes till det yttre gifva vika, dock samla och vänta till dess tiden blef läglig.

Men att upplysa de begge gamle om det osäkra i deras närvarande storhet, var icke lätt, än mindre att förstå dem, nu så nära målet, åtminstone för tillfället skjuta det åt sidan och upptaga den gamla skölden: unionen.

»Jag trodde icke, min käre Jöns, att du skulle låta dig oroas af ett lumpet gatuskrål», yttrade herr Bengt. »Karl Knutsson har alltid haft sinne för att uppträda med anspråk.»

»Ja», inföll herr Nils lifligt, »jag mins ganska väl, då konung Kristoffer kallade honom hem att svara för sin tilltagsenhet under riksföreständareskapet; hur kom icke Karl Knutsson också då från Finland, rustad med åtskilliga märsskepp och andra fartyg, förande med sig flere hundra riddare och svenner. Han ville visa, hvad han förmådde, men måste likväl gifva med sig och afstå Åbo slott.»

»Nu är styrkan vida större, flottan betydligare och man vågar öppet visa honom hyllning.»

»Hyllning?» upprepade herr Bengt föraktligt. Prelaten lät icke hindra sig att fullt uttala meningen: »Konung Kristoffer är borta, man vill välja ny konung och derigenom får hyllningen djupare betydelse.»

»Och sedermera», fortsatte herr Nils i lugn sina minnen, »när den ädle Kristoffer lät försona sig med honom och inbjöd honom till gäst, huru kom icke Karl Knutsson skrytsamt då, utrustad med kostbara gåfvor till drottningen och hennes jungfrur och tillstälde sjelf fester, som öfverglänste konungens.»

»Nå», inföll prelaten, »det var icke så synnerligt svårt; Kristoffers fester ansågos i allmänhet något torftiga.»

»Må vara; men så mycket mera oförskämdt af en undersåte att påpeka slikt. Också dröjde det icke heller länge förrän han fann klokast draga sig tillbaka till Viborg, i det hela en förvisningsort, der han åtminstone icke kunde utöfva något inflytande på riksstyrelsen, ehuru han var nämnd till rikets drott.»

»Men nu är konungen död», vidblef prelaten, »den mäktige mannen har åter rört på sig — mäktig är han, det batar föga att här, emellan oss, förneka det — mäktig åtminstone för tillfället, emedan han kommer såsom hufvudman för det så kallade fosterländska partiet. Dertill skola hans bundsförvandter ingalunda underlåta att förbinda hans

ankomst med det välsignelsebringande regnet — jag känner folket och dess vantro, som intet förnuft kan öfvervinna.»

De begge gamle sågo betänksamt på hvarandra. Der-
efter tog herr Bengt till ordet:

»Man har blifvit vand att höra klokhetens och visdomens ord från dina läppar, min son, men nu må jag bekänna, att jag har svårt spåra slikt under ditt vankelmod, än mindre förstår jag hvart du vill komma hän.»

»Min mening är, att vi måste sjelfva iakttaga försigtighet, icke förhasta oss, icke uti hänsynslös fåvitskhet offra våra pund för en oviss framgång — man måste berga lasten, innan fartyget går i qvaf.»

»Tala rent ut — hvad är då din mening, att vi skola göra?»

»Vänta, endast vänta, bidande en annan tid», och därför tills vidare uppskjuta konungavalet.»

»Vänta?» utbrast den häftige herr Nils, »kanske låta taga oss makten ur händerna nu, då vi innehafva den, låta det säkra fara, för tanken att gripa en framtida skugga. Konungaval måste ske ju förr, ju hållre!»

»Mähända har ändå Jöns rätt, att tiden nu icke är lämplig, just nu under folkkyran, som ger en viss färg åt Karl Knutssons lystna förhoppningar. Men riksmötet är dock sammankalladt och länge kan man icke uppskjuta afgörandets stund.»

»Mine vördade fränder må dock betänka, att ännu är icke unionen bruten — kan man ens med heder ställa till konungaval, utan att det sker i samråd med herrarne från Danmark och Norge?»

»Man har ju varit ense om att välja en infödd man», envisades herr Nils, »och nog måste man begripa, att Danmark icke kan beqväma sig att taga en svensk herreman till konung — i hvad ändamål skola vi då vänta?»

»Jag förstår nu fullt Jöns' mening och jag är öfvertygad att du, broder Nils, också skall medgifva klokheten deri: ett uppskof är farligare för Karl Knutsson, än för oss.»

Samtalet afbröts då en tjänare inträdde för att an-

mäla magister Jarpulphus, som ödmjukeligen anhöll, att för ett viktigt ärende få tala vid hans högvördighet.

Med herrarnes tillåtelse medgafs företrädet.

Det var den lärda lektorn, föreståndaren vid franciskanernas skola, hvilken derjemte hade sig anförtrord ordnandet vid alla utomordentliga kyrkofester, ett förtroende, som han också utförde med största nit, för att icke säga förkärlek.

Han var nu sänd af den gamle priorn Nikolai, för att underställa erkebiskopens ömdöme en ganska vigtig fråga.

Man hade nämligen redan kungjort prelatens påbud att i alla hufvudstadens kyrkor hålla tacksägelse i anledning af det välsignelsebringande regnet, som skulle återgifva den torftiga jorden sin fruktbarhet och rädda landet från nöd och undergång.

Folket hade emellertid genom ombud låtit bedja: att på samma gång i tacksägelsen måtte inbegripas marskens lyckosamma färd öfver hafvet.

Priorn sjelf fann visserligen en dylik önskan befogad, då den stora flottan lyckligen hitfört många hundra landsmän, hvaraf största delen gått i blodig och segerrik kamp för fäderneslandet, men frågan gälde om herr Karl Knutson sjelf borde särskildt nämnas, om icke en dylik utmärkelse månne gifva en allt för stor betydighet åt den redan mäktige riksmarsken.

De tre rådsherrarna vxlade en blick med hvarandra. Herr Bengt rynkade pannan och redan var herr Nils redo att uttala sitt ogillande; men herr Jöns höjde endast sina höghvälfda ögonbryn och svarade lugnt: »fader priorn må göra såsom han sjelf för godt finner.»

Riksföreståndarne sågo förvånade, nästan bestörta ut, men öfver prelatens stolta ansigte flög ett öfverlägset hänfullt leende.

Sedan lektor Jarpulpus aflägsnat sig med det svar han erhölet, yttrade prelaten:

»Låt barnet få sin omtvistade leksak och folket få beundra afguden — om det är så rätt, må vara en sak

för sig — men båda skola skria af glädje till dess lek-
saken har mistat sin förgyllning och afguden sin gudom-
lighet. Sedan bortkastas båda med liknöjdhet.»

Ingendera af de båda gamla svarade ett ord. Herr
Bengt nickade, endast såsom hade han redan förut insett
sin kloke sons mening, men herr Nils smålog i det också
han gaf sitt medgifvande.

VII.

Herr Erik och fru Kristina.

1.

Erik Gyllenstjerna förde sin unga fru till en bostad belägen i närheten af adelshuset, och som var inredd med all den prakt, hvilken anstod en så förnäm riddersman som herr Erik.

Ehuru, enligt tidens sed, tungt och stelt, röjdes dock att det hela var ordnad med sinne för smak. Det var egentligen några få rum, hvaraf det främsta hade sitt förenade Bonde-Gyllenstjerna-vapen ofvanför ingångsdörren, medan väggarna pryddes öfverst med danska vapenskölden. De höga stolarne beklädda med gyllenläder togo sig bra ut emot den blåa väggen och på spiselkanten stodo dyrbara dryckeskärl af glas och tenn. Bordet i salens midt hade sin rikt inlagda skifva, hvilken nu betäcktes af en mångfärgad duk, då redan måltiden der var tillredd.

Herr Erik skyndade också att föra sin fru till bordet och, enligt sin vana, servera henne de anrättningar, som han visste vara i hennes smak. Oaktadt den talrika betjeningen, hvarmed herr Erik omgaf sig, hade han städse gjort sålunda och fru Kristina borde hafva varit van dervid. Men det var som tänkte hon nu först derpå, åtminstone erfor hon ett eget behag dervid. Sjelfva hans uppmärksamhet och hvarje hans ord hade ett visst något, som spridde

en behaglig värme omkring henne. Aldrig hade också en måltid smakat henne bättre och det röda vinet, som gnistrade i glaset, kom deras deri inristade gemensama namnteckning att tydligare framträda, hvarvid ett leende sväfvade öfver hennes läppar.

Egentligen öfverraskad blef dock Kristina först, då efter måltiden herr Erik förde henne till det inre rummet. Hon hade icke sett det förr. Det var ett helt litet gemak med målade fönsterglas och väggarna beklädda med blomstermålade tapeter, liknande hennes eget rum på Fogelvik. Hade derute i den stora salen allt skimrat af rika orneringar, af guld och äkta gyllenläder, möttes hon här af idel föremål, som voro dyrbara för hennes hjerta. En stor urna nedanför fönstret var fylld med hennes favoritblommor; vid den ena väggen stod hennes bönpall under ett stort silfverkrucifix med hennes eget radband; på ett hörnbord återfann hon till och med sin knyppeldyna, och öfver en stolskarm syntes det blåa bandet med hennes luta.

Hon blef icke allenast angenämt öfverraskad af alla dessa bekanta föremål, utan det föreföll som om hon sjelf ordnat dem, ty så hade han träffat hennes smak.

Det var ju den artige mannen, som gjort allt hvad pligt i förenig med en ridderlig vana fordrade. Men dock, var det verkligen så?

Öfver det hela hvilade en doft af hemtrefnad, af friskhet, af ungdom och glädje.

Kunde det vara doften af de välbekanta blomstren, som gaf alltsamman denna förtjusande prägel?

Ja — till en del, men icke ensamt — det var något mera, något annat, hon visste ej hvad.

Hade icke redan båten med Örnen från Fogelvik kommit henne att undra hvarför den var byggd just så, som hon en gång hade önskat den.

Hade hennes man tänkt på henne under den tid, som hon just trodde sig glömd?

Hon såg på honom frågande, nästan fruktande att förråda huru hennes hjerta klappade dervid.

Han förstod också hennes frågande blick och glada rörelse; men äfven han fruktade att förråda sin egen uppflammande känsla.

Med chevalerisk artighet förde han henne emellertid till en beqväm hvilostol invid blomsterurnan. Visst var det godt att sitta ned, att efter den långa sjöresan känna hemmets fasta golf under sin fot — också tänkte hon derpå — och hon förklarade skrattande: att hon ännu tyckte alltsammans röra sig på hafvets gungande vågor och att allt, hvad hon såg, föreföll som en vacker hägring.

Men han försäkrade henne att allt var verklighet, och att han var öfverlycklig, om hon kunde känna sig väl i hemmets luft, om hemmet, sådant det var, behagade henne.

Visst var det så; hon erkände det så gerna. Hon behöfde icke heller längre hvila, hennes hjerta var så gladt, hennes sinne återfick sin ungdomliga, nästan barnsliga spänstighet. Det var icke längre nog att se sig omkring, hon måste röra vid alla dessa välbekanta föremål — kanske ändå för att förvissa sig att alltsammans var verklighet.

Ja, det var verklighet! Men hon hejdade sig. Kände hon icke Erik Gyllenstjernas utomordentliga förmåga att styra, ställa och ordna, att förstå allt som kunde vara behagligt, utan att derföre —

Alla frågor förstummades till sist under det Erik flög omkring henne, sjelf lik en vacker fjäril fångslad i hennes närhet och på tusende sätt fångslande henne i osynliga nät.

Kristina, »prinsessan», lade så småningom bort sin förnämna hållning och det föreföll som vore hon den naturliga, nästan barnsliga flickan, hvilken tyckte sig gå omkring i Fogelviks trädgård, plockande några blomster för att dela till kamraten, som hon utvalt till sin riddare.

Och Erik följde henne. Han hade aldrig gjort det så gerna förr, icke ens då de som barn lekt tillsammans och då han dels för eget nöje, dels för att retas med Sten, känt sig stolt öfver visad ynnest. Han hade aldrig förr

sett henne så vacker, aldrig i verlden hade han sett något så förtjusande som hon var.

Han förvånades att hon, på samma gång ett barn och en förtjusande qvinna, var hans hustru!

Kristina hade heller aldrig funnit Erik så enkel, så naturligt älskvärd. Hofmannen hade småningom lagt bort sitt flygande kalla smicker och talade ett språk, som gick till hennes hjerta, som lät henne förstå att lifvets lycka icke blott är lifvets dröm.

Hennes glada, oförställda beundran skulle under andra förhållanden smickrat hans fåfänga; nu gjorde den honom lycklig. Just för att denna hennes beundran var sann, erkände hon å sin sida gerna allt hvad han gjort för att behaga henne. Ingendera fruktade mera att förråda en sammanströmmande känsla, som gjorde dem båda lyckliga.

Under bröllophögtidligheterna på Svartsjö och den korta vistelsen på Fogelvik såsom nygifta, hade de unga makarna i vimlet af de många gästerna och i stolt fruktan att visa en känsla, som icke var besvarad, aldrig lärt att förstå hvarandra.

Båda insågo nu detta och undrade lifligt derpå, men ingendera vidrörde hvad som varit. Det var som om de nu först efter sin förening hade sammanträffat. Var det kärleken, som hade öppnat deras ögon — männe det var kärlek, som förintat den hemliga skiljemuren emellan dem?

Tysta, hvar för sig, tänkte begge, att de nu alltid skulle förstå hvarandra.

Ja, så tänkte båda. *Hon* uti ungdomlig förhoppning; *han* uti ett ögonblicks berusning; föröfrigt tänkte *han* icke på huruvida han var värdig hennes kärlek. Ett stundens barn, öfverlemnade han sig åt ögonblickets hänförelse, glömande allt öfrigt. Nyss intagen af hennes barnsliga glädje, nu tjusad af föreställningen att ega hennes kärlek, förstod den segervane ädlingen att så småningom föra hennes tankar ifrån barndomens drömmar till det närvarandes verklighet, för att i dem förena sin egen njutning. Under det han så talade om sin hängifvenhet, lät han likväl framskymta sin fruktan att misshaga henne.

Misshaga? Kristina förvånades öfver detta ord, nu då hon såg allt med kärlekens öppna ögon. Det var så anorlunda, än hon förstått det förr.

Han räckte henne lutan och bad henne sjunga en riddarvisa. Hon gjorde det så gerna; hon hade icke sjungit för honom sedan förra tider — hon tyckte också det var mycket länge sedan — hur lätt gick det icke att efterkomma hans bön, att sjunga sitt hjertas varma sång!

Han nästan knäföll, hänförd af beundran. Hon rodade, men smålog och sjöng ännu en sång som han begärde.

Hans för stunden lifligaste förhoppningar voro uppfyllda. Hvarje ord han hörde tolkade hans unga makas blyga, oförställda kärlek, hvarje ton, som flög öfver hennes läppar, återljöd i hans hjerta. En verklig, obeskriflig lycka genomströmmade honom och han glömde, som sagdt, derför allt öfrigt.

Han lät sig icke heller störas, då en tjenare inträdde och stannade väntande vid dörren. Men Kristina afbröt sin sång och slog endast några ackorder på lutan.

Då först vände sig herr Erik om och vinkade otålig, nästan vredgad, att han icke ville höra något budskap.

»Det är ett bref, kanske af vigt», sade Kristina, enligt sin vana gifvande vika för yttre angelägenheter.

Eriks snabba öga såg dock genast att brefvet icke hade några vidhängande signet och derför endast var en enskild skrifvelse. Han vinkade åter sitt vårdslösa: »Det får vara till dess jag får tid!»

Men tjenaren trädde dristeliga fram och förklarade underdånigt men bestämdt: »Att budbäraren sagt brefvet skulle genast lemnas i herr Eriks händer.»

»Så tag hit!» Herr Erik bröt vaxet och kastade en flyktig blick derpå.

»Hvilken tid är aftonmessan i Nikolaikyrkan?» frågade han hastigt.

»Storklockan har redan ringt 'förstgången' och folket strömmar dit — man säger, att efter messan blir tedeum för riksmarskens lyckosamma färd öfver hafvet.»

»Såå —» Herr Erik kramade samman brefvet, stoppade det i sin ficka och dermed tycktes han förgäta innehållet.

Makarne voro åter allena. Ifrigare än nyss, nästan feberaktigt, lutade sig Erik öfver Kristina för att skåda in i hennes ögon: »Min ljufva sångarinna, aldrig förr trodde jag att lifvet kunde ega en tjusning så stor, som att höra dina läppar sjunga om kärlek, som att i dina ögon läsa hjertats underfulla språk!»

Det var något i hans röst och blick, som skrämde henne; men hon var derjemte lycklig — hvarför skulle hon frukta honom, hon visste nu, att han älskade henne och han hade sjelf uttalat sin kärlek.

Då hördes genom det öppna fönstret klockringningen från S:t Nikolai. Erik spratt till.

»Har man kallat dig till messan?» frågade Kristina.

»Ja, ja visst — och jag bör väl gå» — han reste sig hastigt och såg bort mot fönstret, kanske mindre för att lyssna till ringningen, än för att dölja en flyktig rodnad, som han kände flyga öfver sitt ansigte.

»Får jag kanske följa dig?» frågade hon. »Jag skulle gerna vara med i tedeum.»

»Det blir först efter messan och för tröttsamt efter den långa sjöfärden, min älskling — jag är dessutom snart här igen.»

Han var något besvärad — hennes fina öga såg det — men hon ville icke fästa sig dervid.

»Jag vill då vänta dig», svarade hon gladt. »Der- efter gå vi måhända till föräldrarnes bostad?»

»Du har rätt, älskade, visst skola vi göra det — för vår egen lycka få vi ej glömma dem — tvärtom blir det våra käraste besök, icke sannt?» Han kysste henne till afsked och gick redan till dörren, men kommen dit, vände han om igen. Kanske var det något, som låg honom på hjertat, något som han ville afbedja, ty han knäföll och kysste hennes händer, men sade endast: »Det är ju sannt, att du älskar mig, Kristina?»

Hon lade bort lutan, hon behöfde den icke mera för

att tala om sin kärlek och hon strök håret från hans panna, smålog och kysste honom om igen.

Han sprang då upp och slöt henne lidelsefullt i sina armar. »Ja, jag har vunnit dig — du är min, glöm aldrig att du är min hustru, Kristina!»

Hon darrade icke mera för hans ord och svarade lifligt: »Jag skall aldrig glömma det!»

»Så farväl då, min älskling — om några ögonblick är jag åter hos dig — hvad är allt annat i världen emot lyckan att ega dig, Kristina!»

Åter hördes ett klämtslag, ett efterljud af klockringningen och Erik rusade till dörren. Kristina erfor en hemlig beklämning, en känsla, som skulle hon aldrig mera återse sin älskade, åtminstone icke sådan som nu.

Ovillkorligt räckte hon ut sina armar. Just i dörren vände han sig om, flög ännu en gång tillkaka för att mottaga hennes omfamning — det var den första; men han visste nu, att det icke skulle bli den sista, ty hon hade lofvat att aldrig glömma honom — och stolt, såsom hade han vunnit sin största seger, var det nu han som smålog, då hennes armar omslingrade honom med sin tysta bön att han skulle dröja hos henne.

Hvarföre gick han då?

Kristina lika stolt som han och mindre bäfvande för sitt löfte, än därför att hon låtit honom förstå hela djupet af sin kärlek, drog sig tillbaka och sade skämtande: »nu får du gå — nu är du åter fri.»

»Fri?» upprepade han förvånad, men lugnades i samma ögonblick då hon, liksom den forna barnsliga Kristina skulle hafva gjort det, nickade sitt afsked, men hennes kinder hade den unga makans rodnad.

Och så gick han.

2.

Då Kristina var ensam såg hon sig långsamt omkring i det lilla gemaket. Hon tog återigen lutan och smålog för sig själf vid dess klingande, talande toner. Hon nickade till blommorna, såsom hade de förstätt henne och kysste perlorna i radbandet — allt vittnen till hennes lycka — och det var som kunde hon tala med dem om sitt lifs uppenbarade hemlighet: hon var älskad, älskad, älskad!

Så lycklig var hon att hon måste stå stilla för att tänka efter. Hur allt var förändradt; allt var så nytt och likväl en bekant, återkommande, förverkligad dröm! Allt var friskt och solbelyst som det varit förr, före de sista tvenne åren, de år som utgjort vändpunkten i hennes lif.

Hon genomgick dem nu i sina tankar.

De hade börjat med trolofningen. Sedan kom bröllophögtidligheterna, lysande såsom de anstodo den rika marskens dotter och bullersamma utan någon egentlig glädje. De många gästerna, de dagliga förlustelserna gaf ingen tid för de nygifva att närma sig till hvarandra. Öfverallt stäten, glittret med sin granna slöja, döljande lifvets verklighet.

Kristina hade snart förstätt det. Vanan att alltifrån barndomen omgifvas af den yttre glansen hindrade henne att förbländas, hjälpte henne att gömma hjertats finaste känslor och berga tillintetgjorda förhoppningar. Hon vande sig så småningom vid tanken att gå genom lifvet med obesvarad kärlek, hon skulle med fasta steg gå den bana, som utbredde sig för henne.

Hennes själspänstighet, sinnets naturliga liflighet hade utvecklat och på samma gång härdat hennes ungdom och hennes hjerta, hon skulle icke fordra någon kärlek. —

Och nu med ens kom den drömda drömmen åter. Alla dessa fina anordningar, häntydande på en tid då barndomsvännerna varit mera fästade vid hvarandra än

sedan bandet sammanknutit deras öden. Bandet, som tryckt dem båda med ömsesidiga pligter, som ålade dem att inför verlden visa en lycka, som icke fans till, det skulle nu icke längre vara tvångets eller pligtens: vänskapens skära blomster hade slagit ut till kärlekens yppiga rosor!

Kristina sjönk ned på sin bönpall. Hon hade lugnt kunnat tänka sig lifvet utan kärlekens lycka; men den återvunna lyckan öfverväldigade henne.

Under det hon så låg i bön, stördes hon af ett oväntadt ljud. Det var en stormil som ryckte i den lilla uppslagna fönsterrutan.

Ovilkorligt såg hon sig om. Hennes andakt var bruten och hon skyndade till fönstret, hvilket var så högt beläget, att hon måste stiga upp på pallen för att nå det. Rutan hade lossnat från sin hake och svängde löst för vinden; det var just det målade glaset, som nyss hade väckt hennes beundran och hon måste rädda det.

Men det var för sent. En ny väderil tog fatt i fönstret och slog det så våldsamt igen att glaset flög i spillror, en del utåt, en del inåt.

Det föll henne icke in att böja sig ned och plocka upp spillrorna, utan hon stod stilla och såg på dem. Hvad gjorde det henne att de målade blomstren blifvit krossade, hvad rörde det henne att sjön derutanför, som återspeglade åskmolnet, såg mörk och hotande ut? Hon hade själf så mycken glädje inom sig, så mycket solljus och lycka!

Då skar genom luften ett oväntadt skrän. En flock fiskmåsar kommo flygande midt öfver henne, der hon stod och sorglöst blickade ut öfver sjön. Kraxande, under vilda läten sänkte de sig ned mot vattnet.

Nu ryggade hon tillbaka. Samma syn hade mött henne föregående afton ute på hafvet. Äfven mindes hon en gång förr — det var just hennes bröllopsafton, — då man sade att näktergalarna flydde från Svartsjö.

Hon skyndade att tillsluta fönstret och steg ned igen. Mekaniskt började hon att plocka ihop spillrorna af det krossade glaset, då hennes uppmärksamhet fästes på ett

sammanskrynkladt papper, som just låg ibland dem. Hon tog upp det, utan att vidare tänka derpå; det kunde knappast vara ett bref, det var endast några skrifna rader utan öfverskrift eller namnteckning. Hennes öga halkade också lätt öfver det hela.

Men hvad var det? Hvad kunde meningen vara — var det till henne — hvarifrån hade det kommit?

För andra gången genomläste hon skrifvelsen, halfhögt, undrande:

»Jag reser till landet och måste inandess träffa er. Jag vill höra huru ni finner er i ert öde. När klockan ringer till aftonmessa, väntar jag er i Nicolai-kyrkan, St. Görans kapell, högra sidogången.»

Hastigt vände hon skrifvelsen och såg på andra sidan den tydliga adressen: »Till Ädelborne herr Erik Eriksson Gyllenstjerna.»

Som en blyxt slog henne hägkomsten af det bref man nyss lemnat hennes man och hvilket förmodligen halkat ur hans ficka.

Det budskap, som nyss icke förvånat henne, väckte nu den största förundran: hvem kallade honom så hemlighetsfullt till ett möte och hvarför icke säga sitt namn? Det var också en fruntimmersstil, det var tydligt nog och hon tyckte sig känna igen stilen.

För länge sedan hade hon sett den handstilen många gånger, det mindes hon, men hvar?

Med ens stod det klart för henne — hon såg det tydligt nu, ty det var ingen svensk handstil — det var Britta Totts!

Hvad ville då Britta? Hvad menade hon med orden: »Jag vill veta huru ni funnit er i ert öde.»

Tusende tankar hvirflade omkring i Kristinas hufvud — den förtroliga ton, det framkastade gäckeriet i förklaringen hvarför hon hade kallat honom —

Kristina hade förr icke kunnat undgå att höra talet om den uppmärksammade gunstlingen vid danska hofvet, om huru herr Erik Gyllenstjerna stod högt icke allenast

i konungens, utan äfven i damernas gunst, och härmed inflätades äfven fru Brittas namn.

Detta hade varit före deras giftermål och alltsammans hade halkat Kristina förbi — det var alltför underlägset hennes stolthet att ens känna skynten af svart-sjuka — hon hade till och med, utan att vidare beröras deraf, sjelf märkt den artighet hennes man hembar fru Britta under vistelsen på Sundby.

Men nu, nu sedan de unga makarna lärt sig att förstå hvarandra, sedan de förenats genom samma djupa, varma hängifvenhet och tillit, sedan hon lärt sig att tro på honom, nu betogs hon af ångesten att hafva misstagit sig.

Hon hade sagt honom sitt hjertas kärlek, en kärlek, som nästan sammanvuxit med hennes väsen, och han —

Kristina kunde icke reda sina tankar: var det en dröm? Hvilketdera var en dröm, den vunna kärlekens lycka, eller tviflet derpå?

Hon höll ju brevet i sin hand och det vittnade om tviflet. Var då lyckan endast en hägring?

Men alla föremål omkring henne talade om den älskade, som sjelf tycktes tala om sin kärlek genom dem.

Hon ville kasta brevet ifrån sig, det olyckliga brevet, som frestade henne att tvifla på *honom*.

Det kunde också vara ett misstag alltsammans; meningen, som dolde sig under de hemlighetsfulla orden, kunde vara något helt annat än hon förmodade. Kanske förvirrades hon af den ovärdiga känsla, man benämde svartsjuka, hon ville i alla händelser förjaga den.

Hon skulle förvara brevet och sjelf lemna honom det såsom ett bevis på den tillförlit, hon kände.

Den stolta unga qvinnan tryckte handen mot sitt hjerta för att stilla dess häftiga slag. Ingen, icke ens hon sjelf, skulle förstå den ångest, som måste lägga sig till ro i djupet af hennes innersta.

Så ville och så trodde hon och smålog åt sin besegrade känsla.

Men hvad skulle hon företaga under väntan på Eriks återkomst? Åter hördes klockorna ringa derute och de på-

minde om Te Deum, som man sagt skulle hållas efter messans slut. Hon erfor en obeskriflig lust att öfvervara det; hon var i det hela upprörd och behöfde komma till ro i själ och kropp. Sjöresan, återseendet, hemmet, allt hvirlade ännu omkring. Men i kyrkan, i bönen skulle hon återkomma till jennvigt med sig sjelf.

Hon kunde ju gå uti ett annat kapell, naturligtvis skulle hon icke begifva sig till S:t Nikolai.

Brevet hade hon emellertid gömt och tänkte icke vidare derpå. Utan att också vidare besinna sig, tillkallade hon sin tjänarinna för att följa henne till kyrkan.

Den kloka Karin såg nog, att det var något feberaktigt, åtminstone något helt ovanligt i hennes frus sätt, men det tillkom icke henne att lägga märke dertill, än mindre yttra något derom, äfven föreföll detta henne helt naturligt efter den långa sjöfärden.

Också mera såsom en förklaring för sig sjelf, än för tärnan, yttrade fru Kristina: »att det var mycket varmt derinne, och vore godt att komma ut i luften».

Karin tog orden åt sig och svarade: »att luften efter åskvädret hade blifvit riktigt frisk och sommarvarm, fastän man ännu var i Maj månad».

Oaktadt sommarvärmens insvepte sig fru Kristina i kappan och drog hättan ned öfver hufvudet, då hon steg utom husets port.

Gatan vimlade af folk. Det började redan att skymma, så att man hade ej lätt att igenkänna huruvida något bekant ansigte syntes till och ingen hade heller tid att se på andra; hvar och en var upptagen af sig sjelf och alla hade brådtom.

»Hvart går nådiga frun?» frågade Karin förvånad. »Alla människor strömma till kyrkan, den heliga Niklas, der man håller Te Deum.»

»Då blir der trängsel — bättre att gå till S:t Gertruds kapell.»

»S:t Niklas kallas väl icke förgäfves Storkyrkan», menade Karin, »hvar skulle man få plats om inte der!»

Fru Kristina smålog åt anmärkningen, men yttrade

intet. Det ovanliga uti att befinna sig ensam i vimlet på en stadsgata under endast en tjenarinns beskydd, upptog hela hennes uppmärksamhet. Af naturen stark och modig, kände hon dock ingen räddsla, eller ångrade att hafva gifvit sig ut; hon glömde nästan orsaken hvarför hon befann sig här. Att vända om skulle icke heller varit att tillråda, det var snart lika svårt att vända som att gå framåt, isynnerhet åt det håll hon tänkte.

»Det blir icke så lätt att gå så här emot strömmen», vågade Karin ånyo invända, under det hon med senfasta armar sökte bereda väg.

Som sagdt, det var ej allenast: »icke så lätt», utan snart en ren omöjlighet att komma framåt, man måste finna sig i att följa med, som mängden gick. Sålunda gick det lätt nog, allt under det den stolta Karin gaf de närmaste en liten vink om att man icke fick tränga sig för nära hennes förnäma matmoder.

Snart nog stod man också utanför kyrkporten, som oupphörligt gick upp och igen, och hvarje gång hördes orgeltoner och skymtade ljusen derinifrån.

3.

I sjelfva kyrkporten var trängseln störst, och fru Kristina ångrade sitt förhastade beslut att gifva sig af ensam, ty hon började känna sig icke så ringa besvärad af omgifningen. Det hela var äfven för henne något aldeles ovanligt, hon, marskens dotter och en riddares fru, var ju van, att hvar hon kom, alla gåfvo vika, för att lemna henne vägen fri; men här, der hon var okänd, måste hon liksom de andra än stå stilla, än följa med, hvart omgifningen begaf sig. Hon förskräcktes dock icke;

allt efter som hon återkom till fullkomlig besinning, tog också ungdomslynnnet öfverhand och sjelfva det ovanliga nästan roade henne, i det hon tog exempel efter sin modiga tärna. Likväl, ehuru värmen, som mötte härinne, var nästan olidlig, drog hon floret allt tätare omkring hufvudet.

Karin å sin sida kände sig icke det ringaste besvärad, hur klämd hon sjelf blef. Stor och stark brydde hon sig föga om huru man knuffade henne i ryggen, under det hon till sist, fast som en påle, stod stilla, för att hålla en plats fri för sin fru, icke så litet stolt i förnimmelsen att vara hennes beskyddarinna.

Ändtligen hade litet hvar stannat stilla, och man kunde i lugn öfverlemnna sig åt stundens betydelse och lyssna till messans gripande toner, der orgeln med sin chör omvexlade med presternas böner.

Likväl kunde man ej låta bli att hviska om, huru marsken och hans sköna fru sutto i choret — hvar och en sträckte sig för att se dem, men ingen kunde det och man tänkte i det hela mera derpå än det heliga Te Deum, som föregick.

»Hitåt, nådiga fru», hviskade Karin, »hitåt sidan är bättre rup.»

Framför ett litet sidochor fanns verkligen en plats invid pelaren. Under den framskjutande läktaren var det nästan skumt, och sjelfva den helige Görän på sin stridshäst föreföll som en riktig skyddspatron, tyckte Karin inom sig, helt trygg och förnöjd. »Här vid pelaren är rum, just en stol för nådiga frun.»

Kristina såg sig ej vidare omkring, hon undrade endast, hvarför hon var så förströdd, då hon i det hela aldrig känt ett innerligare behof att gå i bön till den heliga Guds moder; ja, hon erfor nästan en längtan, att i bönen kunna återfinna sin egen hädangångna moder.

Det föreföll Kristina, som hade hon aldrig förr saknat den bortgångna modren; men nu, nu var det, som om hon endast till henne kunde meddela en smärta, som ville förkrossa henne: drömmen om lifvets lycka, som hon för-

lorat, kanske för alltid — och hon var likväl endast sexton år!

Men hon samlade sina tankar, böjde knä och lutade sig djupt öfver bönstolen, fattande sitt radband.

I detsamma föllo alla på knä, en del på sina stolar, andra på stengolfvet, så långt utrymmet medgaf. Musiken tystnade. Det blef en andlös tystnad. Den tjänstförrättande presten vid högaltaret höjde monstransen (korset med glorian, som gömmer det heliga brödet), hvarvid allas hufvuden böjde sig.

Derefter började åter musiken och nu i larmande tongångar, öfverröstande bullret, då menigheten reste sig och bortskjöt stolarna.

Kristina rörde sig icke, der hon ännu låg fördjupad i sin bön. Oro och tvifvel kände hon icke mera; det var som hade en osynlig hand tagit bort dem, som hade lefnadsmod och lust återkommit, och hon kände med glädje, att hon var ung ännu!

En obeskriflig tacksamhet genomströmmade hennes hjerta; hennes knän kände sig ej mera trötta af den ovana trästolen, och än mindre rörde det henne, att mängden åter började trängas för att komma förbi.

Men plötsligt var der något annat, som störde henne, åtminstone något, som ovilkorligt fångslade hennes uppmärksamhet.

Under larmet och trängseln talade ett par hviskande röster helt nära, och hon kunde ej undgå att höra spridda ord deraf:

»Hvad tycks? -- Te Deum värdigt — kunglig person —».

»Framgång gifven — både folk — prester — hans parti.»

Den qvinliga rösten hördes litet gäckande: »Hans åsyn — folket med storm — — presterna grepos af undret — regnet — ett järtecken naturligtvis. Icke tu tal — konungavalet!»

»Men herrarna?» tycktes den andra rösten invända.

»Bah — vika för kyrkan — — sade jag er — kunde vinna presterna — — framgång gifven.»

Kristina hörde icke mera. Endera var hon för upprörd att fatta hvad som vidare yttrades, eller talades icke mera. Hon hade likväl igenkänt såväl rösterna som personerna sjelfva, ehuru damen var insvept i sin kåpa och mannen, som vände ryggen till, bar en enkel kappa. Mechaniskt såg hon upp mot hvalfvet och läste: »S:t Görans kapell». Dervid slog henne tanken, att det var här Erik skulle möta Britta!

Deras samtal rörde sig om dagens vigtiga fråga — hvarför kom då hennes blod i svallning?

Hon log också öfver sin egen svaghet och kanske härrörde hennes rörelse endast af fruktan att sjelf blifva igenkänd. Skulle någon kunna tro, att hon var här för att — — —

Men hon ville icke ens för sig sjelf uttala det afskyvärda, spanande ordet.

Hon kände sig likväl i ro, nästan gömd emellan pelaren och den helige Görans staty, hvilken aldrig underlät att framför allt annat fästa förbigåendes uppmärksamhet, oaktadt han stått der så länge hvar och en kunde minnas och man väl tusen gånger sett den märkliga striden emellan S:t Göran och draken.

Ännu hade icke heller folkströmmen hunnit stort gifva med sig och ännu brusade orgeln. Då hördes åter fru Brittas hviskande stämma, denna gång helt nära invid Kristina: »Siste sonen död — närmaste arfvingen — åtminstone till kronan — också detta har jag redan förespått er.»

»Ni har alltid rätt» — Erik föreföll nästan upprörd, då han tillade sakta, men med detta slags hviskning, som aldrig undgår att höras: »Man måste alltid beundra er.»

»Ni såg lycklig ut, då ni kom —», fru Britta lät skämtande: »Ni finner er väl att spela er hustrus älskare — eller, kanske ni är det på allvar?»

Erik svarade icke.

»Ni ville vinna henne och hon har vunnit er — inte sannt?»

Kristinas hjerta slog våldsamt. Skulle Erik medgifva eller förneka sin kärlek?

Men fru Britta svarade sjelf: »Ni sade ju att hon sjungit för er sin kärleks vårsång — Ni blef naturligtvis förtrollad. —»

Ack, hvarför kunde icke den väldiga orgeln öfverljuda dessa hviskande röster, hvarför kunde icke hopen draga dem med i sin hvirvel! Men de dröjde der ännu och herr Erik tycktes hafva hunnit beherska sig: »Bah — en liten turturdufva är förtjusande, men — hvad mer?»

»Hvad mer?» upprepade fru Britta med ett litet skratt. »Dufvan har klippt vingarne på fogel Fenix.»

»Ni misstar er», svarade han häftigt, »ett ord af er är nog för att glömma *henne*.»

Fåfängan hade således besegrat hans bästa och renaste känsla, kärleken till hans maka. Om denna kärlek fanns till, ehuru han förnekat den, var den vanhelgad derför att han förrådt den. Så kände Kristina det. Hon hade kunnat bära föreställningen om den hyllning Erik visade andra — hon var van dervid — men att han bland sin fåfängas segrar räknade hennes kärlek och gaf den till pris för andras omdöme, det uppreste åter den så nyss nedfallna skiljemuren emellan dem.

Emellertid hade ändtligen rösterna förlorat sig i bruset af orgeln, som spelade sin utgångsmarch och de talande försvunnit ibland folkmassan, som nu hejdlöst skyndade framåt, lika ifrig att komma ut, som nyss att komma in. Man visste att marsken lemnat kyrkan genom en sidodörr vid högkoret och en hvar ville skynda till yttre porten, för att åtminstone uppfånga en skymt af honom.

Kristina låg ännu nedböjd öfver sin bönstol, dock utan bön och nästan bedöfvad. Blodet brann i hennes pulsar och likväl var hon stel, åtminstone ur stånd att röra sig.

»Fru, fru», hviskade Karin, »jag ser unga herr Sten derframme — skall jag vinka att han kommer hit?»

»Nej», svarade hon, med ens återkommen till besinning »jag väntar här till dess alla äro borta.»

»Det går också an — se'n blir nog lätt att komma härifrån, det är inte långt hem.»

»Hem», upprepade en röst inom Kristina, «hvilket hem?»

Den trogna kammartärnan hade hela tiden stått lik-som en mur, skyddande sin fru för hvarje nyfiket öga, om händelsevis någon skulle haft tid att fästa sig vid henne, ifriga som alla voro att derute få se marsken och hans anhöriga.

Först då musiken slutade och de näst sista ljusen släcktes, tog Karin sakta i sin frus kappa för att påminna om att det nu kunde vara tid begifva sig derifrån.

Kristina reste sig. Hon var icke allenast bedöfvad, utan förkrossad och det föreföll henne som hade hon ramlat ned ifrån en höjd, hvilken hon aldrig mer kunde uppnå, hon visste ej rätt hvarför.

Mekaniskt följde hon tjenarinnan, som alltjemt höll sitt fasta tag i hennes kappa, under en hemlig fruktan att förlora sin fru, ehuru det nu icke var ringaste fara att komma ut genom den vida kyrkdörren, eller fram på den nästan folktomma gatan.

Derute var nästan helt och hållet skumt, emedan tunga regnmoln betäckte vårhimmeln. En och annan folkhop sågs ännu komma rusande, den ena hit, den andra dit, men ingen brydde sig om hvilka man mötte under vägen.

Just när Karin i all välmening drog sin fru förbi hörnet af det smala Trångsund, snafvade Kristina mot ett par framskjutande trappsteg. En främmande skyndade till och fattade ögonblickligen tag i hennes arm.

»Ädla fru», yttrade han, »det är trångt och mörkt här genom gränden — tillåter ni, att jag ledsagar eder hem?»

»Hem? hem? Och det var Sten Stures röst som frågade efter hennes hem!

Men hon vågade icke svara, icke yttra ett ord eller räcka honom sin hand; upprörd som hon var, kunde och ville hon icke låta märka, att det var hon.

Lyckligtvis kom tjenarinnan henne till hjälp. Den kloka Karin visste ju att hennes fru nyss afvisat tanken på herr Stens bistånd.

»Tack, kära herre», svarade hon raskt, »vi bo helt nära och min fru litar på mig.»

Sten Sture, förvånad öfver det afvisande svaret, släppte långsamt den tysta damens hand. Han hade nästan trott sig i henne igenkänna Kristina; men det var ju en orimlighet. Dock mindre fästade sig vid tjenarinnans ord, än den tysta, nästan skygga tillbakadragenhet som var så olik Kristinas öppna och lediga sätt, insåg han sitt miss-tag, hvarför han endast bugade sig och lät dem gå förbi.

Likväl dröjde han och såg efter dem. Var det icke ändå Kristinas gestalt, hennes gång, hennes sätt att röra sig, sjelfva den stolta men ändå vänliga lutningen mot tärnan som stödde henne och omsorgsfullt förde sin fru undan en flock upprymda ungersvenner. — Sten skyndade sjelf dit; men *hon*, hvem hon än hvar, försvann i detsamma bortom knuten af ett hus, i vimlet af andra tillströmmande förbigående.

Men det kunde ju icke vara Kristina som han funnit ensam härute. Han hade visserligen inte sett henne i sin fars sällskap uti kyrkan, men hon var naturligtvis jemte sin man — i hans hem — naturligtvis!

Sten gick så sin egen väg, fåfängt förjagande intrycket af den ensamma, försvinnande gestalten, som liknade Kristina.

4.

Utan att spilla ett ord eller göra någon fråga skyndade Karin hemåt, allt under det att hon kände sin matmoders hand darrande omsluta hennes arm. Icke heller öfverlemnade sig den trogna tjenarinnan åt minsta funderingar hvarför den hyggliche och ädle herr Sten afvisats,

eller hvad som kunnat vålla en så djup rörelse hos den unga fru Kristina, som alla, allt ifrån vaggan, kallat ett lyckans barn, och som städse syntys vara det. Det anstod icke henne att undra deröfver och dessutom var minst nu tid dertill. Frågan gälde att lyckligt uppnå hemmet, hur nära det än var, och till hennes stora glädje syntes snart de rikt upplysta fönstren i herr Eriks praktfulla bostad.

Knappast hade de likväl hunnit inom porten, förrän Kristina ånyo skälfde till och stannade.

»Trappan är icke hög», förklarade Karin, »det skall nog gå lätt att komma uppför.»

Endera hade hennes fru hunnit hemta eller besinna sig, hon följde och gick till och med fort uppför de mer än vanligt breda trappstegen. Icke heller stannade hon vid ingångsdörren, och vid belysningen i sjelfva den stora salen, tyckte Karin att hennes fru såg lugn ut igen, som vanligt, till och med mera hög och stolt än vanligt.

Utan någon förfrågan förklarade en tillskyndande kammarsven att herr Erik icke ännu var kommen hem.

Fru Kristina lät taga af sin kapp, ordnade som vanligt sitt hår, hvilket kommit i oordning under hatten, kastade en flyktig blick i en af de blanka lampetterna, som återgaf hennes bild, liksom den hade varit en spegel, och till sist såg hon upp mot vapnet öfver dörren, det förenade Bonde-Gyllenstjerna vapnet, och vid åsynen deraf dröjde hon.

Hon visste, att hon var ensam, men stod ändå stilla och tyst, på en gång sammanfattande och förjagande sina tankar. Sedan hon sålunda länge hade betraktat vapenskölden, stod en ensam tanke kvar, klar, betydelsefull och orubblig: »Förenade till ett — jag är hans maka!»

Då hördes hastiga steg utanför — de läto glada, raska.

En skälfnig genomflög hennes lemmar: huru skulle deras återmöte blifva?

Hon måste vara stark, om också hjertat skulle förblöda under ett band, som förödmjukade henne.

Åter såg hon i den blanka lampetten ett ansigte, men det var så blekt, att hon knappast kände igen det, och sjelf tyckte hon sig vara en stod af sammanfrusen is.

Dörren gick hastigt men sakta upp och man anmälte:
»Marsken!»

Huru med ens allt förändrades omkring henne! Hon kunde åter andas, röra sig och med ett glädjeskri flyga i sin fars armar, vid hans bröst gömma sina tårar: der var ju ännu en i världen, som hon fick älska, hvars kärlek icke skulle förödmjuka henne.

Marsken Karl Knutsson var sjelf stolt och segerglad öfver det mottagande, han rönt vid sin ankomst till hufvudstaden; hela dagens hyllning hvar han kom, redan färspeglande honom det högsta målet för hans lifs hemliga dröm: konungakronan!

Kristinas djupa rörelse förvånade honom därför icke; hvem var närmare att deltaga uti hans framgång än hon, den älskade och älskande dottren — att rörelsen gälde henne sjelf, hennes egen lycka eller öde, föll honom icke ett ögonblick in.

»Ja, min Kristina», yttrade han med ömhet, besvarande hennes kärleksbetygelser, »nu kunna vi redan högt uttala, hvad som ligger oss närmast om hjertat, hvad som förr var hemlighet och syntes ovisst: utgången af ett blifvande konungaval!»

Ett matt, leende smög öfver Kristinas läppar, under det hon omedvetet tryckte handen mot sitt hjerta, qväfvande dess hemliga kamp, i det hela dock mera glad än sorgsen, att den ej var förstådd af fadren.

»Skada, att du icke var med i kyrkan, Kristina», tillade han, »det var i sanning en högtidlig stund och vi hafva mycket att tacka och prisa Herren för. Jag trodde nästan, att Erik hade fört dig dit — men hvar är han? Är han icke hemma hos dig?»

Lyckligtvis behöfde icke Kristina besvara frågan, emedan Erik sjelf i detsamma trädde in i salen.

Han skyndade till Kristina, för att omfamna henne; men ehuru hon drog sig tillbaka, föreföll detta helt naturligt, då hon hänvisade till fadren.

Erik var också långt ifrån att märka minsta förändring hos henne, upptagen som han tycktes af tusende tan-

kar och i det hela viss om deras inbördes lycka och att hon numera var fullkomligt fästad vid honom, hvarför han endast såsom i förbigående kysste hennes hand och vände sig till svärfadren med sina lifligaste lyckönskningar. Lika lätt och ledigt förklarade han, »huru de båda, han och hans älskade Kristina, hade ämnat sig till marskens bostad samma afton, för att frambara välönskningarna och för att» — här flög ett fint deltagande uttryck öfver hans behagliga ansigte — »för att erbjuda sitt biträde vid den sorgliga tilldragelse, som drabbat deras hus genom den lille sonens död.»

»Tack», sade Karl Knutsson hjertligt och öfver hans egna strålände drag syntes en innerlig rörelse: »ja — ingen lycka är fullkomlig — min käre lille Tord gick ifrån mig!»

»Han var nog ditt mest älskade barn», sade Kristina och smålog, ehuru hennes leende hade ett uttryck af innerligt vemod.

»Det mest älskade af dem jag förlorat», rättade marsken. »Du förstår det nog, min Kristina, min kloka, högsinnade dotter — hvem skulle vara mitt hjerta nära, om icke du!»

Marsken mötte sin dotters blick, det var en sammanstämmande känsla deri — begge hade de förlorat sitt lifs innersta, högsta förhoppning — men begge hade kraft att ändå se lifvet stort och rikt framför sig.

»Min lille Tord var ett ovanligt barn», återtog Karl Knutsson lifligt, »han hade sin mors älskvärdhet, jemte —»

»Jemte anlag för sin fars egenskaper», inföll Erik artigt, »han var också den borne arfvingen till en ädel, svensk ätt, eller rättare sagdt, grundläggaren af en ny, ännu ädlare och högre —»

»Ja, javisst — arfvingen till —» marsken hejdade sig, men lyfte handen betecknande till sitt hufvud, såsom hade han redan der känt den väntande kronan.

»Du eger dock ännu en son, kära fader», sade Kristina, »en, som redan är dig så nära, att du kan anse honom så, ty han skall visserligen en gång fortsätta ditt verk.»

»En son», upprepade marsken, under det hans blick sväfvade från dottren till hennes make och under det Erik fattade och kysste Kristinas hand.

Men Kristina sade:

»Hvem skulle fullborda ditt stora verk, min far, om icke Sten Sture!»

»Marsken nickade medgifvande, men Erik Gyllenstjerna vände sig hastigt om, för att bjuda sin svärfader tömma en bägare odelbergervin.

VIII.

Erkebiskopen och Drottningen.

1.

Dagar och äfven veckor förgingo, under hvilken tid allt flera af landets herrar infunno sig i hufvudstaden, för att öfvervara mötet.

Det var dock icke allenast herrarna, det vill säga: biskopar, prelater, riddare och adelsmän, utan medlemmar af alla stånd, såsom borgare, köpstadsmän och bönder, hvilka hade församlat sig. Knappast hade mötet väl kommit i gång, förrän den allmänna rösten började höja sig, fordrande konungaval.

Då framstodo med ens de begge partierna gent emot hvarandra, framställande sina motsatta meningar.

Det ena, med riksföreståndarne i spetsen, yrkade på uppskof, förklarande: »att man kunde icke med heder skrida till konungaval utan att det skedde i samråd med herrarne från Norge och Danmark till efterlefnad af Kalmariunionen», hvaremot det andra, det s. k. fosterländska partiet, med skäl påstod: »att danskarna själfva förut brutit föreningen vid konung Kristofers inkallande».

Unionsvännerna erinrade ännu en gång om »faran att stöta en mäktig granne», men de fosterländska ansågo: »att man vore mera pligtig att följa Sveriges skrifna

lag, än söka gamla förbindelser som voro till rikets förderf.»

De hittills maktogande Oxenstjernorna hade vid mötets början iakttagit en lugn och sansad, ehuru något öfverlägsen hållning; men allt efter som patrioternas antal blef talrikare och i följd deraf tilltog i styrka, blef stämningen å ömse sidor alltmera hätsk och öfvergick snart till bitterhet. Hvad de samlade unionsvännerna inom adelsuset beslöto, visste man i det hela icke, men i hufvudstaden började gå ett rykte om den stridiga meningens afgörande genom blanka vapen.

Måhända uppstod denna föreställning endast deraf att borgens portar icke öppnades för annan person än de inbjudne, eller den som med dem hade särskild beröring.

Man visste väl att befälet fördes af herr Bengt, den värdigaste af Oxenstjernorna, och man borde därför icke hafva att befara någon öppen fiendtlighet; men man hade dess mer fruktan för hans broder, herr Nils, den andre riksföreståndaren, som mer än en gång visat sig vara en opålitlig man, och därför kunde inverka på sin broder. Äfven hade man redan sin hemliga farhåga för den tredje i det mäktiga triumviratet, prelaten, som man väl förstod icke ansåg något annat hufvud, än fadrens, värdigt konungakronan, om valet skulle falla på en svensk man.

Menigheten, som stod utanför, som icke kände herrarnas strider och hemliga mening, väntade utgången med spänning och oro.

Äntligen kungjordes att konungaval skulle komma att försiggå den 20 juni i den heliga Gertruds gillestuga.

Samtidigt med kungörelsen, sågs prelaten med stort följte af klerker, svenner och tjänare, draga genom staden. Om af vördnad eller fruktan, kunde vara ovisst, men alla hufvuden böjde sig vid hans åsyn och då han öfver dem höjde den erkebiskopliga handen, kunde det vara lika ovisst, om detta å hans sida innebar hot eller välsignelse.

När tåget så drog ut genom Norre-port, sades det, att biskop Jöns begaf sig till Almarstäk.

Men hvad man icke kunde begripa, det var: hvarföre han, en så mäktig man, öfvergaf hufvudstaden just i det vigtiga ögonblick, då valmötet var tillkännagifvet. Några kloka trodde sig förstå att prelaten förutsåg ett nederlag för sig och de sina och att han därför ville lemna stridsfältet, innan ännu partiet var öfvervunnet; men andra ansågo att han reste i den stolta förvisningen om utgång till fadrens fördel.

Ingen visste dock att prelaten reste i vredesmod öfver att nödgas gifva vika, eller att, såsom klokheten bjöd, åtminstone vänta, ty ingen kände djupet af det hat, som glödde i hans innersta. Det var nämligen icke allenast grämseln att öfvervinnas af en motpartiets hufvudman, utan äfven det personliga hatet till hans hittills hemlige ovän, Karl Knutsson, hvilken vågade träda fram, för att tillrycka sig Sveriges krona.

Riksföreståndarena gjorde intet vidare hinder. Kan-ske efter öfverenskommelse med den bortreste prelaten, hade de fogat sig efter omständigheterna, då de medgifvit att valmöte måtte ske enligt då bruklig sed med slutna omröstning, emedan flera af herrarna icke kunde skrifva, under tillsyn af tvenne biskopar och tvenne riddare, »efter aflagd ed att välja efter bästa förmåga och samvete, såsom de ansågo för riket nyttigast vara».

Med stor högtidlighet försiggick det så länge väntade valet af konung, den förste infödde svenska herre alltsedan Magnus Erikssons och hans söners tid. Och valet utföll nästan enhälligt: af sjuttioen afgifna röster, erhöll Karl Knutsson sextiotre, hvarefter han helsades med fröjderop af såväl herrarna i salen, som ock af menigheten utanför, då han såsom den valde konungen, fördes till St. Nikolai (storkyrkan) der Te Deum afsjöngs.

Ett ilbud med underrättelse härom afsändes till Almarstäk. Budskapet var nog väntadt, men ändå svälde ådrorna på prelatens panna och ljungade blixtar ur hans ögon. Hans eget slott Almarstäk, för icke längesedan målet för hans begär, syntes honom med ens trängt och inskränkt. Huru var ej också den lilla halfö, der han

herskade, inskränkt och obetydlig emot det drömda herraväldet öfver ett konungarrike, der han genom sin fader skulle hafva full makt att styra icke allenast det andliga området efter eget behag och insigt, utan äfven inverka på det verdsliga. Sjelfva riket hade han tänkt sig ganska vidsträckt, innefattande till och med de norska fjällen, ty att Norge skulle hänga samman med Sverige, tog han för afgjort, om än Danmark blefve en enhet för sig och äfven om Finland fortfarande skulle öfverlemnats till sin länsherres regimente*. Oxenstjernorna hade kanske tänkt sig att Karl Knutsson, såsom infödd i Finland, skulle hafva nöjt sig med det oinskränkta herradömet deröfver.

Nu var emellertid prelatens stolta dröm tillintetgjord, åtminstone gömd i ett aflägsset fjerran. Det obetydliga Finlands länsherre hade öfvervunnit sjelfva rikets föreståndare och makten hade glidit ur Oxenstjernornas starka händer.

Doek, det lilla Almarstäk hade redan förr varit sätet, hvarifrån viktiga beslut och budskap utgått öfver riket. Ehuru ännu icke invigd till erkebiskop, hade han intagit sina rättigheter; redan hade kyrkomötet i Basel stadfäst det af Upsala domkapitel gjorda valet och nu återstod endast att erhålla stadfästelse af påfven Nikolaus, att af honom blifva förklarad såsom Sveriges primas, sedan — ja, sedan ville Jöns Bengtsson Oxenstjerna väl se, om icke kyrkans makt kunde höjas till den ståndpunkt den innehaft under konung Kristofers tid. Han ville se om icke kyrkans öfverhufvud skulle kunna mäta sig med den verldsliga konungen i makt och välde.

Men ännu måste han, som sagdt, vänta. För att kunna vinna ett framtida mål, måste han foga sig i det närvarandes förödmjukelser och underkasta sig. Han måste återvända till hufvudstaden för att gifva den valde konungen sin hyllning.

Krönikorna förmäla också huruledes »biskop Jöns

* Viborgs slottshöfvidsman styrde Finlands län nästan utan inblandning från konungamaktens sida. Styffes Sv. historia.

Bengtsson blef med mycken ynnest emottagen af konung Karl, som ökade hans län, och samma krönikor förtälja »huruledes erkebiskopen lofvade att alltid vara på konungens bästa.»

2.

Efter några veckor satt prelaten åter hemma i sitt slott, kastande tankfulla blickar öfver sundet nedanföre, der Mälaren slingrar sig omkring Almarstäks fäste. Märkliga tilldragelser hade timat och han genomgick dem i sina tankar.

Konungen — Karl VIII Knutsson — hade enligt gammal sed blifvit hyllad vid *Mora sten* och redan dagen derefter krönt i Upsala domkyrka, med all den högtidlighet och prakt som tillhörde tidens sed — särskildt den praktlystne Karl Knutssons — »med riddarslag och riklig undfägnad».

Oaktadt landets nöd, kunde ingen beklaga sig öfver kostnaden, emedan konung Karl icke begagnade sig af landslagens medgifvande att för kröningens skull upptaga en skatt, utan sjelf bestod alla omkostnader.

Folket fröjdades, de fosterländska jublade, de ännu hemliga unionsvännerna yttrade intet, men prelaten hånlog i sitt sinne, der han väl mindes fru Brittas förutsägelser: »att den rike herrn till Fogelvik skulle så göra». »Ja — för att vinna folket!» utbrast den stolte prelaten föraktligt.

Derefter, kanske i behof af hvila, eller måhända förströelse, lät han sina tankar dröja vid andra mindre viktiga tilldragelser, hvilka dock fästade hans uppmärksamhet under festligheterna. Personer, som derunder vimlat omkring honom, hvilkas öden han följde, kunde en

gång vid framtida tilldragelser måhända blifva honom nyttiga.

Främst bland dem framstod fru Britta Tott, hon som af alla meningsfränder kanske mest öfverensstämde med honom i ärelystnad, i kloka beräkningar, och främst af allt, i hatet till Karl Knutsson. Han tänkte på henne just nu, icke därför, att han sett henne lysa bland gästerna, utan därför att hon syntes honom lysa genom sin frånvaro. Han hade med skadeglädje hört »konungen» beklaga, att icke bland gästerna se sin trogne Erengisles husfru. Karl Knutsson skulle ju gerna sett »fru Berete Tott», de mäktige Axelsönernas dotter, uppträda vid hans hof, icke allenast såsom prydnad, utan i egenskap af en svensk riddares maka. Fru Brittans uteblifvande var också för prelaten ett vittnesbörd om, att i henne ega en bundsvärd, när tid och händelser det kräfde.

Derefter, bland andra mer och mindre betydande skuggestalter, syntes det unga paret Erik Gyllenstjerna och Kristina.

Erik Gyllenstjerna med sin danska börd, sin förvandtskap med Danmarks mest framstående personligheter, hvilket just varit hans stolthet att framhålla, och som, oaktadt sitt giftermål i en högboren svensk slägt, aldrig sjelf blifvit svensk; han, som oaktadt sitt ridderliga sätt undvikit att följa de svenska herrarna till Finland, för att kalla sin egen svärfader till Sveriges tron, han, som med ett ord, hittills undvikit att fästa sig, syntes nu med ens i främsta ledet af dem, som hyllade den svenske konungen!

Hvarifrån denna förändring?

Om än andra funno naturligt att den unga riddaren, som redan i barndomen tidtals vistats i Sverige, särdeles genom sitt giftermål öfvergått till svenska förhållanden, så ville prelaten icke tro derpå. Han mindes allt för väl huruledes han på Sundby fäst sig vid herr Eriks tankspridda sätt, då man talade om Viborg och Karl Knutssons då ännu lefvande son. Nu var denne son död och således ingen arfvinge till den nyss förvärfvade

tronen. Detta kunde vara en orsak hvarför svärsonen befann sig i hans led och med glad uppsyn mottog hederbevisningarna. Beherrskades herr Erik af dylika ärelystnadens planer, då vore han förlorad för unionsvännernas parti.

Likväl — en händelsernas vexling kunde inträffa. Det var icke sagdt att herr Erik alltid skulle förblifva svensk derför att han var gift med en svensk konungadotter, eller att han var orubbligt fästad vid svenskarnes sak, derför att han erhållit säte i konungens råd. Icke heller var det säkert att hans hjerta var fästadt vid den maka, som han fladdrade omkring, som han omgaf med de största ömhetsbetygelser, ty äfven prelaten hade hört omtalas hans förra hyllning för fru Britta. Den nyresta tronen var dessutom byggd på en mera lysande, än säker grund; unionen var endast skjuten åt sidan, men kunde uppstå igen och åter föra med sig danska intressen. Herr Erik skulle då åter påminna sig sin danska börd och i så fall ännu en gång komma att räknas ibland prelatens bundsförvandter.

Hvad fru Kristina beträffade kunde hos henne icke skönjas någon förändring efter de nya förhållandena. Hon hade redan som barn haft utseende och hållning, som gifvit henne den franska benämningen: »prinsessa» och då hon nu i det hela var det, föreföll det endast mera naturligt. Hvad afunden ogillat hos en adelsdotter, förlät man konungadottren. För öfrigt syntes en hvar, att hennes ungdom och liflighet talade om lycka — hvilket öga dröjer icke gerna vid skönheten och lyckan — men här dröjde, eget nog, prelatens tankegångar med ett eget, ett varmare intresse. Han hade nämligen förvarat minnet af det sexåriga barnet som han en gång — det var vid marskens bröllop — räddat undan folkträngseln. Han erinrade sig huru han då blifvit lifligt berörd af barnets vänlighet, då hon i sin tacksamhet slagit sina armar omkring hans hals. Det var nästan känslan af att han hade någon del uti det älskvärda barnets tillvaro, det var med ett ord ett minne som underbart, om också för

ett ögonblick, värmden den ensamme prestens hjerta. Detta barn hade han sett växa upp i världens vimmel och alla prisade hennes lycka: var detta verkligen sannt? Kunde någon under världens bedrägliga skimmer finna lyckan? Hade icke hans skarpa öga trängt djupare än andras, då han mer än en gång tyckt sig märka en blekare skiftning på hennes kind, en fin darrning i hennes lemmar, då herr Erik, hennes make, bjöd sin arm för att föra henne i dansen eller ledsaga henne till hemmet? Prelaten erfor en känsla af att vilja skydda henne; han, som såg allt uti ett aflägsset fjerran, tänkte dervid: när lifvets bedräglighet är öfverstående, skall hon bäst finna friden genom kyrkan — i klostret!

Nu skiftade tankarna om. Kröningen med all dess ståt tänkte han icke vidare på, han erfor endast en viss tillfredsställelse af att han, såsom sjelf ännu icke invigd i sitt embete, icke behöfde vara den som krönte Karl Knutsson. Först dagen efter kröningen invigdes han till Svea rikets erkebiskop och emottog dermed i sin hand en makt, som en gång skulle mäta sin styrka med konungens.

Och så — en egen ödets kastning — prelaten hade för tio år tillbaka, samma dag han invigts till prest, sjelf vigt sin en gång tänkta ungdomsbrud, Katarina till Bjurum, med Karl Knutsson Bonde, och nu, tvenne dagar efter sin invigning till erkebiskop, hade han satt drottningkronan på hennes hufvud.

Nu — han kunde ej bortvisa tankarna derpå — nu framstod minnet af Katarina, der hon, knäböjande i sin drottningsskrud, i samma stund han satte kronan på hennes hufvud, hade sett upp på honom. Det var en innerlig bön i denna blick, såsom ville hon besvärja honom: att skydda denna krona! — Prelaten vände sig hastigt om. Han hade många andra saker af vigt att tänka på. Än dröjde hans blick vid bordet, der hela högar af aktstycken skrifna på pergament talade om allvarsamma saker, och hans hand dröjde hvilande på skrifterna under det många personligheter från festvimmel

åter sväfvade förbi honom. Än vände han tillbaka till fönstret och såg ut öfver sundet i behof af luft, att komma ifrån något qväfvande, han visste icke hvad, som lade sig öfver hans sinne — kanske tyngden af hemligt rufvande tankar, hägrande framtidsplaner.

Och mellan dessa såg han åter igen den unga drottningens talande ögon.

Hvarför kommo de alltid samtidigt med de mörka, rufvande, stolta tankarna?

Han kunde lika litet förjaga de ena, som de andra.

I det hela: om Karl Knutsson icke kunde hålla sig kvar på tronen, skulle det föga beröra Katarinas husliga lycka, tvärtom, hade hon ju sjelf med saknad talat om de stilla lyckliga åren på Viborg. Hvarför kunde icke Karl Knutsson, om han aktat hennes lycka högre än sin egen ärelystnad, nöjt sig med herradömet öfver Finland?

Emellertid — hur än prelaten styrde sina tankegångar, kände han sig icke störd, utan snarare belåten då man anmälte: dekanen Helmik.

3.

Liksom den förra erkebiskopen Nikolaus Ragvaldi hade följt sin kunglige vän i grafven, likaså djupt greps dominikanernas prior, den fromme Philippe, af sin älskade biskops fränfalle och följde honom snart efter.

Pater Philippes bortgång åstadkom icke allenast sorg, utan villervalla inom klostret. De öfvergifna bröderna stodo bestörta och redlösa. Hittills förenade af gemensamma intressen, saknades med ens en hand för att sammanhålla dem. Pater Philippe hade varit denna sammanhållande, kraftiga hand, verkande för ädla syften och meddelande kunskapernas ljus till enfaldiga, men

uppmärksamma lärjungar. Intet förordnande hade bestämt hans efterträdare och konventet liknade därför vilande får utan herde.

Man måste dock skrida till val af ny prior och midt under dessa funderingar kommer dekanen Helmik, sänd af den nya erkebiskopen, för hvars kunskaper och klokhet de visste att deras bortgångne prior haft stor vördnad.

Helmik hade också för egen del ett visst sätt att vinna och till och med beherrska det rådvilla konventet. Snart var en ny prior vald, det vill säga: en underprior, emedan det liksom af sig sjelf föll sig så, att man utbad sig få anse erkebiskopens utskickade, herr Helmik, såsom öfverhufvud.

Helmik åtog sig tills vidare uppdraget. Han kunde naturligtvis icke bofasta sig i klostret, men han kunde ofta besöka dem under sina färder emellan Upsala och Almarstäk, der erkebiskopen gerna uppehöll sig, och dekanen Helmik fick resa fram och åter, utträttande hans uppdrag. Klosterkonventet i Sigtuna kunde således vädja till Helmik i hvarje viktigare fall, der hans skarpsinne kunde urskilja det värdefulla och nyttiga ifrån gamla föräldrade sedvänjor; han kunde med ett ord gifva en ny och klok rigtning åt deras verksamhet.

Helmik klandrade ingen enda af gamle Philippes ordningsreglor och detta till brödernas stora belåtenhet, men ändå föllo liksom fjell från deras ögon. De, som hade trott och tänkt så stort om sin gamle prior, förvånades af allt det nya, som belyste svagheten af det gamla. Inom få veckor herskade också Helmik med oinskränkt makt: man beundrade på samma gång man lydde honom.

Der fans likväl en ibland dem, som icke delade brödernas blinda beundran för sin reformator, och denne ende var den unge munken Clemens.

Pater Philippes sista handling hade varit Clemens' högtidliga invigning, och under hela sitt lif skulle denne komma att bevara minnet deraf, derom var Clemens sjelf

djupt förvissad. Alltid skulle han känna tryckningen af den kalla, men ändå varmt välsignande handen, alltid höra den faderliga förmanande rösten, som ålade honom: »att minnas Lidenvards lärdomar, att minnas och efterfölja hans evangeliska skrifter, att liksom Tomas a Kempis vara en Kristi efterföljare, blifva som han en troskämpe för att sprida kristendomens ljus.»

Det hade varit Philippes dröm att verka för upplysningen i denna af trånga dogmer förmörkade tid. Knappast någon af de många fåren i hans hjord hade förstått honom, åtminstone ingen som haft mod och kraft att blifva en troskämpe, ingen mer än Clemens.

Clemens förstod honom och ville gå den väg som läraren utstakat.

Pater Philippe förutsåg nog hvilka uppoffringar och strider ynglingen skulle gå till mötes; men han såg derjeme i de fasta, af en innerlig hänförelse talande ögonen, att han egde det mod som behöfdes. Den gamle trosvärmaren hade således funnit *en*, som skulle kunna fylla värfvet, då det halkade ur hans egen domnande hand. Clemens hade gifvit honom sitt löfte och Philippe dog nöjd.

Det var just angående den unge munken Clemens, som dekanen Helmik hade åtskilligt att förmäla.

»Clemens», upprepade erkebiskopen eftersinnande, »hur lydde hans förra namn? Hvilken slägt tillhörde han?»

»Slägten Natt och Dag. Måhända ers högvördighet påminner sig den unge novisen Niclis, som blef eder rekommenderad af gamle Philippe?»

»Ah — jäså, jag påminner mig verkligen en blek yngling med svärmisk uppsyn, som stod högt i gunst hos priorn och jag tror hos hela konventet.»

»Så var det! Unga Niclis var såsom novis de beskedliga människornas gullgosse, och sedermera blef han, såsom munken Clemens, deras stolthet. Nu börjar man likväl få öppna ögon och anse de förmenta anlagen endast vara uttryck af en orolig själ, den der tror sig mycket vara, ehuru han föga är.»

»Verkligen? Jag vill dock minnas att den ynglingen ingaf mig ett visst intresse, att det var något hos honom att göra af — naturligtvis sedan man inskäpvt lydnad att gå de vägar man för honom utstakade.»

»I så fall har ers vördighets skarpa blick nu som alltid träffat rätt. Det kunde vara något att göra af, om han icke ville allenast gå sina egna vägar.»

»Gå egna vägar? En munk har icke något att råda öfver, allra minst sin egen vilja!»

»Visserligen. Men det är just det egna med den ynglingen, att sedan han aflagt klosterlöftet, har han fullkomligt klart för sig hvarthän hans inre kallelse vill föra honom. Den svärmande novisen har såsom munk blifvit en tröskämpe; det är på en gång något vekt och segt hos honom, han är ödmjuk och ändå okuflig.»

»Ni är människokännare, Helmik, jag vet det; men hur har ni dock redan hunnit pröfva honom?»

Dekanen log och strök med den ena handen sin släta, glatta haka. »Man har ju medel att pröfva, ers vördighet! Antingen välvilliga anbud om framgång med goda fält för verksamhet, eller — några veckors vistande i klosterkällaren. Men Clemens kan lida och umbära allt, hvaremot ingen fördel kan fresta honom att ens en hårsmån vika från sin mening.»

»Hvart vill han då hän?» sporde prelaten förvånad.

Dekanen höjde på axlarna. »Jag har hos honom spårat följderna af gamle Philipptes hemligt drömda, men aldrig utförda lifsgerning: »*striden mot vår heliga kyrkas dogmer.*»

»Hvad säger ni? Skulle han våga angripa dem, våga frigöra sig från de ordningsregler, vid hvilka han blifvit vigd? Vet han då icke att det just var till de rättrogna dominikanerna man en gång öfverlemnade *inquisitionen*, för att förmå kättare återkalla sina irrläror?»

»Mer än ett århundrade har förflutit sedan dess, ers högvördighet.»

»Men de kyrkliga dogmer, som då stadfästades, äro ännu oantasteliga och dominikanerna hafva städse varit

de främste att för folket förkunna den romerska kyrkans hufvudläror. En af deras egna söner får icke blifva en affälling!»

»Hvarje tid har sin strid och sin utveckling», ytttrade dekanen undvikande. »Vår heliga kyrka har varit hotad under förra sekler, och kanske skall man under de kommande djerfvas att skaka sjelfva den grundval, hvarpå hon hvilar.»

»Det tillhör derför oss rättrogna, att försvara henne!» utropade prelaten. »Det har verkligen varit fruktansvärda strider; icke allenast de verldsliga furstarna hafva velat se påfvedömet försvagadt, utan sjelfva de lärda herrarne, professorerna vid högskolan i Paris, hafva sedan länge icke varit benägna att böja sig under det ok, som påfven pålägger dem. Det der smittar af sig — det går som en dof vind öfver Europa.»

Dekanan fäste nu dristigt sina forskande ögon på erkebiskopen. »Ja — äfven i Sverige har man börjat höja sina rop om reformer.»

»Må vara», afbröt prelaten otåligt. »Man säger sig hafva behof af något bättre inom den andliga verlden, än det nu rådande tillståndet. Men har man icke redan för ett par årtionden sedan vidtagit mått och steg derför? Presterskapet har blifvit föreskrifvet att undervisa menigheten öfver de tio budorden, den apostoliska trosbekännelsen och englahelsningen (Ave Maria) — hvad vill man då mera?»

»Det är *något*, ers vördighet, men man vill verkligen hafva mera och man väntar stora förändringar, stora ting af den kunskapsrike herr Joannes Benedicti?»

»Såå — och hvad väntar man då?»

»Det är icke nog att nya kyrkofester blifvit införda, nya kor och nya altaren uppbyggda; man vill ha friare tillgång till de heliga skrifterna —»

»Läroböckerna äro ännu nog för de enfaldiga», afbröt prelaten, »och de så kallade kloka behöfva ännu böja sina stolta nackar och styfva knän, för att ödmjuka sig, enligt vår läras stränga reglor.»

»Det har», inföll dekanen med sin halfbesløjade, lurrande blick, »det har länge varit i fråga att inrätta ett eget högre läroverk i nordn — man väntar nu förvisso att den nya erkebiskopen skall upprätta ett »studium generale» — ämnar verkligen ers vördighet gå denna önskan tillmötes?»

»Vi få se», afbröt ånyo prelaten, »vi få se när tid blir. Vi måste först se till att bevara kyrkans rättigheter, främst se till att i denna oroliga tid vi gå till möte, — såsom ni nyss yttrade, Helmik — man icke må djerfvas att skaka den grundval, hvarpå kyrkan hvilat. Ni skall se, att hinner Karl Knutsson befästa sitt välde i Norge, skall det icke dröja länge förrän han börjar antasta våra och kyrkans rättigheter. Men vi komma från ämnet — jag tyckte att ni yttrade att den unge Clemens ville uppträda såsom verkställare af sin bortgångne priors mening? Mig föreföll den gamle Philippe vara en from man, verkande allenast inom sitt kloster, utan att låta sig störas af den yttre världens tilldragelser.»

»Kände då icke ers vördighet att han, ehuru han var de stränga dominikanernas prior, likväl hyllade Tomas a Kempis evangeliska åsigter?»

»Jovisst, Philippe gjorde för mig ingen hemlighet deraf; men det betydde föga.»

Dekanen beherrskade ett flygtigt leende: »Det var måhända hans förord som förmädde ers vördighet att taga den der fromme holländaren med till Almarstak?»

Prelaten nickade: »Ja, den der Lidenvardus från Agnetenborg, såsom han kallar sig.»

»Ers vördighet kunde också således bäst sjelf göra sig underrättad om hans åsigter. Lidenvardus fick heller icke tillfälle att framlägga sina angelägenheter för den sjuke biskop Nils.»

»Ni hade kanske rätt deruti, Helmik; det var bäst han fick draga till sitt land igen, här behöfde vi honom icke.»

»Den holländske svärmaren hade emellertid vunnit

icke allenast pater Philippes förtroende, utan äfven kvarlemnadt en lärjunge uti Clemens.»

»Ah, det är således derifrån den unge Clemens hemtat sina åsigter! Men de kunna ju icke hunnit blifva så särdeles djupt inrotade — jag tar nämligen för afgjordt att ni, såsom klostrets egentliga styresman, icke tillåtit några vidare meddelanden emellan Sigtuna och Agnetenborg?»

»Icke efter Philippes död — och de skrivelser, som funnits derförut, har jag tagit hand om.»

»Naturligtvis! Man känner ju de der skrifternas syfte med sitt yrkande på ett *inre religiöst lif*, hvaremot våra kyrkliga bud förefalla såsom ytliga formalismer. Detta är ingalunda nyttigt, det kan till och med förvilla svaga själar.»

»Eget nog», inföll dekanen, »blifva de svaga derigenom starka! Denne Clemens med sin milda natur, har kraft att tåla allt, lida allt, utan att fälla modet.»

»Huru togo emellertid de öfriga enfaldiga bröderna saken?»

»Alla bröderna äro visst icke enfaldiga, ers värdighet. Man delade sig i partier, en del förskräcktes öfver Clemens' uppstudsighet, under det andra ville dela hans öde. Men, som sagdt, det var knappast någon som hade Clemens' ihärdighet.»

»Just en sådan man kan blifva oss nyttig. Ni har väl upplyst den galna ynglingen om hans villomeningar? Man måste kraftigt inskräpa hos honom att han är utgången från en af landets mest framstående slægter.»

»Ers värdighet har, som alltid, rätt. Clemens tillhör en af vårt lands oroligaste ätter. Hans far, herr Nils Stensson, aktade icke för rof att trotsa löften och förbindelser, då det gällde att resa sig mot det verldliga herradömet, och sonen skall lika litet låta hindra sig att blifva en andlig stridsman.»

»En andlig stridsman må han blifva; vi behöfva just starka och ihärdiga män att kämpa för vår sak. Men vi måste vinna honom!»

»Möjligen finnes dertill ännu ett medel —»

»Ni brukar vara fyndig, Helmik,»

»Om han fick tillträde till ers vördighet sjelf? Vid edert besök i Sigtuna medan Philippe ännu lefde, intogs ynglingen af beundran för er djupa lärdom, er varma nitälskan om kyrkans storhet — med ett ord: den unga Clemens hänfördes vid föreställningen att herr Joannes Benedicti ifrade för upplysningen —»

»Jag mins mitt samtal med Philippe», afbröt prelaten häftigare än vanligt, »den envisa gubben insåg nog huru kyrkan bäst bevarades, om den besvurna föreningen mellan nordens riken bestod; men han ville icke lägga ett strå till förbjelpande härtill.»

»Hvad besluter således ers högvördighet i afseende å Clemens?» frågade dekanen.

»Låt se — jag har icke tid att sjelf tala vid honom nu; men han bör lemna klostret innan flera få lusten att följa hans exempel — en resa vore honom nyttig.»

»Ers vördighet ämnar ju låta budskap afgå till Rom med anledning af påfvens ärofulla förklarande »att *Sveriges erkebiskop* äfven är *Sveriges primas*?»

»Clemens skall följa med», yttrade prelaten tankfull, »nya föremål och nya händelser gifva ny riktning åt tankar och sinne.»

»Och åsynen af den helige fadrens ansigte!» tillade dekanen andäktigt, korsläggande de knotiga händerna öfver sitt bröst.

4.

Under det den nya konungen skyndar att hägna och utvidga sitt rike, griper prelaten med fastare hand om vården af sin kyrka.

Konungen skickar sändebud till Norge, för att spörja om det, som förr, vill hålla samman med Sverige, och riktar derjemte sin omsorg på återvinnandet af Gottland. Han rider sin eriksgata, ordnar skatter och vidtager åtgärder för uppbyggande och befastande af borgar.

Prelaten reser med icke mindre följe genom rikets biskopsdömen, besöker kloster och öfriga samfundsinrättningar. Han ändrar missbruk och inför strängare ordningsregler såväl för de förra som för de senare — för herdarna, som för hjorden. de hade att vakta — hänförande allt och alla till det stora målet: befastandet af den heliga kyrkans makt och välde.

Under denna tid satt drottningen i stillhet med sin qvinliga omgifning på Stockholms slott. Befälet öfver borgens säkra besättning anförtrorde konungen under sin frånvaro åt Sten Sture, som vid kröningen erhållit riddarslaget; hvaremot Erik Gyllenstjerna, Kristinas man, var svärfaderns följeslagare, så ofta hans ombetrodda värf icke hindrade honom derifrån. Erik var nämligen såväl Svea Rikes råd, som höfvidsman på Borgholm, dit konungen sjelf begaf sig, för att vara krigsskådeplatsen närmare. Sten Sture på sin stilla, om än högtbetrodda plats, prisade måhända Erik lycklig och hade nog gerna äfven velat följa Tord Bonde på krigståget till Gottland, för att jemte honom främst på slagfältet försvara Karl Knutssons rättigheter. Detta hade naturligtvis mera öfverensstämt med den hurtige ynglingens sinne. Men uppdraget han fått, att om så behöfdes försvara det slott der drottningen residerade, bar vittnesbörd om att morbrodern under sin frånvaro anförtrött honom det dyrbaraste han egde.

Då konungen sålunda gaf systersonen ansvaret för Stockholms väl befastade slott, tänkte han icke på huruvida han utsatte honom för den måhända farligaste af alla strider, striden med sitt eget hjerta.

Mången höst- och vinterafton, då hofvets damer sutto vid arbetsbordet i drottningens gemak och ibland funno tiden lång i väntan på underrättelser från de bortava-

rande och kanske äfven önskade skingra sin egen hemliga längtan derefter, lät drottningen kalla Sten Sture. Ingen kunde som han med de lifliga tonerna från sin luta komma dem att förgäta tidens långsamma gång. Vål hade den unga Sture hellre med manliga idrotter velat förtjena deras lof, särdeles hennes, som en gång var hans unga hjertas kärlek. Men det var dock en vemodig glädje, en egendomlig berusning, att vid hennes åsyn få tala i tonernas språk. Annorlunda skulle det aldrig mera falla honom in att beröra sin egen obesvarade kärlek. Om han än led härvid, hade sjelfva lidandet en tjusning som skulle kunnat göra honom till en sin tids svärmande minnessångare; men der fans så mycken mannakraft hos den stolta ynglingen att, om han än sjöng derom, han likväl icke dukade under därför.

Och Kristina — hvem visste väl hvad hon tänkte och hvad hon kände. Kanske föresväfvade henne ett hjertats misstag och huru mycket som hade kunnat vara annorlunda. Innan drottningen lät kalla Sture, brukade hon fråga Kristina. Omgifningen lade märke dertill och undrade hvarför hon så gjorde. Men fru Kristinas på en gång lifliga och lugna svar betog hvar och en dess undrande föreställningar. Kristina syntes för öfrigt njuta af sången såväl som alla öfriga; men då Sten räckte henne lutan och bad henne sjelf sjunga, svarade hon: »att hon sjunger aldrig mera». En och annan undrade också då *hvarför*; men ingen kunde veta det.

Drottningen sjelf är emellertid medelpunkten för allas tankar, allas omsorger, allas kärlek. Katarina från Bju-rum, om hvilken krönikorna säga: »om man än letade bland alla verdens qvinnor, skall man aldrig finna någon skönare», är dock icke längre den rosiga flickan, som med sitt ungdomliga skratt hade förvänat adelshusets förnåma fruar, hennes skönhet har redan längesedan antagit en annan prägel: hon är den glada, sköna drottningen, om hvilken gick en sägen: »att hvarje hennes barn som före henne gick ur tiden, tog med sig en ros från hennes kinder, men lemnade glädje qvar i hennes hjerta.» En-

dast den siste sonen, lille Tord, tog icke sin ros med sig och den lyste sedan så skär öfver modrens anlete, liksom i hemlig andehviskning upprepande barnets sista ord: »kom snart efter!»

Men man ville icke förstå det, knappast tänka derpå, allra minst gemålen, som i hennes strålände ögon snarare läste maningen till löje, än till tårar. Hennes naturliga glädttighet, som enligt krönikornas utsago »gjorde dansen till ett nöje för henne», kom också honom att endast se glädjen, som alltid vid hans åsyn förljufvade hennes ansigte.

Då konungen på sin eriksgata och äfven under krigståget, ville föra den älskade gemålen med sig till Borg-holm, men den läkekunnige mästern Mathias yttrade: »fru Katarina hade rättighet att följa sin herre riksföreståndaren i hvarje fara; men *drottningen* tillhör Sverige», icke ens då förstod konungen det fruktansvärda som dolde sig under orden, ehuru han fogade sig derefter och lemnade sin drottning i hemmets ostörda ro.

Men Magdalena, den snart tolfåriga flickan, följde med hemlig ångest moderns alltmera andelika utseende och syster Kristina, som hade hennes förtroende, såg som hon, med hemlig fruktan den stund till möte, som skulle beröfva dem modren, system, maken, drottningen!

Emellertid: hvarje gång konungen vänder hem, mottages han icke allenast af hufvudstadens jublande inne-vånare och af glädjestrålände maka och barn, utan *drottningen* låter festligt smycka borgen, det alltid stolta adels-huset, och der församla fränder och vänner. Kanske voro också dessa dagar de lyckligaste under Karl Knuts-sons konungatid.

Tvenne julhögtider blefvo sålunda firade »under glädje och gamman».

Om också drottningens tankar under dessa begge år flyga tillbaka till den lyckliga tiden på Viborg, glädes hon äfven nu, ty hon lefver, om än ofta på afstånd, dock med i sin herres lif, deltar i hans segrar, glädes i hans

glädje, ser liksom han, allt i förhoppningarnas ljus och märker föga hvad som hotande gömmer sig i mörkret.

Karl Knutsson har mottagit hyllning i Norge och bär en tid nordens dubbla krona på sitt hufvud. Han står på höjden af sin storhet. Ännu hvila partistriderna, åtminstone hafva de icke ännu framstått i dagsljus; ännu hålla unionsvännerna sina rådslag i hemlighet. Med ett ord: drottningen ser upp till sin gemål, tror på honom och fröjdar sig åt hans framgång, utan att förutse hans fall.

Att nästan samtidigt med Karl Knutsson Danmarks Kristian kröntes till konung i Norge, oroar henne föga, emedan Karls egna bref andas ungdomsmod, kraft och tillförsigt till sin alltjemt lika strålande »lyckliga stjärna».

Mötande krigsroligheter äro för henne icke heller något nytt. Redan som riksföreståndare hade Karl Knutsson såväl yttre som inre fiender att bekämpa; men han hade alltid gått såsom segrare ur striden.

Hon förskräckes icke heller då man börjar tala om förrädare, om maktlystna, genstridiga stormän, hvilka likasom i Magnus Erikssons tid vilja kringskära konungens makt, vilja betaga honom rättigheten att efter eget godtfinnande välja rådsherrar och utdela län*. Det är först när man bland förrädarne nämner erkebiskopen, som drottningen synes darra.

Joannes Oxenstjerna och Karl Knutsson gent emot hvarandra såsom fiender: se der Katarinas sorg, måhända den som till sist bröt lifskraften inom henne.

Hon känner Joannes Oxenstjernas oböjliga vilja, hon vet att han skall gå dit han vill och hon förstår att han vill störta Karl Knutsson.

Man förtäljer väl att konung Karl har afsagt sig Norge till förmån för Danmarks Kristian, ehuru han förbehållit sig titeln af Norges konung, och man vet också

* Konung Karl, såsom infödd svensk man, hade vid sin tronbestigning icke afgifvit annan försäkran än den som innefattades i konungabalken och hans konungaed, till följd hvaraf han kunde efter eget godtfinnande välja rådsherrar och bortgifva län, samt »landom och borgom råda». Starbäck.

berätta att förrädarne, som bringat saken derhän, nu äro afslöjade, samt att den svenske konungen begagnat sin rätt att främtaga dem deras län*.

Erkebiskop Jöns har underkastat sig och sitter ånyo i ro på sin biskopsgård Almarstäk; men drottningen förstår att under denna ro dölja sig oroliga tankar och nya mörka planer.

Det finnes en person till hvilken drottningen meddelar sina tankar och farhågor, nämligen stjufdottren Kristina. Men sedan hon gjort det en gång, talas icke mera derom, ämnet är för ömtåligt att åter röra vid.

Emellertid vistas fru Kristina alltjemt hos drottningen, delande samma kärlek som stjufsystrarna, de uppväxande konungadöttrarna.

Sommaren 1450 tillbringar drottningen med sina barn på Svartsjö. Kristina hade icke sedan sitt bröllop besökt den gamla kungsgården. De anlände nu dit en mild junidag, och då drottningen frampå aftonen trädde ut på altanen, hördes en näktergal sjunga i linden nedanför.

Alla slottets innevånare skyndade ut, fulla af förundran och glädje öfver de saknade näktergalarnas återkomst.

Kristina stod tyst i vemodiga tankar vid minnet af sin bröllopsafton, då hon ännu icke förstått lyckans bedrägliga dröm, då hon kunde skratta åt de olycksbådande måsarna, för hvilka näktergalen flytt hän.

Men folket fann det helt naturligt att sångfogeln kommit åter för att helsa drottningen, den glada drottningen om hvilken det sades: »att blotta åsynen af hne haft ett välgörande inflytande på månget sorgset sinne».

Allt som sommaren gick fram med varma dagar, milda nätter och lugna vindar, blef drottningens ansigte mera skärt och rosen på hennes kind mera röd.

* Af de förbrutna länen gaf Karl Knutsson Örebro, som varit Nils Jönson Oxenstjernas, åt Erengisle (Natt och Dag till Hammarstad) och Åbo, som varit Magnus Grens, till Erik Axelsson Tott. O. s. v.

När så september kom, blef marken vid Svartsjö fuktig och kall. Förgäfves sköto lindarna sina skyddande grenar omkring altanen; mäster Mathias förklarade att det hjälpte till ingenting; drottningen fick icke mera gå der ut, hon måste till och med lemna Svartsjö och han föreskref att bud skulle sändas efter konungen.

Detta behöfdes dock icke; konungen väntades till hufvudstaden för att hålla riksmöte. Då lemnade drottningen gerna den aflägsna kungsgården. Föröfrigt, hvilken glädje var det icke för henne, då konungen skref att vid detta möte skulle försoning återbringas emellan honom och de stridiga herrarna.

Försoning? Vore det väl möjligt!

Drottningen var också ovanligt upprörd denna gång vid återseendet af den älskade gemålen. Men det var bara af glädje.

Hela hjertat talade i hennes ögon, då hon ville flyga emot sin konungsliga herre. Hon förvånades endast hvarföre hon icke kunde det nu, som förr — hon hade ju icke förut tänkt på att det ibland var något qväfvande som hindrat hennes gång — och då hon nu så stod med stora glädjetårar i sina ögon, med armarna utsträckta, men ändå icke förmådde att taga ett steg; då förstod hon sjelf hur det var, och då föll liksom ett fjäll från Karl Knutssons ögon — han störtade fram och uppfångade den afsvimmade i sina armar.

Konungen för sin drottning till en hviloplats och lägger henne så varsamt ned, som vore det sjelfva andeflägten af hans eget lif — gerna skulle han nu offra sin kungliga krona, om han dermed kunde återköpa denna lifsfläkt!

Han böjer knä och stora, strida tårar falla ned, då han trycker sina läppar emot den bleknande rosen på hennes kind.

Katarina andas åter vid denna kyss, hon kan åter öppna sina ögon för att se på *honom*, hon kan åter röra sina läppar för att uttala *hans* namn.

Några dagar gingo om. Katarina, drottningen, är vid full sans; hon vet hvad som förestår, hvad som kan ske hvilken timma, hvilken minut som helst och hon är glad att dock hafva tid få ordna om allt.

Och hon tänker på alla, ifrån de närmaste till de fjermaste, och der fans ingen som blef glömd, intill den minsta i hennes klostershola och sjuklingarna i helgeandshuset; för alla har hon en gåfva och ett kärlekens minne.

Sedan hon så ordnat allt, förestod afskedet från de mest älskade — hon har dessa dagar icke kunnat vara skild ifrån dem, de äro alla hos henne, natt och dag — och de, å sin sida, äro lyckliga för hvarje ord hon talar, för hvarje litet löje som smyger öfver hennes läppar och för sjelfva slummern som ibland gifver sin hvila åt de älskade anletsdragen.

Konungen har också aflagt sina regeringsomsorger och tänker blott på sin drottning.

Men en dag påminner honom Katarina att gå till det omtalade mötet — hon mins ju allt — hon vet att motståndarena äro der och vänta konungen.

På Katarinas bön går Karl Knutsson dit. Det dröjer icke länge förrän han kommer åter och förtäljer: att sedan han gjort några eftergifter, de alla ånyo underkastat sig, och fred är sluten emellan dem.

»Och Joannes — erkebiskopen?» frågar hon.

»Också han — Jöns Bengtsson Oxenstjerna — är åter i besittning af sina län.»

»Tack!»

Katarina sammanknäpper sina händer, hennes ögon skimra — kanske af glädjetårar — och rosen på hennes kind flammnar i högre färg än vanligt.

Mäster Mathias begär konungens tillåtelse att henta en prest.

Konung Karl nickar åt honom, men vet icke hvarom frågan är, eller hvad han har medgifvit. Likväl har drottningen förstätt honom.

»Joannes — jag vill ännu en gång se honom — kalla hit Joannes — erkebiskopen!»

Konungen förstår det nu.

»Ja — ja», säger han doft: »det är tid — kalla hit erkebiskopen!»

5.

I sin violetta casula, erkebiskopens högtidsdrägt utom kyrkan, med biskopskorset till hälften nedstucket i bältet, violet sammets hufva öfver tonsuren och en guldbroderad messbok i handen, inträder prelaten i drottningens försal, dit ledsagad af fyra chorgossar i sina röda kjortlar och hvit spetstunika, en af dem bärande ett långt ljus i handen.

Drottningens bikt fader, en gammal andlig herre, möter erkebiskopen och förklarar att den döende drottningen redan har biktat och mottagit absolution; men att hon likväl önskar se hans högvördighet.

Erkebiskopen studsar, men besinnar sig hastigt, ger chorgossarne en vink att dröja härute, räcker dem messboken och tar sjelf ljuset, hvarefter han låter öppna dörren till drottningens döds gemak.

Derinne hvilar Katarina på en säng, mäster Mathias har ordnat kuddarna så högt under hennes hufvud, att de flämtande andedragen ej må hindras. Det förefaller också såsom hon, ehuru med öppna ögon, slumrat in vid åsynen af något i fjerran obeskrifligt, något för alla de närvarande fördoldt, men som man trodde sig förstå af uttrycket i hennes ansigte.

Vid sidan satt konungen med hennes hand slutet i sina och lyssnade till de tysta andedragen. Ofvanför stod Kristina stödjande hufvudkudden och bredvid knä-

böjde Magdalena, ifrigt upptagen att hopfästa modrens nedhängande hårfläta, men så sakta, som inlade hon deri hela sin varma, omsorgsfulla kärlek. Allt var också stilla och tyst, så tyst att emellanåt hördes några qväfda snyftningar från lilla Greta, som dragit sig bort till gemakets mest aflägsna hörn, under det Birgitta, den yngsta af systrarna, satt på en pall vid sängen och såg på modren med undrande, tankfulla ögon.

Så var den tafla, som mötte prelatens blick, men han öfverfor flyktigt det hela och dröjde vid drottningen, under det han gick sakta fram emot sängen.

Huru tysta hans steg än voro, hörde Katarina dem. Hon gjorde ett litet försök att resa upp hufvudet och smålog åt sin svaghet, då hon sjönk tillbaka igen.

»Tack för att ni kom, Joannes!» sade hon med ett försök af sin forna liflighet och mottog sjelf ljuset som han bar, under det hennes gemål höll hennes andra hand fast, såsom vore det hans oeftergifliga rättighet. — Också detta tycktes Katarina förstå och såg på honom då hon tillade: »Se, Joannes, att ni vigde mig till lyckan — också därför tackar jag er nu!»

Prelaten syntes upprörd och yttrade endast: »Jag är tacksam, att min drottning icke glömde mig!»

»Icke glömde!» Hon fortfor med feberaktig ifver: »Jag har ännu något att säga — jag har aflagt min krona — jag behöfver den icke mera — glöm icke, Joannes, att det var ni som gaf mig den — som välsignade den. — — Tag aldrig bort välsignelsen — — för mina barns skull — för min gemåls» —

Hon räckte ljuset tillbaka till prelaten, famlade efter hans andra hand och förde den till konungens, omslutande dem båda.

»Försoning —» rösten hade med ens mistat sin klang, men ännu strålade hennes ögon, nästan uttryckande ord, som hennes läppar icke kunde uttala.

»Försoning», upprepade konungen, »älskade, tag mitt löfte — Gud och helig Erik må förhjelpa mig att hålla det löftet!»

Prelaten stod tyst; många minnen och många tankar trängde sig inom honom, och det kostade honom möda att dölja dem.

Då försvann glansen ur Katarinas ögon; en ångest, en döendes bedjande, hjertslitande ångest flög öfver det sköna, andelika ansigtet.

Djupt gripen sade prelaten sakta, vänligt och högtidligt: »Tag mitt löfte och gå i frid, Katarina — min ädla drottning!»

Då sjönk Katarinas hufvud djupare ned mot kudden och hon tycktes somna ifrån den oro, som nyss hade plågat henne. Det blef åter lugn, frid, dödens frid öfver hennes ansigte.

Allas ögon hvilade på drottningen, förutom barnets, den lilla Birgittas. Hon såg på prelaten, inpräglande hans personlighet och hans löfte i sitt minne.

IX.

På Örebro hus.

1.

Såsom ett ilbud öfver landet flög underrättelsen att den danska konungen med sin väldiga här gått öfver sundet.

Man visste berätta att konung Kristiern ledsagades af tyska furstar och många lysande riddare och man visste äfven att konung Karl med icke mindre lysande följe skyndat ned till gränsen för att möta fienden.

Genom svek hade Kristiern satt sig i besittning af Gottland, genom svek hade han betryggats i besittningen af Norge,* utan rättmätig orsak och utan krigsförklaring bröt härnadståget in Sverige.

Der talades föröfrigt om stämplingar i Upland. Erkebiskop Jöns började starkt befästa Almarstäk och hans trehundra svenner stodo väl beväpnade, liksom biskop Sigge i Strängnäs höll svenner i ordning på sitt befästad slott Tynelsö. Ännu visste likväl ingen om detta var till fäderneslandets tjänst, eller fiendens.

Många trodde att der funnos förrädare, som sände underrättelser till danske konungen om de svenskes före-

* Hildebrands Sv. Historia.

hafvanden, och det troddes att denne äfven upplystes om hvilka anhängare vore att påräkna i Upland; men hvilka förrädarne vore kunde man icke uppgifva och Karl Knutsson sjelf visste det allraminst.

På Örebro hus satt sedan trenne år herr Eren-gisle Nilsson Natt och Dag med sin husfru Britta Tott, och begge följde med uppmärksamhet dagens händelser, förenade i sin väntan om något afgörande. Hvad fru Britta tänkte blef ingen klok på, icke ens hennes man, som annars lefde i den lyckliga föreställningen att vara både ärad och älskad af denna förunderliga qvinna, som ingen mer än han förstod. Han visste nämligen att ingen mer än han förstod huru svårt hon haft att finna sig i svenska förhållanden — hon var ju danska till börden — och att hon nu ansåg sig vara svenska, det var hans verk.

Riddaren Eren-gisle var ännu vid sina fyra och sextio år en ståtlig herre med jerngrått hår och en höghvålfld panna, som aldrig fårats af sorg eller bekymmer. Väl voro hans rörelse något hastigare än förr, hans »knäffel-borrrar» större och hans stämman mera barsk, men detta mildrades alltsomoftast af ett godmodigt leende. Hans underlydande, såväl krigsfolk som slottstjenare, kunde väl darra vid hans åsyn, men älskade honom icke mindre för det, ty alla sade: »slottsherrn har hjertat på rätta stället».

Detsamma sade likväl ingen om slottsfrun, tvärtom; de funnos, som undrade »om hon hade något hjerta alls», ty man hyiskade om att hon bedrog sin herre. En särskild tjenare hade hennes förtroende och gick hennes ärenden, hade tillträde till hennes lönkammare och red bort i hemliga uppdrag, uppdrag som tydligen voro okända för slottsherrn.

Detta hade man svårt att lida; men ingen vågade nämna ett ord härom till herr Eren-gisle; vid första händytan på något som kunnat förnärma fru Britta, rynkades hans väldiga ögonbryn och då var bäst att tiga.

För slottsfrun darrade man också, men af ett annat slags fruktan, kanske därför, tänkte man, att i det hela ingen rätt förstod henne. En präktig qvinna var hon

åtminstone deruti att ordna hus och egendom, ovanligt för en så förnäm fru, och hon hade äfven samlat dyrbarheter, juveler och annat gods, som förvarades i stora kistor i lönkammaren, der hon ofta stängde sig inne för att ordna skatterna, sade man.

Hade emellertid tiden gått med skonsam hand öfver riddaren, hade detta skett i ännu större mån med hans maka. Man hviskade ännu om den hemliga trolldrycken »som gjort henne öfvervinnelig», ty så visste hon att herrska öfver allt och alla, vare sig att man träffades af blixtarne från hennes snille, eller det blida i hennes väsen, som framträdde då man var minst beredd derpå.

Det var också en så stor glädje för herr Erengisle att försvara sin kung och sitt land, att det kunde förefalla som om hans fru endast för att behaga honom ställde till dylika politiska tvister, hvilka, hur det än var, aldrig störde det goda förhållandet emellan dem.

Den förstaste höfdingen på Örebro hus erhöll naturligtvis del af kung Karls alla förehafvanden, hvilka beslut som fattades, huru stor hans styrka var o. s. v. och för fru Britta dolde han ingenting. Der hände då, som sagdt, att makarnas mening skilde sig, att hvar och en tog sitt lands parti alltför varmt, men oftast var det *han* som förfirade sig och *hon* deremot kunde blifva helt saktmodig, så att det riktigt fröjdade herr Erengisse att hafva öfverbevisat sin kloka husfru.

På Örebro rustades till gästabad. Enligt fru Brittas sed fejades från ofvan och intill nedan, det vill säga att man började med öfversta loftet, der det skurades och ordnades till rum, stora som salar, och i nedersta källaren infördes otroliga matförråder samt vidlyftiga fat med öl, vin och must. Dermed borde kunna mottagas och bespissas många hundra svenner och sjelfva slottsrummens ordnande måste kunna anstå en konung.

»Hvilken konung?» sporde slottsfolket i tysthet; men herr Erengisle såg allt med stolt glädje, huru kunde då vara tvifvel om den saken.

Men ändå — månne det verkligen var kung Karl,

som slottsfrun väntade? Det föreföll som man hade svårt att tro på den saken.

Nya underrättelser kommo emellertid till Örebro: den danska flottan ifrån Gottland tågade upp i Stockholms-skären!

Herr Eregisle kunde dock snart lugna slottets förskräckta innevånare med underrättelsen att konung Karl i ilmarsch begifvit sig uppåt hufvudstaden, der han jemte Stockholms borgare, sin tappra bondhär och svenska flottan skulle kringskära fienden. »Och detta i trots af alla förrädare och deras kunskapande», tillade den gamle höfdingen i stolt tillförsigt.

Det dröjde dock icke länge förrän man visste berätta att, oaktadt konung Karls skyndsamhet, hade de danskes befälhafvare, herr Olof Axelsson Tott, blifvit underrättad om hans ankomst och hunnit draga sig tillbaka.

Herr Eregisle svor ve och förbannelse öfver alla förrädare; men då fru Britta icke svarade ett ord utan återgick till sina vidlyftiga tillredelser, mumlade han: »Nå, nå — kung Karl kan komma neråt landet kanske förr än man tror.»

2.

I slottets »frustuga» satt jungfru Iljana Tott, fru Brittans syskonbarn, vid sin sybåge. Hon var under alla de pågående bestyren ofta ensam och kunde ostörd öfverlemnna sig åt sitt arbete och egna hemliga tankar. Gerna hade hon velat hjälpa sin fränka uti hvad som förehades, men hon fick lika litet detta, som dela hennes förtroende. Det kunde dock någon gång hända att fru Britta, i behof att meddela sig, talade med henne om konung Kristierns segrar, hans raska framtågande under det han intog den

ena borgen efter den andra, huru han till sist befästat sig i Lödöse, för att derifrån kunna rycka in i Vestergötland och kanske derefter i det rika Östergötland. »Hvad skulle du säga, Iliana», yttrade fru Britta en gång med strålände ansigte, »du som har ett danskt hjerta som jag, skulle det ej taga sig festligt ut att se Danebrog svaja öfver gamla Örebro hus?»

Jungfru Iliana var visserligen af dansk börd, då hennes far och farbröder, de mäktiga Axelsönerna, voro Danmarks, om än icke alla konung Kristierns män, likväl var hennes hjerta icke mera danskt, emedan det med ungdomens varma hängifvenhet tillhörde en svensk man, hennes trolofvade, den ridderlige Tord Bonde.

»Hur kan du tala så, fränka?» utropade hon förfärad, »en dylik önskan är ju ett förräderi emot din herre — men du skämtar naturligtvis.»

Fru Britta skrattade. »Du är en toka, barn», sade hon och lemnade den undrande Iliana. Derefter talade hon icke mera vid henne på lång tid, aldrig minst nämnde hon Tords namn.

Slottsherrn sjelf var egentligen den enda som visade den unga fränkan ett varmare deltagande, och det hände alltemellanåt att han kom direkte till frustugan för att gifva henne underrättelser om konung Karl och hans män, utan att han egentligen nämde något om herr Tord, synnerligen om fru Britta var närvarande. Men kom han med tystare steg och Iliana var ensam, då klappade hennes hjerta i lifligaste fröjd, ty då visste hon att han medförde bref ifrån hennes trolofvade. Herr Erengissle smålog då sjelf i riktig förnöjelse och hviskade uppmuntrande: »Vänta bara, fru Britta skall nog gifva med sig då hon får se hvad er unge riddare går för.»

Jungfru Iliana började åter att hoppas, ehuru hon tungt nog kände att hon var i sin ärelystna fränkas våld. Hennes far hade nämligen under krigsroligheterna anförtrott henne till fru Britta, på det fasta Örebro slott, under det den yngre system Ingeborg fick vistas i farbroderns, herr Eriks hus. Att fru Britta ännu ogillade trolofvingen

med Tord Bonde, det visste Iliana, men hvilka andra planer der kunde vara i fråga, det var ännu för henne sjelf en hemlighet. Bröllopet hade blifvit uppskjutet år efter år af än den ena, än den andra orsaken.

Så satt Iliana en dag fördjupad i läsningen af det kära bref slottsherrn nyss lemnat henne. Brevet innehöll viktiga underrättelser om Tords företag och Iliana förstod att denna hemlighet måste bevaras; en hemlig känsla sade henne, att aldrig minst borde hennes fränka få kunskap derom. En gång måste hon uppriktigt tala med Britta, försöka utforska hennes verkliga tänkesätt, få veta om hennes hemliga fruktan var sanning. Så tänkte hon.

Ännu en gång ville dock Iliana få genomläsa dessa älskade rader, som ehuru få, dock jemte de viktiga underrättelserna röjde hans innerliga kärlek. Hon tyckte sig ju läsa den mellan hvarje rad. Sedan skulle hon förstöra brevet.

Dörren lästes emellertid sakta upp och inom ett ögonblick stod slottsfrun framför henne. Hon var i dag vänlig och blid, samt skrattade riktigt godt åt Ilianas synbara förskräckelse.

»Kära barn, jag trodde du hade fått glada underrättelser, och jag ville dela dem med dig — vi behöfva det nog i detta gamla näste, som man behagar kalla slott. Vet du hvad, Iliana; jag borde verkligen bjuda hit några gäster för att skaffa dig litet förnöjelse — du för ett bra ledsamt lif här.

»För all del», afbröt Iliana än mera orolig, »jag har nog af mig sjelf och —»

»Och dina drömmar, och dina kära bref», ifylde fru Britta. »Det ser annars mörkt ut för svenskarne. Huru skall Karl Knutsson kunna skydda riket? Jag vill säga dig att man inom hela landet fruktar detta icke går för sig längre — Karl Knutsson har många fiender.»

»Men också trofasta vänner», inföll ifrigt Iliana, »vänner som offra lif och gods för honom och hans rike.»

»Hvad göra då hans vänner? Låt höra!» Fru Britta lade sin hand öfver Ilianas, som ännu höll brevet. »Jag

ville först anförtro dig huru jag genom enskilda bref erfarit, att kung Kristiern brutit upp från Lödöse och närmar sig — han har redan tagit hufvudqvarter i Varnhems kloster.»

»Jag vet det, Britta —»

»Du vet? Såå — du har också dina riksvigtiga underrättelser, du lilla menlösa, som jag trodde endast tänkte på kärlekens drömmar. Nå, hvad vet du mera?»

»Jag känner de förfärliga budskap konung Kristiern låtit utgå — bref till landskapets prester, frälsemän och allmoge, hotande med mord och brand dem som icke hör samma kallelsen.»

»Han måste återtaga sina rättigheter, mitt barn.»

»Hvad rättighet har Danmarks konung att komma hit såsom en våldskräktare?»

»Du känner icke unionen och dess stora betydelse, Iliana!»

»Sverige är numera ett fritt land, sedan det valde sin egen konung.»

»Nå, hvad gör då Karl Knutsson för att skydda sitt land?»

»Säg mig, kära fränka», frågade Iliana rodnande, »hvarför benämner du aldrig Karl Knutsson såsom konung?»

Slottsfrun gjorde en axelryckning, men lät icke störa sig. Hvad gör då Karl Knutsson och hans trofasta män, som du talar om? Hvarför komma de icke för att hämma danskarnes segrar?»

»Konung Karl måste ju först hindra resningen i Upland.»

»Men hans frände, den riddeilige Tord — hvad gör då han?»

Iliana svarade intet, men vek tankfull ihop brevet och lade det i sin syväska.

Fru Britta sträckte instinktmessigt sin hand efter den. »Ett vackert arbete — har du sjelf sytt den lilla väskan?»

»Ah — det är ju en småsak för dig som har så vackra saker, min goda Britta.»

Iliana smålog under det hon läste in väskan i ett skrin som stod på bordet. Fru Britta lät icke förmärka huruvida hon kände någon missräkning.

Jungfru Iliana var emellertid icke så lugn som hon syntes; just då hennes fränka var vänlig som nu, kände hon tvånget af hennes hemlighetsfulla välde. För att inte förråda någon fruktan, tog hon sin tillflykt till sybågen.

»Du är bra flitig, min lilla Iliana. Skall det der broderiet verkligen bli din brudslöja?»

»Javisst! Är det icke vackert nog?»

»Utomordentligt! Det kan anstå till och med en furstlig brud.»

»Om så är, bör jag kunna blifva värdig Tord Bonde!»

»Du värdig *honom* — hvad menar nu liten Iliana?»

»Min trolofvade är den svenske konungens syskonbarn — är han då icke så god som en furste?»

»Mig synes icke nog att vara en konungs frände — hvad har du då mera att andraga till hans förtjenster?»

Iliana höjde stolt sitt hufvud.

»Konung Karl fäster sitt största förtroende och tillit till *honom* — var viss, min fränka, att Tord skall rättfärdiga sin konungs förtroende.»

»Du blir helt värtalig, barn! Men tänk, Iliana, om den tredje unionskonungen underlägger sig Sverige; det fattas endast denna tredje ädelsten i hans krona för att fullborda Kristierns makt och välde. Hvilket anseende har han icke redan förvärfvat sig genom förbundet med den lysande Tyska Orden och genom sina underhandlingar med sjelfva kristenhetens öfverhufvud, påfven Nicolaus V:te! Inga kyrkliga embeten i nordnorden må tillsättas utan att Kristiern blifvit hörd. Ser du, Iliana, en sådan man vill jag kalla konung.»

Fru Britta reste sig och gick några slag öfver golvet i behof af luft för de tankar, som hvälfde sig inom

henne. Äfven jungfru Iliana reste sig och sade: »Du är eller måste vara förblindad, Britta! Om man jemför nordens båda konungar med hvarandra, hur kan man då gifva äran åt din maktlystne Kristiern af Oldenburg?»

Fru Britta störtade fram och höjde sin hand nästan hotande emot den unga jungfrun, som stod blek och tyst, qväfvande sin djupa rörelse.

»Du vanslägtade flicka», utropade slottsfrun med brinnande blickar, »har du då glömt din danska börd, dina högättade fränder?»

»Jag har gifvit min tro åt en svensk ädling, och mina fränder hafva beseglat mitt löfte.»

»Barn, begriper du icke huru ofta löften måste brytas, förbund slitas! Tror du väl, att de stolta Axelsönerna akta en afsatt konungs frände?»

»Britta», sade Iliana lugnare, »också du, en Axelsönernas dotter, har likväl förenat dig med en svensk riddersman — hvarför blef du herr Erengisles maka?»

»Hvarför?» Fru Britta syntes betänka sig på svaret. »En nyck, Iliana — men det der förstär inte du — en ödets kastning, ty i det hela älskade jag en annan.»

»Du älskade en annan?»

»Ja — men *han*, som jag älskade, kunde icke offra sin krigslystnad för min kärlek och — då begriper du väl att han var mig icke värd.»

»Man har sagt, att du en gång älskade Karl Knutsons broder — var det sannt? Men skulle han varit dig ovärdig, han, den ädle Ture Bjelke?»

Fru Britta ryckte på axlarna: »Han föredrog att förvärfva en konungakrona åt sin broder — hvad rörde det mig? Från den stunden blef mitt hjerta hårdt, kallt och tomt.»

»Men du gifte dig ändå?»

»Ja — jag gifte mig med en af Sveriges rikaste och mest ansedda höfdingar: detta var mig nog.»

»Du vann en ädel man, Britta, och du har ändå kunnat bedraga hans hjerta!»

»Har jag? Har du sett en mera förnöjd och lycklig man än Erengisle?»

»Det är sannt; men är icke sjelfva hans lycka be-
drägeri?»

Fru Britta såg häftigt på henne: »Kom ihåg, Iliana, att du icke för andra gången kastar mig slika ord i ansigtet.»

»Jag ville så gerna både akta och älska dig», återtog Iliana uppriktigt, »derför ville jag kunna förstå dina handlingar.»

»Mina handlingar kan du aldrig begripa, kära Iliana; gör dig ingen möda att forska i dem! Det kan jag säga dig, att alltsedan jag genom Ture Bjelke gick miste om kärlekens lycka, har jag hatat alla svenska män — alla utom en, och denne ende är Erengisle.»

»Ja, du är ibland så vänlig och blid — jag kunde verkligen ibland tro att du älskade din herre?»

»Såå — och hvarför tror du det icke alltid?»

»Du skulle icke då kunna verka för hans fiender,»

Nu mörknade slottsfruns ansigte.

»Hvem vågar säga dig att jag verkar för hans fiender? Vågar man verkligen i mitt eget hus tala slika ting?»

»Du sade ju nyss, att du ville se »Dannebrog» öfver Örebro hus», yttrade Iliana med fasthet, »du skulle således i din makes hus vilja taga emot *hans* fiender?»

»*Hans* fiender äro *mina* landsmän! Många af detta lands stormän äro också danskt sinnade -- hvarför vill du då tillägga mig detta såsom något otillbörligt?»

»Den man, som du svurit din tro, känner icke dina tänkesätt, han litat på dig och derför bedrar du honom.»

»Du har ju sagt, Iliana», inföll fru Britta otåligt, »du har ju insett att han är lycklig; förstär du icke att jag ålagt mig sjelf denna pligt — det må nu vara barnsligt, kanhända — men han må få vandra i sin skenbara lycka, stackars Erengisle!»

»Du har således en skymt af hjerta för honom — hur blir då det en gång, om han lär att känna dig?»

»Om? Om —» upprepade Britta i behof att bryta ut, »om du vågar att säga ett ord härom till Erengisle, skall jag krossa din egen lefnadslycka — den är i mina händer, i mitt våld, Iliana, kom ihåg det!»

»Hvad skulle jag frukta hos dig, fränka», svarade Iliana, bekämpande en inre rysning, »icke heller ämnar jag förråda dig — du må sjelf svara för dina handlingar.»

Måhända var det första gången någon hade vågat tilltala slottsfrun så, som Iliana nu hade gjort, men hon skulle icke heller göra det ostraffadt. Det var en ovanlig, en plågsam känsla, som genomlade fru Britta, den sammandrog hennes bröst, svällde i hennes pulsar och kommo de fina händerna att krampaktigt sammanknyta sig. Hon ville hafva luft, hon nästan ville hämnas på Iliana som stod framför henne allvarlig, ståndaktig, uttalande ord som Britta icke ville låta sin egen tankegång dröja vid — hon skulle också med några enkla ord kunna krossa den i sin renhet öfvermodiga Iliana.

»Du tror på de svenske», sade hon hänskrattande, »du förlitar dig på deras framgång och segrar — så vet då, att din Tord, hur du än må vänta honom, skall komma för sent — redan i går skulle danska hären draga öfver Östergötlands gräns in i hjertat af Sveriges rike. Hvad blir nu till sist din konungs och din riddares öde annat än landsflykten!»

Brita hejdade sig, emedan hon hörde steg i trappan utanför. Men hon kunde ej afhålla sig att tillägga: »Din ridderlige Tord kommer för sent, kära barn!»

Äfven Iliana kade hört de välbekanta stegen i trappan, tunga och raska, så att hon redan innan dörren öppnades, visste hvem den kommande var. Hon erfor en känsla af trygghet och äfven Fru Britta måste beherrska sig.

3.

Dörren gick upp med fart och man förstod att något särdeles måste hafva inträffat. Herr Erengisle kom också med ett öppet bref i handen.

»Glada underrättelser, fru Britta!» utropade han, »svenskarne hafva segrat vid Holaveden — en lysande seger! Danskarne ville draga öfver gränsen till det rika Östergötland, för att få mat åt sitt uthungrade folk. Bevars, herr Kristiern, med sin tyska furstar, som hafva svurit: 'att Sverige inom ett år skulle vara taget', trodde detta vara lekverk, men pass — herrarna kände icke hvad svenske bonden går för.»

»Hvad vill detta säga, Erengisle? Tala så att man kan förstå er.»

»Förstå?» upprepade han ifrigt. »Förstår du icke, kära fru Britta, att danskarna lidit nederlag? Man har icke öfverallt blifvit mottagen som hos förrädarna på Axevall och Rumlaborg! De kloka östgötabönderna hade huggit stora bråtar i skogen för att kunna med pålyxor och pilar taga emot herrarna.»

»Vänta litet», afbröt fru Britta. »Ni måste lugna er, det vimlar om i mitt hufvud vid föreställningen om edra 'bråtar' och 'pilar' och 'pålyxor' — du vet, Erengisle, att jag har föga sinne för det krigiska.»

»Min goda Britta», svarade slottsherrn mera saktmodigt, dock utan att märka huru Iliana syntes upprörd, såväl af den glada underrättelsen, som af sin fruktan. »Bråtar vill säga detsamma som breda vägar, hvilka man huggit i skogen, der den danska hären skulle tåga fram. Der bakom och emellan träden stodo bönderna med sina pålyxor och pilar. Bondhären var för öfrigt ganska talrik och anfördes af östgötarnes tappra lagman, Erik Ni-

parts. Till och med biskop Nils i Linköping gick ut och stridde för den svenske konungens sak! Efter en häftig kamp måste danskarna vika — man har räknat 200 döde af de danske krigarne, ännu flere fångna och derihland många riddare och danska riksråd. Man säger också, att herr Kristiern bleknat af harm då han såg flyktningarne komma, somliga med sex pilar i sig — andra tre.»

Fru Britta hade suttit tyst under slottsherrns omständliga skildring, derefter yttrade hon: »Det der låter ju förskräckligt, herr Erengisle!»

»Ja, fru Britta, det var en annan syn för herr Kristiern än då han lät dem draga ut med flygande fanor och klingande spel 'för att som en lek vinna Sverige'.»

»Jag börjar få bättre tankar om edra svenske bönder, Karl Knutssons så kallade vänner.»

»Dessa vänner äro icke att förakta», afbröt herr Erengisle med någon hetta, »men ni känner icke den svenska allmogen, nej, ni har aldrig velat taga någon notis om att den ens finnes till.»

»Jag tillstår att den tanken aldrig har fallit mig in.»

»Nej, det har icke behagat er, och likväl är ni svenska, fru Britta — har varit en svensk riddares fru i många år!»

Ett litet leende flög öfver slottsfruns läppar, men hon yttrade intet.

Jungfru Iliana betogs af en qväfvande känsla. Det föreföll henne ännu mera smärtsamt efter samtalet med Britta, hvarigenom hon erhållit visshet om sin hemliga fruktan i afseende å henne.

»Som sagdt», återtog herr Erengisle utan att fästa sig vid någonderas rörelse, hvilken också kunde vara ganska naturlig vid så viktiga underrättelser. »Som sagdt, er kära herr Kristiern, fru Britta, känner lika så litet som ni den svenska allmogen.»

»Kong Kristiern, om ni behagar», rättade hon. »Danske konungen tågar likväl temligen raskt framåt och

lär väl föga akta bondhopens göranden och låtanden, då han blir hyllad af både slottsherrar och biskopar.»

»Ja, förstås — er 'kong' trodde sig redan viss om att öfvervinna hela Sverige, därför att en del herrar och prelater hyllat honom.»

Fru Britta var retad; eller måhända med afsigt glömmande sin vanliga försigtighet yttrade hon: »Tror ni icke att sjelfva erkebiskopen, herr Jöns Bengtsson Oxenstjerna, går öfver till de danskas parti?»

»Den myndige prelaten?» utropade herr Erengisle, bekämpande sin upplågande vrede, »jag tviflar icke alls på den saken, ehuru kung Karl ännu litar på honom. Herr Jöns vill sammanhålla unionen, om det också skulle ske på bekostnad af det egna landets frihet. Hur dermed nu må vara, gläder det mig att danske kungen fick med eget konungsligt öga se hvad svenska folket duger till — han skall inte så lätt glömma sitt nederlag vid Holaveden och svenskarnes ärorika seger.»

»Den segern blir nog snart hämnad och då blir det åter mörkt för Karl Knutsson.»

»Inga spådomar, fru Britta! Det tjänar dessutom till ingenting, skall jag säga dig — ja, så mycket kan jag verkligen säga att —»

Här hostade han och tyckte besinna sig, i det han såg på Iliana.

Fru Britta lade handen på hans arm. Det var alltid något förtrollande, nästan beherrskande, då hon gjorde den enkla rörelsen, och dertill sade hon:

»Frukta icke för vår menlösa Iliana, hon tänker bara på sin brudslöja och sin riddare.»

»Det är också om honom jag ville tala.»

»Så mycket bättre! Så vida det icke är något illa med honom — herr Tord må väl icke ha fallit i striden?»

Iliana darrade och såg oroligt på slottsherrn. Men han var alltför långt ifrån att förstå meningen med hennes oro, öfver att Tords handlingar skulle uppenbaras.

Hur skulle Iliana, utan att förråda Britta, kunna varna hennes make?

»Tvärtom!» sade emellertid herr Erengisle fryntligt, »Tord Bonde är konung Karls högra hand — kanske den ende som kan hjälpa honom att rädda riket — Tord är lika rask som lycklig i sina företag.»

Iliana glömde ett ögonblick sin fruktan och nickade gladt vid den gamla slottsherrns vänliga ord.

»Och hvad skall herr Tord då göra?» frågade slottsfrun.

Ilianas hand hvilade på nälen, oförmögen att föra den — skulle väl hennes sluga fränka lyckas att locka ifrån sin herre den hemlighet, Iliana nyss lyckats bevara?

»Käre vän», tillade fru Britta, »det vore ju orätt att undanhålla Iliana allt hvad som kan röra herr Tord.»

»Visserligen!» medgaf herr Erengisle och nickade förtroligt åt den unga jungfrun, som reste sig och försökte att oförmärkt och varnande lägga ett finger på sina läppar. Men det föll honom icke in att fästa sig vid något tystnadstecken. »Det är just unge Tord, som konung Karl utsett att draga till Lödöse, för att återtaga staden — och sedan öfverraska herr Ture på Axevall — ett viktigt uppdrag, jungfru Iliana! Om inga förrädare få nys om saken, skall han nog lyckas afskåra danskarnas härnadståg och jaga dem på flykten. Lyckas denna plan, är Sveriges rike och konung Karls krona räddad — och då, fru Britta, hålla vi bröllop på gamla Örebro hus för eder älskliga fränka och Sveriges ypperste riddare.»

Fru Britta log. »Kära herr Erengisle, ni bygger så vackra luftslott! Ni glömmet dessutom att det lider på tiden, vi ha ej långt till första augusti — hinner inte Karl Knutsson innan dess undsätta slottsherrarne, skola de, enligt dagtingan, hylla konung Kristiern.»

Den gamle slottshöfdingen rynkade sina väldiga ögonbryn. »Hvem vågar tro att slikt skall ske? Konung Karl skall inte fördröja sig — han skulle längesedan hafva jagat danskarna ur Vestergötland, om icke förrädare med den gotländska flottan hotat sjelfva hufvudstaden.»

Slottsfrun reste sig och frågade häftigt: »Hvilka herrar behagar ni gifva en dylik benämning?»

»Naturligtvis landsförrädaren Magnus Gren —»

»Jag trodde du menade flottans anförare, min fader, herr Olof Axelsson Tott?»

»Nej, fru Britta, din fader, herr Olof, är, liksom de öfriga myndiga Axelsönerna, en dansk man — jag klandrar icke honom då han tjänar danske konungen.»

»Jag har också trott det, Eregisle — du kan väl vara rätt barsk ibland, fastän alltid rättvis. Men» — tillade hon småleende, »jag är ju också Danmarks dotter — jag skulle då också kunna tjena Kristiern, såsom *min* konung.»

»Håll inne med dylikt skämt, fru Britta, hur kan ni tala slika ord? Jag ber er, — jag ber dig derom!» tillade slottsherrn med en plötslig rörelse och lade sin kraftiga arm omkring hennes smärta gestalt. »Om jag än tviflade på hela världen, tror jag ändå på dig — du har svurit att vara mig och mitt land trofast. Du glömmmer icke din ed, min stolta herrliga Britta!» Han såg henne allvarsamt men så mildt in i ögonen, att hans stämma hördes nästan vek, då han tillade: »Nej, du glömmmer det icke, du som gjort mig så lycklig, älskade — min hustru!»

Fru Britta mötte hans frågande blick. »Ja, jag har svurit detta, kära Eregisle.»

»För att vinna mitt förtroende, Britta, och jag tror dig!»

Jungfru Iliana stod tyst och blek, betraktande markarne. Britta kastade en hastig blick på henne, kanske fruktande ett ord, ett utrop som kunde förråda henne, och åsynen af detta rena allvarsamma ansigte, som föreföll Britta likt en skymt af sanningens spegel, kom henne själf att rodna.

»Eregisle», sade hon plötsligt, »du sade nyss att jag har gjort dig lycklig, upprepa det ännu en gång; säg om dessa år — jag vet ej huru många de varit, ty jag har icke räknat dem — men säg mig, om de verkligen hafva bringat dig lycka?»

Frågan kom så hastigt och rösten hvarmed den uttalades hade något så ovanligt, att slottsherrn förvånad betraktade sin maka.

»Min goda Britta, jag har tåljt dessa år — dessa fjorton år som hafva lärt mig att lifvet eger lycka! Men du sjelf — säg, min kära, har jag gamle man kunnat bringa dig någon lycka?»

Fru Britta kastade hufvudet tillbaka och skrattade — kanske för att undvika svaret på hans fråga — skrattade gladt och behagfullt, så som endast hon kunde göra det.

»Hur var det?» frågade hon hastigt, »hvad förehafver din konung Karl — skall han icke komma för att möta de danska?»

Herr Erengisle var i sjelfva verket alltför van vid vexlingarna i fru Brittans lynne, för att komma ur jenvigt med sin egen tankegång, särdeles då ämnet utgjorde ett af de tre som mest rörde honom: hans land, hans kung och hans maka.

Han svarade också utan betänkande: »Kung Karl har redan samlat hären för att draga nedåt Vestergötland — det blir en god välkomsthelsing för er kära Kristiern — eller hvad tror ni, fru Britta?»

En timme efter detta samtal red slottsfruns tjenare, Gummi, ut från Örebro hus. Hvert han ämnade sig visste ingen, och ingen hade heller vågat fråga derom.

X.

Konungen.

1.

Med mer än vanlig nyfikenhet väntade slottsfolket denna gång Gummis återkomst.

Han brukade vanligen icke dröja länge borta, ehuru hans lödriga häst på sitt sätt förtäljde om de långa vägar han vanligtvis tillryggalagt. På senare tider hade äfven händt att han kommit ganska sent om aftnarna och vid den välkända signalen måste alltid porten öppnas för honom. Derom var intet att säga då herr Erengisle sjelf en gång för alla hade tillsagt att slottsfruns trofjenare hade rättighet komma och gå utan alla anmärkningar, liksom han alltid tilläts inträda i hennes enskilda kammare, för att lemna budskap från fränder och vänner. Allt detta kunde nu härleda sig från fru Brittans oroliga sinne, samt hennes deltagande för allt och alla som rörde sig omkring hennes egen person, och då herr Erengisle sjelf någon gång lade märke dertill, syntes det honom helt naturligt under närvarande krigiska förhållanden, fastän han ibland kunde småskratta åt hennes vetgirighet att följa dagens händelser.

Dessa Gummis färder voro således i sjelfva verket en ganska vanlig sak; det endast förtretade hans kamrater att så föga få del af hans kunskapande, och han var därför mången gång en riktig förargelseklippa, som man

ej ens vågade belägra, för att kunna utgrunda en enda af de hemligheter han dolde i sitt inre. Någon gång likväl, då Gummi var vid särdeles godt lynne och ej uttröttad, kunde han duka upp för dem åtskilliga historier som han hade inhemtat, och därför var han ändå alltid väntad med en viss nyfikenhet. Men som sagdt, nu dröjde han längre än vanligt, och så snart ett liffigare hästramp hördes utanför slottet, skyndade litet hvar till fönstren och någon hade sett slottsfrun sjelf mer än en gång kasta en blick utåt.

Det var tydligt nog, menade man, att danskarnes nederlag vid Holaveden oroat fru Britta mera än hon ville låta någon märka, ty hon var ganska fåordig under den allmänna glädje som derefter herrskade på Örebro, då dertill kom underrättelsen huruledes riddar Tord med sina ryttare slagit den danska förposten vid Tiveden och ryckt in i Vestergötland.

Jungfru Liana var i det stället liffigare än förr, hela hennes fagra ansigte strålade af glad väntan, det såg en hvar.

Ingen kunde likväl veta hvad fru Britta tänkte. Ännu hölls slottet i ordning för att hvilken dag som helst mottaga väntade gäster. Herr Erensisle nekade aldrig nya äskade summor, huru stora de än månne vara, tvärtom prisade han sin husfrus aldrig tröttade omtanka, ty han förstod bäst huru hon, liksom han sjelf, väntade. Hans egna steg voro raskare än någonsin och under det *hon* ordnade och styrde det hela, begaf *han* sig alltemellanåt upp i tornet för att öfverskåda nejden.

Det var också slottsherrn sjelf, som först varseblef den rörliga massan af en ryttarskara, hvars blanka harnesk glittrade mot solen, det var hans skarpa öga, som först igenkände svenska baneret.

Nästan öfverväldigad af sin ändtligen tillfredsställda väntan, skyndade herr Erensisle utför torntrappan, och aldrig hade hans röst ljudit starkare, aldrig hade liffigare befallningar utdelats till slottsfolket. Inom få ögonblick svajade den blågula flaggan öfver Örebro-hus.

Den lysande skaran närmade sig emellertid staden.

Man hade genast underrättat slottsfrun, som icke syntes till, men troligen var sysselsatt att ikläda sig högtidsdräkten, för att i riddarsalen mottaga den väntade gästen. På slottstrappan, omgifven af tjenare, framträdde emellertid den gamle höfdingen sjelf i sin ridderliga axelkappa och med den fjäderprydda hatten i sin hand.

Allas tankar och blickar voro upptagna af hvad komma skulle, och ingen såg därför huru en nedfäld gardin i slottsfruns rum hastigt rörde sig och tvenne ögon, skarpa och undrande, sågo ned på den inryckande skaran.

Fru Britta hade nämligen erhållit budskap om konungens ankomst. Hon hade likaledes hört bullret och springet i trapporna, hört befallning om tornflaggens hisning, om öppnandet af gardiner och dörrar i slottsrummen, om måltidens ordnande i riddarsalen, om silfverstolen i högsätet — allt susade omkring i detta annars så kloka och rediga hufvud, ty allt sade henne, att man trodde det vara svenska konungen som anlände.

Men det kunde vara ett misstag — ännu kunde man bedraga sig.

Slutligen hördes hästrampet närma sig — och bullret af en ryttarskara, som ryckte in på borggården.

Man ropar: »kungen! Det är konungen sjelf!»

»Kungen? Hvilken konung?» frågar fru Britta. Hon drar undan gardinen och vill sjelf se om skaran icke ändå bär röda fjäderbuskar, om baneret ej är det välkända »Danebrog»; om den främste, reslige ryttaren icke var den hon väntat: kung Kristiern sjelf!

Nej! Icke Kristiern, men en konung är det dock.

Denna majestätiska gestalt med den ädla hållningen, de sköna anletsdragen, den välljudande stämman, som kallar Erengisle sin trofaste vän — ja, det måste vara en konung!

Britta hade icke sett Karl Knutsson sedan han som rikets marsk firade sitt bröllop med den fagra Katarina till Bjurum, hvilken hade intagit den plats som kunde hafva anstått henne sjelf, hon Olof Axelsson Totts dotter!

Katarina, drottningen, var nu död och Britta Tott hade icke hunnit innandess rycka kronan från hennes hufvud; men Karl Knutsson sjelf lefde ännu, han för hvars skull hon förlorat sin ungdomskärlek, han som vågat lösrycka Sverige från unionen, som hade inkräktat den tron som bort tillhöra Kristiern, för att göra Danmarks konung till nordens.

Stormande tankar korsade sig i hennes inre, nya planer genomflögo henne under det hennes blick stirrade utåt, ännu sedan konungen och hans svenner hade inträdt i slottet.

Hon stod så ännu, då ljudet af herr Eregisles steg hördes i rummet utanför; de voro alltför välkända för att icke väcka henne ur sina drömmar. Innan dörren rycktes upp hade hon också låtit gardinen falla och stod sjelf upprätt, stolt mötande den kommande.

»Fru Britta, hvad i all verlden kan uppehålla dig? Kungen är ju redan här — och du är icke klädd ännu!»

»Är jag icke klädd? Min klädning är ju både prydlig och kostbar.»

»Ja — du är alltid både prydlig och kostbar», svarade herr Eregisle något afväpnad, »men i dag — du förstår väl, kära Britta — alla måste ju i dag, alltifrån slottsfrun till den lägsta tjenare, vara i högtidsskrud.»

»Ja — jag ser, Eregisle, du bär sjelfva din bröllopsdrägt, tror jag —»

Det spefulla uttrycket i fru Brittas ord undföll herr Eregisle, upptagen som han var af glädje öfver det närvarande, och sjelfva det minne, hon väckte, hade aldrig ingifvit honom annat än lycka, hvarför han svarade i sin vanliga tillförsigt: »Min bröllopsdrägt, ja Britta, minsann jag har icke burit den sedan dess — men jag är också nu lycklig som den dagen! Det var då jag gjorde dig till *svenska*, min älskade Britta. Men först i dag har jag kunnat föra min konung såsom gäst i vårt hus, du måste också därför emottaga honom såsom det anstår slottsfrun på Örebro.»

Britta kände sig besynnerlig till mods — det var

nu hon, som började känna sig afväpnad. Det var uti den gamle riddarens sinne en så storsinnad tillförsigt, att han på samma gång dermed nästan beherrskade henne.

Men hon ville icke taga emot Karl Knutsson — hvem kunde väl tvinga henne dertill?

Åter korsade sig hennes tankar.

Då genomflög henne en föreställning om att hon kunde synas feg, om hon ej tog emot honom. Också måste hon ju ännu dölja åtskilliga handlingar, för hvilka hon kände sig nästan litet skygg för sin egen man — hvarför, hade hon likväl ej riktigt klart för sig.

Emellertid tillade herr Erengisle: »Nu kommer du väl snart, kära Britta!» Han kysste hennes panna och skyndade bort; men hur brådt han än hade, vände han sig om i dörren och nickade ett gladt: »kom snart, kära min hustru!»

Fru Britta såg efter honom under det att en rodnad färgade hennes panna och hon lade handen på den fläck der hans kyss ännu tycktes bränna henne.

»Hans hustru», mumlade hon, »hans hustru!»

I detsamma öppnades dörren ånyo, men tyst och lätt och Iliana frågade:

»Får jag följa med, syster Britta?»

Så brukade Iliana tilltala sin fränka förr när allt var godt och gladt och bra mellan dem, hvarför fru Britta förstod att Iliana måtte känna sig mycket lycklig i denna stund.

2.

Den unga jungfrun var också förtjusande i sin dräkt af ljusblå atlas med skärp af mattgult siden, sammanbundet i stora rosetter vid sidan.

Fru Brittas feberaktiga blick fängslades för ett ögonblick och fattades af en ny ingifvelse. Iliana förstod att

hon var upprörd, men vågade ej låta märka det, och sade småleende: »Är jag bra så här — är min drägt passande?»

»Må gå då!» yttrade fru Britta otåligt. »Visst är du bra, kära barn, fager och ståtlig som det anstår en Axelsönernas dotter.»

Iliana bäfvade icke nu, som förr, ehuru hon förstod meningen som dolde sig under de vänliga orden och detta undgick icke fru Brittans uppmärksamhet. Men den unga anförvanden skulle icke glida undan hennes planer för att blifva ett segerbyte i de svenskas led; ännu hade hon makt och klokhet att öfvervinna den, som vågade träda i hennes väg, för att omintetgöra hennes planer.

»Jag kommer strax med dig, Iliana», sade hon och ringde på sin kammartärna, hvilken skyndade att frambära slottsfruns yppersta skrudar, en i högrödt med guldbroderi, en i gult med ljusblå sidenpuffer; men först vid en svart sammetsklädning hade hon träffat valet.

»Oh», utropade Iliana, »det blir nästan som i sorg.»

»Ja — i sorg!» svarade fru Britta kallt och inom få ögonblick hade hon iklädt sig den tunga dräkten. Så läste hon sjelf upp ett dyrbart skrin och Iliana förvånades se henne taga derur endast en nyckel, men den hörde också till det inre lilla rummet, den omtalade lönkammaren, dit aldrig någon främmande eller obehörig fått kasta en blick. Hon gick derin och återkom snart iklädd en hufvudprydnad af juveler och bar i handen en dyrbar halskedja.

»Iliana, knäpp kedjan om min hals. Vet du, den är bra tung, men det gör ingenting — jag tycker om ädelstenar — kanske det enda jag i verlden »synes om».

Nu kastade hon åter en skarp blick på Iliana.

»Du har brådtom — du tror att din riddare är med — annars hade du väl icke gjort dig så fager.»

»Jag tror det icke», svarade Iliana rodnande, »Tord är ju i Vester götland.»

»Men derifrån är föga svårighet att komma hit — mig bedrager du icke, Iliana. — men sak samma; kom nu, så gå vi.»

Och så gingo de utför stora trappan, som vinklade af krigiska svenner, hvaremellan öfriga slottstjenare skyndade med vinkanner, fat och korgar, oaktadt brådskan alltemellanåt stannande för att samspråka med de främmande och inhemta nyheter.

Just i en vinkel af trappan hade en flock samlat sig och ordade högt om dagens händelser, men tystnade, bugande vörnadsfullt för de förbigående fruntimmerna. Jungfru Iliana helsade vänligt på de svenska krigarne, men fru Britta gick förbi utan att ens låtsas märka dem. Några utrop af förvåning och missnöje läto höra sig men nedtystades af en slottsknekt, som hviskade: »Det är så slottsfruns sed — men vänta, god förtäring skola ni få; här fins mat och dryckjom fullt opp.»

Orden uppfattades likväl af fru Brittans fina hörsel och hon mumlade vänd till Iliana: »den förtäringen var icke ämnad för så usla knektar — men de danska skola kräfva betalning för kosten.»

Iliana ryste och skyndade förbi, för att icke förråda sin rörelse, men krigssvennerna nickade belåttna och förargades ej vidare öfver den stolta frun.

Ett par tjenare skyndade till och öppnade en stor sidodörr, förklarande: »kungen är i slottsherms rum». Då vände fru Britta tvärt derifrån och nickade mot midteldörren som ledde till riddarsalen.

»Det kan ej hjelpas att du har brådt Iliana, men husfrun skall väl se om tillredelserna för måltiden, då vi ha en så ovanlig gäst.»

Iliana förstod allt för väl att Britta behöfde lugna sig, innan hon gick att möta den »ovanliga gästen». Men huru skulle deras möte blifva?

Allt var också redan på förhand så ordnad för det väntade gästabudet, att nu allt hade gått såsom af sig sjelft, det visste nog Iliana. Men slottsfruns mönstrand blick var icke tillfreds med bordets dukning. Alla kakor och bakverk voro för högt upplagda och skymdes silfverskålarnes konstrika arbete. Frukttaten voro för många ock skulle utbytas mot flera silfverkanner; dubbla bägare

och en pokal skulle ställas för hvar person, liksom de nya silfvertalrikarna skulle sättas i dubbla rader för hvar. Snart var också bordet dubbelt praktfullt mot förut och lyste af guld och silfver, när dertill ställdes på dess midt de präktiga klenodier herr Olof förärat sin dotter till bröllopsgåfva, tre förgyllda urnor på spegelfat.

Då först flög ett leende öfver fru Brittas läppar och hon yttrade till Iliana: »Tror du att den så kallade rika herrn på Fogelvik hade det bättre?»

Hofmästaren, som icke hörde dessa ord, tänkte nu förvisst: »att det var nog Sveriges konung slottsfrun väntat, då hon så ville släppa till sina bästa klenodier».

Om emellertid fru Brittas sinne genom dessa bestyr hunnit komma i jennvigt, eller om hon alltjemt handlade efter stundens ingifvelse, nog af då hon till sist inträdde i herr Erengisles kammare, och konung Karl kom emot henne, helsade hon gladare, än hon ämnat, och mottog artigt hans hand.

»Min ädla fränka», yttrade konungen, »tillgif mig som kommer och stör eder ro; men under sådana krigiska tider lär man sig högt skatta glädjen att välkomnas af trofasta vänner.»

En lätt skiftning flög öfver fru Brittas ansigte, och hon log utan att vidare svara. Då återtog konungen också leende: »Att den forna danska jungfrun Berete Tott i dag möter mig såsom slottsfru i mitt rike, har jag också min käre Erengisle att tacka för.»

Äfven nu svarade fru Britta endast med en böjning på hufvudet, men om denna bugning måhända dolde en viss förlägenhet, var den dock full af behag, och hela hennes personlighet i den svarta sammetsdräkten med dess blixtrande ädelstenar hade något imponerande, som nästan svarade för henne.

Utän att invänta något vidare yttrande af henne, vände sig konungen till Iliana. Men nu först antog hans ansigte hela den vänlighet som var honom naturlig. »Sköna Iliana, också er får jag måhända rätt snart helsa såsom en svensk fru — jag är viss om att ni icke har glömt

ert löfte till min frände, eller rättare min broderlige vän, Tord Bonde? Kom ihåg, fru Berete», tillade han artigt, upprepande det danska uttalet af hennes namn, »ni får icke beröfva mig glädjen, att hos mig fira deras bröllop.»

Fru Britta smålog: »Det tycktes mig att Ers Nåd nyss talade om krigiska tider och nu tänker I på bröllop — hur kunna så skilda saker förenas?»

»På det naturligaste sätt i världen, fru Britta! Om den blifvande brudgummen lyckas besegra Sveriges mäktige fiende, hvad vore väl då lämpligare än att han i segerpris vinner en af Danmarks skönaste döttrar?»

»Ypperligt, förträffligt!» utropade herr Erengisle. »Jag önskar af allt hjerta, så gammal jag är, att snart få dansa på ditt bröllop, unga fränka.»

»Ers nåd», inföll Iliana, »kunna vi snart hoppas fred?»

»Hans nåd, vår höga gäst», afbröt fru Britta, »har alltid förlitat på sin lyckliga stjärna — hvem skulle då fördrista sig att tvifla?»

»Må så vara», tillade herr Erengisle, »men denna gång vilja vi icke tillskrifva den lyckliga stjernan allenast seger — svenska hjertan och svenska armar skola skydda vår älskade konungs tron.»

Der skymtade en dimma i konung Karls öga, under det han lade handen på slottsherrns axel men endast sade: »Tack, min trofaste vän!» Derefter såg han på slottsfrun.

Hon stod tyst, stolt och med nedslagna ögon; men jungfru Iliana mötte bedjande och tacksamt hans blick.

I detsamma slogs dörren upp på vid gafvel till ridarsalen och slottshofmästarens tysta bugning syntes förklara att måltiden var i ordning.

De förnämsta af konungens svenner, de så kallade »hofmännen», vid pass tjugo till antalet, voro redan församlade och stodo väntande omkring gästbudsbordet.

3.

Redan mer än en timme gick sin rund, under det gästerna läto sig väl smaka af de omvexlande anrättningarna, och kung Karl hade småleende uttalat sin förvåning »huru gratiernas drottning och husfrun i detta på gammalt svenskt sätt ordnade slott kunde förenas i en person», hvarvid herr Erengisle kastade lyckliga och stolta blickar på fru Britta, som sjelf så småningom återtog sitt lätta sätt, blixtrande af snille och behag. Till Iliana hade konungen uppriktigt uttalat sin glada förmodan att hans vän Tord var i närheten, okunnig om hans eget besök på Örebro. »Men visste han det», tillade konungen skämtande, »skulle han nog begagna den förevändningen att uppsöka mig här», och den rodnande jungfrun tyckte sig i inbillningen redan höra ljudet af en ny ankommande ryttarskara.

Alltsom vinkannorna gingo omkring och ju oftare bägarne tömdes, blefvo samspråken lifligare. Konungens svenner, fastän tillhörande landets förnämsta släkter, hade vid måltidens början, tysta och vördnadsfulla, egnat all sin lust åt de kraftiga villebrådstekarne, men började också de att samspråka med hvarandra, hvarför konungen kunde mera förtroligt tala med sina närmaste grannar.

Han började också slutligen tala om gamla tider, om sin lycka, om sin älskade Katarina; men då tystnade vördinnan. Likväl, fastän det föreföll som fru Britta icke hade ett ord att tillägga när Erengisle och Iliana talade om den hädangångna drottningen, syntes dock ej mera någon skymt af hån eller ironi i hennes löje; tyst och tankfull betraktade hon konungen, då han gerna såg att man framkallade minnet af den älskade hädangångna.

»Ja — en minnenas skål för min drottning!» sade han till sist och såg vänligt på fru Britta.

Hon kände sig så underligt, nästan vemodigt berörd och förde ovilkorligt vinbägaren till sina läppar för att besvara skålen.

Det var dock icke allenast sjelfva minnet af Katarina, som så berörde henne, utan dermed förknippades andra dyra, tjusande minnen af hennes egen korta kärleksdröm. Hon fattade åter bågaren och tömde den i botten.

Det berusande vinet färgade hennes kinder och bevarade drömmen om hennes minnen. Hvilken underbar känsla af lycka och rikedom efter så många år af fattigdom — ja, fattig hade hon varit under all den rikedom som omgifvit henne, det kände hon nu — men nej! hon borde icke drömma nu, hon måste vara vaken, för att icke glömma att mannen som satt bredvid henne endast var Karl Knutsson, han och ingen annan! Hon kunde och ville icke erkänna Karl Knutsson såsom konung, emedan hon hatade honom.

Men *hata* — hur var det möjligt? Ju mera hon betraktade den kunglige mannen vid sin sida, togo hennes minnen ånyo gestalt — hon ville så gerna tro att det var Ture Bjelke. Hon kände igen rösten, klangfull och frisk, som hon icke hört på många, många år, och dessa klara ögon, dessa sköna älskade drag, som hon en gång under kärlekens yra hade kysst, som hon hade tryckt intill sitt lidelsefulla hjerta, innan hon slet sig bort från honom.

Ack, hvarför? Hvarför?

Åter talade konungen och såg på henne förvånad — och så igenkände hon Karl Knutsson och visste att alltsammans var en villa —

Britta ville skratta, men då hon tog vinbågaren föll en tår deri.

»Ni har icke glömt min broder, fru Berete», sade konungen plötsligt, men så vänligt, ja nästan vekt, som kunde han ana hennes tankar, »min ädle Ture — visst mins ni honom?»

»Ja — ja — *han* som icke ville afstå krigarens lif för fridens och kärlekens lycka — hvarför var kärleken honom icke nog?»

»Ni vet det väl», svarade konungen, »Ture Bjelke var för storsinnad att söka egen lycka framför fädernes-

landets väl. Knappast ett år sedan han offrat sin kärlek, sedan *han förlorat er*, gick han ut i striden för fäderneslandet, och — han dog som en hjälte.»

Samtalet afbröts genom ljudet af en smattrande trumpet, som hördes utanför slottsporten. Begge tystnade för att lyssna och vid hela bordet blef med ens så ljudlöst, att man hörde bullret öfver den stenlagda borggården.

Konung Karl nickade gladt åt värden och sade: »Här komma nya gäster — hvilka tror ni de mände vara?»

»Herre konung, de äro vänner, då min fogde har öppnat porten för dem — jag svarar för honom.»

»Det var också vänner jag väntade», svarade konungen gladt.

Jungfru Iliana reste sig, kanske omedvetet, under det röda och hvita rosor vexlade på hennes kinder.

Fru Britta deremot blef endast blek: men först då beväpnade män hördes komma trappan uppför, rodnade hon igen och det blixtrade till i hennes ögon, i det också hon reste sig till hälften: »Kanske — kanske var det till sist ändå kung Kristiern, som kom för att taga sitt rof — han visste nog hvar det befann sig —»

Hvarför skakades fru Britta af en frossa nu, just nu, då hon kanske hunnit det mål som hon så länge väntat?

Rofvet, som skulle tagas, var dock konungen vid hennes sida — gästen, som hon förrådt!

Dörren slogs upp på vid gafvel — aldrig förr hade den gnisslat som nu — något besynnerligt måste vara på färde.

I förstugan syntes flere beväpnade män, ehuru endast en af dem trädde in, åtföljd af slottsfogden, som kom för att anmäla honom.

4.

Den främmande, en kämpe i stålrustning, steg fram, aftog sin hjälmhatt och gaf den till fogden, med en vink att han skulle vänta.

»Tord, min vän!» ropade konungen och räckte mot honom handen, »jag nästan väntade dig — var mig af hjertat välkommen!»

Tord Bonde bugade sig der han stod och kastade först en allvarlig blick öfver alla vid bordet, innan han gick fram för att mottaga den erbjudna handen.

»Hvad vill detta säga? Du kommer så allvarsam, som medförde du ett sorgens budskap.»

»Min konung och frände», svarade riddaren lifligt, »jag finner dig här i en ädel mans hus, lofvad vare Gud och S:t Erik! Men jag anhåller, först som sist, att vår värd må tillsluta alla slottets portar.»

»Något allvarligt måtte vara i fråga — du var aldrig någon skämtare eller pultron, min ärlige frände, kanske fienden är oss närmare, än vi tro?»

»Danskarne äro stadda på återtåg, min konung och man vet aldrig hvad de kunna taga sig till — här fins måhända mer än en förrädare, som bjuder dem herberge under vägen.»

Riddaren såg härvid på slottsfrun, som hade återtagit sin plats, under det alla öfriga utom konungen ännu voro stående.

Herr Eregisle gaf en vink till slottsfogden att genast hörsamma befallningen och under det konungen vexlade några sakta ord med riddar Tord, var det så tyst i salen, att man kunde höra huru jernbommen fälles ned innanför slottsporten, hvarefter bordsgästerna satte sig.

Endast jungfru Iliaa hade fäst sig vid Tords blick på fru Britta, och hon betogs dervid af förvåning och så djup ångest, att hon nästan glömde den älskade själf för tanken på de budskap, han möjligen kunde med-

föra. Hennes deltagande flög främst till den gamle slottshöfdingen, som minst af alla anade hvilken fara som hotade honom.

»Sedermera, min kära Tord», yttrade konungen högt, »sedermera skola vi nog taga ihop med dessa angelägenheter; låt oss nu främst lyckönska dig till det återtagna Lödöse! Säg mig dock hur du möttes på Axevall?»

»Af förrädare, min konung! Jag medför äfven derom bevis.»

Vid dessa ord knäppte han upp sitt bröstharnesk och framtog en sammetsväska, som han lade framför sig på bordet. »Emellertid», tillade han, »är äfven Axevalla nu i våra händer.»

»Min tappre Tord!» utropade konungen, under det han lade handen öfver sammetsväskan, utan att fästa vidare uppmärksamhet vid densamma, »du går fram med storm — snart nog skall du vara herre öfver hela Vester-götland.»

»Heder och ära åt den tappre höfvidsmannen!» inföll herr Eregisle och lyfte högt sin vinbägare, »skål för vår konungs frände, vårt lands försvarare!»

Konungen höjde äfven sin pokal och vinkade åt alla sina män att deltaga i den skål slottsherrn bjudit.

»Britta — kära fru Britta», yttrade herr Eregisle förvånad, då han såg henne med feberglödande blickar betrakta konung Kristierns namnskiffer på den röda sammetsväskan. »Du deltagar icke i skålen för fäderneslandets tappre beskyddare? Se så», tillade han lifligt och fyllde hennes bägare till brädden, »drick, drick kära fru Britta!»

Mekaniskt ville hon lyda honom, men det röda vinet föreföll henne såsom blod, hvarför hon ryste.

Då lade riddar Tord sin hand hejdande på hennes arm och sade: »Fru Britta, ni behöfver inte dricka den skålen, om det plågar er.»

»Plåga henne?» upprepade herr Eregisle hastigt, »hur vore slikt möjligt? Är icke fru Britta en svensk riddares maka?»

Tord bugade sig tyst; men konungen inföll:

»Slottsfrun mår icke väl — låt icke störa eder fru Britta — måltiden är slutad!»

Vid denna vink reste sig alla hofmännen och lemnade salen, hvarefter dörren åter tillslöts.

Först nu upptog konungen väskan och betraktade namnskiffret med dess kungliga krona, derefter slet han upp förseglingen, hvarvid flera sammanvikna bref föllo ut på bordet.

Fru Britta reste sig och gjorde en lätt bugning för konungen: »Tillgif, ers nåd, att jag aflägsnar mig — jag mår verkligen icke väl.»

Riddar Tord lade åter handen på hennes arm: »Gå icke ännu, fru Britta — här äro bref som också angå er.»

»Så gif hit dem», sade hon hastigt och grep ett bref, under det konung Karl med rynkad panna läste ett af de öfriga.

»Hvad vill detta säga?» utropade han. »Har ni skrifvit detta, fru Britta?»

Hon kastade en flyktig blick deri: »Jag känner det icke!» svarade hon kallt.

»Så finnas der andra bref, som ni dock kännas vid, här finnes också ett vittne för att intyga det.» Tord inkalade en af sina knektar. »För hit fången», befallde han.

Utan att yttra något, sågo alla med undran och väntan mot dörren, som snart åter öppnades för en man, som med händerna bundna på ryggen vacklade in öfver tröskeln efter en något kraftig knuff af slottsknekten.

»Gummi!» utropade herr Erengisle. »Det är ju ett misstag; karlen är en af våra egna tjenare — han har endast gått slottsfruns ärenden.»

»Rätt så, ädle herr Erengisle», svarade Tord, »om dessa ärenden vittna just de bref han förde med sig, då han blef ertappad.»

»Gummi», frågade fru Britta, »har du icke lemnat fram brefven i mina vänners händer?»

»Nådiga fru — man har tagit dem ifrån mig.»

»Och du låt dem tagas, eländigel!» utbrast hon och vände sig föraktligt ifrån den knäböjande tjenaren.

»Nådiga fru!» stammade han, »ni lofvade att skydda mig!»

Fru Britta vände sig till konungen och sade ironiskt: »Ni behöfver kanske ett offer — jag tänker förrädaren der vore lämplig.»

Gummi rusade upp med ett vildt skri, slet sig lös och störtade fram till slottsfrun; men på en vink af konungen fördes han genast ut.

»Här, fru Britta, äro edra bref väl bevarade», yttrade Tord, men hans förklaring afbröts af fru Britta sjelf, som skyndade till honom. Och så hastigt rörde sig hennes smidiga gestalt utan att hindras af det tunga klädningssläpet, då, med en styrka som föreföll obegriplig, hennes små fina händer fattade omkring hans kraftiga hand, som höll den fruktansvärda skrifvelsen, att hon lyckades gripa den. Inom ett ögonblick fladdrade den i sönderrifna bitar, hakande sig fast vid sammeten i hennes drägt.

»Fru Britta, lugna er», sade konungen med ett lugn som förfärade henne, »vi känna eder nu!»

»Men bevis», ropade hon, »bevis hafva ni icke numera.»

Den gamle slottshöfdingen hade under denna strid blifvit såsom förstenad. Om en åskvigg slagit ned framför honom, skulle han mindre häpnat, än för de tankar som trängde sig på honom vid åsynen af hvad som tilldrog sig.

Konungen tog ånyo ett bref ur väskan.

»Såå», sade han under det han läste, »också detta bref är till en konung, då är ju min rätt att läsa det, icke sannt, fru Britta?»

»Ers nåd», svarade hon ironiskt, »det synes mig som brefvet vore adresserad till kong Kristiern.»

»Sannt nog — ni har inbjudit Danmarks konung till Örebro slott! Ni har icke betänkt fru Britta, att er makes ära står i pant för detta hus, då ni kunde vilja utbyta svenska baneret emot Danebrog.»

En dof suck afbröt konungens ord. Det var herr Eregisle, som ville gå fram till honom, som ville hafva

reda på hvad han ej kunde fatta, men saknade förmåga att röra sig. Det vimlade för hans ögon liksom en synvillan, och den starke, kraftfulle mannen kände nästan behof af ett stöd för att icke falla, sedan på en gång hans lycka och hans ära sjunkit samman såsom uti en dimma.

Fru Britta hade dock sjelf hunnit fatta sig. Blek men stolt såg hon på konungen med ögon blanka, hårda och kalla som juvelerna öfver hennes hufvud.

»Ja, ni må veta det, Karl Knutsson, jag väntade kong Kristiern — jag ville se hans fana beskydda min makes hus, innan det faller i ruiner jemte ert eget konungadöme!»

»Det är icke sannt!» ropade herr Eregisle, som vid hennes ord vaknade upp ur sin dvala och med ett par raska steg stod framför henne. Han lade sina båda starka händer på henne: »Säg att det är ett grufligt skämt, som förvillar oss, eller att du påtager dig ett brott som du aldrig kunnat utföra — om du kan säga detta, Britta, och om än alla tvifla på dig, vill jag tro och försvara dig.»

Utan ett försök att värja sig för tyngden af hans händer eller ångesten i hans blick, såg hon på honom med sina glänsande förfärliga ögon och sade kallt: »För mig var Karl Knutsson endast inkräktaren af den tron, som tillhörde unionskonungen — jag har handlat till *mitt* lands fördel.»

»Du har svurit *mig* trohet — i den stund du blef min maka, var mitt land också ditt», utbröt den stolte gamle riddaren.

»Mot dig, Eregisle, har jag brutit, det har smärtat mig att behöfva bedraga dig.»

»Hvarför behöfde du bedraga mig?» frågade han nästan mera sorgsen än vred, »om du så högt älskade din kung och ditt land, icke skulle jag hindrat dig att gå till dem. Men att dröja i mitt hus, tillnärma dig mitt förtroende, till fienden förråda min konungs handlingar; det var att fläcka mitt namn, skymfa min ära — låta mig inse att hela mitt lifs lycka varit ett bedrägeri — —»

Fru Britta stod tyst och sänkte sina ögon. Betvin-

gande en för henne främmande känsla, af — hon visste ej hvad, om det var ånger, smärta eller vrede — såg hon åter upp, men mötte icke mera Eregisles blickar. Han hade vändt sig ifrån henne, han gick åter till konungen och såg icke mera på sin maka.

I stum förskräckelse hade emellertid Iliana dragit sig till andra sidan af salen, så långt hon kunde ifrån det fruktansvärda uppträdet.

Sedan Tord fyllt sitt svåra värf, tyckte han sig hafva rättighet att uppsöka sin trolofvade. »Iliana», sade han med nästan vek röst, »jag har dragit skymf och vanära öfver din fränka — skall du kunna tillgifva mig?»

»Mitt blod är väl danskt, men mitt hjerta tillhör dig och ditt land», hviskade Iliana bäfvande, men mötte fast och kärleksfullt hans blick.

Tord slöt den älskade jungfrun till sitt hjerta, men ingendera af dem yttrade ett ord vidare. Begge voro de allt för upptagna af de sorgliga tilldragelser som utkämpades dem så nära.

Öfver konung Karls ansigte ljungade vreden under det han genomläste ännu ett bref, men han beherskade sig för att icke öka tyngden af den trogne slottsherrns smärta.

Fru Britta stod ännu kvar. Hon var för stolt att synas vika från den väg, hon nu öppet skulle beträda, utan fruktan för hvad som möjligen kunde möta, der hon kände sig säker i skyddet af sina egna anförvandter.

»Må så vara, fru Britta, att ni icke har erkänt någon annan konung än Danmarks Kristiern», yttrade Karl Knutsson långsamt, »äfvensom hvad ni har förbrutit mot mig, vill jag förlåta för er ädle herres skull. Men att ni, såsom dessa förrådiska skrivelser utvisa, gifvit danskarne bud om hvad Sveriges konung gjorde, att ni uppmanat fienden att draga upp i landet, att ni jemte erkebiskop Jöns stämplat till landets förderf — deröfver måste Sveriges lag döma er.»

Med ett lätt hänskratt svarade Britta:

»Sveriges lag skall icke hafva rätt att döma öfver den, som med blod, lif och hjerta tillhör Danmark.»

»Er herre och man har nyss förklarat att då ni blef hans maka, fru Britta, blef ni också svenska. Ni skulle också redan nu vara min fånge, men den trogne slottsherrn på Örebro må sjelf ansvara för er, sjelf föra er till Stockholm inom fjorton dagar, då rådet der skall sammanträda för att döma öfver rikets förrädare.»

Konungen räckte sin hand till herr Eregisle, som fattade den stum, beseglade sitt löfte, och derefter lika stum följde honom med långsamma, tunga steg.

Innan de hunno dörren, hördes fru Brittans röst, nästan skärande: »Om den ridderlige Karl Knutsson saknar makt att skydda sin trogna slottsherres husfru, skall väl Olof Axelsson Tott, som är Gotlands beherrskare och kung Kristierns man, veta att både befria och hämnas.»

Konungen vände sig till hälften om: »Var förvissad, fru Britta, att Sveriges konung lika litet fruktar Gotlands beherrskare som Kristierns män.»

Han vinkade åt Tord att följa, och Iliana efter någon tvekan hann endast tillhviska sin trolofvade ett afskedsord, men fru Britta sträckte afvärijande mot henne sin hand.

»Gå, Iliana», sade hon, »följ de ädla herrarne, du vet ju att slottsfrun är hindrad —»

Hon skrattade, men afbröt hastigt och såg sig omkring i den tomma salen, der hon stod ensam qvar vid gästbudsbordet. En frossa skakade hennes lemmar, och hon fattade den bräddfyllda vinpokalen.

Ja — vinet stod qvar ännu efter den skålen som hon icke tömde, och hon tyckte sig höra herr Eregisle upprepa sina ord: »drick, drick, kära fru Britta». Nej — hon skulle aldrig mera höra det der: »kära fru Britta» — hvarför saknade hon det just? Var det vanan som gjort det kärt för henne, eller — Men hvarför skulle hon åter både höra och sakna den der rösten? Skulle han aldrig förlåta att hon bedragit honom? Han *måste* ju både förlåta och rädda henne — ja rädda, ty en fara förestod, hvilken fara visste hon icke rätt; men något förfärligt föresväfvade henne. Skulle verkligen Eregisle rädda henne?

Hon ville taga vinet för att få värme — hon frös ännu så att läpparne skälfd; men därför kunde hon icke heller dricka.

Häftigt kastade hon det skummande vinet ut öfver bordet och silfverbägaren träffade själfva urnorna på spegelfatet med sådan fart att det krossade glaset yrde omkring. Ljudet deraf inkallade några lyssnande, häpna tjenare, men den vredgade slottfruns blick befallde dem att genast gå.

Nu kunde hon också höra huru ryttarskaran på borggården redde sig till affärd — det gick långsamt nog, tyckte hon, men när de hade tågat ut, rasslade porten och derefter föll jernbommen tung och dof —

En suck af lättnad, en ny tanke, ett halfqväft hänskratt och derefter lemnade hon hastigt den dystra festsalen.

5.

Långt ut på afton var slottsfolket i rörelse; men alla rörde sig ljudlöst, fruktande själfva ekot uppe i de grå hvalfven. Alla voro förskräckta och på samma gång nyfikna; men ingen vågade en direkt fråga, och ingen visste heller något att svara.

Hvad hade väl tilldragit sig inom de slutna dörrarna sedan konungens män lemnat riddarsalen? Gamle fogden, som varit inkallad borde väl veta det; men han hade redan låst sig inne i sin egen lilla kammare. Man kunde ändå våga försöket att fråga honom!

Efter ett sakt trummande på hans dörr, låste den hederliga människan upp; men hans ansigte var buttrare än vanligt. Man lät dock inte afskräcka sig: »Hvad kom herr Tord med för budskap? Var kungen vred? Hvad kom åt gamle slottsherrn, som ingen människa sett

till sedan de främmande rest? Hvad var det som kunde föranleda slottsfrun att dröja ensam qvar vid gästabudsbordet?»

Det enda fogden upplyste var: »att portarne skulle hållas stängda, ingen fick komma ut, ingen in, utan slotsherrns medgifvande.»

Något grufligt måste dock hafva händt, det voro alla ense om; men bäst var nu att gå till hvila, för dem som kunde sofa efter allt det märkliga som måste hafva tilldragit sig.

När tornvåktaren tutade sina tolf slag och nattvakten gick sin rund, voro alla ljus släckta, alla utom i slottsfruns lönrums. Till och med den stora bandhundens kedja rasslade ej vidare, allt tycktes försänkt i tystnad, om än icke i ro.

I sin lönkammare ordnade emellertid fru Britta. Om också folket minst fäste sig vid den saken, var dock detta det märkligaste. Hon iklädde sig der en dräkt, snarlik en nunnas, af svart ylletyg, med lifbälte och en hufva som, om den fälades ned, helt och hållet skulle kunna dölja hennes ansigte. Hon fäste omsorgsfullt en väska emellan vecken af kjorteln, och hade besvär dermed, emedan denna väska, som var fylld med hennes dyrbaraste smycken, var mycket tung.

»Jag måste hjälpa mig sjelf», mumlade hon, »jag har ingen enda trotjenare, ingen som skulle kunna eller ens vilja hjälpa mig! Den eländige Gummi, icke ens han var att lita på, icke ens han kunde offra lifvet för mig — men jag kan också hjälpa mig sjelf. Allt är förberedt — har ju länge varit det, i händelse så skulle behöfvas. Nu till den hemliga gången — ingen känner den utom jag och Gummi och — och gamle herrn sjelf! Nu nyckeln, också den är tung; men det får gå. Sedan till klostret, priorn kan jag lita på, han skall hjälpa mig ur staden nästa natt — sedan hästar och så vidare, vidare till gränsen —»

Så var allt i ordning — en afskedsblick till de öfriga skatter som hon samlat och nu åtminstone för en tid måste lemna — så lyssnade hon noga — noga; men intet ljud hördes annat än tornuret som slog ett. Det var nu tid att gå. Ljuset släcktes — månan blänkte in genom fönstren i de rum hon passerade och likaså lyste den genom gluggarna i trappgången. Sakta — något flaxade emot muren? Bara en nattfögel som skrämdes upp i hvalfvet — kanske en läderlapp? Hvarför snafva i trappan? Slotsfrun är icke van att gå ensam i mörkret, ensam utan tjenare som lyser henne, ty mörkt var det oaktadt månljuset — och ödsligt, nästan ruskigt; men det måste ske. Fängelset, hon? Inför domstolen, hon? — Hon måste gå vidare.

En svängning i trappan och sedan den lilla dörren, hon visste det så väl. Gången skall nog vara mörk och låg; men hon hade försökt den och skulle ej misstaga sig om utgångsdörren —

Nu var hon i sjelfva vinkeln af trappan. Då hördes bandhunden tjuta, ängsligt, ihållande. Den eländige, skulle också han, liksom Gummi, förråda sin matmoder?

Ändtligen tystnade han. Men så flaxade det åter invid muren — eller var det måhända steg emot stengolfvet?

Ingen syntes likväl till.

Här faller månljuset just på stenrosetten, som döljer nyckelhålet — nu sitter nyckeln der!

Men låset går icke upp — ännu en vridning, hårdare! — Då lägger sig en hand ofvanpå hennes — kanske för att hjälpa henne?

Der står verkligen en skugga bredvid henne; hon vill skrika; men rösten är liksom qväfd och hon förmår inte.

Hvarför vara rädd? Det är kanske nattvakten — hon skall betala honom rikligt — hon har guld med sig och guld förmår mycket — allt! Nu syns han ej mera till — men återigen, der —

Allt är som en dröm — en fasansfull dröm — kanske alltsammans endast är en dröm?

Om någon väckte henne — om någon ville tala till henne —

Månen skriker ur molnet och går sin höga ljusa bana. Ljuset belyser skuggan, belyser anletsdrag, som hon känner igen —

Hon kan icke röra sin hand på låset och skuggan rör sig icke heller —

Ändtligen kan hon tala och frågar ångestfullt:

»Af barmhertighet, säg: är detta en dröm?»

En röst, som hon har svårt att igenkänna, så dof hörs den svara:

»Nej — ingen dröm, utan en olycksdiger verklighet — hvart ämnar ni gå, fru Britta?»

»Erengisle!»

XI.

Fru Britta.

1.

Sedan danska hären hindrades att genomtränga passen vid Holaveden, började krigslyckan att vända sig till Svenskarnes sida.

Konung Kristiern, som redan mottagit hyllning af flera adelsmän i vestra Småland och Vestergötland, tågade viss om framgång, till Jönköping, men möttes der af oväntade svårigheter.*

Den starka värmen, som inträffade under högsommaren, föranledde foderbrist och sjukdom inom hären. Det biträde han påräknat från närliggande borgar uteblef, hvar emot förspordes huruledes den nya svenska marsken Tord Bonde gick fram med storm, återtagande den ena borgen efter den andra. Hela besättningen på Axevall, bestående af två danske riddare och sextio ryttare, voro såsom fångar insatta på Vesterås slott. Vid underrättelsen att konung Karl sjelf med hufvudhären inryckt i Vestergötland, lmnade höfdingen på Rumlaberg slottet i sina tjenares händer och flydde sjelf till Danmark. Härigenom hämmades Kristierns framgångar och de tyske legoknektarne i hans

* K. Kristiern hade redan förut, vid medlet af Juli, tagit brandskatt i Jönköping, samt en del borgare som gisslan.

Styffe. Skandinavians historia.

här blefvo missmodiga. Enligt sina krigshöfdingars råd, måste slutligen danska konungen gifva befallning om återtåg till Halmstad.

Dermed syntes vapnen hafva blifvit nedlagda och konung Karl kunde begifva sig till hufvudstaden, för att öfvervara rättegången med förrädarne.

Innan dess ville dock konungen uti Vadstena hålla bröllop åt sin räddare och frände Tord Bonde, hvilken han hade insatt i besittning af Axevall och utnämnt till höfvidsman öfver Vestergötland.

Det i långa veckor under slottsfruns sjukdom till slutna Örebro hus öppnade åter sina portar för en lysande ryttarskara. Det var underligt nog att se borggården vimla af brynjor och sköldar, då det var fred i landet, om också endast för en tid. De brokiga fjädrarna i ryttarens hjälmhattar buro dock vittne om att det icke allenast var ett segertåg, utan fastmera ett festtåg. Men också detta syntes föga förenligt med den dystra stämningen som hade utbredt sitt sorgedok öfver slottet.

Några hvita gångare, försedda med praktfulla täcken och damsadlar, förda af den svenske konungens svenner, förklarade bäst betydelsen af den festliga skarans ankomst.

Slotsherrn, som gifvit sitt tillstånd till portens öppnande, hade låtit helsa anföraren välkommen, men på samma gång undanbedt sig att sjelf emottaga den ädle gästen.

I slottets frustuga mottogs han därför af jungfru Hiana ensam, och i återseendets glädje sökte de begge trolofvade glömma tilldragelserna vid deras förra möte, då Tord hade kommit för att afslöja fru Brittans förräderi. Hans ankomst nu gälde också uteslutande hans brud, och de unga svärmade som förr i sin kärleks sköna dröm.

»Din älskade bild har följt mig öfverallt. I striden var du min sköldmö, som manade till kamp, och seger, och

under nattens hvila antog drömmens genius din gestalt, min Iliana.»

»Hvarje dag flög min tanke på morgonens vingar med förböner för min älskade. Jag hade velat gifva mitt lif för att skydda ditt — man säger ju att vidjerankan skyddar ekens stam?»

»Du, Danmarks ädla mö, det var din bild som välsignade vårt verk: utan unions-förening är nu fred emellan nordens riken och konungen vill besegla freden med vår förening.»

Så talade de unga. Tord förtäljde vidare huru konungen sändt sina svenner att ledsaga hans brud; på borggården stodo redan sadlade hästar för henne och hennes tärnor och kungsgården stod smyckad till bröllop.

Då svindlade det för Ilianas ögon. Så hastig lycka efter en lång tid af sorg! Den under åratals efterlängtade stunden för deras förening, var den verkligen kommen? Behöfde hon blott taga ett steg, för att stå vid årsång längtans mål?

Hon lindade sina armar omkring honom: var det i hänförelsen öfver sin lycka, eller i förnimmelse om något, som kunde skilja dem åt?

Tord trodde på hänförelsen och log i sin öfverlyckliga tro.

Men Iliana kände den dunkla förnimmelsen antaga gestalt, och hon tyckte sig höra en rörande stämma bedja henne dröja.

Hon förstod sjelf att det var hägkomsten af den sjuka, som hon i sin lycka hade glömt, under det denna dvaldes i sin ändlösa feberdröm.

Alla dessa tankar korsade sig, nästan öfverväldigande henne.

Redan började Tord se förundrad på Iliana, sedan spörjande och bestört; men under allt detta läste hon så mycken ömhet, att hon fick mod till förklaringar.

Hon talade om sin olyckliga fränka — fru Britta — der hon i vilda feberdrömmar trodde sig vandra omkring i slottets salar, sökande en utgångsdörr, som aldrig

blef funnen, eller trodde hon sig inspärrad i ett hvalf, hvarifrån hon förgäfvets sökte fly. I sådana stunder var Iliana den enda, som förstod henne, som kunde leda hennes tankegångar och lindra hennes ångest.

»Du vill dröja här?» frågade Tord och hans röst lät hård, så att det skalf i Ilianas hjerta.

Men hon kunde ju icke lemna henne!

»Det är då ditt beslut?»

Pligten bjöd henne det: hon måste!

Tord såg upprörd ut. För första gången under deras långa trolofningstid hade en olika mening åtskilt deras tankegång. Förr hade det varit Ilianas fränder, som vållat uppskof med deras förening, men nu var det hennes egen vilja. Fru Britta, som led följderna af eget verk, kunde icke väcka hans deltagande, han kunde icke gilla Ilianas uppoffring.

»Så länge andra pligter äro dig mer heliga än kärlekens, skall intet hindra dig att följa dem — först när ditt hjerta, Iliana, kallar mig, kommer jag åter och hämtar min brud: till dess farväl!»

Kunde det vara Tord, hennes ännu kärleksfulla Tord, som talade så hårda ord, som vände sig bort för att gå med sitt stolta farväl?

Men han fick icke gå ifrån henne så. Redan hade han lagt handen på dörrklinkan, då Iliana hejdade honom.

»Mitt hjerta, Tord, kallar dig nu, som det har följt i fyra långa år — det vet du nog.»

Tord stannade och såg på henne:

»Fagra ord, men endast ord, som dåra mig. Hvad synes det röra dig, att din brudgum trodde sig stå vid sin längtans mål? Hvad gör det dig, att konungen väntar? Du föredrar att dröja hos henne, som ännu alltjemt står mellan oss.»

»Hon skall det inte längre, min dyre vän!» sade Iliana. »I feberns mellanstunder är hon mild som aldrig förr — jag tror att hon då ångrar allt det förgångna, fast hennes tankar ej äro rediga nog att förklara det.»

»Icke hon — nej, tro icke Britta Tott om slikt!

Hennes mildhet var alltid förställning och återfår hon krafter, skall hon endast spinna nya ränker, var viss derom.»

»Du dömer henne strängt.»

»Men sant.»

»Hennes kraft är bruten nu — hon skall icke ens kunna undfly sitt eget öde; hon är ju fånge i sitt eget hem.»

»Hvad säger gamle slottsherr?»

»Han lemnar aldrig sina rum, talar aldrig vid någon annan än slottsfogden — men här ordnas för en resa. —»

»Naturligtvis — gamle Erengisle skall hålla sitt löfte, om det än kostade hans hjerteblood.»

»Du tror, att han ämnar föra henne till domstol — hvad blir då hennes öde?»

»Rättegången är redan börjad — man väntar endast på fru Britta.»

»Förfärligt! Och du, älskade — kan inte du tala för henne hos din frände konungen?»

»Bed mig ej derom, Iliana — jag har ingen bön för den jag icke mera aktar.»

»Och om *min* första bön till dig, vore: nåd för henne!»

Tord vände sig bort, kanske för att undgå Ilianas bedjande blick. »Så måste jag dock vara stark.»

»Måste man då vara hård, för att kunna vara stark?»

»Kan det förundra dig, om jag är hård?»

Tord såg mera sorgsen än vred på Iliana. »Jag har besegrat landets fiender, jag har vunnit dina fränder — alla utom Britta — och, visste jag, Iliana, din kärlek stark, som min, jag skulle också öfvervinna henne! Frisk eller sjuk skulle Britta icke mera stå emellan oss och vår lycka — jag skulle då icke lemna dig, som jag måste göra nu.»

»Vår lycka, min älskade Tord, tror du väl att den kunde befästas under så sorgfulla förhållanden? Britta är dock min farbrors dotter — kanske, innan ens våra bröllopsklockor hunne förklinga, går hon en skymflig död till mötes.»

Tord for med handen öfver pannan.

»Du är vred och sårad», återtog Iliana, »annars skulle ditt hjerta förstå mig nu som förr. Vår lyckas himmel

har ännu ett moln, min Tord, när molnet dragit hän skall himmelen åter blifva klar, — då väntar jag åter min brudgum; då mötas vi åter i solljus och glädje!»

Hon slingrade åter sina armar omkring honom, såg upp i hans ansigte bedjande, spörjande: »känner du mig nu? Förstår du än din Iliana?»

»Jag förstår dig», svarade Tord dyster, men hans röst var öm, nästan vek, »nu vet jag hvarför molnet skymmer min glädje: jag var dig icke värdig, Iliana, du som förlåter innan jag ens hunnit afbedja min skuld! Du kallade mig stor — hvad är väl min storhet emot din mildhet?»

»Storhet är styrka och styrkan är mildhet värd — du har blifvit van att gå som segrare, Tord, och därför ser du icke hindren på din bana: du vill taga lyckan liksom segern, med storm.»

»Jag förstod ej att stormen kan bräcka kärlekens vecka blomster.»

»Den vecka stängeln, ja, men icke blommans lif. Ingen storm når blommans rot, som göms i jorden, snart spira nya stänglar upp, mera fasta, ty de äro mera härdade. De kunna då väl böjas, men ej bräckas, emedan stormen just har härdat dem till kärleks sanna blomster.»

»Tack för din blomstersaga; jag vill gömma den i troget minne och skall icke mera tvifla, eller frukta att förlora min Ilianas kärlek.»

»Nu vet jag att du förstår mig; när min tanke följer dig, vet jag att du känner den.»

»Var så mina ögons ljus, min tankes tanke, mitt hjertas kärlek och molnen skola draga oss förbi utan att beröra vår lycka!»

Tord, den unge, men redan segervane krigaren, gick åter ut i världen, lemnande till ett aflägsset fjerran sin dröm att till huslig härd hemföra en älskad brud.

2.

En tid förgick, en lång tid, tyckte fru Britta. Men huru lång, visste hon icke. Många gånger hade hon sett det dagas, sett solen gå upp och ned, och hon tyckte att tornklockan slog oupphörligt — hon tröttnade att räkna slagen och började så om igen — det var med ett ord en förmimelse af att tiden gick, om också allt annat stod stilla.

Ofta hörde hon bandhunden tjuta, så att slottsfolket kom i rörelse för att spana på henne; de bullrade i trapporna och i väggarna.

Hon kunde icke råda öfver tankar eller lemmar, det var ett stillastående, ett förstelnande, som hon icke kunde begripa.

Hon hade också förmimelse af tysta steg, af blickar, som sågo främmande på henne, och så mycket förstod hon att det måste vara hennes tjenarinnor och att det frågande uttrycket var bara nyfikenhet; men det rörde henne icke och det föll henne aldrig in att med minsta tecken låta märka att hon visste derom.

Ofta hände det också att en smekande hand berörde hennes panna — det var såsom en frisk och ändå mild fläkt — hon ville gerna taga den der handen för att hålla den kvar, men hon kunde icke. Då försökte hon att lägga ett bedjande uttryck i sina ögon — hon hade förr alltid kunnat detta om hon ville — så länge den milda handen dröjde hos henne var det lugnt.

Der var också en vänlig stämman, som talade till henne. Hon hade en föreställning om, att det var Ilianas, men hon ville bara höra och känna hennes närvaro, icke se henne; hvarföre visste hon icke och slöt därför sina ögon för att sofva.

Men huru kunna sofva? Det var visst mycket länge sedan hon sofvit, ty hon var trött, så tröt att hon ständigt

tyckte sig sjunka — det var endast Ilianas hand, som uppehöll henne.

Och så väntade hon någon annan, hon visste ej rätt hvem. De der tysta enformiga stegen plågade henne, hon skulle velat höra raska, kraftiga steg, som hon väl mindes se'n fordom, men de kommo icke. Ljudet af dessa välkända steg skulle återgifva henne sjelf krafter, men hon väntade förgäfvades, alltid förgäfvades!

Nu visste hon just, hvad hon ville säga Iliana: »Hvarför hör hon aldrig mera slottshöfdingens steg?» Men hon tänkte det visst bara, ty sjelf kunde hon icke höra sina egna ord, fastän hon rörde läpparna — troligen rådde hon icke att röra tungan för att forma till ord, och derpå grubblade hon länge.

Äntligen en dag skallade en trumpet, fru Britta kände igen ljudet — hon blef rädd och vaknade ur sin domning.

Hon hörde stora slottsporten slås upp och hästar trampa på borggården, alldeles samma ljud, som en gång för — nu vet hon, och nu mins hon alltsammans: kanske komma de nu, för att — —

Hon vill fly. Men hon har ju förgäfvades genomsökt alla rum, der finnes ingen dörr. —

Hon skakas af frossa. Nu är hon vaken och kan röra sina lemmar, den långa plågsamma drömmen är öfverstånden. Hvilken dröm? Inför domstolen och rådet? Fängelse och kanske död?

Ah, hvilket cykel — nu sedan hon vaknat, vet hon att det varit en dröm alltsammans, bara en febersjukdom, som förvillat hennes hjerna. — Nu visste hon det mycket klart och nu skulle hon snart bli frisk igen.

Likväl borde hon fråga Iliana, hvad hon hade talat under yrseln, om det var något, som kunde vittna emot henne. Iliana! Hur hon längtade att höra hennes kära stämma.

Knappast hade likväl fru Britta tagit sitt beslut att sjelf tala, förrän kammartärnan kom in och gaf en vink åt Iliana. Aha, hon skulle gå för att taga emot gästerna som kommit, — slottsfrun var ju hindrad, det hade hon

sjelf sagt, — hon nickade också medgifvande då Iliana såg på henne innan hon gick.

Men den dumma tärnan kom fram till sängen och såg på slottsfrun med sina nyfikna ögon. Hon skulle låta henne få umgälla det, nu då hon icke längre var bunden vid sitt plågoläger.

Kammartärnan skrek till af förskräckelse, då hon såg fru Britta med ens sätta sig upp i sängen, gripa om hennes arm och fråga: »hvilka menniskor äro dernere?»

Nu var det tjenarinnan, som var mållös.

»Hvarför har man öppnat porten för dem?» frågade fru Britta. »Hvarför låter man väpnade män gå i trappan så att hela huset skallrar?»

»Nådiga fru — gästerna veta icke att slottsfrun är sjuk.»

»Veta icke? Haha, kanske kommer man just för att spörja derom, och för att hemta mig — hör, Inga, säg mig hvilka odjur de äro.»

»Nådiga fru — jag vet icke så säkert hvilka de äro.»

»Ljug inte, barn — du hör kanske inte heller när det bullrar i väggarna här? Ut med sanningen, Inga. Är det — *Riddar Torå?*»

»Kanske —»

»Kanske?» skrek den vredgade slottsfrun och slängde tärnan ifrån sig. »Jag kunde nog tro det! Hvad vill *han* här? Gå efter slottshöfdingen sjelf — jag vill genast tala vid honom.»

»Herr Erengisle — ack nådig fru —»

»Nå, än sedan — är också *han* sjuk?»

»Nej — men han kommer aldrig hit.»

»Just därför skall du hemta honom — han vet ju icke att jag vill tala vid honom.»

»Jag tror», sade Inga helt försigtigt, »att jungfru Iliana mer än en gång förgäfves bedt slottsherrn komma hit.»

Fru Britta teg en stund, öfvervägande, derefter sade hon: »Jaså förgäfves — nå, kan inte han komma hit, så kan jag gå till honom — tag hit min morgonkappa.»

Tärnan såg ängslig och rådvill ut; huru finna något att undgå en så galen befallning? Skulle hon under en sådan feber kunna lemna sin säng? Lyckligtvis kom fru Britta på en ny tanke: »tag hit spegeln, Inga, — men drag först ifrån gardin, här är ju mörkt, som i en säck.»

»Dagsljuset kan göra ondt i nådiga fruns ögon», vågade Inga invända; men det hjälpte icke. Hon måste både lätta på gardin och hemta spegeln från nattduksbordet.

»Nå», tänkte Inga, »det skall ändå förr eller senare ske, hon skall ändå alltid komma att märka det.» Men knappast hade slottsfrun kastat en blick i spegeln förrän hon såg skarpt på henne: »hvad har du gjort åt mitt hår?»

»Nådig fruns hår?» stammade tärnan.

»Ja, är det inte nog att ni har svultit ut mig? Du har skött mitt hår illa — der är en länk, som skiftar i grått, — drag upp gardinen bättre!»

Gardinen måste helt upp — fru Brittans händer flögo feberaktigt öfver hennes hjessa. Inga förstod nog det icke skulle hjälpa, den gråspräckliga länken var och förblef sig lik, som den varit under hela sjukdomen.

Ett skratt ljud genom rummet och den sjukas hufvud föll tillbaka på kudden.

»Slottsfrun är icke som andra», tänkte Inga under det hon satte spegeln på sin plats — »hvem kunde tro att hon skulle skratta åt den saken, hon var fordom så stolt öfver sitt granna hår.»

Men fru Britta låg åter på sitt läger och underliga gestalter vimplade omkring henne. Hon glömde de nykomna gästerna för minnet af de förra vid gästabudet för konungen; hon igenkände alla dess glänsande prydnader. Der spegelfatet, som på hennes bröllopsdag återgifvit bilden af hennes gråhåriga brudgum och sedan vid den sista festen återgaf slottsherrn, hvars hus hon velat förråda. — »Hvarför krossade jag det der gycklande glaset», mumlade hon, »mitt eget hår börjar att gråna, som hans, vi passa ju då samman, kära Erengisle! — Erengisle? — Hvarför stängde han dörren? Ja, det var han, som stängde dörren, då jag ville fly. — Så var det!»

Hon såg sig undrande omkring. Der midt i rummet såg hon åter igen det der prunkande bordet, — var det icke hon sjelf, som satt der bredvid konungen? Konungen, som var hennes gäst, och som hon velat förråda, han, som var Karl Knutsson med Ture Bjelkes anletsdrag — två personer i en, den ene älskad, den andre hatad — så var det!

För Karl Knutssons skull hade Ture Bjelke gått i kriget, för att vinna en krona åt sin halfbror, hade han försakat sin kärlek, försakat Britta Tott! Derfor hatade hon Karl Knutsson — nu mindes hon det!

Derför ville hon rycka kronan af hans hufvud och gifva den åt unionskonungen —

Men hon hade sjelf blifvit förrådd och var nu fånge i sitt eget hem. —

»Fånge?!»

Hon gömde hufvudet i kuddarne, sträckte ut handen famlande, sökande. —

Hvad skulle Inga göra? Hon menade väl och tog sakta den utsträckta handen, men slottsfrun slängde henne åter ifrån sig, reste sig vredgad och utropade: »Icke är du Iliana! *Henne* söker jag, det vet du — hon är den enda, som kan lugna mitt sinne.»

»Skall jag hemta jungfru Iliana?» frågade Inga darande.

Slottsfrun svarade icke, hon såg skyggt framför sig utåt rummet. »Der sitter han — Erengisle, du ende, som älskat mig — se hitåt — säg en gång ännu: 'kära fru Britta!'» —

Under det hon stirrade framför sig, blefvo hennes anletsdrag småningom alltmera stränga, och hon knöt handen.

»Du vill icke», mumlade hon, »du vill icke heller rädda mig, — ditt löfte, haha!»

Hennes lemmar skakades ånyo, som af vrede eller eller frossa, men Inga hade ju känt, att slottsfruns händer brände som eld.

Febern var således icke ännu häfd.

»Hvarför ser du på mig, nyfikna barn — gå din väg!»

Inga hade visserligen blifvit van att se slottsfrun i upprördt tillstånd, det hade till och med varit mycket värre under den långa sjukdomen, ehuru hon hade aldrig talat mera än några osammanhängande ord.

Nu visste Inga ej heller annan råd, än att tillkalla jungfru Ilia eller dekanen.

»Jag skall gå efter dekanen», sade hon för sig sjelf; men den sjukas skarpa hörsel uppfattade orden.

»Dekanen? Hvilken?» frågade hon.

»En läkekunnig, andlig herre, som är på besök hos svartbröderne.»

»En främmande? Har han varit här?»

»Ja, sedan några dagar — det är hans elixir, som brutit nådiga fruns feber.»

»En främmande», upprepade fru Britta, »kanske att man just har sändt honom till mig — hvad heter han?»

»Det var ett konstigt namn — han skall vara mycket lärd.»

»Skynda då efter honom — genast, förstår du!»

Inga skyndade till klocksträngen, men slottsfrun ropade: »Rör icke klockan, du vet att jag icke tål något ljud — gå sjelf efter dekanen.»

»Nu blir febern svår igen», tänkte Inga vid åsynen af hennes flammande ögon och sjelfva händerna, som flögo nervösa, kramande sidentäcket.

Men hon måste likväl gå ifrån henne, lydande befallningen.

Knappast var Inga borta, förrän ett skratt undföll den sjuka, ett sådant skratt, som vittnar om en ny klok, eller rättare sagdt, listig tanke. Hon kastade ifrån sig täcket, för att springa upp ur sängen: »Bort — fort härifrån — jag skulle qväfvas här — Oh — Oh!»

Nu var det dock slut med krafterna. Hon sjönk tillbaka med skälfvande lemmar och susning i hufvudet, så att hela rummet hvälfde omkring.

Huru länge detta varade, visste hon icke. Snart hörde hon steg och röster utanför, men förmådde icke röra sig,

icke ens då hon hörde, att man läste upp dörren och såg ett par skuggor komma fram till sängen.

»Oförsvarligt att lemna henne på detta sätt!» sade en vredgad röst, som hon tyckte sig känna igen. »Febern har slagit sig, men hon är stel af köld. Fort hit med ett täcke till och så bågarn — gnid hennes händer och höj litet hennes hufvud, vi måste få i henne läkemedlet!»

»Om hon bara kan svälja», yttrade Ingas röst.

»Jag vill tro det — hon *måste*, annars» —

»Hvad annars?» undrade den sjuka och bemödade sig att svälja. Det gick också för sig, endast en del sippade tillbaka ut öfver läpparne. Äfven pulsar och tinningar beströkos och det var lifgifvande.

Men ännu kunde hon icke röra sig.

»Besynnerligt», sade åter rösten. »Har hon verkligen talat?»

»Ja, rätt mycket, och ganska redigt ändå.»

»Hon har ju knappast kunnat tala under hela denna tid, ehuru yrseln tydligt har plågat henne?»

»Endast några få, osammanhängande ord förrän nu nyss — sedan trumpeten smattrade utanför slottsporten.»

Slottsfrun spratt till af glädje. Hon hade ju föga talat under sin yrsel och således icke förråd något — ty något underligt, fruktansvärdt, stod framför henne, såsom oundvikligt —

»Lifsfärgen återkommer», yttrade åter rösten. »Krisen skall snart vara öfver och då är hon räddad.»

»Räddad», sade Inga suckande, »men kanske endast för att undergå en annan död?»

Hur sakta orden än yttrades, var den sjukas hörsel alltför skarp för att icke höra dem.

»Död!» utbröt hon med fasa. »Död?»

»Gå härifrån», yttrade den befallande rösten, »jag kallar dig när du behöfs.»

Dermed försvann kammartärnans skugga.

Nu lades en kraftig hand på slottsfruns panna. Det var något besvärjande och lifgifvande. Rösten frågade: »fru Britta, kan ni höra och förstå mig?»

Ja, hon kunde det, och med ansträngning kunde hon också sjelf fråga: »Hvem är ni?»

»Mitt namn är Helmik.»

»Ah, Helmik?» Hon förde handen till tinningen. »Ja — jag känner igen namnet.»

»Herr Jöns Bengtsson har sändt mig.»

»Prelaten? Jag anade det — han är således fri?»

»Hans person är helig; man har icke vågat fängsla honom — åtminstone icke ännu.»

Dekanen såg forskande på den sjuka: »erkebiskopen har sändt mig för att rädda er!»

»Ah — jag tänkte just det!» Hon gjorde ett försök att resa sig.

»Sakta, ädla fru, ni får icke röra er ännu, icke heller tala mera, eller ens tänka.»

»Hur är det möjligt? Ni vet icke huru tankarne just nu hvirfla om i mitt hufvud — ni måste hjälpa mig att reda dem, om jag icke skall förgås.»

»Ni behöfver hvila nu — jag kommer igen i morgon.»

»Vänta! Ni vet icke, hur stark jag kan vara, när jag vill och måste — jag har ju hvilat länge.»

»Ja — under fyra veckors febersjukdom, om det kan kallas hvila.»

»Fyra veckor», upprepade hon, »fjorton dagar äro således gångna — det var om fjorton dagar, som —»

»Vid minsta ansträngning kan febern komma igen», afbröt dekanen och lade handen på hennes pulsar, »börjar den åter, kan jag icke ansvara för ert lif.»

»Mitt lif — Oh! — Säg mig endast, om ni tror, att man skall våga föra mig inför domstol.»

»Nog är meningen så.»

»Säg mig sanningen — skall man kunna döma mig från lifvet? Jag vill icke dö.»

»Tänk icke heller derpå nu — ni måste främst tänka på att blifva frisk.»

»Jag förstår — för att komma härifrån! Hvarför har ni icke redan fört bort mig? En febersmittad kan man föra till ett hospital — ni kunde också utgifvit mig för

död och fört mitt lik till klosterkyrkan — Svartbrödernas prior är min vän.»

Hon talade i öfverspänning, men fullkomligt redigt; dekanen insåg att hon, för att återvinna krafter, endast behöfde lugnas med hopp om räddning.

»Det fins enklare medel, fru Britta — bäst vore att herr Eregisle låte er fly till Danmark.»

»Javisst! Tala med honom derom, magister Helmik.»

»Det kan ni endast sjelf, fru Britta — ni förstår att öfvervinna hans betänkligheter — ifall han har några sådana.»

Fru Britta ruskade på hufvudet.

»Ni kan besegra honom, jag vet det.»

»Ja, förr, icke numera, sedan — han kommer aldrig hit.» Hon såg sig skygt omkring.

»Ni är sjuk och därför modlös, fru Britta! Kanske kommer herr Eregisle icke hit just därför, att han fruktar för sig sjelf, för sin egen styrka — begagna er deraf.»

»Tror ni?»

»Jag tror det! Just nu bör det ske — slottsherrn måste komma hit, han måste se er nu — så der vek, hopplös och rörande — ni förstår?»

Ur dekanens ögon flammade en djup, nästan vild lidelse, under det han betraktade henne. Under sin helsas dagar skulle fru Britta föga berörts af en sådan blick; nu vände hon sig bort med afsky. Dekanen såg det; men endast ett försmädligt löje flög öfver hans läppar.

»Fins intet annat medel till flykt?» frågade fru Britta.

»Intet antagligt — slottsherrn har lofvat svara för sin hustru — ni är *hans* fånge.»

»Men jag kan gå nu — jag kan sjelf hjälpa till — nattetid — Gummi förstår att hjälpa oss.»

»Gummi är icke här.»

»Jag mins — den uslingen blef fängslad — tag en annan då.»

»Här fins ingen tjenare, som kunde eller ens ville göra det.»

»Guld förmår skaffa någon — ni vet att jag har mycket guld.»

»Men icke nog för att öfvervinna deras vidskepliga fruktan — de kunna icke heller göra något utan slottsherrns vetskap; han har sjelf nycklarna till alla portar.»

Fru Britta reste sig häftigt: »Hvarför tog han nyckeln ifrån mig? Jag skall, jag vill ha den åter!»

Dekanen svarade icke strax, han korslade sina armar och betraktade henne med sin beherskande blick: »Så der», yttrade han, »jag visste ju, att ni skulle kunna segra — återtag nyckeln, befall vakten att lemna vägen fri —»

»Vakten? Hvad menar ni?»

»Här står vakt vid portarne — vid alla trappor.»

»Ni ljuger, Helmik — så kan man icke våga —»

»Man vågar det», svarade dekanen lugnt. »Er herre måste fylla sitt löfte till konungen.»

»Hvilket löfte? Tala då, människa!»

»Löftet att föra sin husfru inför domstolen och kanske till en skymflig död.»

»Tig då, det skall icke ske!»

»Så säger också jag, fru Britta — ni skall sjelf afvärja ert öde — men det måste ske snart, redan i morgon.»

»I morgon — har jag tid att vänta tills i morgon?»

»Ni kan det, och ni måste hvila nu, för att kunna handla i morgon.»

»Hvila — hvila —». Hon sjönk tillbaka, hon var så blek, att nästan hvarje bloddroppe tycktes flyktad och den hvita hårlänken gaf något obeskrifligt rörande åt hennes ännu unga ansigte. De långa hårlätorna böljade ned öfver hennes hvita drägt, öfver hennes små, fina skälfvande händer.

Dekanen tog flaskan med sin välgörande elixir, men fru Britta såg på honom med sina förunderliga ögon, bedjande, befalande och väntande, att han skulle gifva henne elixiren.

Men han lät henne vänta. Det tycktes fröjda honom

att i sin hand hålla läkemedlet, hvarmed han kunde beherska hennes kroppsliga svaghet.

Hennes viljekraft var dock större än hennes svaghet. Under samtalet med dekanen hade hennes tankar blifvit så skarpt riktade på den förestående faran, att all feberyrans oredighet försvunnit.

Hon kunde dock icke röra sina skälvande händer, men fastän hennes käkar skallrade, sade hon: »Gif hit läkemedlet!»

Dekanen lydde. Han slog af elexiren i sin hand och tog hennes båda händer, som han nästan våldsamt höll qvar en stund, till dess de blefvo stilla och pulsarne saktade sitt flygande lopp.

»Tack!» sade hon lugnt och drog tillbaka sina händer. Hon tryckte dem omkring hufvudet i behof att själf befria sig från en tyngd, som tryckte hennes hjessa. »Ni sade att prelaten hade sändt er till mig — hvad vill han då göra för min räddning?»

»Han har två förslag — det ena och bästa har jag redan sagt er, nådiga fru, lyckas icke detta, så skola vi sedan tala om det andra.»

»Jag vill veta det nu; jag behöfver tid att öfverväga.»

Dekanen såg pröfvande på henne. Der låg uti hela hennes uppsyn så mycken energi, att han ansåg det vara bäst åtlyda hennes vilja. »Om slottsherrn icke kan öfvervinnas», yttrade Helmik försigtigt, »anser hans högvördighet, att man måste foga sig derefter. Vägen är dock ganska lång till Stockholm, åtskilligt kan inträffa —»

»Tala ut — hvad menar ni?»

»Herr Olofs ryttare kunna korsa vägen — ni vet, de äro kloka, handfasta män — det bör i det hela blifva en smal sak att befria er.»

»Kan detta vara prelatens plan? Vet han då icke att först öfver Erengisles lik skulle man kunna taga hans maka?»

Dekanen höjde på axlarna, men svarade icke vidare.

Fru Brittans ögon lågade af vrede: »tig människa och gå er väg!»

Ur dekanens ögon flög en lidelsefull blick, men han hämmade den lika hastigt och yttrade kallt: »Jag kommer igen i morgon!»

»I morgon», upprepade fru Britta doft, »hur skall det vara i morgon?»

Hon var åter ensam och hennes hufvud sjönk djupt ned i kudden, hela hennes kropp tycktes sjunka, oupp-
hörligt sjunka, under det tankarna hvirflade omkring i föreställningen om hvad morgondagen skulle bringa henne.

3.

Redan i första dagning följande morgon sändes Inga att befalla frukost för slottsfrun, icke den vanliga sjuksoppan, utan stark köttsoppa samt något vildt, eller höns, eller rent af oxkött; men allt väl kryddadt. Dertill en flaska af slottsherrns bästa spanska vin.

Vid denna föreskrift gjorde köksmästaren stora ögon och hela personalen föröfrigt utgjöt sin förvåning. Var detta mat för en febersjuk, en som i flera veckor sväfvat mellan lif och död?

Inga sade dem, att slottsfrun var icke som andra människor; man skulle icke förundra sig, utan bara lyda befallningen.

»Kanske», vågade någon af köksfolket framkasta, »kanske slottsfrun vill äta sig till döds.»

»Det kunde också vara bra, om hon så gjorde», menade en annan.

»Visst!» tillade öppet en tredje, »visst vore det bättre att med heder dö i sin säng, än såsom en förräderska vid

straffpålen — man kunde aldrig veta, hur det skulle sluta.» Alla tycktes sålunda eniga uti föreställningen, att lyckligt vore om den hederliga slottshöfdingen undgick sitt svåra löfte.

Utan någon egentligt uttalad öfverenskommelse skyndade alla att uppfylla befallningen och man tyckte till sist, att köksmästaren borde få all heder af anrättningarna, så inbjudande föreföllo de, då jemte det begärda spanska vinet bifogades en flaska med det kostbaraste Odelberger, som han förklarade ega den dubbla förtjensten att vara uppfriskande och ingifvande matlust — just hvad den sjuka behöfde.

Inga ordnade emellertid bordet i slottsfruns gemak och då kammarsvennen kom med anrättningarna, bars bordet fram till sängen.

Dofterna af lök, muskot och nejlika voro likväl mera starka än behagliga för den sjuka. Förtretad kastade hon en blick på dem, såg derefter på sina tjenare och yttrade skarpt: »tror man, att jag skall äta mig till döds?»

Inga, temligen härdad, lät sig icke förskräcka, men svennen häpnade så, att den rykande soppskålen skulle hafva vickat omkull, om icke Inga skyndat att taga den ifrån honom.

Fru Britta frågade i detsamma: »Hvarför har man tagit det der andra vinet?» Det föreföll svennen, som blodet ville stelna i hans ådror; men Inga svarade helt obesväradt: »nådiga fru, köksmästaren har på eget bevåg skickat det der kostbara vinet, som —»

»Jag förstår», afbröt fru Britta skrattande — »Odelberger ger matlust — det är just hvad jag behöfver. Gif hit det strax!»

Den darrande svennen måste frambära vinet — aldrig i sitt lif skulle han glömma denna stund, om verkligen — han vågade icke ens i tankarne afsluta meningen, då slottsfrun själf i detsamma yttrade: »du darrar, som om det vorø förgiftadt». Men lyckligtvis tillade hon: »gå din väg, Inga får servera mig». Han undgick dermed att förråda sig »ty», tänkte han, under det han flög utför trappan,

»var icke deras hemliga afsigt detsamma som en förgiftad dryck? Och huru skulle allt detta slutas?»

Odelbergervinet var imellertid ganska välgörande. Fru Britta kunde verkligen förtära någon soppa — köttet var svårt att svälja, men hennes starka vilja öfvervann svårigheterna — och nu började blodet lifligt flyta i pulsarna, hennes lemmar fingo en viss spänstighet, och hon borde genast begagna sig deraf.

I samma mån hon kunde tänka, tilltog oron i hennes sinne, den började blifva outhärdlig. Hon sköt sjelf bordet ifrån sig — hon måste tala vid Erengisle!

Det var likväl ännu ganska tidigt på morgonen och det var åtskilligt hon först ville veta. Af Inga erfor hon nu också, att det varit herr Tords mening att hemta jungfru Iliana och föra henne till Vadstena, der konungen tillredt bröllopet.

»Nå — och jungfru Iliana?» frågade häftigt fru Britta.

»Jungfru Iliana ville icke lemna slottsfrun och herr Tord reste strax sina färde.»

»Rustar herr Erengisle till någon resa?» frågade ånyo fru Britta.

»Ja — det ser så ut. Allt är i ordning, svenner och tjenare vänta bara på befallning att sadla hästarne.»

»Mina hästar också?» frågade fru Britta med återhållen andedrägt.

»Ja — två af slottsfruns hästar också — sadeltäcket till 'den gula' har varit i olag, men är nu färdigt.»

»Den gula?»

»Ja, slottsfruns gamla favorithäst —»

»Har slottsherrn sagt till om *den* hästen?» frågade fru Britta och reste sig — Inga skyndade att tillägga: »slottsfruns karm är också i ordning», men det tycktes föga lugna henne.

»Tag hit mina kläder —»

»För alla helgons skull — nådiga frun ämnar väl icke gå ut?»

»Vänta — i klädkammaren deruppe sitta mina äldsta

drägter — hör noga på mig och tag icke miste! Der sitter en klädning af guldbrokad, med ett par gula handskar fästade vid bältet med gula silkessnören — tag hit den drägten och skynda dig!

Nu började Inga bli fasligt orolig. Det var något vildt i slottsfruns ögon — hade möjligen maten och vinet slagit henne åt hufvudet? Hvar ämnade hon sig och hvad ville hon med den gamla klädningen?

Det var nu icke tid att vidare undra derpå, men på eget bevåg underrättade hon jungfru Iliana. Om något skulle hända, vore bäst att icke vara ensam. Under det hon skyndade trappan uppför till klädkammaren, kunde hon ej undgå att korsa sig med en tyst bön för hvad komma skulle.

Då hon återkom, satt redan jungfru Iliana hos fru Britta och det tycktes vara godt och kärleksfullt emellan dem.

»Ja, den klädningen var det», sade fru Britta eftersinnande, under det Inga vecklade ut den och förstulet forskade i hennes ansigte. »Se, Iliana, jag bar den just den dagen, då mitt öde afgjordes — fjorton år sedan dess, sade Eregisle — och de gula handskarna — hade de icke varit så fast sammansnörda om mina händer, hade jag nog kastat dem ifrån mig, när Ture Bjelke såg på mig så der frågande och bedjande. Aldrig kan jag glömma den blicken! Ser du, en dylik gul handske bar Eregisle såsom segertecken på sin hjälm vid torneringen — jag intogs af ett ögonblicks fåfånga. — Ack, Iliana, offra icke kärlek för högmots skull — ljug aldrig kärlek för någon!» Hon föll tillbaka i sängen, der kuddarne åter tycktes sjunka under hennes lemmar och hemliga klockor ringa för hennes öron.

Hennes hand omfattade krampaktigt Ilianas, och hon såg upp — denna blick røjde ett oändligt djup af kärlek, ömhet och ångest; men ögonlocken slöto sig åter, döljande återskenet af en försvunnen ungdomsdröm.

Hon var så blek och så kall, att den krampaktiga

tryckningen af hennes hand förfärade Iliana — hade den underbara blicken varit den sista?

»Har den starka maten och vinet dödat henne?» tänkte Inga lika förfärad. »Skall hon dö utan prest och den sista heliga smörjelsen? —»

Iliana hviskade saktatill Inga att gå och kalla slottsherrn; men då vinkade fru Britta. »Nej — nej, icke ännu!» och vid denna ansträngning började hennes lemmar ånyo skälvva. Inga påminde sig, huru dekanen hade bestrukt hennes tinningar med sin elixir; der var kanske något qvar i bägaren — fort! Jungfru Iliana fuktade hennes panna, läppar och händer, under det Inga svepte den varma filten omkring henne.

Slottsfrun lefde ånyo upp, och kammartärnan tänkte i sitt sinne, att hon skulle säga dem alle dernere, huru detta var lyckligare än om de med sina dumma önsknings hade gripit in i ödets gång. — Inga visste det nu, sedan hon nära nog hade sett döden i ögat.

Slottsfrun icke allenast vaknade, hon reste sig upp med en styrka och ifver, såsom hade hon aldrig varit sjuk.

»Nu till handling — se icke förundrad ut, Iliana — Inga vet, hur jag vill hafva det. Jag vill vara väl klädd, förstår du?»

Inga sökte icke begripa meningen, hon lydde af vana. Hon tog den röda flaskan och slog dess doftande innehåll i vatten, för att dermed skölja hennes ansigte, kammade hennes långa svarta hår, som Iliana lade ihop i flåtor, och fästade perlhufvan öfver hennes hjessa.

Snart nog stod fru Britta på golvet utan att svigta, lade likväl en hand om sender på sängen, under det hon ikläddes brokadklädningen. Derefter satte hon sig ned och bad Iliana att snöra den ena gula handsken om hennes venstra hand, under det Inga hemtade spegeln. Fru Britta tog den, såg länge och begrundande deri, gaf den tillbaka och reste sig beslutsamt. »Jag går ensam», sade hon, »vänta här, min Iliana — när jag kommer tillbaka skall du få veta allt. Och du, Inga, om jag dröjer mera än en quart, kom efter mig till slottsherrns rum.»

Och så gick hon. Iliana följde henne.

»Ack, jungfru», hviskade kammartärnan oroligt, »hvad skall hon säga om vakten utanför?» Inga lade örat intill dörren; ett utrop af vrede och än mera af förvåning kunde höras. Nu måste Inga glänta på dörren — hon såg vakten stirrande efter slottsfrun, som stolt gått honom förbi. Men vaktkarlen i trappan, kanske varnad af den förre, sträckte sin långa bardisan, hindrande vägen.

»Följ mig till slottshöfdingens rum!» yttrade fru Britta kallt och med en höghet, som kom honom att villrådlig se upp på sin kamrat. Denne hänvisade till jungfru Iliana, som vinkade att han skulle fälla ned geväret. I det hela gälde ju hans förhållningsorder endast att bevaka slottsfrun — det kunde icke vara någon fara, då hon just ämnade sig till slottsherrn sjelf; också kom der jungfru Iliana jemte herrn. Mekaniskt drog han tillbaka geväret och följde, som fru Britta befalt.

Då hon varseblef, att Iliana följde henne, stannade hon. »Jag vill tala vid Erengisle ensam.»

Iliana såg på henne vänligt, men beslutsamt och svarade: »Jag vill här invänta din återkomst.»

Fru Britta nickade, befalde derefter vakten stanna i försalen och lade handen på låset till slottsherrns rum, sjelf undrande om hennes feberdröm återkommit, eller om hon var vaken. Det var också eget nog att här i sitt hem följas af bevakning, att nästan såsom en brottsling stå utanför sin makes dörr, oviss om hon ens vågade träda in.

Detta var då resultatet af hela hennes verksamhet; hennes ifriga lysande planer att störta Karl Knutsson och helsa Danmarks konung såsom segrare.

Nej! Detta var icke slutet, endast förspelet till det stora drama, som väntade. Det gälde därför nu att öfvervinna det närvarande, för att uppnå ett mål, som ovilkorligen väntade.

Med återvunnen beslutsamhet, men likväl försigtigt, öppnade hon dörren. Ingen tycktes hafva hört henne, ty det var tyst derinne och hon stod ovilkorligen stilla

för att se sig omkring. Allt var henne välbekant. Vid sidan var den öppna dörren till rustkammaren, hur väl hon kände igen alla dessa vålnadlika gestalter med harnesk, stålhufvor och svärd. Hon hade aldrig tyckt om dessa påminnelser om slagfält och om förödelse, men derpå var icke tid att tänka nu. Det kom henne väl till pass, att dörren stod öppen, ty hon visste att i högra hörnet sutto nycklarne till slottsporten. En hastig tanke — hon ville skynda att taga nycklarne — ingen syntes derinne, hon kunde hinna undan, och gå tyst, som hon kommit.

En forskande blick omkring — ingen lefvande varelse syntes — nej, ingen, endast den gamle riddaren i jernrustningen, som satt der styf och orörlig, så långt någon kunde minnas det.

Tycktes han likväl icke röra på sig just nu? Säg han icke på henne genom viziret och var det icke just herr Erengisles ögon?

Men tokerier alltsammans — bara en uppjagad inbillning, det förstod hon mycket väl. Så smög hon med lätta, ljudlösa steg dit in. Nu famlar hon med handen på väggen, men får icke tag i nyckeln. Hon ser ju något mörkt omkring den välbekanta kroken — nej också det inbillning, bara en skugga af gamle jernryttarens handske. Åter sågo de vilda ögonen på henne; det var just ett hänleende i dem —

Beherskande sin rysning skyndade hon derifrån. Hon stod åter i slottsherrns kammare.

Der i morgonbelysningen såg hon någon luta sig emot fönsterposten. Det var en verklig lefvande — hon misstog sig icke nu — men hvem var det, kunde det vara Erengisle sjelf?

Nej — jo! Att han stödde sig emot fönstret kunde likväl vara en tillfällighet, icke behöfde han stöd, så kraftfull syntes hela hans personlighet. De ljusa, välbekanta anletsdragen, ehuru sedda från sidan, uttryckte dock bekymmer, som hon aldrig förr sett, bildande djupa fåror öfver hans panna, och det för kort tid sedan endast jerngrå håret hade blifvit alldeles hvitt.

Fru Britta hade kommit i tanka att genom sin åsyn gripa den gamle riddaren; men hon kände nu sig sjelf gripen.

Britta hade gått att spela en roll och hon fick icke glömma det, icke komma ur sin fattning.

Hon skyndade också fram; lade sin ena hand på hans axel med det lena behag, som ofta framlockat hans leende, då hon så velat, och med den andra handen räckte hon honom sin ljusgula handske.

Erengisle studsade. Han tog ett steg tillbaka och höjde sin hand, såsom ville han värja sig. Men ingendera yttrade ett ord.

Britta såg på honom och henne sjelf ovetande glömde hon sin föresats att komma skämtande som fordom och hennes blick antog ett bedjande, undergifvet, vemodigt uttryck. Kanske hade hon under sin ungdoms mest lysande dagar aldrig varit så beherskande som nu, herskande just genom sin ödmjukhet.

Den gamle krigshöfdingen, som lugnt bestått så mången strid på slagfältet, kände sig förunderlig till mods inför denna qvinna, som han nu visste vara en fiende, med hvilken han här skulle få kämpa en strid, kanske den svåraste under sitt lif.

Han värjde sig dock icke mera med handen, men strök långsamt öfver sina ögon, för att vara viss att synen ännu stod qvar och att det var en verklighet, han såg framför sig. Då så var, återtog den vane stridsmannen sin rustning.

»Fru Britta — hvarför kommer ni hit i den drägten?»

Frågan, ehuru naturlig, kom oväntad jemte det djupt allvarliga i hans stämma och fru Britta dröjde med svaret. Åter försökte hon att le och nu lyckades hon. Det var just i det leendet, som gratierna fördom spelade sin lek.

»Du känner igen drägten, Erengisle, då mins du också den der handsken — segrarens trofé vid torneringen?»

»Ja, fru Britta, jag mins också den!»

»Och löftet, som du sjelf fästade dervid — löftet att under alla förhållanden skydda mig!»

»Har jag brutit i uppfyllandet af detta löfte?»

»Kära herr Erengisle — jag har aldrig förr behöft påminna er derom» — fru Britta höll upp och drog efter andan; det var ett så högt allvar uti den gamle höfdingens blick, att både skämt och leende tynade bort på hennes läppar. En nervös darrning genomfög henne, påminnande om, att hon icke var i sin helsas dagar; sjelfva de fysiska krafterna skulle snart neka att lyda henne. Hon måste skynda.

Då såg hon den gula handsken ligga på golfvet — Erengisle böjde sig ned och upptog den, lemnande henne den utan att yttra ett ord.

Det började brusa inom henne; hans lugn förskräckte och förbittrade henne. Hon var frestad att kasta handsken ifrån sig; men ändrade beslut och kastade sig sjelf på knä.

»Erengisle, haf då förbarmande med mig — skydda mig för småleken att föras inför Karl Knutssons domstol, att stå anklagad inför rådet! Återgif mig åt mina fränder och mitt rätta fädernesland!»

»Det var en tid jag erbjöd er att återvända till dem, men ni försakade tillbudet.»

»Ja, jag gjorde det — jag ville icke lemna dig!»

»Jag trodde då, att ni vägrade af deltagande för den gamle, som var er make — jag vet nu, att ni dröjde för att bedraga honom.»

Erengisle vände sig bort för att gå ifrån henne; men Britta höll hans hand och släpade sig efter honom.

»Jag känner nu hur brottslig jag har varit emot dig, Erengisle, men hela mitt lif skall nu offras att afplana min skuld. Förskjut mig icke — rädda mig!»

»Det är försent nu, fru Britta — jag kan icke rädda er.»

»Det fins dock ett sätt att undgå ditt svåra löfte — låt mig fly härifrån.»

»Fly?» utropade slottsherrn bittert. »Fly, med mitt begifvande? Det är då icke nog, att ni har brutit mitt lifs lycka, dödat min tro på allt hvad för mig var ädelt och dyrbart: tron på sanningen och på er! Ni vill

då också tillintetgöra min ridderliga ära — kasta också den som en rök för vinden? Nej, fru Britta, ni skall san- nerligen icke fordra också detta?»

Erengisle vände sig åter bort; men hvart han såg, tycktes hans makas bedjande, glödande ögon följa honom, liksom hennes händer slingrade sig om hans, en boja, fast och smidig, omöjlig att slita sönder.

Kanske skulle han till sist gifvit vika; — fru Britta hade redan skymtat en ångest i hans blick, känt en för- lamning i hans händer och trodde sig redan viss om seger. I sin öfverspänning hade hon dock icke nog herravälde öfver sig sjelf att dölja hvad hon tänkte, utan lät en glimt af löje flyga öfver sina läppar, och i och med detsamma flyktade det bedjande, rörande, öfvervåldigande i hennes bön.

Erengisle var åter sig sjelf; hans kraftiga hand gjorde sig lös ifrån de smidiga domnande fingrarne.

»Stig upp, fru Britta», sade han med ett lugn, som förundrade henne, »ni skall veta att med värdighet bära följderna af ert förräderi — sedan vill jag i eder akta den *danska qvinnan*.»

Fru Britta flög upp; hennes kinder blossade, om af feber eller sinnesrörelse, då hon ropade:

»Du vill icke skydda mig i detta land, der man icke drar i betänkande att skymfa sin trognaste slottsherres maka — du vill kanske släpa mig till en skymflig död? Hvad gör dig all denna jemmer, blott du fyller det ord, som du kallar din ridderliga ära. — Erengisle, vore jag en man, skulle jag kasta min handske i ditt ansigte; men nu trampar jag den under min fot — se, det är detsamma segertecknet, hvarmed du därade min fåfånga att gifva min hand åt den ypperste riddaren i Norden!»

Fru Britta var utom sig, det brann i hennes blod, det svindlade för hennes ögon; men då Erengisle tog hennes hand och sakta förde henne till dörren, var det uti hans tysta lugn något så betvingande, att hon utan motstånd följde honom.

Med detta eftergifvande var också hennes kraft bruten; medvetlöst segnade hon ned till dess hufvudet stötte emot

tröskeln. Dervid återfick hon sansen jemt så mycket, att hon såg Erengisle böja sig ned öfver henne.

Åter en glimt af hopp — hon förstod, att han ville lyfta upp henne, såsom i forna dagar bära henne — kände hon icke redan hans starka armar omsluta henne — allt skulle då kunna glömmas, förlätas, vinnas.

Men också nu var hon för svag att tillbakahålla segerlöjet — och just detta väcker Erengisle till besinning. Han rätar upp sig, öppnar dörren och befaller vaktknekten derutanför att bära slottsfrun till sitt gemak samt tillsäger kammartärnan att noga sörja för hennes vård.

Iliana skyndade fram. Hon knäföll bredvid den sanslösa och såg bedjande upp på slottsherrn: »Haf förbarmande med henne!» hviskade hon ångestfullt.

Men han såg på henne utan att svara.

Inga och slottsknekten hade emellertid upplyftat den sanslösa slottsfrun och buro henne uppför trappan. Slottsherrn vinkade till Iliana: »var ni hennes goda engel!» Derefter återvände han till sitt rum och läste dörren till efter sig.

4.

Efter några dagar kunde fru Britta åter utbyta sängen mot en hvilsoffa och derjemte klart, lugnt och kallt tala vid dekanen om hvad komma skulle.

Helmik, den djupe människokännaren, som med smidig hand ledde människors tankar, sinnen, handlingar och öden, stod en stund tyst, med sina halfslutna ögon betraktande slottsfrun. Hade hon lyckats rubba den gamle slottsherrns löfte? Hade hon funnit sig i sitt öde, eller

trodde hon icke på Helmiks framkastade föreställningar om den dom, som kunde vänta henne?

Det roade fru Britta att låta honom vänta en stund; men då allt var tyst omkring dem, dörrarna väl låsta och någon obehörig hvarken borde kunna höra eller se — då talade hon öppet om det beslut hon hade fattat.

Hon hade öfvervunnit sin fruktan för den gamle herrns lif — om så fordrades, skulle han föröfrigt sjelf gerna offra det för hennes räddning, det visste hon — sjelf var hon villig att underkasta sig obehaget af resan, såvida man kunde vara viss om en god utgång. Med ett ord, hon gillade prelatens förslag och nu ålåg det Helmik att skyndsamt meddela sig med herr Olof sjelf, eller hans utskickade.

Dekanan hade kännedom om att några herr Olofs män höllo sig dolda i grannskapet, och han ville redan samma dag begifva sig af för att uppsöka dem, om möjligen fru Britta kunde uppehålla resan till dess man hunne ordna det hela.

Allt tycktes således foga sig bra. Endast ett hinder vore att frukta, nämligen herr Tord, som allt vidare tågade fram såsom segerherre, och huru undgå honom, om han med sin väldiga ryttarskara kom i deras väg?

»Tord», utropade fru Britta, »hur jag hatar honom!»

Dekanan höjde på axlarna.

»Hans trolofvade är ju er fränka, er vän, fru Britta?»

»Min vän?» svarade hon, »jag skall säga er, Helmik, att jag i det hela icke har någon vän.»

Dekanan såg till hälften upp, i det hans ögon, frågande och skarpa som sylv, träffade henne. »Mig syntes, att ni trodde er herre gerna gifve sitt lif för er?»

Fru Britta såg på honom tillbaka med ett löje, som nästan öfvergick till hänskratt, då hon vände sig bort.

Helmik förstod att slottsfrun icke hade öfvervunnit den gamle höfdingens vilja och att derföre hans lif nu mera för henne gälde föga.

Resan var emellertid beslutad. Herr Erengisle höll sig alltjemt inne på sin kammare, der endast slottsfogden hade tillträde; men denne styrde också om det hela. Det var en dyster stämning öfver hela huset, nästan som man rustade till uppbrott, för att aldrig komma tillbaka. Ingen såde det, men det kändes i luften, och ingen hade heller klart för sig om man ynkade slottsfrun eller egentligen hade medlidande med hennes herre.

Fru Britta själf tycktes minst försagd; hon styrde själf på vanligt sätt — det föreföll som hon ansett resan gälla för längre tid — alla tjenare fingo hvar sitt att sköta, med sträng tillsägelse att ha allt väl bestäldt, noga iakttagande god ordning och hushållning. Hvad som ordnades i hennes lönkammare, såg ingen; men nog förstod man att kistorna voro väl packade. Af Inga fick man intet veta, hon var tyst som muren; men hon skulle också följa med. Jungfru Liana var blid och vänlig under det också hon ordnade för sin resa; men ingen vågade fråga hvad hon trodde om återkomsten, och troligen visste hon lika litet som alla andra. Man lade endast märke till att slottsfrun aldrig förr varit så vänlig mot sin unga fränka, som hon var just nu. Kammarsvennen Göran, som ifrigt tillfrågades af alla dernere, berättade sista dagen före afresan, att slottsfrun likväl började synas orolig. Man fann detta helt naturligt; men den kloke Göran ville gerna förknippa det med någon särskild anledning; han hade nämligen en gång förr sett henne sålunda, det var då Gummi väntades.

»Ja — men Gummi satt ju fången nu, som man trodde på själfva Stockholms slott.»

»Det hade nog funnits en annan budbärare sedan dess», menade Göran, som alltid tänkte klart och klokt, bara inte slottsfrun såg på honom.

»En annan? Nej, ingen på hela slottet skulle gå ett steg för den saken, det kunde en hvar gå i god för.»

»Dekanen —»

»Ah, dekanen, den hemlighetsfulle, lärde herrn?»

»Han var som försvunnen sedan några dagar —»

»Väntade slottsfrun på honom, skulle minsann ingen resa blifva af.»

Tidigt följande morgon körde likväl slottsfruns karm fram på borggården. Strax derefter kommo två stallsvenner med en ljusgul ridhäst; de hade all möda att föra honom, der han spetsade sina öron, fnyste och tuggade guldbetslet. Han kunde icke ens lugna sig vid åsynen af den bekanta kamraten, herr Erengisles hvita häst. När så de tjugo beväpnade ryttarne — skyddsvakterna på resan — tågade ur stallet, började den gula ridhästen slå sina hofvar emot gråstenarna så hårdt, att man tyckte det gnistrade, oaktadt augustisolen uppgick klar, blodröd och brännande.

»Hvad kommer åt den gula?» frågade någon; men ingen svarade, man bara såg på hvarandra och nickade.

Alla slottets innevånare sågo det emellertid, ty alla hade kommit tillstädes, dels hörde det till tjensten, och dertill, hvem ville icke skåda affärden! Man skulle nog velat tillsäga vännerna i staden — hela staden var naturligtvis i rörelse för att skåda slottsfruns afresa — men inom slottet kunde ingen få komma utan slottsherrns eget medgifvande, och honom ville ingen störa.

Skulle hon dock verkligen komma att resa? Man kunde icke tro, förrän man fick se det. Hela staden visste om de hemliga trollyg, som funnes i fru Brittans lönkammare, och skulle icke hon, som var så klok, öfverlista alla och undgå sitt öde? Ännu i går fanns hon på slottet, det visste man, men i dag, i sista stunden skulle hon nog halka undan.

I allmänhet tyckte litet hvar det vara ganska rätt åt henne; fru Britta hade aldrig varit älskad, danska, som hon var till börden, och stolt hade hon alltid visat sig. Då hon nu dertill bedragit sin herre, kunde ingen ha medlidande med henne, icke ens om hon fick bestiga bålet — ja, en och annan skulle haft lust kasta sin pinne med i elden —

Dock, så vexlar meningen — när fru Britta i verkligheten kom vid herr Erengisles arm trappan utför, bör-

jade litet hvar känna en rysning, dels af häpnad, dels af medlidande, icke för *honom*, utan för *henne*, som de i tankarne nyss hade bespottat.

Slottsherrn sjelf var mycket blek, några tyckte sig se, att hans knän svigtade; men andra försäkrade, att hans steg voro fasta som vanligt.

Och slottsfrun? Var det verkligen hon, som bar röd sammetsklädning vid ett så sorgligt tillfälle? Men man glömde klädningen för att se hur hon, blid och ödmjuk, såg upp till sin herre, och de som kunde uppfånga hennes röst under det hon talade till honom, fann den så rörande, att »gamle herrn» måste väl ha ett hjerta af sten, som icke svarade ett ord. Några trodde, att han sjelf möjligen undvek både att svara och se på henne, af fruktan att bevakas; men en slottsknekt försäkrade, »att gamle herrn icke skulle låta dåra sig, utan ärligt hålla sitt löfte.»

Strax derefter kom jungfru Ilia i sin mörka resdrägt; men henne, ehuru allas älskling, har ingen tid att se på, emedan herr Erensisle just nu talar till fru Britta. Han tyckes fråga, om hon vill färdas åkande eller till häst, och hon synes dröja med svaret. Hon blir blek, blekare än hennes herre, och all värme koncentrerar sig i hennes ögon, då hon ser på honom.

Hade hon ännu i sista stunden hoppats att kunna beveka honom? Känner hon möjligen, att hon står på sista trappsteget för att lemna sitt hem? Marken under hennes fot och hvalfvet öfver hennes hufvud voro dock hennes skydd, hennes värn, och kanske står först nu klart för henne, hvilka hotande öden hon går till möte?

Om hon nu hade förmått hans ögon att möta hennes, eller känt en darning af hans arm, då skulle ingen resa blifvit af. Men den kraftiga armen stödde henne lika säkert som fordom, och ehuru några svettdroppar perlade sig på herr Erensisles panna, var hans uppsyn allvarlig och obeveklig.

Fru Britta fogade sig i sitt öde och svarade att det var likgiltigt huru hon färdades.

I detsamma kom dekanen Helmik med brådskande steg öfver borggården, hindrande den framkörande vagnen.

»Nådiga fru, sade han, »tag här eder messbok — deruti skall ni finna den hugsvalelse ni väntat — bästa skyddet på eder färd. — Deus meus, speramus in te!»

Alla hufvuden böjde sig för de heliga orden och man glömde ett ögonblick sin spanande ifver. Ingen såg därför att fru Britta med ett eget löje grep sin messbok, som hon visste innehålla budskap från herr Olof, hvarvid hennes ansigte återtog sin vanliga färg, på samma gång det blida i hennes väsen med ens försvann. »Låt köra bort karmen, herr Erengisle», sade hon med kallt klingande stämma, »jag kom ju hit i all festlighet till häst; det kunde vara eget nog att draga härifrån med samma ståt. Vår skyddsvakt tyckes föröfrigt vara mer fulltalig och bättre beväpnad, än den var då.»

Herr Erengisle svarade icke, endast vinkade åt betjeningen, att köra undan vagnen och föra fram ridhästarna.

»Kära herre», hviskade Iliana, »låt karmen följa med, Britta skall säkert behöfva den under en så mödosam resa.»

»Naturligtvis!» svarade han; men ingen hörde det, alla voro upptagna att se på ridhästarna. Hvem kände icke igen den ljusgrå springaren, som fört sin herre till så mången ärofull seger och nu — lika stolt lät dock det präktiga djuret föra sig fram till borgtrappan.

Men den gula hästen lydde icke, drog sig baklänges, frustade och ryckte i betslet.

»Han vill icke», ytrade fru Britta, »kan du icke få honom att lyda, dumma knekt.»

Då höjde stallsvennen förtretad sitt ridspö, hvarvid hästen tog ett hopp, men stannade åter med skälfvande lemmar.

»Kom du, kära fåle!» ropade fru Britta och steg ned på borggården, der den darrande hästen spetsade sina öron vid hennes röst och kom emot henne. »Du kloka, trogna

* Min Gud, vi hoppas på dig!

djur! Se, herr Eregisle, tror ni, att han har någon förmimelse af hvilket öde som väntar mig? Djurens instinkt öfverträffar ibland menniskans förstånd — är det icke just något rörande? Seså, min raska fåle — jag vet att du är rask, fast du är gammal nu — och nu skall det bära af! Tack, herr Eregisle, det var nog sista gången ni hjälpte mig till häst härifrån —» Fru Britta satte sig till rätta i sadeln, klappande hästens hals, under det hon nickade åt Iliana, som redan var i ordning. Utan att yttra något vidare, såg hon slottsherrn stiga till häst, såg därefter med en dröjande blick omkring sig, öfver trappan upp i hvalfvet, öfver fönstren, öfver folket, dock utan att dröja vid något särskildt, eller ens gifva ett tecken till afskedshelsing, och satte så sin häst i gång.

Men alla, som sågo det, tyckte ändå att hennes blick var underlig; underligt var det med »den gula», som icke velat åstad och underligt var det att se slottsfruns röda klädnings, som man tyckte ännu lyste emellan ryttarnes led, der de tågade ut genom borgporten.

XII.

Inför domstolen.

1.

»Nå, Helmik, äro kapitlen samlade?»

»Ja, ers högvördighet, såväl domkapitlet från Upsala, som det ifrån Vesterås.»

»Alla ha infunnit sig?»

»Alla, ers högvördighet!»

Erkebiskopen reste sig: »Man har vågat kalla dem hit, för att vittna emot Sveriges primas!»

»Konungen har kallat dem för att vittna; men de äro komne att försvara sin primas.»

Ni tror att man kan lita på dem?»

»Fullkomligt! Dessutom har ers vördighet konungens lejdebrief: att intet ondt må vederfaras er heliga persón.»

Prelaten rynkade pannan. »Menar ni att det icke är skymf nog att kalla mig inför rådet, för att svara för mina handlingar? Då man har indragit mina och biskop Sigges län, har man i och med detsamma förgripit sig på kyrkans egendom — icke sant?»

»Det är sant ers högvördighet — den svenska konungen har tillskansat sig en ganska stor makt.»

Prelaten afbröt med en otålighet, som förrådde hur djupt dessa påminnelser plågade honom. »De verldsliga medlemmarne af rådet äro naturligtvis mangrant representerade — säg mig några namn.»

»Herr Erik Axelsson Tott; Östergötlands och Uplands lagmän, Erik Nipertz och Gustaf Karlsson — Vestergötlands nya höfvidsman, Tord Bonde —»

»Nog! Naturligtvis alla Karl Knutssons närmaste vänner och fränder — vet ni om också *mina* fränder äro här?»

»De äro här, men icke i rådet.»

»Nej visst, de skulle vara jäfviga. Min far är således kommen?»

»Herr Bengt till Salsta och äfven er farbroder, herr Nils till Djursholm, de begge för några år sedan så mäktiga herrarne —»

Med en ny fråga kufvade prelaten sin känsla, som ville brusa upp vid hvarje beröring af det som förr varit.

»Är fru Britta Tott anländ?»

»Ja — hennes herre har uppfyllt sitt svåra löfte och fört henne hit.»

»Hur är hon till mods?»

»Edert bref, vördige herre, har styrkt och ingifvit henne mod — hon skall visst utan fruktan träda inför domstolen och rådet.»

»Kunde hon icke finna utväg till flykt? Hon brukar vara fyndig.»

»Jag befordrade hennes bref. Samma morgon afresan företogs, bringade jag henne underrättelse från herr Olof, som hade förberedt en plan att öfverrumpla den gamle höfdingen, hvars tjugu svenner lätt nog skulle slås ned eller tagas till fånga. Jag vet likväl icke ännu om herr Olof sjelf blifvit uppehållen eller om den vaksamme herr Tord höll vägen fri — alltnog, fru Brittans väntan var nära att kosta henne lifvet; hon måste till sist, när allt hopp var ute, lemna sin häst och föras i vagn. Nu har hon likväl öfvervunnit all svaghet och är redo — jag kommer just från henne.»

»Jag tyckte, Helmik, att ni nämde herr Erik Tott såsom varande med i riksrådet?»

»Visserligen, men icke heller han kan uppträda bland domarena, då fru Britta är hans brorsdotter. Han vill

väl endast visa att fru Britta har mäktiga försvarare, då de anklagades fränder äro kallade att vara tillstädes.»

»Tror man icke att fru Britta blir benådad?»

»Jag har talat vid biskop Nils från Linköping, men den annars fromsinte mannen är svårligen förgrymmad öfver fru Brittans död. Jungfru Iliana lär likväl förmått sin trolofvade att verka för saken — herr Tord står särdeles väl hos sin frände konungen.»

»Fru Britta förlitar sig nog derpå.»

»Säkrare vore dock om fru Britta sjelf ville bedja konungen om nåd.»

»Dertill skall hon icke förödmjuka sig, jag känner hennes stolthet, och Karl Knutsson sjelf vet alltför väl att hon aldrig velat erkänna hans kungadöme. Men det är i det hela småaktigt om han derför icke benådar henne.»

»Kanske ändå mera oförsigtigt — en sträng dom öfver henne skulle reta hela adeln.»

»Karl Knutsson skall ofelbart gå sin undergång till mötes!» utropade prelaten. »Han skall icke vinna något genom sina försök att kufva Sveriges stormän.»

»Kanske ändå — om han har kraft att fullfölja sina försök —»

»Den kraften har han icke! Man kallar honom storsinnad; men hvad är hans storsinhet annat än svaghet? *Mig* öfvervinner han aldrig dermed!»

»Han skall måhända kufva, men aldrig öfvervinna stormännen; han har dock vunnit tid och dermed är hans ödens fullbordan framflyttad i tiden.»

Prelaten knöt sin hvita, senfulla hand och betraktade den tankfull: »Vanmäktig ännu», mumlade han, »men Sveriges primas skall en gång blifva Sveriges furste och då skall denna hand krossa Karl Knutssons skimrande konungadöme.

»Vare det så!» svarade dekanen med ett halft leende, under det han med sina halföppna ögon betraktade erkebiskopen. »Det fins dock ett sätt att låta denna, som det nu synes, vanmäktiga hand återfå sin fulla kraft, ers högvördighet — jag menar icke den andliga kraften att lösa

och binda, ty den skall kyrkan under alla förhållanden försvara, men den verldsliga — att herska och krossa —»

»Hvad menar ni, Helmik? Tala fritt.»

»Ers högvördighet har ordet i sin makt — då ni inför rådet försvarat er sak, det vill säga, förklarat hvarför ni måste vända eder till Danmarks konung — hvarför icke derefter *erbjuda* konung Karl fred? Vore det icke måhända bättre att *gifva* hvad som annars möjligen skulle *fordras*? Godvilligt lofva att nedlägga vapen, d. v. s. afskeda krigsfolket —»

Prelaten slungade på honom en vredgad blick.

»Hvad föreslår ni? Skulle jag erbjuda dylika medgifvanden! Skulle Sveriges erkebiskop förödmjuka sig inför en regent, som är utgången ifrån en slägt, jembördig med hans egen — nej, detta förslag kan icke vara er mening?»

Dekanen slog ned sina ögon, döljande deras försmädliga uttryck och svarade saktmodigt:

»Jag trodde icke att det vore förödmjukande för Sveriges erkebiskop att erbjuda fred; men herr Joannes Benedicti är mera lärd än jag; ers högvördighet vet naturligtvis bäst sjelf hvad som är att göra.»

Prelaten korslade sina armar och svarade först efter en stund: »Helmik, ni talade om att göra min hand fri till en behöflig verksamhet — ert förslag går ju ut på att binda den?»

»Det kanske låter så, ers högvördighet; men det var icke min mening.»

Prelaten såg skarpt på sin förtrogne. Kanske hade just den framställning, denne gjort, föresväfvat honom sjelf; men han tyckte icke om att höra den uttalas.

»Måhända är det så», yttrade han efter något betänkande, »ett stort mål helgar medlen att hinna det — i nödens stund få vi förödmjuka oss till löften som —»

»Som genom händelsernas gång icke kunna uppfyllas», ifylde dekanen.

»Kära Iliana! Hvad säger vår frände, herr Erik?»

»Han är mycket förtörnad, men ännu mera bedröfvad — du vet, Britta, att vår farbroder är konung Karls man.»

Fru Britta vände sig häftigt emot henne:

»Han är dock en af de mäktiga Axelssönerna!» utropade hon. »Kan han lida att se sin brorsdotter anklagad inför rikets råd?»

»Just därför vredgas han! Dina egna bref vittna emot dig och göra dina försvarare vapenlösa — han kan därför intet göra för din räddning.»

»Intet? Ingenting? Icke ens ett råd huru man bör förhålla sig?»

»Endast ett råd, som jag vet du icke skall efterkomma.»

»Ett råd ändå — du vet icke, Iliana, huru modlös jag verkligen är — hvad vill han då att jag skall göra?»

»Du borde sjelf tala vid konungen.»

»Tala vid *honom*, tala vid Karl Knutsson? Jag? Hvertill skulle det för öfrigt hjälpa mig?

»Du tviflar på konung Karls stora egenskaper, Britta, sade Iliana med värme, »hvarför vill du icke erkänna att han är vänsäll, ridderlig och storsinnad, är han icke alltid, och kanske alltför snart, färdig att räcka sin hand till en fiende, som ber om förskoning och fred? Du kan icke hafva glömt huru han på Örebro, strax sedan han läst de farliga skrivelserna, förklarade dig tillgift för allt som rörde honom sjelf — det var ju endast öfver stämplingarna mot riket, som rådet skall döma.»

»Är då icke detta att med venstra handen återtaga hvad den högra gifvit?» utbrast fru Britta med bitterhet. »Att pråla med ädelmod, att icke fångsla mig och likväl öfverlemna mig i Erengisles våld, den mest omutlige fångvaktare han kunde finna på! Endera *vill* icke Karl Knutsson frikänna mig, eller har han icke makt dertill — jag tror snarare det senare.»

»Konungens ord skall dock falla tungt i vågskålen, så tror vår farbror — men han tror icke heller att detta konungord gifves oombedt.»

»Aha — det skulle således endast vara att förödmjuka mig? Är Karl Knutsson storsinnad, som du säger, då räddar han mig utan att jag ber honom derom och då först vill jag erkänna hans kungliga makt, hans så kallade storhet.»

»Men tiden ilar — klockan tio samlas riksrådet, innan dess kan ännu vara tid att tala vid konungen —»

»Nå, och din egen trolofvade», afbröt fru Britta, »hvad säger han? Står icke han väl hos sin frände? Men jag står väl ej så särdeles bra hos honom sjelf, tänker jag, och kanske blir herr Tord just en bland mina domare.»

»Tord kommer icke att deltaga i rådet», svarade Iliana utan att låta sig beröras af sin fränkas hänfulla ton, »och han har talat för dig hos konungen.»

»Jag förstår — han förmår lika litet som hans höga frände sjelf! Men vet du hvad, Iliana? Man skall icke våga döma mig — döma en högboren adelsfru — har man nånsin hört talas om slikt? Åtminstone inte till döden —

Hon gick några slag öfver golfvet under det Iliana med oroliga blickar följde hennes steg, hennes högresta hufvud och den starka rodnaden, som vexlade på hennes kinder.

Med ens stannade hon åter: »Hvad skulle jag göra här?» utbröt hon, »kan du säga det, Iliana? Hvarför kom jag hit?»

»Hvarför?» upprepade Iliana, men fru Britta afbröt:

»Du menar att jag hade ej annat val — haha, jag narrade mig sjelf, det var hela saken. Tror du att jag hade lemnat Örebro, der jag hade vänner uti de mäktiga dominikanerna, om jag icke haft säkert hopp om att min far skulle kunna befria mig under vägen. Hvarför kom han icke? Något hinder naturligtvis — vore icke den uslingen Gummi inspärrad, skulle jag trott det vara han som gått med falska bud — men kanske —» hon stannade framför Iliana, fattad af en ny tanke, »kanske det just var den vaksamme herr Tord som höll vägen fri.»

»Britta!» utropade Iliana med fasa, »väntade du verk-

ligen ett öfverfall under vägen? Det kunde ju hafva gällt din herres lif — herr Erengisle skulle naturligtvis hafva försvarat dig —»

»Naturligtvis!» upprepade fru Britta. »Och hvad mera — gäller det icke nu ett menniskolif, efter hvad ni alla tyckes tro? Har man icke rätt att försvara sitt lif?»

Steg hördes i korridoren utanför. Fru Britta bleknade och såg skygg mot dörren. »Jag är rädd, Iliana», hviskade hon, »rädd i ensamheten, rädd när jag hör någon komma — kanske kommer man nu för att hemta mig — och jag är icke klädd — rigla dörren — hjälp mig, Iliana, hjälp mig!»

Hon var nästan blå i ansigtet och tänderna skallrade så att hon sjelf hörde det, hvarför hon icke märkte att stegen utanför aflägsnade sig.

Iliana bekämpade sin egen ångest och förde henne till en stol. Men hon ville icke sätta sig. Hennes darrande händer fattade ringklockan, som klingade så gällt att kammartärnan störtade in.

»Min klädning, fort hit med den, och så — du vet, Inga, att jag afskyr tårar — skynda dig härifrån — jungfru Iliana hjälper mig — så der, men låt ingen komma in, hör du!»

Den förgråtna tärnan lade ett par klädningar på karmstolen, såg frågande på Iliana och gick sedan, såsom hennes fru hade befalt.

»Åh, Britta, för alla helgons skull, icke må du taga den röda —»

»Icke? Men den svarta liknar ju ett bårtäcke — hu hvad jag fryser — men må göra, som du vill, Iliana, för din skull — — Tänk hvad du är god som icke öfverger mig nu — nu då alla andra afsky mig — och jag har ändå varit ond emot dig, hindrat din lycka i många år. Så — klädningen är bra så der — men så svart, så svart — jag har aldrig kunnat lida den svarta färgen. Ser du den röda rosetten der i asken, Iliana, mitt barn, låt mig få taga den — ack du kan icke neka mig, säg?

Fäst den på min axel — det är ju Danebrog, förstår du? Den skall tala för mig, frälsa mig — tror du icke?»

Fru Britta lutade sig mot Iliana och för första gången sedan många år tillbaka runno verkliga tårar utför hennes kinder, hon grät och hon snyftade såsom hon gjorde i barndomstiden.

Iliana yttrade intet ord, hon lät henne gråta ut sin förtviflans tårar, men då hon sakta strök håret från hennes fuktiga panna, tog fru Britta den vänliga handen och kysste den lidelsefullt.

Nu hördes åter steg utanför. Fru Britta torkade bort tårarna och reste sig långsamt.

»Hör du, Iliana, — tyst — jag känner de der stegen — jag är färdig nu — och lugn, det ser du! Tag bort regeln, Iliana, det är ju han, *han* — Eregisle sjelf — som kommer att hemta mig. Ja — när det så skall vara, anstår mig bäst att föras af honom, den yppersta riddaren i norden, som jag sjelf valde — haha — stackars Eregisle!»

Iliana drog ifrån regeln, läste med darrande hand upp dörren och der stod herr Eregisle, blek, tyst och högtidlig i sin svarta riddaredrägt.

»Redan?» frågade fru Britta.

»Redan!» svarade den gamle höfdingen. Om det var hans röst eller återljudet deraf uppe i hvalfvet, visste man icke, men doft var det.

Herr Eregisle fattade fru Brittans hand, och då darrade hans mer än hennes.

Fru Britta såg på honom. Ett lätt dunkel skymde begges blickar då de möttes.

»Förlåt!» hviskade fru Britta, men då Eregisle vände bort hufvudet, rätade hon sin gestalt, drog slöjan omkring hufvudet och lade handen på hans arm.

Och så gingo de.

2.

Uti en af adelshusets fängelsehålur sitter en gestalt höpkrumpen. Han hade setat rätt länge på så sätt, sade fångvaktaren men var icke säker om han rent af sof eller bara domnat af. Beggedera var lika vanligt, en följd af fåfänga klagovisor, böner, svordomar och skrän. Fångvaktaren hör det nog, men vanan har härdat hans örhinnor på samma gång som hans öfriga sinnen, och han har småningom tröttnat taga reda på de människor han vaktar. Han endast sköter sin syssla, sätter in en skål med mat, fyller vattenkrukan och låser så dörren till om dessa namnlösa, som han endast känner till under det nummer, som står öfver dörren till fängelset.

N:r 20 har genomgått sin pers, han som de andra. Först han kom, föstes han in uti ett kyffe, hyggligt nog, med en större glugg uppe vid hvalfvet. Der voro andra förut och n:r 20 förstod ställa sig så väl med dem som med fångvaktaren, men snart nog kom denne senare underfund med den nykomnes list att intala kamraterna förslag om flykt och, än värre, blodiga dåd om hämd på åtskilliga personer, hvarken kung eller marsk undantagna.

Fångvaktaren hörde nämligen n:r 20 på sitt hviskande sätt uttala förbannelser öfver herr Tord, som upptäckt den hemliga brevexlingen och öfver konungen, som icke skulle ha någon förskoning med en stackare som han, men nog skulle fria de förnämna förrädarne. Men klagovisorna afslötos tvärt då handbojor lades på honom och han fördes ut igenom en lång fuktig gång, som icke hade annat ljus än det från en rykande lampa. Till afbrott höll han på att ramla omkull öfver några stockar och fångvaktaren höjde just sin lykta för att uppfriska honom med åsynen af åtskilliga besynnerliga redskap som hängde på muren. »Vakta dig», varnade han också. »Vakta dig från något som kan föra dig till bekantskap med de der

bestarne, som icke äro för roliga att handskas med». N:r 20 darrade också i alla leder, det var som om pino-redskapen kommo honom närmare och närmare och ändå blef det så mörkt, att endast en svag grågul strimma från lyktan föll på de knaggliga stenarne hvaröfver de gingo längre och längre.

Den fångne fick en hastig ingifvelse att passa på tiden, slingra sina starka, senfulla armar om fångvaktarens hals, gripa nyckeln ur hans hand och slå honom ett slag i pannan. Men n:r 20 hade glömt att hans egna händer voro sammanbundna i en klafve, han försökte att famla efter en hvass knif som han alltid brukade bära i sin slida vid sidan, men han hade glömt att man länge sedan tagit den ifrån honom; han hade också för studentens fruktan glömt att fångvaktaren med en kedja, fästad vid hans arm, ledde honom såsom man leder en hund. Det var därför också kanske naturligt att n:r 20 själf gnisslade och tjöt som en hund. I hvalfvet hördes det åtminstone så, der det återljudade som en förbannelse beledsagad af slamrande kedjor.

»Bor kungen själf i det här huset?» frågade n:r 20. »När danskarne komma för att köra honom härifrån, hemta upp mig då, fader fångvaktare, så skola vi ha en lustig dag tillsammans.»

»Jag kommer nog förr och hemtar dig», svarade fångvaktaren under det han stannade och läste upp en jerndörr.

»När kommer du då?» frågade fången.

»När det bär af till din sista färd», svarade han och knuffade temligen omildt den djerfve gycklaren in i sin håla.

Sedan dess hade många dagar förflutit, hvarunder n:r 20 genomgått de vexlande graderna af nya, djerfva planer, förhoppningar, fruktan, modlöshet och förtviflan. Derefter väntade han att fångvaktaren skulle hemta honom såsom han sagt: »till den sista färden» — bättre det än detta tysta, mörka, hopplösa tillstånd. — När också det dröjde, då försjönk han i en dvala —

Under alla dessa vexlingar stod alltid en tanke, eller rättare sagdt en känsla kvar, som följde honom, den var så hemlig, så omöjlig att vidröra, att till någon meddela; det var en förödmjukelse, en grämselse, som han icke ville göra klar för sig sjelf.

Fången n:r 20 hade under den tid han benämndes med sitt namn Gummi, haft ett på sitt sätt lysande och lyckligt lif. — Aktad, fruktad och firad af sina medtjenare för det förtroende, som visades honom af slottsfrun på Örebro, var han stolt öfver de uppdrag hon lemnade, road af sjelfva det äfventyrliga öret, lycklig att som slafven gå dit han befaldes och såg alltid framför sig en lysande framtid. — Men i den stund då hemligheten avslöjades, då luftslottet ramlade, då hela hans lifs verksamhet skulle finna sin lön — hvad hade då fru Britta gifvit honom i ersättning? Ett kallt, hånfullt, förtvifadt ord: »eländige!» — Detta ord återljudade i hans ensamhet, i mörkret, i tystnaden, tusende röster upprepade sitt: eländige!

Blefve han en gång fri, skulle han hämnas, hämnas, hämnas!

Men Gummi erhöll aldrig friheten.

Fångvaktaren brukade sticka matskålen och vattenkrukan in genom en glugg, det var kanske minsta besväret, eller fruktade han fången i sina kedjor? Men så en dag — Gummi visste dock ej om det var natt eller dag — men fångvaktaren kom och låste upp dörren med de enkla orden:

»Fången n:r 20 inför domstolen!»

3.

Omkring rådsbordet i Vårfrugillestugan samlade sig de »tolf friborne män», hvilka blifvit utvalda att sitta till doms öfver de för förräderi anklagade prelaterna samt fru

Britta Olofsdotter Tott och hennes tjänare. Derefter anlände rådherrarne intagande sina förgyllda karmstolar vid öfre ändan af bordet nästintill konungens säte, hvaröfver den blodröda baldakinen prunkade med sina insydda kronor och fransar af guld, kontrasterande med herrarnes svarta högtidsdräkter.

Till hälften gömd af baldakinens draperier stod vid sidan en ensam stol, men för hvilken den var ämnad visste ingen.

Några förnåma herrar, hvilka infunnit sig utan att vara kallade, hänvisades till sidobänkarne, der platser voro beredda för desse, de anklagades fränder.

Till sist kom konung Karl sjelf, också han i så mörk drägt, att den blå sammeten nästan skiftade i svart, endast med den lysande ordenskedjan af sammanfästade englahufvuden, utvisande hans kungliga värdighet.*

Alla de tysta gästerna vid bordet reste sig för att besvara konungens hälsning, men ingen yttrade ett ord, allt bar prägeln af ett så djupt allvar, att det tycktes utan ord tala om sorg och död.

Konungens kansler, doctor Nikolaus, som ledsagat honom, bar en packe handlingar omslutne af läderremmar, hvilka han öppnade, hvarefter han nedlade handlingarne på bordet, ordnande dem i sina särskilda högar.

Konungen tog till ordet, uppmanande rådet och nämnden att, innan ransakning företogs, erinra sig, att så väl erkebiskopen som biskop Sigge i Strengnäs erhållit lejd för sitt infinnande och dertill sex riddare gått såsom gisslan till säkerhet för deras lif.

Doctor Nikolaus vågade invända att förelagda handlingar bevisade prelaternas färrådiska stämplingar, hvaröfver deras egna bref fälde dem. Derför hemställde han till konungen och rådet, huruvida en allt för stor eftergifvenhet härvidlag skulle kunna afvända de faror, som just från detta håll hotade riket, men konungen afbröt

* Denna orden, instiftad af Magnus Ladulås, bars endast af furstliga personer.

sin kanslers föreställningar genom tillsägelse att inkalla domkapitlen. Kapitelherrarne läto svara att de voro redo efterkomma kallelsen, men att de utbådo sig tillåtelsen att få ledsaga sina höga förmän, de anklagade biskoparne.

Konungen rynkade pannan, men beherskade sig och medgaf tillåtelsen.

Utan att yttra sig, sågo rådsherrarne och domarena på hvarandra. Om deras hemliga meningar voro delade i tvenne partier, för och emot prelaterne, så voro dock alla enige i föreställningen om att konung Karl skulle gå allt för långt i eftergifvenhet mot dem.

Biskoparnes inträde hade en imponerande prägel, der de kommo i de drägter som tillhörde högtiden utom kyrkan, den violetta mössan och kaftanen, hvars långa släp uppbars af klerker. Herr Jöns Bengtsson Oxestjerna företräddes af dekanen Helmik, som bar det erkebiskopliga korset på en lång förgyld stång, hvaremot herr Sigge Ulfsson Sparre ifrån Strengnäs bar sitt biskopskors instucket i guldbältet. Prelaterna efterföljdes af sina domprester, kaniker och dekaner.

Konungen böjde på hufvudet till en helsning och yttrade att han öfverlemnade till sin kansler föredragandet af de anklagelser hvarför erkebiskop Jöns Bentsson och biskop Sigge Ulfsson blifvit kallade att svara.

Erkebiskopen gjorde sitt korstecken och förklarade att Sveriges primas var redo svara för sina handlingar utan att han tillspordes derom. Likväl yttrade han att der mindre behöfdes ett försvar än en förklaring öfver söntringen emellan kyrkan och den verldsliga makten. Han förklarade huruledes konung Karl Knutsson, som vid sin tronbestigning icke afgifvit någon handfästning utöfver den som landslagen föreskref, ansett sig ega större rätt än unionskonungarne haft, att utvidga konungamakten. Han hade fordrat uppoffringar af det verldsliga frälset och ej mindre frändömt kyrkan jordagods än derjemte ingripit på dess område genom räfst i klostren. Föröfrigt förekommo örlig och rustningar till men för landets välstånd, och tillkom det derfor primas Svecie att försvara dess

rätt, främst skydda den heliga kyrkans — hvarje förnärmelse mot kyrkans ära och rätt vore en förbrytelse, som hennes tjänare måste med lif och blod söka att afvärja — därför hade han med begäran om skydd hänvänt sig till Danmarks konung.

Erkebiskopens tal väckte en så oerhörd förvåning hos alla, att det fordrades hela det beherskande uttrycket i hans hållning för att kunna hindra de missnöjdes utbrott, under det hans hittills hemliga medhållare röjde en viss segerkänsla. Men Jöns Bengtsson Oxenstjerna visste också att just der han ledt tankar och handlingar till sin spets, leda dem derifrån med samma starka, smidiga kraft. Utan att låta sig störas af den vrede, som ljungade i konungens blickar, fortsatte han med en vältalighet som aldrig svek honom, framkastande sin hänvisning på unionens stora mål: att i enighet och frid förena nordens riken, förena kyrkan med folket, befästa kyrkan på sin grundval, så att hon månne vara öfver och med folket i allt! Men då han för återvinnande af detta mål hade att motse split och tvedrägt inom det ännu missledda fäderneslandet, vore han villig att bida tiden, att söka en annan väg; det ville säga, han sjelf, ehuru kyrkans öfverhufvud, ville ödmjuka sig inför den verldsliga konungen och bjuda fred — ett fordrade han dock: att konung Karl å sin sida ville utlofva att icke vidare angripa kyrkans makt och anseende, icke kring-skära hennes egendom eller förnärma hennes rättigheter — i så fall ville han såväl för sin egen som för sin medbroder, den offrande unionskämpen, biskop Sigge i Strengnäs, utlofva trohet och såsom bevis derpå afskeda deras beväpnade svenner. Derefter korslade erkebiskopen sina armar och väntade.

En hvar, som med spänd uppmärksamhet lyssnat till prelatens framställning, vände nu sina blickar till konungen, som stolt och med rynkad panna hade lyssnat till den djerfve talaren utan att afbryta honom.

Hvilka tankar hvälfde sig väl inom Karl Knutsson? Skulle han med vanlig storsinhet — en storsinhet som gränsade till öfvermod — öfverse med ett öppet erkändt

förräderi? Det vore dock nästan att förvänta, och skulle han i sin stolthet ens vädja till domstolens beslut?

Han började sitt tal klart, beslutsamt, såsom alltid var hans sed: »Erkebiskop Jöns, jag har icke afbrutit er, ehuru det kunnat förefalla såsom omvänt förhållande, då ni, den anklagade, vågat klandra er konungs regeringsåtgärder, men då konungen har medgifvit er rätt att sjelf andraga försvaret, må djerfheten vara er förlåten. Ni beklagar er öfver kyrkans angripna egendom — är då icke just i vår tid vår heliga moder kyrkan, såsom ni kallar henne, rik och mäktig, så mäktig att hon blifvit en herskande makt öfver folken, i stället att såsom en kärleksfull moder upplysa och leda dem? Det vore i sanning bättre om Sveriges primas tillsåg att hans herdar vaktade hjorden, än att föra den med väpnad hand mot sin lagkrönte konung. Ni erbjuder nu att lägga ned vapnen, det är tid att så göra, biskop Jöns, dessa vapen kunde hafva kostat er lif och gods. Välan! Jag antar eder underdånighet, endast edra län må tillsvidare vara eder frändömda till gäldande för hvad ni förbrutit. Föröfrigt må ni så väl som eder medbroder, biskop Sigge, i full frihet behålla och bebo edra biskopsgårdar. Har domstolen och rådet något att häremot erinra?»

Hvad man väntat hade således inträffat. Utan vidare ransakning hade konungen förlåtit prelaterna. Var det väl hos Karl Knutsson endast en naturlig mildhet, eller var det svaghet, eller trodde han sig kunna med öfverseende vinna de mäktiga, upproriska prelaterne?

Doktor Nicolaus bläddrade ännu i handlingarne, hostade något, men vågade icke vidare erinra om sin närvaro såsom föredragande — icke ens ett enda af de förärdiska brefven hade blifvit läst. Största delen af riksrådet gäfvö emellertid högt sitt bifall; andra sutto tysta och nämnden, »de tolf friborne», gjorde mellan sig en kort öfverläggning, hvarefter en af dem högt erinrade: att innan konungen begagnade sin rätt att benåda, borde kapitelherrarne gå i borgen och försäkran att deras biskopar aldrig mera måtte stämpla mot konung Karl

och riket samt tillse att deras myckna krigsfolk blefve afskedadt.

Erbebiskopen slungade en vredgad blick på den talande och redan reste sig hans fader, den förre riksföreståndaren Bengt Oxenstjerna, och lade handen på sitt svärd, men konungen höjde sin hand och förklarade: »Det tillhör domkapitlet att afgifva sin försäkran och derefter må biskoparne i frid draga till sina gårdar.»

Alla domkapitelherrarne aflade den högtidliga eden, under det prelaterna tysta, med korslagda armar, böjde sina hufvuden till bekräftelse derpå.

Men då erkebiskop Jöns åter mötte konungens blick, innan han gick, kunde icke i hans uppsyn skönjas huruvida Karl Knutsson hade vunnit sin mäktiga fiende.

Prelaterna, ledsagade af sina domkapitel, lemnade derefter rådsalen.

4.

En stunds tystnad rädde i salen under det doktor Nicolaus framlade nya handlingar och bref, hvarefter han såg frågande på konungen, som då gaf befallningen:

»För in de anklagade!»

Det var ett annat tonfall i den röst, hvarmed denna befallning gafs, ett uttryck nästan af sorg och död, som delade sig till en och hvar. Det var också den gripande känslan af att uttala en dödsdom som föresväfvade dem.

Dörren slogs upp på vid gafvel, men det dröjde sedan flere minuter innan någon syntes komma, och allas väntan blef mera spänd. Det var så tyst att man redan från förstugan hörde de kommandes steg, och då dessa föreföllo ganska jemna till och med lugna, spred sig också ett visst lugn öfver de väntande.

Herr Erengisle kom hög och rak som vanligt, men hans ansigte var blekt och hans blick frånvarande, hän-

tydande på den sorg som han bar utan att förkrossas deraf. Man såg med rörelse den gamle ädlingen, som nu fyllt sitt svåra löfte och ej heller lemnade sin maka att ensam gå den väg, som ledde till domstolen.

Fru Britta själf tycktes hafva mera besinning af hvad som tilldrog sig. Ehuru hon bar slöjan för sitt ansigte, såg hon att konungen vinkade herr Erensisle att komma för att sätta sig på den särskilda stolen invid baldakinen, hvarför hon drog sin hand ifrån hans arm och gaf honom ett tecken att efterkomma inbjudningen. Sjelf gick hon några steg fram emot bordet med samma säkerhet och värdighet, som kom hon för att deltaga i en sorgfest.

Men der stannade hon och vände sig emot sidan, sökande en stol. Nu var det konungen själf som, följande sin ridderliga vana, ögonblickligt vinkade att man frambar en karmstol åt henne.

Dekanen Helmik inträdde åter i salen och begaf sig till sidobänken för anförvandterna, der han intog sin plats, utan att man vidare fäste sig dervid. Det hörde också till seden då en dödsdom var i fråga att andliga herrar voro tillstädes.

»Fru Britta Olofsdotter», yttrade derefter konungen, »här i det rum och det ändamål hvartill vi församlats, måste allt vara uppenbart — jag ber er derfor besvara oss med ohöljdt ansigte.

»Jag är förvissad att alla dessa herrar känna mig», svarade hon, »och jag förmodar att en så liten ynnest som att behålla min slöja, icke må förnekas mig.»

Konungen svarade intet derpå och vände sig till kanslern.

I detsamma hördes rasslandet af kedjor utanför dörren, som ånyo öppnades, och en vild gestalt med långt, tofvigt hår och jernkedjor sammanhållande hans trasiga rockärmar, mera raglade än gick bredvid fångknekten, som höll honom i axeln med sin jernfasta hand.

»Fången n:r 20», anmälde knekten med hög röst.
»N:r 20», upprepade doctor Nicolaus sökande i sina

handlingar, »nr 20, förut kallad Gummi, anklagad att hafva fört förrådiska bref till rikets fiender.»

Gummi var ännu bländad af dagsljuset och af syner, hvilka han icke visste om de voro dröm eller verklighet. Han strök med handen öfver sina ögon, en, två, tre gånger och för hvarje gång rasslade hans kedjor.

En häftig, nervös darrning genomflög dervid fru Britta, men hon såg sig icke om.

Gummi drog sig, så långt han kunde, in uti en vrå och man hade nu icke tid för honom. Allas uppmärksamhet följde kanslerns spörsmål till fru Britta.

»Erkände fru Britta Olofsdotter att med egen hand och af egen fri vilja hafva skrivit förelagda bref till danska konungen och till gotländska flottans befälhafvare, herr Olof Axelsson Tott?»

Med en böjning på hufvudet medgaf hon sanningen häraf.

»I hvad ändamål hade fru Britta aflåtit skrivelserna?»

Hon svarade icke och herr Nicolaus fortfor:

»Då fru Britta i bref till herr Olof omtalar: att Karl Knutsson hade det ganska svårt i Sverige; att under det fienden från tyenne håll hotade honom, partier inom riket gjorde sitt till att få en resning till stånd — var icke fru Brittas mening att härmed förråda den svenske konungens ställning?»

Icke heller nu svarade hon.

»Då fru Britta i sitt bref vidare förtäljer huru herr Karl Knutsson var sysselsatt att draga ihop den svenska hären vid Tiveden och tillråder sin herr fader att under tiden gå med den gotländska flottan uppåt Stockholmsskären — hade icke fru Britta dermed förrådiskt stämplat såväl emot konungen som riket?»

Samma tystnad.

»Ut i ett annat bref varnar fru Britta herr Olof för Karl Knutssons skyndsamma färd uppåt landet — meningen var således att skydda landets fiender?»

»I bref till konung Kristiern förtäljer fru Britta att erkebiskopen ämnar vägra de svenska sitt bistånd och

rekommenderar såsom den danska saken tillgifne: Strengnäs-biskopen, herr Sigge Ulfsson, samt herrarne på Axevall och Rumlaborg.»

»Till sist inbjuder fru Britta unionskonungen till Örebrohus, lofvar att, sin herre ovetande, uppgifva slottet men fordrar dock för honom fri utgång, att han måtte kunna begifva sig till sina gårdar i Södermanland. Ännu en gång tillfrågas fru Britta Olofsdotter om hon erkänner innehållet af dessa bref och hvad hon kan hafva att andraga till sitt försvar?»

Ännu satt hon lika tyst och orörlig, icke ens med ett tecken gifvande tillkänna hvad hon menade. Var hon för upprörd att kunna tala, eller för stolt att afgifva något förklarande?

Ingen kunde veta det eller märka någon förändring genom det svarta floret som dolde hennes ansigte.

Då reste sig herr Erik Axelsson Tott. Han syntes upprörd, men beherskade sig och talade lifligt:

»Med min konungs tillåtelse», började han, »vill jag åtaga mig att försvara min fränka, den för så förrädisk handling anklagade fru Britta Olofsdotter Tott. Sjelf är jag den svenske konungens trofaste man och är det med smärta jag hör en svensk riddares fru hafva brutit emot sin man, sin konung och fäderneslandet. Men innan saken öfverlemnas till domstolens pröfning, må tillåtas mig att förete hvilka mildrande omständigheter den anklagade sjelf icke tyckes vilja andraga till försvar.»

Han gjorde ett uppehåll och såg sig frågande omkring. Konungen gaf ett tyst medgifvande och herr Erik fortsatte: »Hvad fru Britta brutit emot sin man genom missbrukandet af hans förtroende, vill jag ogera beröra — måhända har hon godtgjort en del derigenom, att hon helt och hållet fritagit honom från all skuld vid uppgifvandet af slottet, som skulle ske utan hans vetskap — likväl tillkommer det herr Eregisle sjelf att härom döma.»

Han såg vädjande till den gamle riddaren, som syntes i begrepp att resa sig, men förblef sittande utan att yttra ett ord. Herr Erik tycktes blifva upprörd vid hans

åsyn och vände sig hastigt om, i det han fortfor: »Föröfrigt är fru Britta en dotter af Olof Axelsson Tott, Danmarks ifrigaste förkämpe, hon har ärfvt sin fars sinnelag, hans danska blod; för henne blef aldrig Sverige ett fädernesland. Hon gaf väl sin hand åt en svensk ädling, men hjertat, sinnet var och förblef danskt, ja för henne var Sverige endast en del af unionskonungens tillhörighet — en tanke som många Sveriges egna stormän dela med henne — och jag är förvissad att Sveriges storsinte konung skådar hennes förräderi i mildare färger, än det måhända synes för hennes domare.»

Det blef tyst i salen. En hvar hade med spänd uppmärksamhet åhört herr Eriks försvar, men alla sågo på hvarandra utan att ens hviskande yttra ett ord derom. Konungen satt med rynkad panna och gaf endast ett tecken åt sin kansler att återtaga förhöret.

Då hördes åter ett skramlande af Gummis kedjor, hvilket likväl icke gjorde intryck på någon förutom fru Britta. Gummi hade emellertid återfått en del af sin skarpsynthet och iakttagelseförmåga. Han icke allenast förstod att man anklagade och försvarade hans forna slottsfru, utan han igenkände henne sjelf. Hon som förnekat honom, skulle kanske gå fri, under det han — men han måste höra slutet och han återhöll andan för att icke gå miste om ett enda ord.

»Någon vidare undersökning göres icke behof», yttrade doktor Nicolaus. »Dessa skrivelser som äro upplästa och erkända, utvisa allt för tydligt stämplingar till förräderi och landets förderf, hvarför saken kan öfverlemnas till doms.»

»Hvad säger riksrådet?» frågade konungen. »Är här någon som vill medgifva herr Erik Axelssons försvar, eller måste saken utan vidare förord öfverlemnas till domstolen?»

Kanske utan att hon sjelf visste det, vände fru Britta sitt hufvud, långsamt öfverskådande de dystra herrarne vid bordet.

En af dem reste sig också. Det var Linköpings

biskop, den milde, men därför icke mindre strängt redlige herr Nils König.

»Min herre och konung», yttrade han. »I tillåten mig helt visst att gensvara herr Erik Axelsson. Ingen må förneka människans fria vilja och val af fädernesland, ingen varda dömd att glömma den jord som varit oss kär, ingen dömd att såsom fiender betrakta dem vi älskat som fäder och bröder. Men hafva vi sjelfva gjort vårt val, hafva vi kunnat utgå från det gamla, för att sätta bo i ett nytt land och der gifvit löften om trohet; då äro dessa löften oss heliga. Fru Britta Olofsdotter har af fri vilja lemnat sin faders härd, af fri vilja gifvit sin hand och sin tro åt en svensk ädling. Samma ädling har hon dock med full öfverläggning bedragit, då hon falskeligen tillockade sig hans förtroende för att gifva fienden viktiga underrättelser, derigenom förrådande såväl honom som det nya fäderneslandet. Må därför fru Britta inför verldslig domstol dömas — om sedermera konungen vill begagna sin rätt att gifva nåd, vill och kan jag förklara, att den heliga kyrkan städse är villig att, efter förelagda uppoffringar, återtaga henne i sitt sköt och utse en tillflyktsort för hennes återstående dagar.

Efter detta tal såg en hvar ned för sig sjelf, öfvertänkande den fromme biskopens förslag, hvilket tycktes afse ett undgående af dödsstraffet.

Fru Brittas ögon blänkte genom floret; men hon lade band på sin segerkänsla och förhöll sig stilla. Hvarken hon eller någon annan såg Gummi, som ifrån sin vrå slukat hvartenda ord, knyta sin hand i vanmäktigt raseri, fullt förvissad om att nåden, som kom i fråga, icke skulle sträcka sig till honom.

De tysta herrarne vid bordet hörde dock nära intill en suck, eller snarare utbrottet af ett länge återhållet andedrag. Det var från herr Erengisle, hvars närvaro man hade glömt. Den gamle ädlingens suck, som härledde sig från befrielsen af dödsstraffet, verkade likväl motsatsen på rådet och sjelfva domarena. Ingen kände misskund

med denna beräknande hjertlösa qvinna, som genom sitt förräderi ej borde undgå det straff, som lagen bjöd.

Och nu skred man till doms. *Död* lästes redan i alla blickar; *död* voterade alla röster — icke en enda uteblef.

Fru Britta räknade de tolf rösterna, som fälde domen, och hennes nyss så blänkande ögon gnistrade då hon med samma uppmärksamhet följde rådet — också de skrefvo sina namn och nu låg handlingen framför konungen.

Hon såg honom dröja med pennan i hand under det han genomläste akten. Skulle han underskrifva den eller begagna sin kungliga rätt att benåda — för första gången skulle fru Britta velat erkänna att han hade en dylik, en konungs rätt; men *kunde* han icke eller *ville* han icke begagna den? Också på hans panna lästes det olycksdigra ordet: *dödsdom!*

Fru Britta var ett ögonblick frestad att rusa dit, att rycka pennan ur hans hand; men hennes lemmar voro såsom fastlåsta vid stolen, och hennes spända hörsel hörde pennan ännu en gång raspa mot papperet.

Således dödsdom! Men hvilken död?

Nu hördes konungen fråga om fru Britta ville höra domen uppläsas nu eller sedan.

»Nu!» svarade hon i feberaktig ifver.

Doktor Nicolaus läste långsamt och tydligt, men fru Britta hörde endast det sista: »hvarför lagen dömer fru Britta Olofsdotter Tott att *å bål brännas.*»

»Å bål brännas?» upprepade hon frågande, men hade icke tid att förfäras; hon var kanske också mera förbittrad än förfärad.

Sinnesrörelsen gaf henne krafter och spänstighet, så att hon utan möda reste sig, kastade floret tillbaka och såg på konungen.

»Välän, Karl Knutsson!» sade hon, »ni inbjuder mig till en kejsar. Neros fest — jag skall infinna mig — när lågorna fräsa omkring mitt hufvud, skall jag se dem belysa spillrorna af ert vacklande konungadöme.»

Herr Erengisle reste sig hastigt och utropade: »Herre konung! Hon yrar — hon vet icke hvad hon säger — hör henne icke, af nåd —»

»Nåd», upprepade konungen, »hvem skulle här kunna benåda henne? Fru Britta erkänner icke att bland hennes domare fins en konung.»

Fru Britta, som häpen stirrat på Erengisle, förbittrades åter vid dessa ord.

»Vore här en konung», utropade hon, »så hade han sannerligen benådat sin trognaste tjenares maka — då hade jag velat böja knä och erkänna min skuld, men nu bestiger jag hellre bålet!»

Dermed vände hon sig om, för att gå derifrån och drog slöjan tätt omkring sig, om för att icke ses, eller själf icke kunna se, var ovisst.

Konungen kastade en snabb blick till herr Erengisle, som åter stod som förlamad — ville han icke, eller kunde han icke följa henne? Konungen vinkade därför hastigt till dekanen Helmik, som skyndade efter och upphann henne vid dörren.

Fru Britta såg sig icke om, icke ens åt sidan, men hörde dock en hviskning, eller suarare en hväsning ifrån Gummi:

»Nådiga fru — får jag följa er till bålet?»

Fru Britta tog ett hastigare steg genom dörren, som tillslöts efter henne och dekanen.

Med Gummi, budbäraren af de förrådiska skrivelserna, gjordes ej vidare omvägar. Brottet var uppenbart, han hade gripits »å bar gerning» och han dömdes till hängning.

Också en prest följde Gummi, men för att gifva honom den sista korta beredelsen.

Konungen reste sig och i detsamma rådsherrar och domare. Genom bullret af de tillbakaskjutna stolarna trängde en skälfvande, nästan bruten röst:

»Min konung — hon var dock din trogne tjenares maka — skona hennes lif!»

Herr Erenegisle, den gamle ädlingen, förkrossad öfver följden af sitt fyllda löfte, böjde knä. Alla sågo bestörta på honom och derefter frågande, i gemensam förbön, vädjande till konungen

»Min vapenbroder, min vän, din bön skall icke vara förgäfvnes», sade Karl Knutsson rörd, »jag benådar fru Britta till lifvet: hon må genom kyrkan försona sitt brott!»

XIII.

Testamentet.

1.

Åren gingo sin rund. Boningshuset på Sundby gård började se gammalt ut; loftets hvalfbågar syntes mossbelupna och åtskilliga fördjupningar märktes i förstugutrappan. Men i trädgården hade nya löfsalen vuxit upp och blomsterrabatterna voro rikare än förr.

Fru Yda tyckte det var som sig borde. Det gamla huset åldrades med henne, och blomstergården passade för de unga tärnorna. Barnbarnen, fru Ydas »små lamm», hade nämligen också vuxit upp; de hade blifvit fagra ungmör.

De barnsliga barnbarnen voro således icke barn längre. Riddarvisorna gömdes icke mera undan; de fingo både läsas och sjungas. Jungfru Rigitza gjorde visserligen sina anmärkningar deröfver; men nu, som förr, der farmor gifvit sin tillåtelse, kommo hennes ord icke ens med i vågskålen.

Rigitza lät sig dock icke förtrycka, hon tog igen skadan en annan gång.

Hon fann det äfven ganska olämpligt, att »herr Sigfrids döttrar» fingo sjelfva sköta sina blomsterodlingar i trädgården; »så gjorde man icke i Rigitzas ungdom.»

»Planterade ni icke blomster på den tiden?» frågade Gunborg.

»Sådant var gårdsmästarens göra», upplyste hon, »man tog icke vattenkannan ifrån honom, emedan det tillhörde honom att både vattna och plantera.»

»Hvad gjorde då ni sjelfva?» frågade Stina.

»Hvad vi gjorde? Naturligtvis stod man och såg till att allt blef i sin goda ordning. Sedan gick man sedesamt utåt sandgångarna och flög inte som vilda höns emellan ärtsängar och hagtornsbuskar.»

Ett par små rynkor visade sig på Gunborgs panna, emedan hon fann liknelsen ovärdig; men hon yttrade intet ord till sjelfförsvar. Stina deremot kände sig träffad och såg misslynt ut.

»Bröt man en ros», fortsatte Rigitza, »så bar man den i handen; man satte den hvarken i bröstet eller håret till fäfänglig prydnad.»

Gunborg gjorde åter en otålig rörelse med det stolta hufvudet, utan att likväl rubba den friska törnrosen som var fästad i hennes hårfläta. Men Stina hade nu fattat mod och förklarade: »Då har man det mycket bättre nu; att sjelf få plantera sina blomster och så plocka dem när man vill, det är just det roligaste.»

Då fru Yda någon höst- och vinterqväll spelade sitt klavér, kunde Rigitza lika litet fördraga, om de muntra tårnorna — de voro ju snart sjutton år! — svängde om med hvarandra efter musikens lockande toner.

»Dansade man då icke i Rigitzas ungdom?» frågade Gunborg.

»Jo, vid stora fester gick man i dansen uti borgsalen, förd af höfviska riddare.»

När så en annan afton, under det Gunborg och Stina sutto vid sina arbeten, och farmor berättade fromma helgonlegender, särdeles då hon förtäljde om den heliga Birgitta, då grepos de unga af innerlig hänförelse; de tänkte och drömde om »Sierskan i Norden», och skulle gerna velat följa henne, försakande all verdens lust och lif. Men berättade Rigitza en helig martyrs historia, då blef det dem

rätt ängsligt om hjertat; världen liknade en sorgedal och hela lifvet blef ett pinoredskap. Likaså då farmor talade om klosterlifvet, särdeles i Vadstena, vid hvilket fru Yda tycktes fästa ett särskildt intresse (måhända för den heliga Birgittas skull, tänkte barnbarnen), då lyssnade båda med uppmärksamhet och nöje, ville så gerna få vallfärda till en af de helgonfester, som der årligen firades, ville se nunnornas konstmässiga arbeten, se deras vackra blomstergård och höra lofsångerna i det skönt smyckade kapellet. Men Rigitza tillade: »Att meningen med klosterlifvet var väl icke allenast att förnöja sig med lofsånger; en nunnas främsta pligt vore att bedja för egen och andras synder, och dertill behöfdes väl att läsa sitt ave hundra gånger om, och betrakta döds-skallen i sin cell, för att påminna sig lifvets förgängelse.»

Stina kunde derved bli helt missmodig, men Gunborg log åt sin barnsliga syster.

»Kära Stina», sade hon, »det är ju icke i fråga att göra oss till nunnor!»

Då rodnade jungfru Rigitza och öfver fru Ydas ansigte smög en blekare skiftning; men det såg ingendera af barnbarnen.

De hade emellertid sin gemensamma hemlighet. Det vill säga: systrarna byggde sinsemellan sina framtidsplaner; men dessa kunde de ju icke meddela farmor, den älskade men så högt vördade farmor! Att meddela dem åt Rigitza, kunde aldrig komma i fråga ej heller åt Torkel, deras gamle vän, ty de unga adelsjungfrurna kände nu, vid mera framskriden ålder, att »hofmästaren» dock var en tjänare.

Framtidsplanerna voro också en blandning af barnslighet och allvar, af dröm och verklighet, der inrymdes visserligen återbilder af visor och legender, men de stödde sig äfven på tilldragelser, som de hade genomlevat.

Åter en julhelg hade nämligen fränder och vänner inbjudits till Sundby och bland dem åtskilliga unga herrar, hvilkas adeliga namn borde försäkra dem om blifvande riddarslag. Gunborg strålade, dansade och sjöng redan i förhand vid föreställningen om hvad komma skulle. Men Stina var icke belåten; med förtrytelse talade hon om:

»huru Rigitza afrådt farmor att inbjuda brorsonen, och Stina kunde icke begripa hvad man hade emot den hyggliga Bo Nilsson Natt och Dag, som visst var den ridderliga yngling i hela verden.»

Gunborg skrattade först åt Stinas trohet, som bevarat minnet af det för flera år sedan intråffade slågtmötet på Sundby, och fann det orimligt att hon trodde det ej skulle öfverträffas af det nu väntade; men då Stina förklarade: »att om icke för annat än att förarga Rigitza, skulle hon aldrig glömma Bo», då tyckte Gunborg det var dugtigt af Stina, och fick sjelf derefter en viss aktning för hennes »riddare».

Detta hindrade icke att begge systrarna i lust och gamman firade den andra stora festen på Sundby.

Så Stinas hemlighet; men Gunborgs hjerta var ännu oberördt.

Dock intråffade snart nog en händelse, som gaf en ny riktning åt hennes inre lif, något som gaf hennes unga själs vingar en maning till högre flygt än förr. Hittills hade hon med Stina egentligen lefvat i sagan och sången; folkvisornas skildringar om konungars, riddares, fruars och slottsjungfrurs öden och äfventyr hade hittills upptagit hela hennes sinne; men kärlekens fröjder och sorger, som uti visorna besjüngos med rörande enfald, rörde henne icke mera. Likaså syntes henne helgonlegenderna endast vara fromma sagor och messorna i kapellet, som förut hänryckt henne, föreföllo tomma och söfvande, emedan de ej tillfredsställde hennes kunskapssökande sinne.

Fru Yda, som med uppmärksamhet följde utvecklingen af barnbarnens sinnen, förstod hvad som föregick inom Gunborg och tänkte med oro huru hon föga skulle tillfredsställas af det lif, som var henne förelagdt. Farmodrens öga undgick det icke heller att Gunborgs hastiga utveckling härledde sig ifrån munken Clemens besök på Sundby.

Denne, Rigitzas andre brorsson, som gjort en lång resa, hade besökt många heliga orter och till sist Agnetenbergers kloster, der hans lärare Lidenvardus aflagt sitt klosterlöfte.

Lidenvardus hade ålagt Clemens att till den fromma

fru Yda medföra några skrifter från den henne kära författaren Tomas a Kempis. Hemkommen till fäderneslandet erfor Clemens till sin sorg att den svenska kyrkans öfverhufvud, herr Jöns Bengtsson Oxenstjerna, af hvilken man väntat och hoppats så mycket, ännu icke medgifvit spridningen af evangeliska skrifter. Clemens kunde emellertid ur minnet föreläsa åtskilliga af dem, hvilka djupt rörde fru Yda. Äfven Stina hörde på med uppmärksamhet och Gunborg betogs af öfverraskning och beundran. Rigitza fann det likväl mera uppbyggande, då hennes brorsson talade om »de tre heliga konungars ben i Köln», om den heliga Martas graf i Tarragona» och »aposteln Jacobs hvilostad i Kompostella».

Först hade visserligen Gunborg endast med en ung flickas hela nyfikenhet lyssnat till skildringarna af de länder Clemens skådat; men hon greps af förundran vid talet om Rom, den heliga staden, der likväl för ett sekel tillbaka »kyrkor lågo i ruiner och vanhelgades, presterna ej skötte sitt kall och på gatorna utkämpades blodiga fejder». Likväl var det apostlarnes stad, som martyrenas blod hade helgat, der Petrus, »klippan, begåfvad med himmelrikets nycklar», hade grundat sin kyrka.

Det var icke underfulla legender Clemens förtäljde, utan den historiska sanningen om kristendomens första förkunnare. Och då han talade om Birgitta, var det icke »helgonet» han framstälde, icke hennes välgörenhet och fromhetsöfningar, hvilka hade väckt uppmärksamhet hos sjelfva kristenhetens öfverhufvud. Han talade om »huru Birgitta i sina uppenbarelser fordrade en innerligare kristendom än den dåvarande kyrkans lärar kräfde, att hon icke delade dennas tro på de yttre gerningarnas förträfflighet och huru hon, gripen af det andliga eländet, som då herskade i Rom, uppträdde emot påfveväldet*.»

Då föreföll det Gunborg som öppnades för henne portarna till en ny verld, det var icke mera sagornas och drömmarnas, utan verklighetens verld.

* 1500-talets reformatorer räknade Birgitta bland reformationens förelöpare. *Hildebrands sv. historia.*

Clemens förtäljde dock allenast, han yttrade icke ett omdöme som kunde vara stridande mot hans ordensregler. Men af värmen uti hans tal, af glöden i hans ögon, trodde sig Gunborg förstå, att han sjelf ifrade för något annat, något högre, något sannare och mera klart än hvad kyrkans dunkla läror medgäfvade. Hur hon hade velat läsa i djupet af hans innersta, hur hon velat förstå hans tankar — derom vågade hon icke fråga.

Fru Yda syntes alltmera tankfull, Stina såg frågande på Gunborg, och Regitza, som tyckte sig skymta främmande och farliga åsigtter hos sin andlige brorsson, afbröt med att bedja honom berätta om sitt företräde hos hans helighet, som vida mer låg henne om hjertat.

Clemens gjorde såsom hon bad och skildrade all den yttre prakt, som omgaf påfven Nikolaus V:te. Regitza var särdeles belåten och påpekade lyckan, som vederfarits hennes brorsson att få träda inför hans helighets ansigte. Men Gunborg tyckte sig förstå att Clemens icke hade funnit hvad han väntat hos den europeiske kyrkans öfverhufvud. Der röjde sig en missmodighet, en hemlig sorg, som hon dock mera anade än förstod, och ovillkorligt föresväfvade henne »prelaten», hvilken hon i sin föreställning nästan förblandade med påfvens personlighet.

»Säg mig, Clemens», frågade hon hastigt, nästan obetänkt, »icke liknar väl påfven Nikolaus Roms forna apostlar?»

Regitza såg mycket förvånad på Gunborg, men innan hon hann att uttala sitt ogillande, svarade Clemens: »Roms apostlar, och äfven dess första biskopar, en Linus, en Clemens och Euresus voro *herdar* för sin nybygda kyrka — de som nu innehafva Roms påfvestol äro kyrkans *herrar*.» Den unga munkens ord föllo stränga, nästan hotande, liksom utbrott af en inre, länge tillbakahållen kamp, hvarför Gunborg utropade lifligt: »Jag förstår: biskop Jöns liknar icke heller fader Johannes i kapellgården, ehuru begge äro prester och bära till och med samma namn.» Clemens såg på henne, öfverraskad af anmärkningen, ehuru han derjemte såg mild ut.

Regitza passade tillfället att falla in och yttrade med

någon skärpa: »Gunborg borde icke framställa jemnförelse emellan den lärde biskop Jöns och den enfaldige kaplanen Johannes.»

Gunborg rodnade och fru Yda sade vänligt: »Kapellanen Johannes är en god herde för sin församling, och hans tal i vårt lilla kapell kan vara lika uppbyggligt som de stora messorna i Upsala domkyrka.»

Regitza lät icke förifra sig; hon teg, ehuru hon icke gillade fru Ydas mening.

Gunborg gömde i sitt minne hvartenda af Clemens ord, och sedan han rest gick hon till kapellgården för att meddela fader Johannes allt det nya, på en gång underbara och verkliga, som sysselsatte hennes tankar.

Den gamle kaplanen lyssnade med uppmärksamhet till sitt skriftebarns ifriga framställning. Han kände alltför väl Clemens, icke allenast nu då den unga munken ofta besökt honom; redan för flera år sedan hade han hört det tal, som utgått från Sigtuna om »svärmaren», eller rättare sagdt »upprorsmakaren», ifrån Dominikanernas kloster, hvilken hade klandrat några nya regler, som der blifvit införda efter gamle priorns fränfalle. Johannes sjelf visste också att Clemens varit älskad af Philippe, och han hade en stor tanke om honom.

»Min fader», utropade Gunborg, »Clemens kunde visst blifva en troskämpe, liksom de forna martyrerna?»

»Det är en begåfvad yngling», svarade kaplanen, »han skulle kunna blifva en reformator —» den gamle afbröt och föll i tankar. Gunborg ville icke störa honom.

Efter denna tid började systrarnas framtidsplaner att ändras. Det vill säga, det var egentligen Stina, som bygde dem, men också på henne hade Clemens gjort intryck. »De skulle företaga en pilgrimsresa, en lång, vidtomfattande resa, till alla de orter Clemens besökt; derefter komma hem till Sundby, och då skulle allt åter bli som i farmors tid.»

»Stina kunde då vänta sin riddare», inföll Gunborg.

Och Gunborg sjelf? Hvad hon skulle vänta, visste hon icke ännu; men der hvälfde många underbara tankar inom henne.

2.

Det var midsommar. Åkerfälten på Sundby gård stodo redan med ax, föreবাদande en riklig skörd; ångarne skiftade med sina tusen blomster, syrsan surrade och ängskäran knarrade. Allt var sig likt, aldeles som förra åren, förutom det att göken hela våren hade ropat i söder.

Södergök, var sorggök!

Det blef icke heller någon midsommarstång på Sundby detta år. Men der firades en annan fest, en sorgfest!

Sjelfva midsommarafton — qvällen före den helige Johannes dag — voro fönstren på Sundby tillslutna med hvita lakan innanföre. Trappgången, förstugan och gården voro klädda med granris.

Der fanns icke en på hela gården, alltifrån den äldste till den yngste, som icke ville gifva sin gård till den festen, och hvad hade man annat att gifva än sina tårar och granriset, som var en bild af den alvarliga sorgen. Men skörden blef också riklig; hela vägen till sockenkapellet var som en frisk grön matta, hvaröfver sommarsolen kastade varma och vänliga strålar.

Det svarta draperiet ofvan kyrkdörren hade också det för folket välbekanta dubbelvapnet: *Gyllenshjerna-Rålamb* och öfver alla vapensköldar i koret hängde svarta flor. Katafalken på midtelgången omgafs af lampor med sina flammande lågor inom färgade glas. Allt var i ordning och sockenpresten, den gamle fader Johannes, sysslade redan vid middelaltaret, meddelande ceremonielet till kyrkotjenare och korgossar enligt den katolska lärans föreskrift. Erkebiskopen väntades att förrätta sjelfva jordfästningen.

Så snart sorgetåget sattes i gång vid Sundby, hördes klockorna ringa, och då processionen anlände till kyrkdörren, mötte erkebiskopen med sina klerker. Då började messan och folket strömmade in så långt utrymmet medgaf. De närmaste släktingarne och jemte dem herremän från granngårdarne intogo främsta bänkarne.

Erkebiskopens imponerande personlighet drog främst uppmärksamheten till sig, och korgossarnes sånger tycktes folket vara englahymner.

Sedan talade fader Johannes till församlingen — folket hörde honom alltid med vördnad — och i dag hade han så många sanningens ord att säga dem.

Under tiden hade man dock mycket att skåda och, oakadt de vackra ord man hörde, flögo tankarna hit och dit. Det guldstickade täcket som dolde kistan — man kunde knappast fatta att fru Yda hvilade der — och de fladdrande lamporna, som brunno sista gången för henne! Man skulle nog sedan hvar och en ha ett ljus brinnande för hennes själaro; men borta var hon, hvar och en kände att de hade mistat mera än de kunde uttala.

Hur skulle det också bli sedan? Man hade hört sägas att gården skulle öfvergå till en annan släkt. Ibland herrskaperna syntes en ung främmande herre — skulle det vara han? — Han såg hyggelig ut och en ståtlig herre; men man sade att han var brorsson till jungfru Rigitza, och i så fall kunde man hafva åtskilligt att frukta.

Kanske skulle den nye egaren bli herre till en af de unga jungfrurna, fru Ydas barnbarn — man hoppades derpå och det var en tröst i deras sorg.

Nu slutade fader Johannes sitt tal och musiken började på nytt. Erkebiskopen med alla presterna gick ned till katafalken och stänkte vigvatten öfver den döda. Och så gingo de alla, efter hvarandra, ända till den ringaste och minsta, alla offrande det vigda vattnet jemte sin välsignelse.

Derefter stego bärarena fram. Fru Yda skulle föras till sitt sista hvilorum i den stenlagda grafven på kyrkogården. Torkel gick främst — han syntes svigta ett ögonblick — kanske var bördan för tung, Torkel var gammal nu, men han skulle icke svika. Han hade burit gamle herr Peder och unga herr Sigfrid, samt dennes fru — han gick också nu styf och rak; men stegen voro tunga, kanske de tyngsta under hela hans bana. Såsom hade det varit hans ädlaste del i hela lifvet, så sakta och omsorgsfullt

sänkte han kistan ned i hvilorummet, och böjde sig framåt för att se att allt var som sig borde — det var ju på honom ansvaret hvilade och det skymde för hans ögon, så att han måste torka dem med rockärmen — allt var riktigt: kistan stod invid herr Peders, hvars kopparkant han kände igen, hur mörk den än hade blifvit.

Klockorna ringde ånyo, afslutande fru Ydas jordfästning och förkunnande sabbatens ingång.

»Frustugan» på Sundby såg sorglig ut — man kunde knappast känna igen den — det var något ödsligt, tyst och tungt öfver det hela.

Likväl var det samma rum. Der stod spiseln, samma spisel som vintertid haft sin muntra morgon- och aftonbrasa, och under sommaren sina löf och blomster. Nu hade gallerverket inga prydnader, inga rosor syntes liksom förr omkring den vänliga härden; allt var tomt, hårdt och kallt. Sjelfva högsätets röda sindalsdynor voro öfverklädda med hvitt — ett slags svepningsskrud, enligt tidens sed — hvitt lyste det också från de med lakan beklädda fönstren.

Endast gyllenladersstolen var sig lik med sin broderade linneduk öfver karmen. Det var fru Yda Gyllenstjernas egen stol.

På bordet syntes ingen välkomstdryck, utan endast ett skrin med silfverbeslag. Hvar och en visste att det innehöll viktiga dokumenter.

Då de allvarsamma gästerna inträdde, sågo de först på stolen och sedan på skrinet.

Erkebiskopen tog plats i högsätet. Midt emot på en enkel karmstol syntes församlingens kaplan, den sjuttio-årige fader Johannes, i sin svarta vadmalskaftan och sammetskalott på hufvudet.

Närmast prelaten satt fru Ydas sonson, herr Anders Sigfridsson Rålamb till Backa och Ön, enkeman efter Anna Störle).

Vid sidorna satte sig några aflägsnare fränder samt ett par herrar från granngårdarne, Knut Haraldsson på Saeby* och herr Erik Gregersson på Graenhammar**.

Vid dörren stod liksom i fru Ydas tid familjens troljenare Torkel, i medvetande om betydelsen af sin närvaro såsom vittne.

Jungfru Rigitza, som iakttog värdinneskapet, hade sin vanliga, fastän nu hvitklädda stol. Hon vinkade åt brorsonen, den nyss tjugotvåårige Bo Natt och Dag, att komma närmare; men han märkte icke hennes vink, emedan han, den annars rättframme ynglingen kände sig besvärad just i följd af hennes nyss i hemlighet framkastade förespeglingar om testamentets innehåll. Han hade därför stannat vid fönstret och kastade en och annan orolig blick på de båda systrarna Gunborg och Stina Rålamb, hvilka uti sina djupa sorgdräkter syntes honom rörande, der de, blyga och bestörta, hade dragit sig till det mest aflägsna hörn af rummet.

Han hade icke sett dem under de senaste åren — det var en egenhet hos faster Rigitza att hindra hans besök på Sundby — han hade också mycket riktigt nästan glömt bort dem, till och med hela Rigitzas häntydan på gårdens öfvergång till honom, hvilket han vid närmare eftertanke ansett endast som fäfänga griller. Hade hon icke äfven talat om Gunborgs trolofning, och Gunborg hade likväl hunnit öfver sina aderton år utan att något vidare hördes derom.

Men nu då han icke allenast blifvit inbjuden till begrafningen utan tillsagd att öfvervara testamentets uppläsning, och dertill Rigitzas förnyade vinkar, nu började de gamla föreställningarne dyka upp igen och med dem underbara tankar, som berörde hans hjerta, som satte hela hans unga blod i fart; han visste knappast om det var af glädje eller smärta.

* Nu Säbyholm.

** Nu Granhammar. Erik Gregersson förde i sin sköld tvenne hopslagna vingar,
Styffes h. geografi.

För Gunborg och Stina syntes allting redan förändradt; icke allenast att de i hvar minut saknade »farmor», utan de tyckte sig knappast mera hemmastadda, när icke hon var der. Regitza hade de aldrig lärt sig att älska, kunde knappast förmå sig att anse henne såsom en anförvandt, och brodern, herr Anders, som var flera år äldre och alltsedan fadrens död bosatt hos sin farbroder, var för dem helt främmande. Unga Bo, deras barndomsvän, hade under de år, som de icke sett honom, förändrats mycket och de kände sig inför honom helt förlägna, mycket mera, än om han varit en alldeles främmande person. De öfriga närvarande herrarna voro alla gamla och för dem kände de allenast vördnad, alltifrån erkebiskopen till den kära fader Johannes i kapellgården. Sedan var det Torkel, deras gamle vän, men nu vid mera framskriden ålder, kände de unga adelsjungfrurna att »hofmästaren» dock var en tjänare.

I denna stund voro de så fördjupade i sin sorg, att ehuru Regitza förberedt dem på tillfällets djupa betydelse, de knappast fattade något af hvad som tilldrog sig omkring dem, eller ens tänkte på hvad komma skulle. Alltifrån sitt inträde i frustugan, der de sågo den välkända karmstolen stå tom, syntes dem allt öfrigt såsom i en dimma, och i behof af stöd vid förnimmelsen af något väntande, något olycksdigert, slöto de sig närmare intill hvarandra, likasom då de voro barn, och satte sig tillsammans på hörnstolen.

De hörde nu huru erkebiskopen talade med klar och hög stämma, men orden halkade förbi dem till dess han tog skrinet — farmors skrin — då hoppade båda till, men en varnande blick från Regitza förmådde dem instinktmässigt att sitta stilla, ehuru skrinet lästes upp.

De sågo också ett dokument tagas derur, ett stort dokument med flera vidhängande signet. Med ens stod alltsammans klart för dem, och Gunborg hviskade till Stina:

»Testamentet!»

ICke långt ifrån dem hördes en djup suck. Det var

Torkel som ett ögonblick glömde att han endast borde vara ett tyst, ehuru åsyna vittne.

Prelaten förklarade dokumentet innehålla herr Sigfrid Pedersson Rålamb's förordnande. Utanpå konvolutet stod en särskild skrift, undertecknad och bevittnad, samt befunnen i laglig ordning. Det var en förklaring, som en hvar redan förut kände till, men som för yttermera visso ånyo upplästes:

»Att så länge herr Sigfrid Pederssons ädla moder, fru Yda Gyllenstjerna lefde och hade sina barnbarn, Gunborg och Stina Rålamb, i sin vård, skulle Sundby gård med allt hvad dertill hörde af dem innehafvas och af fru Yda vårdas, såsom vore gården hennes egen. Först efter fru Ydas död skulle det i konvolutet inneslutna testamentets försegling brytas.»

Biskopen vände sig till de närmast sittande herarne, Knut Haraldsson och Erik Gregersson, med förfrågan om de erkände sina underskrifter och signet.

Ja, det gjorde de, och nu fick äfven Torkel träda fram, för att intyga sin herres namnteckning. Så bröts förseglingen.

Under dessa formaliteter hängde allas blickar vid det uppvecklade gula dokumentet. Jungfru Regitza hade en högre färg än vanligt och unga Bo's hjerta slog af känslor, som voro honom långt ifrån klara.

»Det skadar inte att jag har förberedt den stackars gossen om sin lycka», tänkte Regitza.

Testamentet var skrifvet på Sundby gård anno 1437 och försedt med herr Sigfrids egenhändigade namnteckning, hvilken likaledes var bevittnad af de två förstnämnda herremännen.

Skriften som nu upplästes var ganska lång och omständig, tydligt förestafvad af den hädangångne själf och det kunde förefalla såsom ville han genom den vidlöftiga inledningen förklara orsaken till sitt förordnande.

Hufvudinnehållet var emellertid:

»Att han förklarade sin käre son, Anders Sigfridsson Rålamb, vara ensam arftagare till sin faders jordeg-

domar Backa och Ön, med dertill hörande löst och fast. Deremot skulle den fastighet, som herr Sigfrids hustru medfört i boet, återgå till hennes fäderneslägt, hvarför Bo Nilsson Natt och Dag ensam tillerkändes eganderätten till Sundby gård.»

Det blef tyst. Erkebiskopen betraktade dokumentet med en uppmärksamhet, som lät förstå att han ånyo för sig genomläste detsamma, för att med sin kunskap i den juridiska lagen efterse, om testamentet var affattadt i fullt lagenligt skick.

Herr Anders Sigfridsson såg mycket förvånad på arftagaren till den egendom, som bort tillkomma hans båda systrar, hvilka härigenom blefvo arflösa.

Bo sjelf var dock långt ifrån att varseblifva herr Anders Sigfridssöns skarpa blickar än mindre faster Regitzas; dertill var han sjelf alltför upprörd. När sjelfva förordnandet upplästes, erfor han en känsla af obehag — var det icke en orättvisa att tilldela honom ett arf på bekostnad af de egna barnens rätt? Jo, en orättvisa var det, och det nästan kränkte honom att nämnas såsom inkräktare af en egendom, som icke borde tillkomma honom.

Men det stod också klart för honom hvad han borde och kunde göra. Han ville genast gå till de båda sorgsna systrarna och afsäga sig hela förordnandet — han ville icke beröfva dem något, som dem med rätta tillhörde, icke mottaga Sundby gård annat än som —.

Här afbröt Bo sin tankegång och dröjde, bestört öfver sin egen flygande föreställning; han vågade icke heller störa stundens högtidlighet. Dock kunde han icke låta bli att inom sig sjelf upprepa: »endast om Gunborg ville blifva fru på Sundby, kunde han bli gårdens herre.» Stina var endast en blekande gestalt som väl hörde dit, men som knappast syntes inom ramen af denna herrliga framtidstaffa — »Gunborg skulle blifva lycklig.» Så tänkte han.

Jungfru Regitzas hjerta klappade af stolthet vid åsynen af brorsonen, som nu ändtligen tycktes fatta sin lycka, den lycka som hon skapat honom. Så tänkte hon.

De öfriga närvarande sågo emellertid på hvarandra, på de nämnda arfvingarne och på de värnlösa systrarna som ännu icke blifvit nämnda. Man undrade deröfver, det vill säga de, som icke kände det öfriga innehållet.

Testamentet innehöll också ännu ett blad och erkebiskopen återtog läsningen deraf, under det alla lyssnade med spänd uppmärksamhet.

Här förklarade fadren: huru han i sina sista stunder med innerlig oro tänkt på sina redan moderlösa döttrars framtid och derför fattat beslutet att gifva dem ett hem, der de kunde bevaras från denna verdens ondska; der de kunde föra ett helgadt lif till sin himmelske brudgums och den heliga jungfruns ära, samt till förherrligande af sin ädla hädangångna fru moders minne. Så var hans önskan, hans vilja och hans förordnande: att till den heliga Birgittas klosterstiftelse i Vadstena anslogs en summa af 1,000 mark silfver, så att hans älskade döttrar Gunborg och Stina Rålbamb måtte med all heder, som deras adeliga börd fordrade, i samma kloster till nunnor invigas och hvartill han gaf dem sin bästa, sista välsignelse.»

Derefter följde ett tillägg:

»Att jungfru Regitza Stensdotter Natt och Dag, som allt sedan sin kära systers fränfalle egnat hennes döttrar en moderlig omvårdnad och undervisning, skulle så vidt det öfverensstämde med hennes egen önskan, ega rätt att på Sundby gård vistas hela sin återstående lefnadstid.»

Ett sista förordnande: »till betryggande för alla gårdens underhafvande och familjens tjenare, hvaribland särskildt nämndes »Torkel», anförtröddes dessa till den blifvande egarens ömmaste försorg.»

Dessa senare paragrafer undgingo nästan hvar och en af de närvarande, emedan allas uppmärksamhet var fästad vid de blifvande klosterjungfrurna. Det var icke allenast med rörelse, utan med vördnad man betraktade dem.

Ännu i femtonde seklet ansågs förenligt med ömma föräldrars kärlek att bevara sina barn från den yttre verdens besmittelse genom att öfverlemna dem till klosterlifvet.

Jungfru Regitza reste sig högtidligt och gick fram

för att omfamna och kyssa dem. Båda systrarna lät det ske, utan att besvara hennes omfamning, eller ens rätt fatta meningen dermed. De visste endast att en dom blifvit afkunnad öfver dem, en dom som kom dem att frysa, såsom hade blodet stelnat i deras ådror.

Regitza var kanske beredd derpå; hon strök med handen öfver deras bleka kinder och kysste dem ännu en gång. Derefter begaf hon sig till Bo för att lätta sitt hjerta med åsynen af hans lycka.

Men Bo stod blek, ännu blekare än Gunborg och Stina, der han stirrade på dem, oviss om en dröm förvillade honom eller om det var en förfärlig verklighet, som krossade hans nyss så strålande lycka.

»Kära gosse», sade hon med sin lågmälda men viljefasta röst: »låt icke förskräcka dig; hvad som är skedd är visserligen till eder ömsesidiga lycka.» Derefter gick hon att återtaga sin plats; men Bo lade intet märke till hvarken hennes ord, eller att hon lemnade honom.

3.

Erkebiskopen, som emellertid upptagit ett nytt dokument ur skrinet, förklarade det vara: Fru Yda Gyllenstjernas testamente.

Det var också mycket riktigt försedt med fru Ydas vidhängande signet, och fader Johannes nickade med en uppsyn som ville han säga att han väl kände igen det-samma. Ehuru han icke yttrat ett ord, kastade prelaten på honom ett förvånadt, forskande ögonkast, som den gamle kaplanen lugnt och mildt besvarade med en ödmjuk böjning på hufvudet.

Nu bröts det andra testamentet.

Alla närvarande voro ännu så upptagna af de viktiga

förordnanden, som nyss blifvit kungjorda, att de helt tankspridda sågo på den ånyo föreläsande, till dess nyssnämnda förordnanden ånyo berördes.

Af dateringen märktes att fru Yda låtit uppteckna sin vilja kort före sin död.

Med kunskap om sin käre sons förordnande i afseende å döttrarna Gunborg och Stina Rålamb, hade fru Yda med ömmaste uppmärksamhet följt deras utveckling under de senaste åren och dervid funnit: att endast den ena af dem hade det alvarliga sinne, som kunde passa för klosterlifvet, hvaremot den andra synbarligen en gång skulle endast af undergifvenhet för fadrens uttalade vilja foga sig deri. Då fru Yda visste sin sons, herr Sigfrids, förordnande allenast härleda sig af den varmaste omtanka för de en gång fader- och moderlösa barnen, ville hon härmed förklara sin önskan vara: att bref afsändes till Rom med bön att den helige fadren ville för Kristi skull medgifva frigörelse ifrån det föreskrifna löftet i afseende å dottren Gunborg, så att hennes klostervigning måtte komma att bero af hennes eget framtida, frivilliga val.»

Derefter följde ett tillägg: »att i hvilketdera fall som komme att ske, all fru Ydas egendom tillföll hennes söndöttrar, hvilka egde att sjelfva deröfver förfoga. Härifrån undantogs dock några familjeklenodier, som tillades hennes sonson, herr Anders Sigfridsson.»

Sedan prelaten slutat läsningen, såg han åter, och strängare än nyss, på fader Johannes, hvarefter han lät blicken halka öfver de närvarande.

Öfver jungfru Regitzas kinder flög en mörk förtrytelsens rodnad; men hon vågade icke yttra ett ord. Derjemte hade hon en viss fruktan att hennes obetänksamme brorsson skulle företaga sig ett förhastadt steg, och fäste därför på honom sina ljusgrå ögon, i denna stund skarpa som sylar. De utöfvade hela sitt välde, och Bo, som redan återfått både färg och mod, stannade beherrskad, endast betraktande Gunborg, hvars kinder skiftade i återvunnen lifsfärg.

»Ers högvördighet», sade fader Johannes och reste

sig med en lätthet, som föga svarade emot de sjuttio åren:
»Tillåter min höge och vördade förman att jag förtäljer mitt sista samtal med den hädangångna ädla frun?»

»Såå», yttrade prelaten, »var det måhända ni, Johannes, som ingaf den fromma fru Yda slika verldsliga bestyr, hvilka måste hafva rubbat hennes sista själaro?»

»Det var för den ädla fruns själaro, som jag förhjälpste till utförandet af hennes sista jordiska vilja, högvördigste!»

»En bigtfader bör inför en döende aflägsna hvarje tanke på jordiska ting —»

Den gamle kapellanen bugade sig ödmjukt, men svarade lugnt: »Redan under de sista åren af fru Ydas jordiska lefnad närde hon djupa bekymmer för sina sonbarns blifvande öde, därför att hon trodde icke deras håg och lust motsvara det heliga kall, som var dem föreskrifvet.»

»Och ni, Johannes, borde med den insigt och kraft, som vår heliga kyrka bjuder, förklarar huru verldslig lust är ungdomens farligaste frestelse i denna verden; endast i klostrets fristad kan en jungfrus sinne utvecklas till det som högre och bättre är.»

»Så bjuder vår heliga kyrka, högvördigste!» medgaf fader Johannes, utan att rubbas i sitt undergifna lugn.

»Fru Ydas fromma sinne qvaldes dock vid föreställningen att Herren Kristus med välbehag mottager endast den brud, som af fri vilja och hjertats längtan kommer till honom — såsom ock klostereden bjuder.»

»Hvarför hafva icke de unga klosterbrudarna blifvit uppfostrade till det lif som väntade dem?» frågade prelaten strängt.

Jungfru Regitza reste sig till hälften och tycktes vilja falla in; men prelaten höll sig allenast till kapellanen.

»Det hade tillhört bigtfadren att gifva sitt råd härtill — håg och lust för verdens vanskliga glädje hade i så fall icke fått insteg hos de arma barnen — man hade i det hela handlat orätt emot dem.»

»Min tunga var bunden genom deras hädangångne faders vilja; men jag har kanske just därför bäst kunnat läsa i mina skriftebarns sinnen. Jungfru Stina skall —

jag är viss derom — i glad undergifvenhet aflägga sina klosterlöften.»

»Nå — och jungfru Gunborg?»

Fader Johannes gick fram till den darrande Gunborg och lade sin hand på hennes hufvud. »Tala sjelf, mitt barn», sade han, »svara frimodigt inför vår vördade öfverherde och i dessa församlade anförwandters närvaro: kan du frivilligt efterkomma din faders förordnande?»

Bo var under tiden på det högsta upprörd; han kände nu att hela hans framtids lycka berodde af det svar Gunborg skulle afgifva. Med ynglingens förenade djerfhet och förlägenhet, ville han enligt den förra störta fram till Gunborg; men enligt den senare stod han orörlig, afbidande hennes svar, på en gång beherrskad af stundens högtidlighet och af Regitzas hvassa blickar.

Alla de öfriga sågo häpna på det ovanliga uppträdet och erkebiskopen, ehuru med rynkad panna, lät det ske, öfvertygad att den förvirrade jungfrun dock skulle afgifva ett svar, som omintetgjorde alla vidare förklaringar.

Stina, som hela tiden hållit systemens hand sluten i sin, lät den kanske omedvetet sjunka och Gunborg, derigenom befriad, glömde sin systers afgjorda öde och höjde rodnande, men beslutsamt sitt hufvud för att svara, då erkebiskopen yttrade: »Unga Gunborg, innan du afgifver det svar som är dig tillåtet, betänk noga din hädangångne faders önskan — betänk att hans välsignelse följer det barn som är honom värdigt.»

Gunborgs stolta hufvud sänkte sig åter. Hon glömde alla närvarande förutom de båda andlige, som tycktes hafva hennes öde i sin hand. Hon såg först på fader Johannes, derefter på erkebiskopen, sammanknäppte sina händer och sjönk på knä. »Jag kan icke», hviskade hon, »må min fader förlåta mig arma — jag kan icke af fri vilja följa hans bud.»

Ett mummel af häpnad gick genom de församlade; det oerhörda hade skett att en dotter nekade uppfyllandet af sin faders förordnande.

— Såväl jungfru Regitzas som hennes brorsons kinder

lågade, den förra af förtrytelse, den senare af glada förhoppningar.

Stina såg ångestfullt på sin syster.

Erkebiskopen lemnade högsätet och gick fram till den knäböjande. Han såg likväl mera förvånad än vredgad ut, men dröjde att yttra sig, ehuru alla med spänd väntan undrade hvad han skulle säga.

Hade verkligen den unga, i lifvets fullhet blomstrande jungfrun, som bad om förskoning, rört honom; eller var det den skarpsinnige människokännaren som här insåg rätta sättet att vinna sitt mål?

För prelaten voro jordiska känslor endast lidelser, som borde bekämpas för högre mål.

Han såg emellertid mild ut, så mild att en hvar, ehuru förvånad, väntade ett medgifvande. Ja, alla väntade derpå, alla utom likväl den gamle kapellanen, som under prelatens deltagande såg det fasta oböjliga draget omkring hans läppar. Johannes trädde dristigt närmare och sade ödmjukt, men också han lika okuflig som hans höga förman: »Högyördigste — innan dom fälles öfver mitt skriftebarns öde, tillåt eder ringa tjenare förklara att den hädangångna tog mitt löfte —»

»Hvilket löfte?» Prelatens ögonbryn rynkades, men kapellanen svarade lugnt:

»Mitt löfte att vandra till Rom för att erhålla ett bref som upplöser den ädle herr Sigfrids förordnande.»

Prelaten svarade honom icke; men lade handen på Gunborgs hufvud och sade: »Mitt barn, jag beviljar dig trenne dagars betänketid — glöm icke att din faders ande vakar öfver ditt beslut!»

4.

Trenne dagar!

Således ett uppskof, hvars betydelse inverkade olika på alla de närvarande. För en del innebar detsamma tillintetgörandet af ett heligt beslut, för andra medförde det nya förhoppningar.

Ingen hade dock yttrat en anmärkning eller en fråga, alla böjde sig inför prelatens beslut. Med ett ord: man berörde icke vidare den viktiga punkten i fru Ydas testamente, man talade om dess öfriga angelägenheter och der- efter drogo de främmande hvar till sitt.

Erkekiskopen yttrade vid afresan att han ville återkomma efter tre dagar för att emottaga Gunborgs beslut, hvilket borde förestafvas af hennes egen fria vilja. Men fader Johannes lade märke till att då prelaten slog korstecknet öfver de begge systrarna, han tycktes förena dem till ett och trodde sig deraf förstå, hvilket svar han i det hela väntade.

Herr Anders Sigfridsson förklarade sig villig att dröja några dagar hos sina anförvandter och omfamnade systrarna hjertligare än förr. Han kysste Stinas bleka kind och såg så vänligt på Gunborg, att hon kände sig rörd och tacksam i förnimmelsen af att den äldre brodern, för hvilken hon haft så stor vördnad, icke ogillade henne. Han till och med yttrade helt kärleksfullt: »Att om syster Gunborg ville vända sig till honom angående den viktiga frågan, skulle han efter bästa förmåga vara hennes stöd.»

Bo Nilsson Natt och Dag, den blifvande egaren till Sundby, talade icke om afresa. Jungfru Regitza gaf honom en liten vink om lämpligheten att lemna sorghuset, emedan hon icke fann det passande att en ung herre, som icke var närmare befreundad med de sörjande, vistades i samma hus som de, särdeles för de blifvande klosterjungfrurnas skull. Men Regitza kände icke sin brorson, kunde ej ens tänka sig, att hennes framkastade vinkar hade en motsatt verkan och blef därför ganska förvånad, då Bo öppet och rätt fram sade henne, att han just dröjde på Sundby dessa dagar för att bevaka sin lycka. »Gun-

borg hade ju förklarat sin motvilja för klosterlifvet och hon hade erhållit tillåtelse om fritt val. Om Bo sjelf skulle ledsaga den hederlige kaplanen på hans Romresa, skulle det vara hans största lust.»

»Kära gosse», afbröt Regitza, »om du har lust att flacka världen omkring, så res. Men befatta dig icke med den enfaldige fader Johannes förehafvanden — föga lär också herr Jöns Bengtsson anförtro honom så viktiga värf — om de ens verkligen komma i fråga.»

Vid dessa ord fattade Bo eld. Han var icke längre den lydige brorsonen, hennes »kära gosse», som fogade sig efter hennes vilja. Han ansåg att faster Regitza hade bedragit honom då hon talat om Gunborgs trolofning och under de senare åren hindrat honom att besöka Sundby. Om han fått sköta sig sjelf, hade han kunnat vinna Gunborg och nu varit viss om sin lycka.

Regitza blef yttermera förvånad: hade då icke just *hans* lycka varit hennes lefnadsmål? Var det icke hon, som hade skaffat honom både gård och grund?

Men hon lugnade sig. Bo skulle nog en gång inse detta; nu var han icke tillräknelig, under inflytandet af sin inbillade kärlek, en kärlek som Regitza just icke trodde på. Hon var snarare viss om att han snart skulle trösta sig, hon som alltför väl kände männens häftiga och ombytliga sinnelag.

Emellertid tillade hon ett råd: »att icke störa Gunborg, utan låta henne sjelf öfvertänka hvad rättast vore. Skulle hon endast för att undgå klostret eller för att blifva fru på Sundby, emottaga Bos hand, kunde hon icke gilla henne.»

Så yttrade sig Regitza.

Det var dock fåfång möda att gifva den häftige ynglingen några råd; han knappast hörde derpå, och innan hon ens hunnit tala till punkt, begaf han sig i väg.

Hvart? Kanske just för att uppsöka Gunborg eller till kapellgården?

Till kapellgården var en riktig folkvandring dessa dagar.

Öfver hela Sundby hade talet om det ödesdigra testamentet gått som en löpeld, öfverallt uppväckande djupaste rörelse. Det var nog ett godt och heligt verk att anförtro sina barn åt den heliga modren kyrkan, och man skulle visst icke vågat en anmärkning deröfver om icke en hemlig gissning hade gått: att det varit jungfru Regitzas verk. Nu var det i fråga, att fru Ydas förordnande skulle upphäfa en del af testamentet och man började på nytt hoppas att en af herr Sigfrids döttrar månne blifva den unga egendomsherrns husfru. Det talades också redan om att kapellanen rustade sig till en Romresa i och för den saken, hvarför en och annan begaf sig till kapellgården för att lägga sitt ord till: »att fader Johannes måtte blifva en ihärdig böneman hos den helige fadren.»

Sjelfva herr Anders Sigfridsson syntes på sin sediga springare mer än en gång styra kurs mot kapellgården och hade ganska långa samtal med den gamle kaplanen. Likaså herr Bo Nilsson, och det hände att de begge herrarna sammanträffade der och sedan, som det tycktes, i god sämja återvände hem.

Deremot hände att de båda jungfrurna, hvilka man alltid varit van att se tillsammans, nu hvar för sig besökte sin skriftefader. Jungfru Stina ledsagades af hofmästaren Torkel, och syntes under vägen stilla och allvarligt samtala med honom; men besynnerligt nog, gick jungfru Gunborg ensam och hon var den som af alla dröjde längst i kapellgården. Gingo systrarna redan skilda vägar, händtydande på deras olika framtids mål? Gunborg gick så ibland med den vanliga raska gången, ibland försänkt i allvarsamma tankar; men goda råd skulle hon få af fader Johannes, det voro alla vissa om.

Till sist syntes äfven jungfru Regitza begifva sig till kapellgården. Behöfde också hon rådfråga den gamle, eller kanske snarare gifva råd — kanske för att förekomma något som icke var förenligt med hennes vilja?

Så talade folket mellan sig, undrande huru utgången skulle blifva och hvilket svar skulle lemnas erkebiskopen vid hans återkomst.

Man dömde endast efter hvad man såg; ingen vågade ens till Torkel framställa en fråga, om han ens sjelf visste något att svara, ty äfven han såg alltmera betänksam ut. Man såg honom ibland ruska på hufvudet åt sina egna tankar.

Mest lade man dock märke till, att för hvarje dag som gick, blef jungfru Stinas kinder blekare och jungfru Gunborgs allt mera röda.

Herr Anders Sigfridsson började emellertid tycka ganska bra om den så oväntadt nämnde arftagaren, och det oakadt denne redan andra dagen rent ut och något tvärt, begärde hans syster Gunborg till maka. Han kunde icke heller annat än gilla den frimodiga ynglingens förklaring: »att han endast såsom man till en af herr Sigfrids döttrar, vore benägen emottaga det honom tilldelade testamentet.» Såsom tillhörig en af Sveriges yppersta släkter (Natt och Dag) kunde hans börd icke utgöra något hinder; men den samvetsgranne och fredsälskande herr Anders fäste vid sitt samtycke förbehållet om Gunborgs eget medgifvande. Det enda han å sin sida kunde utlofva, var att hos sin syster inlägga ett förord.

Men Bo kunde icke vänta på detta förord. Intagen af glada förhoppningar, ansåg han att allt skulle snart vara klart, endast han fick tala vid Gunborg och han skulle säga henne allt, allt som låg honom på hjertat.

Genast efter samtalet med herr Anders skyndade han ned i trädgården, genomsökte alla de små täta löfsalarna, men öfverallt var tomt och öde, och just nu var han så modig, skulle utan fruktan uttala allt hvad hans varma hjerta kände.

Då kom med ens Gunborg. Hon stannade när hon blef honom varse, men tycktes icke besvärad eller missnöjd, såg snarare gladt och vänligt på honom.

Det var deremot Bo som stod förstummad och det just nu, då han hade så mycket att säga. Han hade aldrig i sitt lif känt sig så förlägen som nu.

Men han måste tala. Likväl, intet ord af alla de han tänkt, kom öfver hans läppar. Han förklarade endast fort och rättfram, som det var hans vana: »att han skulle vara lycklig om Gunborg ville blifva hans maka, om hon ville blifva fru på den gård som rätteligen tillhörde herr Sigfrids döttrar.»

Det var också det formliga; men intet ord om den kärlek han ville bjuda henne, en kärlek som var för hela lifvet. Bo visste det nu — Gunborg var hans första och skulle blifva hans enda kärlek!

Som sagdt: icke ett ord af allt detta kunde han säga; men Gunborg såg också på honom stolt och kanske ännu mera förvånad.

Hon var icke heller mera den trettonåriga flickan som förklarade att hon lik sagans »Rosenröd» ville gifta sig med prinsen som ärfde hennes faders rike. Den adertonåriga jungfrun tog saken annorlunda. Hon tänkte att den unge ädlingen bjöd henne sin hand för att godtgöra en orättvisa; hon förstod icke att hans plötsliga förlägenhet hindrat honom att uttala hjertats varma språk.

Men Gunborg förstod lika litet sig sjelf. Aldrig förr hade hon märkt att Bo hade så ädla, nästan vackra anletsdrag, aldrig förr märkt att hans ögon talade ett språk som nästan förvirrade henne.

Han bad också om ett svar; men hon kunde icke säga ett ord, hon ville hellre fly ifrån alltsammans.

Innan Bo sjelf hann att beherrska sig, var han allena; han såg endast på afstånd den bortilande flickan försvinna mellan trädgårdens gröna häckar.

Dock rusade han efter, som han tyckte den väg Gunborg tagit; men hon syntes icke till och han gick vidare, vidare.

Snart befann han sig inom den lilla skogsdungen, hyarifrån en gångstig ledde till Tärnsundsskogen. Han visste att der var systrarnas älsklingsplats — såg han icke

också redan mellan träden hennes hvita gestalt med det svarta sorgfloret tillbakakastadt öfver hatten! Med klap-pande hjerta skyndade han dit, der hon satt under tallen invid trädstammen. Hans raska steg förådade naturligtvis hans ankomst och hon vände sitt hufvud emot honom.

Det var dock icke Gunborg! Under den bredskyggade hatten syntes Stinas lilla fina nästan sköna ansigte, skönt på sitt sätt, ehuru icke strålände af lif och helsa och ungdomsmod, såsom Gunborgs.

Rodnande frågade hon: »Min frände söker kanske Gunborg?»

Rösten var mjuk och behaglig; den uttryckte ett deltagande som gick rakt till den upprörde ynglingens hjerta. Han visste ej sjelf hur det kom sig och hur han med ens fick mod, han visste blott att han här kunde tala ut hvad hans hjerta kände. Han satte sig därför ned i gräset bredvid den vänliga flickan, anförtrodde henne hela sitt stormande hjertas hemlighet, bad om hennes förord hos Gunborg och lade dermed hela sitt lifs lycka i hennes hand.

Bo fäste sig icke ett ögonblick vid huru den blifvande nunnan än blef röd, än hvit, icke såg han huru hon förde handen till sidan liksom hon haft något att bekämpa, ty han visste ju icke att hon behöfde stilla sitt eget hjertas häftiga rörelse.

Men han sjelf kände sig obeskrifligt lycklig då han sålunda för första gång fick uttala sin kärlek, sin tänkta lycka och upprepa sina försäkringar att endast genom Gunborg kunde han finna den.

»Jag tror det», medgaf Stina — hennes röst darrade något, men Bo var sjelf alltför glad att han kunde märka det — »Gunborg är lycklig, hon som *kan* förverkliga er dröm.»

Bo jublade. Han tog hennes händer och kysste dem med hela sitt fulla hjertas tacksamhet.

Stina rodnade och drog sakta sina händer ifrån honom. En lätt rysning genomflög henne och dervid bleknade hon igen.

»Min syster är lycklig», sade hon tankfull, »hon är mycket älskad.»

»Ja, mycket!» försäkrade Bo så uppriktigt som han menade det.

5.

Under tiden hade Gunborg fortsatt sin väg. Luften i barrskogen var så frisk, att hon här kunde tänka friare och mera klart.

Hon hade mycket att öfvertänka; framför henne stod det vigtiga valet för lifvet, som man öfverlemnadt åt henne sjelf. Det närvarande föreföll henne såsom en plågsam dröm, hvarur hon väntade att vakna. Men det var ingen dröm! Sorgfloret som hon vikit åt sidan, fördes af vinden tillbaka, fladdrade intill hennes kinder så att hon kunde taga i det och hon måste säga till sig sjelf att allt var sannt, det var icke som förr, ty »farmor» var borta.

Borta! Ja, allt hvad hon såg omkring sig skulle likaledes försvinna för hennes blickar, ty man ville gifva henne ett annat hem.

Ett annat hem! Klostret?

Skulle hon ens i ett kloster kunna andas ut? Skulle icke sjelfva ringmuren som stängde utsigten till den yttre verlden, göra fristaden derinom till ett fängelse? Skulle hon kunna tillfredsställas af dess inskränkta verksamhet, icke snarare blifva insvept i det mörker som qualde sjelfva Clemens!

Men hon hade ju fått frihet att sjelf bestämma öfver sitt öde. Vid denna tankarnas vändning stannade Gunborg.

Frihet! Men ack, på bekostnad af en faders vilja. Skulle han måhända en gång vid hennes åsyn i en annan verld vända sitt ansigte ifrån henne — var icke så prelatens mening?

Fader Johannes hade dock talat om hennes faders kärleksfulla sinnelag — till och med Torkel hade många, många gånger talat derom.

Farmor, den älskade bortgångna, som velat frigöra henne, skulle också bedja för henne, det visste hon och hon kunde således blifva fri.

Visst kunde hon, och ville det gerna — ack så gerna! Hvarför då icke gå friheten till mötes med gladt sinne; hvarför skulle hon känna sig ensam?

Hon började åter vandra långsamt fram öfver gångstigen — hon hade knappast förr gått ensam der.

Stina, system med de barnsliga tankarna, hade vuxit fast i Gunborgs hjerta, hur skulle lifvet blifva utan henne?

Hade systerarna icke redan tvenne dagar varit nästan skilda — man hade undvikit hvarandra, det var svårt att tala om de olika vägar de skulle komma att gå — den modiga Gunborg hade saknat mod att tala med Stina härom; men hon måste nu göra det, om det också kostade henne smärta att tala om den förestående skilsmässan.

Dessutom ville hon nu tala om Bo och hans frieri.

Bo! Hon stannade och såg sig omkring — han syntes lyckligtvis icke till; hon hade ju velat undvika honom. Men hvarföre?

Hade han icke framställt sin anhållan rent ut såsom godtgörandet af en orättvisa, och likväl så höfviskt som det anstod en ung riddersman? Gunborg hade blifvit öfverraskad, men kände sig derjemte underligt berörd. Var det icke en storsinnad känsla att utan tanke på egen lycka, erbjuda henne sin hand, endast och allenast för att göra henne till fru på fädernegården?

Gunborg kände sig härvid lika rörd som öfverraskad. Att Bo föranleddes af någon annan känsla föll henne icke in — hon hade alltid tänkt sig ett kärlekens band emellan Bo och Stina — dessutom hade han ju, som sagdt, öppet förklaradt: »att han ville återgifva herr Sigfrids döttrar den egendom som dem rätteligen tillkom.»

Ja — Gunborg förstod hans ädelmod; han kunde

nog icke på annat sätt fränsäga sig testamentet. Men kunde hon därför mottaga hans offer?

Annorlunda vore om han gjort det af kärlek — ja visst, om Bo älskade henne.

Gunborg rodnade och såg sig åter omkring.

Solljuset lyste så gladt genom skogen; en talltrast slog sin lekande drill. Hon smålog och upprepade: »Ja, om han älskade mig!»

Hastigt böjde hon sig ned för att plocka några crysantemum, som från väggkanten just tycktes locka henne. Hon kände dem så väl; många gånger hade systrarna genom dem fått lösning på mer och mindre viktiga frågor, det berodde huruvida blomman hade udda eller jemna blad.

Under det hon sjelf förundrades att hon aldrig förr lagt märke till att Bo verkligen hade ädla anletsdrag och särdeles vackra ögon, framställde hon sin tysta fråga: »var det af kärlek?»

Hon började räkningen: Ja? Nej? — om Stina varit der, hon skulle hjälpt henne — blad efter blad föll, fortare och ifrigare till dess hon sjelf nästan medvetslöst utropade det sista bladets fall med ett högt: »ja!»

»Om Stina vore här!» utropade hon; men i detsamma väckt till besinning, kastade hon blomstjelken ifrån sig.

»Hur afskyvärdt — det gälde ju Stinas riddare! Skulle *han* älska henne, Gunborg? Åhnej, blomman hade bara gäckat henne. Så var det.

Fortare än nyss skyndade hon framåt. Hon ville nästan undfly sig sjelf, och hon fruktade att någon förföljde henne.

Men det var lika galet hvar och huru hon vände sin blick, öfverallt mellan trädstammarna tyckte hon sig se samma »någon».

Helt uttröttad satte hon sig ned på en sten och tillslöt sina ögon. Men det hjälpte icke, hon såg honom ändå. Hvilket gyckel; der stod han och såg på henne med dessa ögon som trängde sig till hennes innersta — och likväl kunde hon icke harnas.

Hennes hjerta slog, så att hon blef nästan rädd —

hon måste beherska sig, måste se upp. Då såg hon att i verkligheten icke heller någon var der.

Men genom tallstammarna framskymtade ängar med sina tusen blomster och derofvanför höjden med det gamla boningshuset.

Gunborg sträckte ut sina armar, hon ville famna alltsammans; allt skulle ju vara hennes eget om, om —

Bo ville ju återgifva henne allt detta!

Var det lyckan som förvillade henne, eller bländades hon af solen, som kastade skimrande strålar mellan träden? Såg hon icke der Stinas hvita klädning? Hvert tog den vägen? Hon såg den icke mera —

Gunborg darrade. Hon hade under sina lockande tankar, sin frestande syn kunnat glömma *henne*, kunnat vilja gripa lyckan på bekostnad af Stinas ungdomsdröm. Hon hade ett ögonblick velat taga allt, det kära hemmet, den väntade riddaren, brudgummen — under det arma lilla Stina skulle lefva sina dagar i den trånga klostercellen, skild från dem och hela världen.

Gunborg brast i gråt.

Så satt hon länge, huru länge, visste hon icke och såg skyggt upp då någon hördes komma. Hon kände likväl snart igen stegen; kanske hade hon fruktat någon annan och blef därför nöjd att det endast var Regitza.

Regitza hade å sin sida mycket att vaka öfver dessa dagar, lätt kunde årslång sträfvan och omtanka omintetgöras. Väl hade Bo sagt henne att hela hans lefnadslycka berodde just af det som hon velat förekomma: föreningen med Gunborg. Men denna försäkran oroadde henne icke synnerligen. Hon visste nog att när ungdomsblodet väl hade kokat öfver, skulle det sakta sig och man sedan i lugn och ro välja en annan lika fager men rikare brud än någonsin Gunborg kunnat blifva, och allt skulle bli godt igen.

Under dessa lugnande föreställningar var Rigitza riktigt vänlig och kärleksfull emot de båda systrarna. Då hon nu såg Gunborg öfverlemnad åt sin hejdlösa gråt, kände hon visserligen ett stygn af samvetsagg gå genom

hjärtat; men detta hennes eget hjerta hade minsann fått känna så mycken sorg och förödmjukelse på sin tid, att det nu kunde vara andras tur att veta hvad det vill säga »förlora sin ungdoms och kärleks lycka».

Hon lade emellertid sina händer omkring Gunborgs hufvud och kysste hennes panna med ett deltagande som icke kunde förnärma henne, utan snarare i denna stund af smärta, kom Gunborg att känna en viss förebräelse öfver att hon kanske ändå misskänd den gamla anförvanden.

»Kära Regitza», sade hon, »jag är bra olycklig — jag har aldrig känt mig så ensam — råd mig, säg mig, hvad jag skall göra, hvilken väg jag skall gå!»

På visst sätt besvarad svarade hon; »Kära barn, jag trodde att du redan hade fattat ditt beslut.»

»Ack, Regitza, du vet icke allt!» Gunborg lutade sitt hufvud emot henne och omtalade »huru Bo hade erbjudit henne sin hand, hjudit henne att blifva fru på Sundby.»

»Redan? Jag kunde just tro det», utropade hon, »Den redbara gossen trodde sig göra rätt att dela testamentet med en af eder.»

Gunborg rodnade och svarade med återtagen fattning: »Ja — visst var det ädelmod, jag vet det nog», hon såg hastigt och forskande på Regitza: »Hvarför friade han icke till Stina?»

»Hvarför? Han visste att Stina är bestämd för klostret — han hade ju icke något val.»

»Naturligtvis!» Gunborg reste sig hastigt upp — kanske hade hon väntat ett annat svar på sitt förtroende och hon ångrade redan att hon hade gifvit det.

De fortsatte tysta sin väg, först efter en stund fortsatte Regitza: »Har du klart för dig, mitt barn, hvad det är som fångslar dig i verlden, i denna farliga, frestande verld?»

Gunborg svarade icke; hon hade åter slutit alla tankar inom sig och gick med blicken fästad på gångstigen. Då tänkte Regitza: »Det der stolta sinnet behöfver ännu

kufvas — det hade varit till föga lycka för Bo.» Nu mötte henne en syn som kom henne väl tillpass. »Se Gunborg», utropade hon, »kan det vara den stackars gossen der, som bjudit *dig* sin hand?»

Hon pekade på de begge unga som sutto i förtroligt samspråk under tallen, Bo talande lifligt med Stinas händer slutna i sina.

»Hur skall man förstå detta?» fortsatte Regitza med någon skärpa: »och du säger att Bo verkligen har friat till *dig* — han tyckes ju gå upp i kärlek till *hennes* der — stackars, stackars gosse!»

»Ni behöfver icke beklaga honom!» utbrast Gunborg häftigt. Men också hon stod stilla och såg på de båda. Icke därför att hon var förvånad — hon *borde* åtminstone icke vara det, då hon mindes att hon i årtal väntat på hvad hon nu såg — men verkligheten ger så ofta en annan färg åt saker som ungdomen tänkt i sina drömmar. Gunborg som förr skulle hafva jublat vid denna syn, ville nu gråta. »Hur kärligt han talar vid henne, stackars lilla Stina», hviskade hon, »men vi kunna byta — jag går i klostret för henne.»

Regitza runkade på hufvudet: »Skall han nu också fresta den lilla nunnan — hvilken obetänksamhet! Men han menar nog lika litet med detta, som —

»Skymfa honom icke!» sade Gunborg stolt. »Hvarför skulle han hyckla, hvarför skulle han inte älska henne?»

Regitza kände sig sårad och svarade ingenting, dessutom var hon upptagen af sin oro huru det skulle slutas emellan Bo och Stina.

Kanske tänkte Gunborg äfven derpå, ehuru hon icke ville tillstå det, icke ens för sig sjelf.

Stina syntes upprörd under det Bo talade, också han med rörelse, hvarefter han kysste hennes hand, reste sig hastigt och rusade bort, utan att hafva varseblifvit de båda, som stodo stilla och sågo efter honom.

Stina låg afsvimmad.

Gunborg störtade dit, lade sakta hennes hufvud i sitt knä; men huru hon kysste den bleka kinden, de slutna ögonen, förmådde hennes smekningar hvarken att värma eller väcka henne.

Regitza som var ganska läkekunnig, kände på hennes tinningar och ruskade på hufvudet. Hon hade läkemedel hemma och de borde användes ju förr, ju hellre.

Gunborg ville på sina starka armar bära den spänsliga system, fastän vägen var ganska lång. Men så fogade sig att Torkel, trotjenaren som vankade omkring, spanande der han kunde behövas, kom just ditåt och för honom var det som ingenting. Gunborg litade väl icke på hans gamla armar, emedan hon gick bredvid och stödde hufvudet med det lilla bleka ansigtet.

Torkel bar emellertid sin anförtrödda börda med förnadsfullaste omsorg, under det tankarna gingo hit och dit. Än till den herrliga tid då han fick ledsaga fru Ydas barnbarn på deras utflygter och kallade dem blomster: Rosenhvit och Rosenröd. Så kom en tid med det hemliga medvetandet om testamentet, som tyngde hans sinne; men gubben hade ändå hunnit få se herr Sigfrids döttrar växa upp till fagra jungfrur i glädje och ro så länge farmodren lefde. Nu var det förbi och allt var uppenbaradt; jungfru Stinas öde rörde honom djupt, och han fann enda trösten deri: att vore någon värdig att blifva en himlens brud, så var det den menlösa Rosenhvit.

Så halkade hans blick öfver till Gunborg som gick der med hatten på armen och lät vinden fritt spela omkring sitt hufvud. Då greps Torkel nästan af vrede: »Leck möjligt», tänkte han, »att abedissans sax skulle få afmeja en prydnad så herrlig som hennes hår, och vore den nya egaren till gården än en sagans prins, skulle ingen passa honom bättre än jungfru Rosenröd.» Så hoppades han och fann tröst i sin förhoppning.

Då man kommit hem lades Stina på sin säng och sedan Regitzas »medel» hade användts, återfick hon sensen så pass att hon kunde se upp, men hennes ögon föllo

snart igen, om af smärta eller svaghet, visste man icke. Regitza fann det klokast att låta henne ligga i sin halfslummer och gick derefter sin väg.

Då systrarna voro ensamma föll Gunborg på knä vid sängen, lutade sitt brännande hufvud intill den lilla kalla kinden och hviskade: »Förlåt!»

Stina såg upp; det var något frånvarande i hennes blick då hon rörde på hufvudet och föll derefter åter i dvala.

Ack, hvarför hade Gunborg lemnat henne dessa begge dagar, hvarför undvikit att som vanligt tala med henne, att meddela de strider som stormade inom henne själf!

Hon hade icke besinnat att också Stina lidit dessa dagar, utan tvärtom prisat henne lycklig som kunnat finna sig i det öde man förelagt henne, under det Gunborg förgäfvets sökt att kufva sitt trotsiga sinne, sina flygande tankar, sin frestande föreställning om hvad stort och skönt verlden hade att bjuda.

Kanske var Stinas försakelse ännu större, hennes stilla kärleksdröm icke mindre varm än Gunborgs framtidsdrömmar? Hvem vet om icke försakelsen redan hade brutit detta vecka sinne.

Naturligtvis hade Bo anförtrodt sin hopplösa kärlek till henne, den blifvande nunnan, och hon enligt tidens sed, bedt honom öfverflytta den till systern.

Ack, om hon likväl visste det!

Kanske hade Regitza rätt då hon talade om verdens frestelser — hade icke Gunborg redan låtit fresta sig af det lockande som bjöds henne — kanske borde hon öfvergifva den farliga, lockande vägen?

Ännu låg Stina i sin dvala och Gunborg vid hennes säng, spanande att finna klarhet; men hon vågade icke störa henne med en fråga.

Då kom bud från herr Anders Sigfridsson, som önskade se sin sjuka syster.

Det dröjde heller icke länge förrän han inträdde i systrarnas lilla gemak, gick fram till sängen och betraktade den sofvande med djup rörelse. Hon andades så

tyst att man knappast kunde höra henne, men hon andades dock.

Herr Anders strök med en lätt smekning hennes händer, kysste hennes panna, och så lemnade han henne. Men hunnen till dörren vände han om och vinkade Gunborg att komma till fönstret, der han tycktes vilja tala med henne.

Han hade att framföra Bo Nilssons hjertevarma helsning — Bo ville väl genast hafva svar på den fråga han framställt; men herr Anders hade lyckats förmå honom att vänta — Bo vore nu också villig att göra det om blott Gunborg ville lofva att icke taga något beslut förrän bref ifrån Rom kunde komma.

»Föröfrigt», tillade brodern, »är det en ädel yngling till hvilken jag en gång gerna skulle vilja lemna min syster.» Dermed gick han vänlig och varsam, som han kommit.

Gunborg hade icke svarat ett ord, men kanske hade herr Anders tagit hennes tystnad såsom ett medgifvande emedan han syntes belåten. Detta visste likväl icke Gunborg.

Hon stod länge qvar vid fönstret. Qvällen hade skridit framåt och det började skymma. Hägrade måhända åter en framtidsstafla med sina glada och rika färger för hennes inre öga, eller hvarför skälfdde hon till, då Stina nämnde hennes namn?

Hon skyndade dit.

Stina hade rest sig till hälften; hon talade fort och feberaktigt: »Tag honom, min Gunborg, tag allt, allt som varit oss kärt — hans kärlek och allt öfrigt skall varda ditt!»

Gunborg lade sina armar omkring henne och Stina stödde sitt hufvud mot hennes axel — det var nu Gunborg som var blek och Stina som var röd — qvällsluften från det öppna fönstret omsvepte dem båda.

»Farmor ville göra dig fri, vår broder Anders har medgifvet det — fader Johannes vill det, Torkel och alleammans. Bos hela lefnadslycka beror af dig — det

blir allt så bra», Stina fortfor allt ifrigare, »du gör den der långa resan med Bo — sedan stanna ni hemma på Sundby och komma en gång hvarje år till mitt kloster. Då får jag veta om det gamla huset står qvar ännu, om våra blomstersängar frodas, om göken ropar i vester — vester-gök är bästa gök, sade farmor — då vet jag att ni äro lyckliga — att min Gunborg är älskad.»

Hon tystnade och tillslöt sina ögon. Hufvudet halkade så småningom ned från systemens axel och Gunborg lade det sakta på kudden, kysste hennes feberheta kind och såg att hon hade somnat in.

Qvällsluften strömmade in genom rutan. Gunborg gick att stänga den; men ack, det var en så ljufvig sommarvind med blomdoft — allt var så stilla derute.

Gunborg sjönk på knä. Utan bönstol och utan radband bad hon sin bön. Hon bad till dess bönen kom henne att glömma egna önskingar och lät den uppgå i en högre vilja. Då hon reste sig upp var det ro i hennes sinne, samma ro som qvällens derutanför.

Nu inkom Rigitza för att se om den sjuka: men då sömnen föreföll lugn, kunde hon gå igen. Likväl förmanade hon Gunborg att säga henne till om så behöfdes. Derefter tillade hon helt ifrigt och halfhviskande: »Ser du barn, jag har åtskilligt att bestyra — du vet att herr Jöns Bengtsson kommer i morgon.»

»I morgon!» utropade Gunborg nästan ofrivilligt sedan dörren slutits till.

»Ja — i morgon —» upprepade Stina som satt sig upp i sängen och såg på systemen med feberglänsande ögon, »men inandess, Gunborg, går du till fader Johannes!»

6.

Den tredje dagen randades, men der kom ingen sol, luften var tung och gråkall.

Gunborg hade hela natten setat vid fönstret. Sedan hon tillslutit rutan märkte hon icke huru sommarnatten började mörkna, då tunga moln liksom vältrade upp ur horisonten. Hon hade lyssnat till systemens feberaktiga slummer till dess hon sjelf slumrade in, men spratt till då en hvinande vind trängde genom loftets hvalfbågar och skakade den lilla rutan öfver hennes hufvud.

Hon hade haft en så glad och solig dröm, att hon märkte icke huru solen derutanför lät vänta på sig; men hon kastade en häpen blick mot sängen, der Stina satt och såg på henne.

Då kom Gunborg ihåg alltsammans och ville nästan upprepa de sista ord hon hörde näst föregående afton: »Innan dess går du till fader Johannes!»

»Hvad: innan —?»

Nu viste hon det — »innan herr Jöns Bengtssons ankomst!»

»Om fader Johannes vill resa, får du icke hindra honom!» Stina sade icke mer, lade sig åter ner och då Gunborg ville tala till henne, vinkade hon med handen och sade endast: »Skynda dig — biskopen är snart här!»

Nu hörde Gunborg åter den hvinande vinden, hon hörde äfven buller dernere och förstod hur man rustade, ordnade och väntade — Regitza hade ju sagt det — men kunde hon lemra Stina?

Ja — det var något beherrskande uti Stinas blick som tycktes mana henne att gå. —

Kanske borde hon skynda.

Gunborg klädde sig fort och raskt. Hon var sjelf nästan i feber, kysste sin syster och skyndade ut. Knapast hade dörrklinkan fallit ned förrän hon öppnade den igen och tittade in. Stina vinkade helt förnöjdt åt henne, och så bar det af.

»Hur glad hon går», sade Stina för sig sjelf, »hon går för att afgöra sitt öde; men ingen sol belyser hennes väg.»

Derute började regnet att falla; men det betydde föga, Gunborg drog icke ens kapuchongen öfver sitt huf-

vud, ehuru vinden hvirflade omkring henne och fattade tag i hennes kappa. Hon gick så fort och lätt, som låge hela lifvet klart för henne.

Hon hade således bestämdt sig att skiljas vid den älskade systemen, bestämdt sig att mottaga den unga ädlingens offer?

»Det må bero på fader Johannes», sade hon för sig sjelf, »är han redo att företaga den långa färden för att skaffa den påfliga tillåtelsen, då — då —»

Vidare vågade hon likväl icke tänka.

Hon var också rädd att möta Bo — hvad skulle han tänka om hon för fädernegårdens skull mottog hans anbud?

Ja — han skulle ju tro det; icke kunde han tro att hon älskade honom, eller att hon trodde sig älskad —

Men hon mötte ingen.

Först hunnen till kapellgården hörde hon en hund tjuta — det var fader Johannes' gamla Ruffo som väntade oväder — så tänkte hon.

Han tystnade när Gunborg öppnade grinden och kom emot henne. Men han reste sig icke som vanligt för att lägga sina stora tassar på hennes axlar, han bara strök hufvudet emot henne. Då hon frågade: »Kära Ruffo, hvad är det?» började han åter sin sorgmodiga klagan.

På gården kom föröfrigt drängen med en sadlad häst; kaplanens gamla piga stod på trappan och slog med armarna.

»Skynda dig, bed mäster Jonas komma genast — rid allt hvad tygen hålla!»

»Hvad är det?» frågade Gunborg ånyo — hon visste väl att mäster Jonas var läkekunnig, men för hvem kallades han? — Den gamla pigans svar var icke stort mera upplysande än hundens, då hon jemrande utropade:

»Ack, ack, hvilket elände!» Hon lemnade dock plats och Gunborg skyndade in genom dörren.

I skrifrummet låg den gamle kaplanen på sin säng med hufvudet tillbakalutadt på en dyna. Framför honom stod en man med ryggen vänd mot dörren, och höll den gamles hand, som tycktes omsluta några dokumenter. På en stolskarm hängde en pilgrimskåpa och der bredvid syntes en staf.

Allt detta såg Gunborg i en blick — det gick lik-som ett svärd genom hennes hjerta, ty hon förstod hvad hon såg.

Hon förstod att fader Johannes varit redo att anträda sin färd, redo att strida med kyrkan om fullgörandet af en hädangångens förordnande, redo att befria sitt skriftebarn ifrån en pligt som hon ej hade mod att fylla.

Hon förstod att en högre hand hade träffat honom, hade hindrat honom att fylla värfvet — han syntes förlamad, kanske döende.

Gunborg stod förintad — hur gerna hon velat skynda fram för att taga bördan från den gamles skuldror och lägga den på sina egna; men hennes egen fot var som förlamad, hon kunde icke öfverstiga tröskeln som skilde henne ifrån synen, hon såg.

Då böjde sig mannen öfver den sjuke, strök med handen öfver hans kala panna och sade: »Död — således redan död!»

Mannen vände sig något åt sidan, då han lade den gamles händer ned på täcket och Gunborg kände igen honom.

Det var Bo som mottagit den döendes sista suck, som tagit dokumentet ur hans domnade hand och dermed befriat honom från det tunga värf, som kanske hade krossat den gamles lif.

Åsynen af Bo nästan förfärad henne; det var som hade han trädt emellan henne och den döde. I det hela visste hon knappast hvarför hon vände sig bort och flydde derifrån.

Hon hade icke heller en smekning för gamla Ruffo, kaplanens hund, som icke mera tjöt, icke heller som förr följde Gunborg på väg; han stannade vid grinden, lade

der sin stora nos på stolpen och såg efter den bortilande jungfrun så länge en flik af hennes kappa kunde skönjas, gick derefter med slokade öron tillbaka och lade sig på trappan, såsom ville han icke mera vika derifrån.

Vid återkomsten till Sundby var allt i sin vanliga ordning, det var åtminstone icke något som fäste Gunborgs uppmärksamhet. Hon skyndade uppför trappan, in genom den lilla dörren och fram till Stinas säng. Hon kastade kappan af sig, slog armarna omkring den förundrade systern och lutade sitt hufvud emot hennes sköt.

»Jag följer dig till klostret!»

»Till klostret?» upprepade Stina förvånad. »Men hör — någon kommer dernere; jag hör frustande hästar på gården. Kan det redan vara han — erkebiskopen? — Vet du, jag trodde att ovädret skulle hindra honom.»

Gunborg kunde ej låta bli att småle åt systemens barnsliga föreställning; men hon var sjelf mycket blek och såg fast, beslutsamt och väntande mot dörren.

Det var prelaten. Alla hade sett honom anlända, alla undrade och väntade på hvad som komma skulle; men ingen visste hvad som föregick derinne. Efter ett par timmar sågs han draga derifrån, men lika litet visste man hvilket svar den högvördige herrn tagit med sig.

Unga herr Bo Nilsson hade strax efter sin återkomst från Kapellgården anhållit om ett samtal med jungfru Gunborg; men först efter prelatens afresa hade det beviljats honom. Hvad som tilldragit sig emellan de begge unga, om de utbytt sina löften eller tagit farväl, visste man icke.

Tidigt följande morgon medan ännu gårdens öfriga innevånare tycktes försänkta i sömn, höll väpnaren sin herres häst utanför trappan och det bar af. Det troddes att han icke tagit afsked af herrskaperna, endast lemnat

breff efter sig. Någon hade hört honom qvällen förut säga till Torkel: »Lyckas icke mitt värf, sätter jag aldrig mer min fot på Sundby gård.» En annan sade att väpnaren låtit undfalla sig att resan skulle sträckas ut ända till Rom.

XIV.

Nunneinvigningen i Vadstena

1.

Vadstena, den i femtonde seklet verldskunniga lilla staden vid Vetterns strand, hade redan under sin knappt mer än ethundraåriga tillvaro hunnit blifva skådeplatsen för oyanliga tilldragelser.

Såväl Sveriges konungar Magnus II och Karl VIII Knutsson, som unionsregenterna Margareta, Erik XIII och Kristofer, hvilka alla genom frikostiga gåfvor hade bidragit till Birgittas storartade klosterstiftelse*, gjorde här

* Konung Magnus och hans gemål hade redan år 1346 i sina testamenten förordnat stora gåfvor till klostrets grundläggning vid Vadstena, ett öfverfartsställe för dem som under färden mellan Öster- och Vestergötland skulle färdas öfver Vettern.

Hildebrands Sv. historia.

Såsom exempel på ofvannämnda gåfvor må anföras: I konung Magnus och hans gemåls testamente, heter det: »Vi gifva till klostret, Vadstena gård i Dals härad jemte 10 gårdar i Oster- och Vestergötland. Sedan gifva vi till vår grift som skall vara midt i koret, vårt gods Ugleem i Utlanda, med vilkor att vid bådas

allt emellanåt sina besök, stundom i och för klostrets angelägenheter, stundom för utfärdandet af riksviktiga handlingar. Krönikorna förtälja huru vid dessa högtidliga tillfällen »icke allenast staden utan sjelfva klostergården fylles af riddare och svenner med ståtliga hästar i guldbroderade täcken och klostrets korridorer genljödo af klingande sporrar och slamrande vapen.» Konungarna togos föröfrigt emot af klosterfolket med Te Deum, under det Sancta Birgittas hufvud och andra helgedomar buros i festlig procession.

Andra högtider firades icke mindre festligt, ehuru af annat slag, då tvenne drottningar, den ena den äldste, den andra den skönaste af dem som burit Sveriges krona: Filippa och Katarina, fördes till sina hvilokamrar i Vadstena klosterkyrka.

Förnämligast var dock »helgonfesten», då Birgittas namn, den 7 oktober 1391, inskrefs i de heligas bok af Bonifacius IX i Rom, hvilken fest sedermera firades af hela den romerska kyrkan till minne af fru Birgittas kanonisering, och naturligtvis särskildt helighölls i Vadstena.

årstid (årsnot, anniversarium) skola alla de prester som i klostret äro, hålla messa, låta göra kronsljus och ej bloss öfver oss, af tre lispund vax. — — — Sedan gifva vi till klostrets högaltare ett par altarkläden af stripigt flöjel belagda med hvita perlor — ett hufvudkläde, sänkt (broderadt) med hvita perlor, sex messkörtor, hvaraf tre äro sänkta med guld utan perlor, ett par kläden af röd papaver, en kåpa, ett altarbräm med perlor, en altarpall, ett par kläden med gripur af guld; vidare en kalk af sju marker guld, en kalk af sex marker silfver, gjorda med smalt (emaljerade), en kalk af fyra marker silfver, förgylt, ett vårfrubälte af alabaster, hufvuden af två bland de elfvatusen jungfrurna i två trähufvuden med kronor, två ljusstakar af kristall med helgedomar (reliker), två amplar af silfver, en tafsa af trä, i hvilken Vår Frus och Johannes evangelistens beläten, tre gamsägg med helgedomar, ett kar af kristall med ädla stenar, i hvilket kan förvaras törnekronan och andre helgedomar af vår herre, ett rökelsekar af silfver, förgylt. Dessutom till inköp af böcker, messekläder samt andra ting till högaltaret 1,200 mark svenska penningar och slutligen till samma altare en tapet af silke, som skall läggas ofvanpå alla kläden.»

Silverstolpes hist. bibliotek.

Den helige fadren hade nämligen, enligt hans egna ord: »kommit underfund med att äfven ifrån norden något godt kunde komma», hvarför han tillkännagaf för hela kristenheten att Birgitta: »född långt borta vid verdens yttersta gräns, hade genom sin lefnad och sina underverk gjort sig förtjent af en evig hågkomst», hvarom Vadstena-diariet vidare innehåller en utförlig beskrifning.

Sålunda började Vadstena blifva en vallfartsort, der man trängdes omkring helgonets relik. Folk från olika länder strömmade dit och klostret blef allt mera rikt, då icke allenast konungarne, utan öfriga stora ätter genom frikostiga gåfvor ville förvärfva sig rätt till grafplats inom den nybygda kyrkan.

Då sålunda Birgittinernas orden stod på höjden af sin ryktbarhet, kommo från Europas alla länder budskaper med begäran att man måtte utsända bröder och systrar till inrättande af Birgittiner-kloster, hvilka alla blefvo underlydande moderklostret i Vadstena, der också åtskilliga förnäma jungfrur från främmande länder ingingo såsom systrar. Vadstena-munkarna hade ännu från Birgittas tid anseende för lärdom, hvilken de förvärfvat sig genom akademiska studier, hvarför man i allmänhet valde dem till utförande af viktigare uppdrag i andra länder. Derigenom kommo de i tillfälle att hemföra värderika handskrifter för klostrets bibliotek, under det en och annan af de hemmavarande sysselsatte sig med afskrifvandet af böcker, öfversättningar och författarskap. Genom beröringen med södra länderna hemfördes visserligen ett mera utbildadt sinne för konst och vetenskaper, men också derjemte smak för större prakt, som af många ansågs som flärd. Man började pryda sina kyrkor, hvartill nunnorna bidrogo genom arbeten, derom vittna de konstmässiga skrudar hvilka ännu förevisas i Vadstena. Genom den rikedom, som hade samlats inom klostren i allmänhet, blefvo frestelserna stora; det var snart icke allenast kapellerna man smyckade, utan större yppighet började visa sig i klädedrägten, såväl som i mat och dryck, hvarför till och med Birgittinernas stränga förakt för yttre prydnader började gifva vika. Liksom i

öfriga länder, började man i Sverige högt tala mot sedeförderfven inom klostren.*

Då konung Karl strax efter sin tronbestigning 1448 skref till påfven Nicolaus V för att begära en undersökning om klostrens missbruk, yttrar han sig i skarpa ordalag. »Munkarna och nunnorna», säger han, »åsidosätta sina renlefnadsstadgar, kläda sig i granna kåpor, lefva yppigt i mat och dryck, hålla hästar, bruka beqväma sängar och föra annan löslig lefnad», och då påfven gifver i uppdrag åt en svensk biskop »att jemte en af honom utsedd Birgittinermunk visitera alla kloster», är icke heller Vadstena undantaget. Nya, eller rättare sagdt de gamla ordensreglerna föreläsas och en förnyad sträng ordning anbefalles.

Men ännu en pröfning följer, då strax vid krigets utbrott, konungen griper in i klostrets enskilda rättigheter och uppmanar dess abbedissa fru Ingeborg Gerhardsdotter af Slesvig, samt generalkonfessorn, Magnus Unnonis, att lemna sina befattningar.

Nämnda afsättningar föranleddes dock af politiska skäl, emedan furstinnan Ingeborg var den danska konungens moster, och man fogade sig, om också med grämelse, efter konungens vilja. Vadstenas mäktiga abbedissa, afgick frivilligt »till undvikande af strid och split», och en syster af svensk borgerlig härkomst, den stränga fru Katarina Bengtsdotter, öfvertog det ansvarsfulla kallet.

Enligt några historieskrifvares åsigt, ville dock Karl Knutsson sedermera förtaga intrycket af abbedissan Ingeborgs afsättning, och bevisa klostret sin välvilja genom tillkännagifvandet att han der ville insätta sin dotter Birgitta.

Efter drottning Katarinas död hade de yngsta döttrarna varit under sin äldre systers, fru Kristina Gyllen-

* 1433 instämde kyrkomötet i Basel abbedissan Benedicta Gunnarsdotter och Confessor Generalis Gervinus att försvara S:t Birgittas lefverne och stånda till ansvar för den förfallna kyrkotukten. På mötet försvarades Birgittas lif och uppenbarelser af kardinal Torquemada, m. fl. hvarå erhöles påfvens stadfästelse.

stjernas vård, men tre år derefter, lemnades enligt fadrens tillkännagifna beslut den lilla Birgitta redan vid nio års ålder i nunnornas vård.

Det hörde till tidens sed att, för befästandet af den ömsesiga vänskapen emellan de andlige och verldslige herarne, fäder insatte sina barn i klostren, likväl fingo de icke utan påflig tillåtelse invigas före den af orden bestämda åldern, aderton år.

Barnet, som emellertid uppfostrades af den kloka abbedissan, hade lärt sig att det var något stort och herrligt att få tillhöra deras samfund. När därför den späda konungadottren redan efter andra profåret tillfrågades om hon ville stanna kvar i klostret, skyndade hon att omfamna abbedissan, utan att ens förstå huru hon genom detta svar afsade sig alla det yttre lifvets ungdomsfröjder, all den prakt och glans, som hon aldrig lärt att känna. Men klosterfolket fröjdade sig och menade: »att det visade hennes kärleksfulla längtan att inträda i klostret.»*

I början af februari 1455 viplade åter staden i rörligt lif, förebådande stora festligheter. I klostret tillreddes en nunneinvigning, under det kungsgården pryddes till brölloppshus.

Konung Karl, som erhållit påfvens tillåtelse att klosterviga sin snart elfvaåriga dotter, ämnade vid samma tillfälle hålla bröllop för sin vän och frände, marsken och höfvidsmannen Tord Bonde och Iliana Åkesdotter Tott, danske riddaren Åke Axelssons rika dotter. För den skull hade konungen låtit förfärdiga sex dyrbara brudskrudar, hvaraf en var afsedd för Tord Bondes brud, och de öfriga för de fem klosterbrudarna, emedan konungadottren skulle invigas jemte fyra, för klostret bestämda

* Starbäcks berättelser ur Sv. historien.

adelsjungfrur: Katarina Pedersdotter, Margareta Vase, samt systrarna Gunborg och Stina Rålamb.

Ehuru klosterregeln föreskref att den som ville i orden intagas, måste efter sin anmälan vänta ett år, »för att pröfva fastheten af sin kallelse», gafs äfven särskild tillåtelse för Gunborg och Stina, hvilka från sin barn-domstid varit bestämda för klostret, att till heder för konungadottren, på samma gång invigas.

Också deras svar hade varit ett frivilligt medgifvande, ehuru pröfvoåret icke ännu var tilländalupet.

Under det konungen med sitt »hof» och biskoparne med sina klerker tåga in i kungsgården, inqvarterades öf-rigt bröllopsfolk i staden. Endast klosterbrudarnas närmaste anförvandter mottogos i sjelfva klostret; men det var enligt senare tidens sed noviserna tillåtet att dagen före invigningen få i mottagnings-salen samtala med anförvandter och närmare vänner, hvartill också moder abbedissan för detta särskilda tillfälle gifvit sitt medgifvande. Enligt nämnda sed hade dessutom novisernas föräldrar och syskon inbjudits till en sista gemensam måltid, innan klostrets port för alltid afstängde nunnorna från förbindelse med den yttre världen.

Jemte gäster och åskådare för högtidligheterna, hade för de återknutna fredsunderhandlingarne, danske fullmäktige infunnit sig i Vadstena, hvilkas förhandlingar likväl skulle komma att ega rum före nyssnämnda högtidligheter.

2.

I klostrets mottagningsrum, den såkallade pelarsalen, inträdde jungfru Rigitza Natt och Dag. Hon ledsagades af en tjenarinna, på hvars arm hon stödde sig, emedan hon gjort en lång resa, dubbelt besvärlig under den kalla

årstiden. Torkel var naturligtvis med, dels såsom beskyddare, dels för att ombestyras allt som behöfdes — att han själf hade något eget mål för resan, kom icke i betraktande — men som sagdt, det föll af sig sjelft, att då något utomordentligt skulle företagas, var det »genom Torkels hufvud» det skulle gå.

Ehuru han tilläts inträda i salen, stannade han naturligtvis vid dörren, under det jungfru Rigitza intog en ledig stol längre fram i rummet, sedan hon låtit anmäla för moder abbedissan sin ankomst, jemte en ödmjuk anhållan att få sammanträffa med sina unga anförvandter.

Torkel var alltför upprörd att kunna fatta sig; han kunde knappast urskilja någon redig bild ibland de många som rörde sig derinne i vimlet af besökande jemte klosterfolket — egentligen några tjenande systrar, som kommo och gingo, mottagande förfrågningar — men ännu syntes icke noviserna till. Han fick också god tid att göra sina betraktelser.

Tusende gånger hade Torkel tänkt sig huru de unga lefnadsfriska tärnorna nu måtte blifvit förändrade under beredelsen till sitt heliga lif. Han visste väl icke hur det tillgick i nunneklostren; men han kände dess bättre till munkarnas i Sigtuna stränga ordensregler, der åsyna vittnen förtäljde huru dominikanerna »alltifrån midnatt intill solens uppgång vakade i kyrkan för att sjunga *Miserere*, hvarjemte man kunnat höra gisselslagen *ljunga*». Hos Capucinerna sades det tillgå ännu strängare, emedan det kunde hända »att deras kyrka var bestänkt med blod utmed väggarna, särdeles onsdagar och lördagar, emedan botöfningen föregående dagar begynte redan vid solens nedgång». Dessutom visste man att *fasta* var påbuden flera tider allt efter konfessors råd och föreskrift.

Så hårda regler ansåg han visserligen icke kunna förekomma i nunneklostren, men man hade hviskat om »hemliga rum i muren, med jerngaller», man sade också att der fanns: »kista», »jernkedjor» och »borg-rätt». — Abbedissan, som hade att utöfva mer än kunglig makt,

kunde äfven för en nunna, som bröt sitt löfte, döma henne att »*lefvande begrafvas*» —

Nu ryste Torkel och afbröt sin egen tankegång: icke skulle *de* svika sina löften, om de måste afgifva dem.

Hans gamla hjerta sved föröfrigt vid föreställningen om de vanliga botöfningar hans en gång så herrliga blomster, »*Rosenröd* och *Rosenhvit*» månne hafva undergått. Redan såg han dem i sin föreställning bleka och aftynade, liksom helgonbilderna hemma i kapellet.

Äntligen öppnades den dörr på hvilken mångas blickar hvilade. Torkel tyckte sig se något hvitt — naturligtvis hvita kläder — skymta fram emellan gråa mantlar och svarta slöjor. Han såg också ansigten med bleka, tårda drag; men också andra, både lugna och välmående. Allt var likväl i det hela ganska oredigt, emedan det gick rundt omkring för hans ögon; dock var han ganska säker att han icke ännu hade funnit dem han sökte.

Änyo öppnades dörren, änyo kommo två noviser, åtföljda af en nunna — han såg det nu tydligt — de gingo fram till jungfru Rigitza, det var ju de väntade!

Novisernas slöja af hvitt lärft, som fästes med nålar öfver hjessan och vid öronen, dolde helt och hållet deras hårflåtor, hvilket syntes Torkel förbåda hvad komma skulle med den der ödesdigra saxon; men deras ansigten voro dock obetäckta — dessa herrliga ansigten som han trott sig aldrig mera få skåda — han kände dock igen dem, och de voro blomstrande som förr. Man hade således icke ännu utsatt dem för fasta och botgöring, nej, icke ännu!

Den gamle trotjenaren kände sig lättad från en tung börda; men kunde ej neka att en annan stingande känsla genomfög honom: de hade således icke sörjt, icke saknat Sundby, icke förgäfves väntat någon som lofvat komma för att öppna klosterporten —

Det var själfviskt, till och med elakt af honom att blifva missmodig deraf; men han kunde icke hjelpa det.

Dock — voro *de* förnöjda, då var det ju bra som det var, om än den unga riddaren skulle komma förgäfvos.

Men Torkel såg nu att jungfru Stinas uppsyn talade hvarken om glädje eller sorg, endast om rörande undergifvenhet, som lät honom förstå »att hon var nöjd med lotten sin».

Och Gunborg? Klostret hade väl lika litet tagit färgen från hennes kinder, som modet från hennes sinne; i sin friska ungdomskraft stod hon rustad att möta hvad man förelagt henne, hon hade icke låtit kufva sig och Torkel kände sig stolt öfver henne, under det han dock bra gerna velat veta om hon verkligen glömt den, som i främmande land kanske ännu kämpade för hennes befriande. »Hvarför, hvarför hade hon icke velat vänta året ut?» Det var minsann icke första gången Torkel undrade öfver orsaken härtill.

Rigitza hade emellertid både hunnit omfamna och gjort sina många förfrågningar innan Torkel kunde fatta några spridda ord af deras samtal. Men som sagdt, der var mycket Rigitza ville hafva reda på: »huru de kära barnen funno sig i klostret, huru deras tid var indelad och om deras verksamhet hindrade dem att låta tankarna flyga tillbaka på världens förgängliga ting. Att tiden i betydlig mån upptogs med andaktsöfningar, det visste hon, och likaså att man inom klosterdörren hade en likbår, som påminde om all tings förgängelse och gaf sin stora andel till betraktelser, o. s. v. men Gunborg föll in med förklaringen: »att der kräfdes flitigt arbete för de nödlidande och mycken tid upptogs med afskrifning af böcker.»

»Dessutom», tillade Stina, »hålla bröderna lärerika tal i kapellet, hvilka fru abbedissan tillåter oss afhöra två gånger i veckan.»

Allt detta fann jungfru Rigitza godt och uppbyggligt; men då hon fick veta att hennes brorson Clemens ingått såsom diakon i Vadstena, syntes hon mindre belåten. »Det förundrar mig», yttrade hon, »om abbedissan, den stränga fru Katarina, kan gilla hans nya lärosatser.»

»Clemens har stort anseende för sin lärdom», inföll

Gunborg med någon häftighet, som påminde om förr, »men han har för någon tid sedan återrest till utlandet.»

»Återigen till utlandet?» sade Regitza mycket förvånad. »I hvad ändamål, och hvarthän?»

»Förmodligen för klostrets räkning — något hvarom man begär den helige fadrens medgifvande.»

»Kanske», tillade Stina tvekande, »kanske för att på samma gång uppsöka sin bror — Clemens uttalade sin förundran och sin oro, då aldrig något bref kom från honom.»

Torkel, som hört att man talade om Clemens och hans bror, såg jungfru Rigitza rodna och deremot Gunborg blekna.

Hans hjerta började slå vid besynnerliga tankar, men de voro icke nog klara att han sjelf kunde fatta dem. Det var föreställningen om ett missförstånd, som föresväfvade honom; men huru, visste han icke.

Jungfru Rigitza hade afbrutit ämnet och förklarade att hon ville söka företräde hos fru abbedissan, för att till henne kunna få öfverantvarda sina unga anförvandter till den förestående skilsmessan... Så gick hon följd af en nunna, under det en annan klostersyster följde novicerna, då de nu skyndade till Torkel.

De helsade så vänligt och der var mycket att fråga om, men blott frågor som icke kunde gifva någon anledning till anmärkning, tvärtom blef den beskedliga »system», som hade att ansvara för dem helt rörd.

Der talades främst om fru Ydas graf, hvaröfver herr Sigfrid Andersson låtit bygga ett kapell. Systrarna hade gjort kransar af perlor som Torkel skulle taga med sig hem; de hade äfven en krans för fader Johannes graf. Torkel ålades vårda grafvarna och han lofvade att aldrig öfvergifva dem; vidare lofvade han att ärligen på farmors dödsdag lägga dit nya kransar af blomstren från deras egen trädgård på Sundby, hvilken äfvenledes blifvit honom ålagd att vårda. En gång hvarje sommar skulle han komma till Vadstena för att säga dem huru han hållit sitt löfte.

Så långt hän hade man kommit och systrarna borde säga den gamle sitt afsked, men det syntes att han icke var nöjd; de kände honom alltför väl, för att icke förstå hur han hade något i sinnet som icke var lätt att komma fram med.

»Hvad är det, Torkel?» frågade Gunborg rent ut, under det Stina kastade en orolig blick omkring sig, fruktande för något som kunde vara olämpligt i andras närvaro. Alla syntes dock upptagna af egna angelägenheter, förutom deras följeslagerska, den tysta nunnan, som följde dem med vaksamma ögon och naturligtvis lika uppmärksamma öron. Men, som sagdt, Gunborg fäste sig ej dervid.

»Säg, käre Torkel — är det något som särskildt oroar dig?»

Han tog mod till sig, då han såg Gunborg oförskräckt, och frågade »om herr Bos bref från utlandet riktigt kommit dem till handa?»

»Ett bref? Der hade icke kommit något bref — men hvad kunde det då innehålla?» Gunborg talade lugnt, men Torkel undgick det icke att hennes kind fick en högre färg, hvarför hans eget mod tilltog och han försökte glömma det tryckande uti sjelfva klosteralen med dess öfriga inneånare, som alla talade med allvarsamma dämpade röster. Han förklarade huru vid höstens början bref hade ankommit till jungfru Rigitza, som hade godheten lemna Torkel kännedom om den unga herrns lyckosamma färd till Rom, äfvensom hans företräde hos hans helighet, hvilket mycket glädde henne. Ledsamt nog kunde ej fribrefvet beviljas förr än den svenska erkebiskopen gifvit sitt förord; en af påfvens egna utskickade till nordnorden för andra ändamål, skulle på samma gång inhenta det och herr Bo hade goda förhoppningar, hvilka jungfru Rigitza för sin del fann högst otroliga. Emellertid hade herr Bo bedt sin faster att fortskaffa brefvet till Vadstena.

»Hvarför kom icke Torkel hit med brefvet?» frågade Gunborg kastigt.

»Ack — jag eländige gamle man kunde icke komma ur fläcken, medan min fot var ur led — jungfru Rigitza hade också redan styrt om att brefvet skulle komma till ort och ställe, efter hvad hon sade — men jag har icke haft en lugn dag sedan dess.»

»Hon brydde sig icke om att skicka brefvet», mumlade Gunborg med rynkad panna, då Stina tog hennes hand och tryckte den varnande. »Kanske trodde Rigitza att det kunde störa oss i vår nuvarande fristad —»

Ehuru tungt och ledsamt allt föreföll Torkel, kunde han icke hindra ett af sina forna illpariga löjen: »Det var nog så — jungfru Rigitza har sitt sätt att se saker och ting. Jag förstod det nog, då underrättelsen kom om *invigningen*, ja då», tillade han med en djup suck, »då visste jag nog hur det var med brefvet.»

»Men sedan, Torkel» — Gunborg syntes otålig — »kom sedan ingen vidare underrättelse?»

»Ingen!»

»Hvarför skref icke Bo till broder Clemens?» frågade Stina.

»Ja — hvarför skref han icke till Clemens, då hade —» Gunborg afbröt, kanske vid åsynen af nunnan, som började se bekymrad ut, ehuru hon icke förstod betydelsen af det omtalade brefvet.

»Visste då herr Bo att hans broder befann sig i Vadstena? frågade Torkel. »Många hinder och strider kunna också träffat den redlige unge herrn derute i främmande land — men ännu kan det vara tid — ännu kan han komma!» Gubbens ögon lyste åter i sin gamla förhoppning. Gunborg såg på honom, men yttrade intet.

Den tysta nunnan närmade sig ett steg.

»Tiden lider», sade hon, »samtalet har varat öfver den föreskrifna tiden.»

Stina qväfde en suck, men Gunborg syntes icke störd genom afbrottet, kanske var det henne snarare välkommet. Nunnan trodde sig förstå att hon var upprörd, kanske såg den gamle trotjenaren det också, ty han såg nöjd ut.

»Farväl då, Torkel, käre, käre Torkel — i sommar kommer du åter.»

Ett ögonblick hvilade novisernas händer i den gamla, och innan han hunnit samla sig, såg han endast de hvita slöjorna, innan de försvunno inom klosteralens dörr.

Men Torkel stod en stund kvar.

»I sommar», upprepade han, »det blir nog förr, såvida den unga herrn icke kommer för sent — men», tillade han och knöt handen mumlande: »Det var nog så jungfru Rigitza ville ha det.»

Kung Karls döttrar hade skyndat att uppsöka sin unga syster, novisen, som blef både rörd och glad att få se dem. Hon hade så mycket att berätta och många vackra saker att visa dem. Främst talade hon om alla de stora tillredelserna inom klostret; det skönt smyckade kapellet och den storartade ceremonien som skulle komma att försiggå. Der röjdes huru den unga konungadottrens hjerta klappade vid förnimmelsen att vara föremålet för alla dessa anordningar med all deras prakt och ståt. Deretter visade hon den förgyllda Kristusbilden, som skulle blifva hennes egen och vid hvilken hon skulle vigas, ty hon skulle blifva Kristi brud.

Man hade äfven låtit henne få behålla alla högtidskläderna, för att visa sina systrar, och de lågo uppraderade på hennes lilla säng i den mer än vanligt prydliga cellen. Hon hade så väl reda på alltsammans: främst hennes fars gåfva, den präktiga bröllopsklädningen som under invigningen skulle utbytas mot klosterdräkten. Der syntes de båda drägterna bredvid hvarandra och den hvita atlasklädningen med sitt rika broderi i silke och perlor tycktes vilja undanskymma det grå vadmalet i klosterklädningen. Men den lilla novisen skyndade att med samma förnöjelse och ifver visa dem den grå kjorteln med sitt

läderbälte; ett »scapulare» det smala tygstycke som hängde ned framför kjorteln och bältet och så den grå manteln med sitt röda kors vid sidan — den skulle sammanhäftas öfver bröstet med en träknapp — der ett »hvit» (dok) af hvitt lärft, som lindades om pannan och kinderna och fästes i nacken; der ett »vil» (slöja) af svart lärft, som fästes med nålar öfver hjessan; samt slutligen ett slags krona, bildad af ett hvitt band som omslöt hufvudet, och två derifrån uppgående band som korsade hvarandra öfver hjessan, och voro alla fem korspunkterna utmärkta med små bitar af rödt kläde, som skulle beteckna Kristi fem sår. Sedan hade hon radbandet, guldringen och kransen, hvilken var af stor betydelse. Den var af hvita blommor, skulle vid invigningen sättas ofvanpå slöjan — man fick icke tappa den — hela lifvet skulle den väl bevaras och sedan fick man begravas med den.

Till sist visade hon »amuletten», den var af bara messing, men skulle blifva hennes käraste klenod — genom särskild tillåtelse skulle hon få bära den innerst om halsen, i ett blått band som tillhört hennes moder, drottningen — inuti amuletten låg också en länk af modrens hår; alltsammans en särskild ynnest som tilläts det kungliga barnet*, och som gjorde henne mycket lycklig. Dertill hade hon att sjelf välja sitt nya namn och ville heta *Richissa*, emedan hennes moder användt det såsom smeknamn för henne.

Under det den elfvaåriga novisen med stor förnöjelse visade dessa sina nya tillhörigheter, slöt hon sig närmast intill Kristina, dels af gammal vana sedan den tid då syster Kristina kunde bäst upplysa barnen om allt underbart, som föresväfvade dem, dels derföre att Kristina äfven nu bäst förstod henne.

Den femtonåriga Magdalena syntes deremot med häpnad och oro betrakta alla de utbredda herrligheterna, medan den tolfåriga Greta tydligt röjde huru beklämd hon var

* Klosterreglerna tilläto icke en nunna att medföra något, icke ens den minsta smäsak af egna tillhörigheter.

att finna sin leksyster så förändrad. Sjelfva rummet föreföll henne tarfligt, dagern som insläpptes genom den lilla gluggen uppe vid taket, gjorde det mera kallt än ljust. Den blifvande nunnan tyckte icke om anmärkningen, utan förklarade att man hade en värmeledning i muren som motverkade kylan. Moder abbedissan hade föröfrigt gifvit henne den bästa cellen och närmast sin egen; dessutom hade hon hvita lakan till sin säng, sin egen lilla stol i utskuret trä och hennes bönstol var klädd med sammet.

Syster Kristina förstod hennes känslor nu som förr, omfamnade och kysste henne med djup rörelse. Inför de andra systrarna var hon förlägen, i synnerhet med Greta, som tycktes än vilja gråta, än skratta åt hennes förklaringar. Med ett ord, de forna lekkamraterna hade knapast något mera att säga hvarandra.

Kristina lofvade också att återkomma, sedan hon ledsagat de andra systrarna till Kungsgården, och vara hos henne intill den gemensamma middagen, då alla skulle samlas i refectorium.

Greta kastade sig snyftande om Magdalenas hals; men hon hade föga tröst att gifva. Sedan man redan förut förgäfves sökt att ändra fadrens beslut, måste man finna sig — konungen måste hålla sitt ord och sitt löfte — och sedan lilla Greta väl hade gråtit ut, tänkte hon kanske mindre på den ensamma systemen i torftiga cellen, än på de förestående festerna, hvilka hon, ehuru ännu barn, skulle få öfvervara.

Magdalena var djupare gripen.

Främst grämde det henne att fadren, annars så rättvis, så god och storsinnad kunde dela så olika mellan dem — fattigdom och försakelse för *en*, under det de öfriga fingo dela hans storhet, rikedom och prakt.

Hur skulle hon också förstå Kristina, som väl med

rörelse, men dock med synbar glädje kunnat se den arma lilla systemens hänförelse öfver en i fåvitskhet väntad herrlighet inom klostret, det tunga glädjelösa klostret!

Den lilla nunnan skulle ju förnekas att någonsin få lära känna det sköna, glada lifvet med alla dess ungdomsfröjder — hur kunde Kristina lugnt åse detta?

Kristina hade en gång talat med henne »om lifvets bedrägliga lycka», men Magdalena trodde icke just derpå. Hvad visste väl Kristina sjelf derom, hon den lyckliga, beundrade, ädla system!

Väl visste Magdalena att hennes far, konungen, hade fiender — kanske var det detta Kristina fruktade — men om fiender verkligen hotade hans tron, så var *han* alltid den konungslige mannen; att dela *hans* öde var också något stort. Så tänkte den femtonåriga Magdalena.

Under det hennes tankar sålunda sväfvade hit och dit, kom hon ihåg huru just i hennes närhet viktiga underhandlingar förhades emellan de svenska och danska herrarna, hvilka här hade församlats. Hvad skulle blifva följden häraf? Fred emellan nordens riken, eller krig — kanske ett nytt, hotande krig.

Magdalena blef allt mera orolig. Gerna hade hon velat tala med Kristina; men hon var ju upptagen; då kom hon ihåg sin mors graf i klosterkyrkan — hon hade varit der på morgonen med far och systrar — och nu ville hon gå dit ensam. Beslutsam som hon alltid var, tog hon en tjenare med sig och återvände till klostret.

Tjenaren fick dröja på gården och Magdalena gick ensam in i kyrkan. Hur hon längtade att i ensamheten och tystnaden få knäböja vid sin mors grift, att liksom fordom, då hon fick lägga sitt hufvud i den älskade modrens knä och anförtro henne sina bekymmer, nu få utgjuta sina tankar och föreställningar.

Kapellet var icke tomt, ehuru tyst såsom alltid i en katolsk kyrka. Åtskilliga personer gingo der fram och tillbaka, en del försvinnande i sidokoren, och ingen tycktes fästa uppmärksamhet vid den andra. Lugnad häraf ville Magdalena skynda till sitt mål, men vände sig först

till vigvattenkaret, då just en liten skål räcktes henne och en röst med dansk brytning yttrade, likväl på svenska: »Tag, skön jungfru — helgonens frid öfver eder ingång!»

Förvånad såg hon upp; det kunde icke vara en klosterbroder, som uttryckte sig sålunda — det var också en herre i riddardrägt. Hennes första blick, ehuru häpen och öfverraskad, lät henne se att han icke var ung, kanske mer än dubbelt så gammal som hon sjelf, på en gång öfverlägsen och så höfvisk, att det kunde icke falla henne in att neka, hvarför hon tog af vigvattnet och korsade sig. Främlingen sjelf doppade två finger i vattnet och tecknade ett kors, hvarvid den stolta flickan ovilkorligt höjde sitt hufvud. Derefter skyndade hon bort, nästan rädd att han skulle följa efter henne. På vägen till modrens grafkapell måste hon gå förbi flera andra kor, då hon i ett af dem såg erkebiskop Jöns i hviskande samtal med en dam — ja, en dam var det och icke en vanlig nunna, emedan hon røjde sin förnäma hållning, oakadt hon bar ett slags botgöredrägt, en lång fotsid kåpa med svart hufva, som likväl var tillbakakastad, under det hon såg upp från bönstolen.

Magdalena skyndade förbi utan att vidare fästa sig dervid och utan att sjelf hafva blifvit sedd. Hunnen till grafkapellet, vågade hon först se sig om; då fann hon att hon var ensam och kunde äntligen få böja knä och fatta radbandet.

Det dröjde likväl ganska länge innan hennes tankar blefvo nog sansade att kunna fästa sig vid anledningen till sitt besök; de sväfvade från det ena till det andra, bland annat föreställningen om hvem den främmande kunde vara. Hon förvånades sjelf att hon fäste sig dervid; det var naturligtvis en af de danska herrarne, och hvad rörde detta i det hela henne, hon var ju så van att i sin faders hof se många från olika håll tillströmmade riddersmän.

Äntligen kunde hon samla sina tankar, kunde liksom förr anförtro den älskade bortgångna sina bekymmer,

kunde till hennes och helgonens beskydd öfverlemna de sinas öden, främst den lilla systemens, hvars förestående klosterlöfte låg henne så tungt på hjertat.

Ju längre och innerligare hon bad, syntes henne allt så småningom antaga en annan stämning. Det föreföll henne såsom hade den älskade modrens ande tillhviskat henne att icke sörja för de sina, minst för den blifvande nunnan i klostrets skydd.

Hon uppsteg helt lugn och glad i begrepp att lemna kapellet, då hon åter kom ihåg främlingen. Men han syntes icke till, föröfrigt heller icke någon annan under det hon gick sidogången tillbaka mot dörren, der likväl åter skålen med vigvattnet räcktes henne, hindrande hennes väg. Hon stannade bestört — der stod främlingen ännu, liksom inväntande henne.

»Gå i frid, ädla konungadotter», sade han, »helsa er fader att han för er skull har vunnit en af de mäktiga Axelsönerna.»

Ett lätt utrop, liksom af dämpad förvåning, hördes i detsamma. Det var botgörerskan som kom från midtlogången och stannade bredvid Magdalena. Hon yttrade likväl intet vidare ord, doppade ett finger i vigvattnet och tecknade sitt kors.

Magdalena, som ovilkorligt dröjt ett ögonblick för att betrakta henne, kände sig besynnerligt, nästan obehagligt berörd vid hennes åsyn, der det mörka ansigtet blickade fram ur sin slöja med ett par förunderliga ögon, som, ehuru ljusblå, nästan lyste i svart då hon såg först på Magdalena och derefter upp mot den främmande riddaren; gjorde för honom en lätt helsning och gick ut genom dörren. Riddaren som besvarat helsningen, såg efter henne med någon förvåning.

Emellertid hade Magdalena återvunnit sin fattning och med en hållning, som påminde om hennes kunglige fader, gjorde hon en lätt böjning på hufvudet då främlingen öppnade dörren för henne och vinkade åt den utanför stående tjenaren, hvilken följde henne till systraklostrets port.

Hon skyndade in, för att i det rum som var upplåtet åt konungadöttrarna, finna Kristina. Hunnen till en svängning af korridoren stannade hon vid åsynen af tvenne personer, som sakta gingo framför henne. Åter var det botgörerskan som kom i hennes väg och i följeslagarens förnäma hållning igenkände Magdalena sin sväger, herr Erik Gyllenstjerna.

Magdalena tänkte gå förbi, men i det samma stannade de båda andra och ovilkorligt dröjde äfven hon, då herr Erik hördes halfhögt yttra: »Riksföreståndare — således riksföreståndare?»

»Ja», svarade hans följeslagerska fort och ifrigt, »man har tänkt på er — såvida icke Kristiern sjelf — men på prelaten kan man fullt lita.»

En dörr öppnades och botgörerskan försvann, medan herr Erik, hvilken nu vände sig om, varseblef Magdalena, som med klappande hjerta måste fortsätta sin väg.

Herr Erik lät icke förmärka någon öfverraskning, tvärtom frågade han om hon sökte Kristina, samt upplyste att hon nyss lemnat novisen; men då Magdalena med en lätt nick skyndade förbi, såg han efter henne med en mörk blick.

3.

Lyckligtvis var Kristina i sitt rum och Magdalena fick kasta sig i hennes armar och utgjuta hela sin ångest.

Hon omtalade alltsammans, alltifrån främlingen vid hennes inträde i kyrkan, prelaten och den förnäma botgörerskan, som den främmande tycktes känna. Hon erinrade sig att emellan dem var en påfallande likhet, ett tydligt släktdrag, ehuru den ena gjort på henne ett obehagligt intryck, medan den andre — men här afbröt hon

och fortsatte berättelsen om det hemlighetsfulla samtalet emellan den besynnerliga damen och herr Erik Gyllenstjerna.

Det undgick icke Magdalena att hennes syster, som nästan småleende afhört henne, med ens blef allvarsam och att till och med en lätt skiftning flög öfver hennes kinder.

»Kan det vara en sammansvärjning, Kristina?» utropade hon. »Skulle man våga att störta vår far, konungen?»

Kristina skakade på hufvudet, men svarade ingenting.

»Sälänge Sverige har en konung», återtog Magdalena, »kan ingen riksföreståndare komma i fråga.»

»Jo — om konungen sjelf tillsätter en sådan.»

»Men hon, den danska frun, talade om Kristiern.»

»Den danska frun», afbröt Kristina, kanske för att hämma en inre förfärlig tanke som genomfög henne, »hon var således danska? Då vet jag hvem hon är.»

»Känner du henne?»

»Jag har hört att Britta Tott lemnat Kalmar kloster och begifvit sig till Vadstena — det är således hon!»

»Britta Tott», utropade Magdalena, »hon som ville förråda vår far och riket — hon blef ju benådad för sitt stora brott — icke kan hon väl ånyo — Men hvad menade hon då med »prelaten», som hon sade sig lita på?»

»Deras tankar och planer äro alltför dunkla att vi skulle kunna förstå dem, min lilla Magdalena; dessutom kunna spridda ord af ett samtal mera förvilla än upplysa.»

»Och din egen herre, Kristina — Erik tycktes vara i hemligt förstånd med fru Britta?»

»De äro båda från samma land», afbröt ånyo Kristina, »de äro sedan länge bekanta och hafva åtskilliga gemensamma intressen, utan att därför —»

»Utan att därför sammansvärja sig emot vår far, konungen», inföll ifrigt Magdalena. Något sådant är ju icke heller tänkbart — sjelfva den danske främlingen

ville ju blifva vår fars man — hvem tror du han kunde vara?»

Kristina spratt till, såsom återkommen till det närvarande och svarade med vanlig fattning. »Främlingen? Det var sannt, han sade sig ju vara en af Axelssönerna — troligen var det herr Ivar Tott, jag vet att också han är här, kanske för att öfvervara sin brorsdotters, Ilianas bröllop.»

»Brorsdotter? Inte var han så gammal — men stor sak; en ädling var det!»

Magdalena var alltför upptagen af sin egen tanke, för att kunna varseblifva huru det kostade Kristina mer än vanlig möda att bekämpa sin nästan bedöfvande ångest vid föreställningen om att hennes man kunde, kanske mera bedårad af fåfånga än ärelystnad, öfvergå till fiendernas parti.

Nu inkom en tjänande syster för att kalla till måltiden.

I refectorium, systraklostrets rymliga matsal, var middagsbordet ordnad för så väl andliga som världsliga gäster. Man hade gjort det i så hög grad festligt, som ordensreglerna kunde medgifva för det betydelsefulla tillfälle, då konungadottrens invigning skulle vara icke allenast vittnesbördet om hennes faders goda tanke för klostrets anseende, utan äfven en förmedlande länk emellan konungen och kyrkan.

Man hade beredt de förnämsta platserna för konungen samt erkebiskopen, hvilken hade åtagit sig att sjelf förrätta morgondagens ceremoni, hvilket i vanliga fall tillkom klostrets general-konfessor, eller möjligen biskopen i Linköping. Konungen och prelaten voro de enda herrarna vid bordet, emedan de öfriga novisernas anförwandter utgjordes endast af mödrar, eller de som voro i mödrars ställe, och deras systrar. De fem klosterbrudarnas platser utmärktes

genom ett litet kors utsydt med hvita perlor, och hvilket var lagdt öfver den, enligt tidens sed, mångfärgade duken. »Novisen — prinsessan» satt emellan sin far och klostermodren, medan prelaten, som var placerad midtemot, hade tvenne af de andra noviserna på hvardera sidan. Till höger om konungen sutto hans öfriga tre döttrar. Jungfru Rigitza hade fått sin stol närmast Gunborgs.

Konung Karl var tankfull och hans ansigte syntes mot vanligheten bekymmersamt och oroligt. Prelaten, som kastade ett och annat forskande ögonkast på honom, undrade om förstämningen härledde sig från det vid herrarnas sammanträde fattade beslut »att till ett nytt utsatt möte hänskjuta fredsunderhandlingarna», eller om det verkligen kunde vara fadershjertat, som berördes af skilsmässan från den unga dottren.

Konungen lade sin hand smekande på hennes hufvud och yttrade till abbedissan: »Jag lemnar mitt barn i en fridens boning — jag ville önska att samma fred vore att vänta i mitt öfriga rike — hvad tror ni härom, biskop Jöns?» tillade han vändande sig till prelaten.

Denne besinnade sig ett ögonblick innan han svarade: »Sverige har nog ett fridsamt folk — såvida det icke måste drifvas att försvara sin konungs krona.»

Det har ingen fara, frände! Icke må heller Danmarks djerfva tanke flyga dithän.»

»Ovisst kan det dock vara», yttrade prelaten med ett flyktigt leende, kanske ämnadt att förmildra orden, »Danmark är ett mäktigt land och har nog svårt att förgäta gamla rättigheter.»

»Rättigheter?» mumlade konungen med rynkad panna; men besinnade sig och yttrade intet vidare.

Den lilla novisen, som med uppmärksamhet åhört de vxlade orden, såg från den ena till den andra medan de talade, men dröjde till sist vid fadren, i det hon lutade sitt hufvud emot honom och sade: »Var icke orolig, fader — biskop Jöns lofvade min döende moder att skydda din krona och ditt rike.»

Der blef ett ögonblicks tystnad, en tystnad som alla

kände, nästan som vågade man icke andas. Fadren böjde sig ned och kysste barnets panna; hon besvarade smekningen och såg derefter med stora tankfulla ögon på den tyste prelaten — kanske förstod hon icke nu hvarför han vexlade färg; men bevarade det likväl i sitt minne.

Abbedissan gaf en vink för att inkalla de begge nunnorna som hade sig anförtrodt att sjunga en hymn, lämpad till måltidsbön.

Under sången tryckte Magdalena Kristinas hand; hon hade sett prelatens färgskiftning och för henne framstod med ens fru Brittans ord: »på prelaten kan man fullt lita» — var då prelaten så mäktig och hvarför litade alla på honom?!

Jungfru Rigitza, som under det spännande ögonblicket också varseblifvit konungens och prelatens hemliga sinnesrörelse, ville icke låta förmärka hvad hon sett och vände sig till Gunborg med ett par förfrågningar. Men Gunborg satt tyst och slutet, knappast med en liten böjning på huvudet gifvande henne ett svar. Det föll likväl icke Rigitza in att fästa sig vid förändringen uti den vänlighet Gunborg visat henne på förmiddagen, utan hon fann det snarare såsom en god frukt af de regler hon inplantat hos barnen, att visa allvar vid hvarje högtidligt tillfälle. Endast Stina såg oroligt på sin syster.

Efter den högtidliga sången gjorde erkebiskopen bön, och hans gripande ord, väl afpassade för skilsmässan emellan fränder, med häntydan på de olika vägar som väntade dem, drogo allas tankar till den närvarande stundens betydelse. Derför, då novisernas små bågare för sista gången mötte föräldrars och syskons, hade en och annan tår blandat sig med vinet i afskedsskålen.

Då Gunborg och Stina återkommo i sin ensamhet, såg Stina på sin syster och hennes läppar darrade då hon nästan framhvisade:

»Är du vred på Rigitza? Kära Gunborg, kan du icke förlåta henne?»

»Barn», svarade Gunborg leende, »jag kände ju henne förut — sedan hade jag glömt det — nu känner jag henne bättre än förr; men hvad gör det mig *nu!*»

»Om — om», Stina bäfvade för sin egen fråga, »om du hade bekommit Bos bref — kanske då --»

»Nej, min älskling, jag skulle ändå icke lemnat dig — dessutom var det Bos ridderliga sinne som förde honom hän efter mitt befrielsebref; det var icke *mig* hans hjerta älskade.»

En svag rodnad smög öfver Stinas fina kind. »Hvarför ville du icke tro mig? Jag sade dig ju allt —»

Gunborg slöt systemen i sina armar och kysste henne. Hon ville icke tala vidare härom.

4.

Den efter branden nybygda kyrkan, hvilken invigdes 1430, föreföll stor och herrlig med sina hvalf i trenne skepp uppburna af åttkantiga pelare, sina tretton altaren och höga fönster med gulfärgade glas, hvarigenom solen kastade en guldkimrande belysning öfver det hela.

Ehuru munkarne egnade stor omsorg åt klosterträdgården, kunde vid denna årstid ej några alster derifrån frambringas till kyrkans prydnad för den stora festen; men sommarens rosor fingo ersättas af konstgjorda, som numnorna förfärdigat, och hvilka helt praktfullt framstodo emellan vaxljusen på högaltaret, under det sjelfva koret, väggarna och hela midtelgången betäcktes af tapeter och dyrbara kläden.

Strax vid solens uppgång började ringningen, såväl från stadskyrkan som klostret, kallande till den förestående nunneinvigningen. Redan i god tid hade stadsbor,

allmoge och vallfärdande från aflägsna orter, strömmat dit, icke allenast för att få skåda, högtidligheterna som förestodo, utan derjemte af nyfikenhet för att se det ovanliga då en konung lät klosterviga sin späda dotter.

Att allt skulle blifva i hög grad praktfullt, det visste man, då konungen sjelf med en stor skara herrar och prelater skulle öfvervara invigningen. Der väntades icke allenast biskoparne från Linköping, Strengnäs, Vexjö och Vesterås, utan erkebiskopen sjelf. Dessutom hade erkebiskop Tuvo ifrån Lund kommit dit jemte de danska herrarna, hvilka samtidigt infunnit sig i Vadstena i och för underhandlingarna om freden, och hvilka af konungen blifvit inbjudna att öfvervara såväl klosterfesten i kyrkan, som bröllopet i kungsgården.

Så långt utrymmet medgaf i den del af kyrkan som blifvit upplåten för allmänheten, skyndade de skådelystna utåt sidogångarna för att få platser, och man kom just lagom för att hinna se »bröderne», hvilka redan kommo i procession på den medelst ett skrank afstångda gången utmed muren, som de hade att gå för att komma till sitt kor. Äfven »systrarnas» kor började fyllas; men genom gallerverket skymtade icke som vanligt dok och slöjor, emedan platserna upplåtits åt främmande; nunnorna sjelfva hade till dagens högtidlighet fått sina platser i de främsta bänkarna, för att kunna deltaga i ceremonielet. Bakom altaret var orgeln placerad jemte sångarena, så att hymnerna kunde framtränga i kyrkan på ett mera gripande sätt då de sjungande voro osynliga.

Abbedissans, priorinnans och generalkonfessorns bänkstolar vid ömse sidor af högkoret voro ännu tomma, likaledes syntes bänkar framför brödernas kor, klädda med dyrbara kläden, afsedda för konungen och hans följe. Nära intill dessa bänkar stodo bönstolar, hvilka efter hand upptogos af förnäma fruar och jungfrur, anförvandter till noviserna.

Der var ännu åtskilligt som fäste folkets uppmärksamhet. I korets ena hörn stodo nämligen några manshöga ljusstakar jemte flera hoprullade kläden, liknande

likbårstäckan; folket i allmänhet, om än icke alla, förstodo betydelsen dermed och kunde icke undgå en viss rysning. Innanför altarringen syntes ett bord med nunnekläderna, ordnade i sina särskilda fem högar; och på ett mindre bord syntes den förgyllda kannan med vigvattnet, förfrikt de hvita kransarna, ringarna, radbanden och krusifixen.

Med ett ord allt tycktes vara i ordning, men ändå gick en klostertjenare der och bestyrde.

Ibland mängden hade emellertid i sista stunden inkommit en gammal man med styf hållning, påminnande om forna krigaredagar. Han hade trängt sig fram ända till skranket och några lade märke till gubbens rörelse, der han stod med blicken fästad vid klosterkläderna, under det han korsade sig och läste en bön. Derefter sågs han oroligt, nästan ångestfullt kasta en blick mot dörren. Hvad väntade han? Naturligtvis klosterbrudarna — han var visst ganska långväga ifrån, emedan snitten på hans kläder tycktes tillhöra upplanden — men han såg alls icke trött ut, tvärtom syntes hans ögon både lifliga och skarpa under sina gråa buskar. Ingen kunde heller förstå att gamle Torkel icke hade sofvit en blund på hela natten, än mindre begagnat sig af det upplåtne herberget, emedan han hade vankat utanför klostrets port under sin hemliga förväntan.

Torkel hade en tillitsfull aning om att den unge herrn skulle komma med befrielsebrevet och var derjemte förvissad att, om också i sista stunden, den heliga fadrens bud skulle varda gållande. Sedan han fått tala vid Gunborg, sett skiftningen på hennes kind och lyset i hennes öga, visste han också att hon skulle mottaga befrielsen. Nattens timmar hade visserligen förgått, den ena efter den andra, och nya vallfärdande hade kommit, ehuru icke han, den väntade välsignade unge herrn; men ännu kunde det vara tid, ja — ännu i sista stunden.

Men Torkel sjelf, der han stod, var redan förgäten af omgifningen, emedan man fått annat att se på. En ny klostertjenare hade inkommit med sin långa staf, hvar-

på en ljuslåga fladdrade; med denna tändes ljusen på högaltaret och nu visste man att ceremonien skulle taga sin början.

Abbedissan och priorinnan intogo sina stolar. Så snart ljusen voro tända, slogs kyrkdörren upp och en festlig musik, med »basuner och annat spel», skallade genom kapellet.

Företrädd af en riddare med bart förgylt svärd, kom konungen i full skrud, hvit mantel, krona och spira. Han omgafs af biskoparna, alla likaledes i sina skrudar och somliga bärande helgedomar, efter dem deras klerker. Processionen afslutades med danska och svenska herrar, hvilka intogo för dem utsedda platser.

Den skallande musiken upphörde nu och orgeln började spela, blandande sina toner med klockringningen, som ännu fortfor. Då förgat menigheten sin nyfikenhet och manades till andra känslor.

Der syntes också Linköpings-biskopen — man kände honom så väl — det var han som skulle inleda ceremonien. Han kom ifrån högkoret, åtföljd af generalkonfessorn samt flera af klostrets prester, och gick nedåt midteltgången; man visste att han skulle mottaga klosterbrudarna; dessa voro således redan vid kyrkporten, ehuru ingen kunde se dem.

Såväl ringningen som musiken upphörde då; intet ljud fick störa de viktiga frågor, som skulle göras innan noviserna kunde få träda in. Hvar och en visste, att dessa frågor voro endast en form, men ändå kände man det genom märg och ben, då biskopen med hög röst tillsporde de unga brudarna: »Om de icke genom några kyrkans band voro hindrade att ingå i klostret, d. v. s. genom äktenskapslöfte eller bannlysning; om de drefvos att söka inträde genom verldens motgång, blygd eller stor skuld?»

Det tillhörde noviserna att svara, men ingen derinne kunde höra det. Då gjorde biskopen en ny fråga: Om det var en brinnande kärlek till Gud som dref dem, och

om de, så mycket i deras makt stod, hade betalat all gäld?»

Nu hördes en susning af unga röster uttala sitt: »Ja!»

Menigheten blef rörd och Torkel fattade tag i skranket, emedan han tyckt sig känna igen två af rösterna.

Kyrkporten öppnades ånyo helt och hållet.

En klostersisters, bärande den röda fanan med Kristi lekamen målad på ena sidan och jungfru Marie bild i silkesbroderi på den andra, företrädde konungadottren, som omgafs af de öfriga fyra klosterbrudarna, hvilka jemte henne skulle invigas. Deras drägter af hvit atlas med silfverbroderi, perlorna inflätade i deras nedhängande hår och den adliga jungfrukronan öfver hjessan, tycktes häntyda på världsliga brudar som gingo till sin förmälningsfest. Men ingen synlig brudgum mötte i koret, der processionen stannade. Sammetsklädda bönstolar voro för dem framsatta, den unga konungadottrens bredvid sin fader, och de öfriga nära sina anförvänder.

Enligt krönikorna var det konungen sjelf som öppnade akten med: »Dominus vobiscum» (Herren vare med eder) hvarefter han uppläste ett stycke ur Johannes evangelium.

Biskopen i Linköping svarade derpå:

»Gloria tibi domine» (ära vare dig, Herre)! Efter uppläsandet af dagens evangelium, uppstående sångarena en latinsk hymn.

Nu först trädde erkebiskop Jöns Bengtsson jemte generalkonfessorn framför altaret och började invigningen med de latinska orden: »Veni Creator Spiritus!» (kom skapande ande)! Då kören svarat »Amen», reste sig konungen och ledde sin dotter fram till altaret, hvarefter de fyra öfriga noviserna, framförda af sina anförvänder, föllo jemte henne på knä på korets golf vid erkebiskopens fötter för att svara på de frågor han nu skulle ställa till dem*.

* Enligt ceremoniel vid nunneinvigning uti ett Augustinerkloster i Frankrike.

»Hvad begären I?»

»Min far», hördes de fem rösterna såsom i en kor,
»jag begär i all ödmjukhet att blifva upptagen i S:t
Salvators orden, af Sancta Birgitta instiftad, under regel
af den helige Augustinus.»

»Kunnen I iakttaga reglorna i detta heliga ordens-
samfund?»

»Min far, jag hoppas det med Guds nåd.»

Erkebiskopen föll nu på knä och likaså abbedissan
med alla nunnorna hvar och en med sitt tända ljus i han-
den. Noviserna böjde sina ansigten intill golfvvet. Kor-
sångarena bakom altaret sjöngo litanien: Kyrie eleison —

Derefter hördes erkebiskopens bön:

»Värdes, o Herre, emottaga dina tjenarinnor vid in-
trädet, värdes stadfästa dem uti beslutet att tjena dig,
värdes välsigna dem och göra dem heliga uti religionens
tjänst: vi bedje dig — hör oss!» Han ligger ännu på
knä; noviserna resa sina hufvuden, men förblifva knä-
böjande under det sångarena fortsätta: »Agnus Dei —
Kyrie eleison».

Erkebiskopen reser sig nu för att välsigna kläderna,
under bön, hvarpå kören svarar: »Vår hjälp är i Her-
rans namn, som har gjort himmelen och jorden.»

Generalkonfessorn räcker den förgyllda kannan med
vigvattnet, korgossarne frambära rökelsekaret, som biskopen
fyller och svingar öfver kläderna; derefter bestänker han
dem med vigvattnet i form af korset.

Då detta är gjordt begära noviserna välsignelsen, sä-
gande: »Min far, jag beder helt ödmjukt, välsigna min
ingång.»

Biskopen svarade och körerna upprepade välsignelsen
under det han ånyo fyller rökelsekaret och svingar det
tre gånger öfver hvar och en af noviserna, bestänkande dem
med vigvatten, hvarunder konfessorn börjar psalmen: »quam
dilecta», hvilken sångarena fortsätta.

Nu stiga noviserna upp för att taga afsked af sina
anhöriga, hvilka följa dem till dörren, hvarefter noviserna

ingå i klostertalen för att derstädes aflägga de verldsliga kläderna.

Abbedissan med priorinnan och några särskildt utsedda systrar, som bära de invigda nunnedrägterna, gå efter dem. Under tiden sitter erkebiskopen i sin stol nedanför altaret och körerna sjunga en hymn.

Ett rörande uppträde förestår nu, då fränder skiljas för att kanske aldrig åter ses annat än genom klostrets galler; då moder eller fader lemnar sitt barn, visserligen skyddadt undan livets stormar, men också bundet till livets försakelser. Nu i det sista ögonblicket kännes att det är den afgörande, ödesdigra stunden — musiken har tystnat — allt är tyst och stilla — man är för djupt gripen att ens uttala det sista afskedets ord.

Folket söker så mycket som möjligt kunna vända sig mot dörren för att se afskedet — det är också det mest gripande, det som på en gång skakar och på samma gång förnöjer dem — man har dock ej tid öfrigt för de andra, emedan man måste se det lilla konungabarnet. Många lägga märke till huru, strax efter skilsmessan från de sina, den barnsliga bruden helt ifrigt skyndar att omfamna abbedissan och man ser deraf hennes heliga åtrå att inkomma i klostret.

Hvar och en kunde också skönja en upprörd känsla i konungens ansigte, då han återvände följd af sina återstående döttrar, Kristina, hvars allvarliga hållning dock røjde hennes djupa rörelse, Magdalena som fåfångt sökte dölja sin smärta, och lilla Greta som skälfdde under sin hejdlösa gråt. Fadren omfattar dem uti en blick och vänder sin väg emot sidogången till vårfru-koret, hvilket han byggt öfver sin drottningens graf och går der att knäfalla med sina tre döttrar.

Som sagdt: folket upptogs så helt och hållet af konunga-familjen, att knappast någon varseblef de öfriga noviserans afsked från sina närmaste. Endast gamle Torkel såg att jungfru Regitza darrade i alla leder och detta var något så oerhördt att han ett ögonblick glömde sin egen rörelse. Men då de båda unga brudarna, som

för honom inneburo allt konungsligt på jorden, sände till honom en blick af vänligt afsked, då började den gamle att sjelf darra och stora tårar föllo ned öfver hans kinder. Torkel borde nu också inse att allt var afgjordt trots hans fåvitska väntan; han hade ju sett de båda i sin verldsliga, herrliga bruddrägt, men den jordiska brudgummen hade uteblifvit.

Dock — ännu voro icke nunnekläderna påtagna, ännu voro icke några löften aflagda, ännu kunde befrielsen komma! Gubben var så införlifvad i sin förhoppning att, ehuru han under veckor och månader blifvit gäckad, kunde han ännu icke uppgifva den, snarare kunde han tänka att ett underverk skulle ske. Allt emellanåt kastade han också en väntande blick mot dörren.

Emellertid började musiken åter i tongångarna af en marsch. Alla nunnor med sina brinnande ljus gingo nedåt gången för att möta de nya systrarna.

Men dessa voro ännu icke redo — dock fortfor musiken.

Processionen som ändtligen kom tillbaka börjades med korsfanan och derefter nunnorna, två och två, de yngre först; sedan abbedissan och priorinnan, följda af systrar som buro novisernas krusefix, hvilka först i koret skulle öfverlemnas till abbedissan. Noviserna kommo nu, iklädda sjelfva klosterklädningen, likväl utan mantel och slöja, medan deras hufvuden voro betäckta med ett tunnt svart kläde. De infördes i koret och knäfölla för abbedissan som räckte dem krusefixet att kyssa, under det sångarena uppstämde hymnen: »Jesu corona Virginum».

Strax derefter lemnade abbedissan noviserna hvar sitt krusefix och sade: »Mina barn, då ni ingå i detta kloster, skolen I dit införa hela edert lif, för att helga det vid vår frälsares kors, genom beständigt korsfästande af eder sjelfva.»

Noviserna svarade: »Min vördade moder, det är min afsigt och jag hoppas kunna göra det med Guds nåd.»

Abbedissan uppreser dem och för dem fram till erkebiskopen som välsignar dem, under det sångarena återtaga

hymnen. Hela processjonen inträder i koret och förblir stående, endast noviserna falla på knä nedanför altarringen. Priorinnan håller ett silfverfat och lemnar erkebiskopen saxen, abbedissan tar klädet från novisernas hufvuden och framräcker deras hårflätor, af hvilka han klipper en länk, sägande: »Må Herren lösrycka ur ditt hjerta denna verdens fåfänglighet, hvilken du afstått ifrån, då du mottog döpelsen. Må det vara så!»

Nu stego noviserna upp och sjöngo en elegi, som kören upprepade med dem, hvarunder de gjorde fyra knäböjningar, en framför altaret, en åt höger, jungfru Marie kapell, en åt venster, St. Josefs kapell och en åt koret; derefter stannade de vid altaret.

Abbedissan räckte nu de återstående klosterkläderna till erkebiskopen, som rörde vid bältet sägande: »Må Herren ikläda eder den nya människan som skapades likt Gud, uti rättvisa, helighet och sanning i Jesu Kristo», hvarefter han räckte det till en hvar af noviserna, som kysste det och spände bältet omkring sig. Derefter rörde han vid manteln, som abedissan höll, och sade: »Återgif, Herre, till din tjenarinna odödlighetens klädnad, som hon förlorade genom den första människans synd.» Abbedissan och priorinnan påfäste manteln med dess träknapp: derefter räcktes doket och slöjan till biskopen, som rörde dervid under det doket påfästes. Priorinnan utvecklade slöjan, lemnade två hörn till abbedissan och höllo sjelf de andra två öfver novisens hufvud, under det erkebiskopen röde vid den och fäste den. »Emottag, Kristi tjenarinna, den heliga slöjan, att beväpnad med detta försvar med en full tro, ett visst hopp, en uppriktig barmhertighet, den allsmäktige Gud låter dig fullborda loppet af ditt lif.»

Vid öfverlemnandet af ljuset, sade han:

»Emottag i dina händer detta ljus till tecken af ljuset från ofvan och det brinnande nitet. Till sist lemnade priorinnan blomkransen, som erkebiskopen satte på novisens hufvud med orden: »Emottag denna på det du är krönt af våra händer, att du må förtjena kröns med ära och heder såsom Kristi brud.»

Härefter gifver biskopen namn åt noviserna, hvilka alla på knä välsignas.

Sedan Te Deum. Då intager erkebiskopen sin stol.

Abbedissan omgifves af sitt råd för att emottaga novisernas klosterlöfte.

Det blef några ögonblicks tystnad; ingen vågade röra sig för att störa den gripande tystnaden då en silfverklocka ringde.

Noviserna uppstego, satte sina ljus i stakarna och knäföllö för abbedissan, hållande i handen sina skrifna klosterlöften, som de upprepade med knäppta händer och blicken uppåt, talande till Gud med hjerta och tunga:

»Jag gör mitt klosterlöfte och lofvar Gud samt heliga jungfru Maria, Sancta Birgitta och salige fader Augustinus i heliga himmelska hofvet, och eder vördade abbedissa: att behålla ständig kyskhet, fattigdom och lydnad, enligt den helige frälsarens orden och den helige Augustini regel; i all sköns ting och trohet och evärdelig beständighet intill min död, i namn fadrens, sonens och den helige andes. Amen. — Skrifven af mig i vårt kloster, den 3:dje februari 1455.»

Noviserna gjorde korstecknet, kysste sina skrifna löften och lemnade dem till abbedissan, som sade:

»Mina kära systrar och nu lyckliga döttrar af den heliga jungfru Maria, vår värdiga moder, jag emottager edra offer och bekännelser i Guds namn och lofvar eder å hans vägnar evigt lif.»

Erkebiskopen, som har välsignat ringarna och sätter hvar och en på det finger, hvarmed novisen gjort löftet, säger: »Min dotter emottag denna ring som ett tecken på föreningen du gjort med Jesus Kristus, din himmelske brudgum.»

Derefter utdelade han välsignelsen. Abbedissan återvände till sin stol och de nyvigda stälde sig midt i koret, sjungande en latinsk psalm med ord af St. Agnes:

»Herren har satt ett tecken på mitt hufvud, på det jag icke må emottaga annan kärlek än hans.

Herren har klädt mig i en klädnad af guldväfnad och prydt mig med rikaste prydnad.

Herren har visat mig de ojemförligaste skatter som han skall gifva mig, följande sitt löfte om jag framhårdar i honom.»

De invigda falla nu på sina ansigten, midt i koret. Priorinnan och systrarna taga likbårstäckena och hölja öfver dem; sätta i hvarje hörn de höga stakarna med brinnande ljus. Sångarne sjunga:

»I ären döda och edra lif äro dolda i Gud. Då Jesus Krist kommer, skolen edra lif och I prydas i äro med honom. Ära åt Gud fader, son och ande!»

Åter ett ögonblicks djup, ostörd tystnad, till dess silfverklockan klingar, då säger erkebiskopen:

»Statt upp I som sofven, gån ut från de döda och Jesu Krist upplyse eder!»

Stakarna togos bort; de invigda reste sig, fördes af abbedissan och priorinnan till erkebiskopen, som välsignade dem med orden: »Må den allsmäktiges välsignelse, fader, son och anden nederstiga i eder och bo för alltid. Så vare det!»

Alla reste sig under det orgeln uppstämde *Te Deum*.

De nyvigda gå till abbedissan som gifver dem fridskyssen. Sedan gå de till priorinnan och alla systrarna, som mottaga och kyssa dem, hvarefter de återtaga sina ljus och följa nunnorna till systraklostret.

Så slutas bröllopsakten, såsom det hette, emedan nunnorna voro vigda till himlens brudar.

Genom folkhopen gick en hviskning af undran, nästan förfäran: »En af de nyvigda tappade kransen då hon kysste abbedissan, — hvem af de fem var det? — hvem kunde det vara?!»

Torkel visste det; men han upplyste ingen derom.

6

Krönikorna förtälja huru »konungen, riddarne, biskoparne och de många danska herrar, som befunno sig i Vadstena och öfvervarit akten i kyrkan, nu gingo till en annan bröllopsfest»: det var nämligen den tappre Tord Bondes bröllop med Iliana Tott som nu skulle försiggå.

Vidare beskrifves: »huru bröllophuset var kosteligt tillredt och att intet sparades som kunde göra det svenska hofvet lysande och präktigt i de närvarande utlännin-garnes ögon; om de fjortonhundra silfverfat som glänste på konungens bord utom en mängd andra kosteliga dryc-keskärl och bägare; om huru brudgummen dansade med sin brud och de unga svennerna trådde dansen med de rodnande tärnorna, medan de äldre riddarefruarna sågo derpå och musikens lockande toner ljödo.»

Men samma krönika vet också »att allt var icke så ärligt menadt med alla de leenden som här mötte konung Karl, hvart han vände sin blick bland bröllopgästerne». Ovisst kunde dock våra huruvida han sjelf tänkte derpå, åtminstone kunde något sådant icke skönjas uti hans eget vän-sälla ansigte. En och annan fann det till och med under-ligt att icke ens en skymt af vemod förrådde om han lät en tanke flyga tillbaka till den för verlden undangömda dottren, offret för hans egen betryggade storhet, hvilken icke så litet berodde af förmedlingen med kyrkan. Den oro och sinnesrörelse, som förmärktes föregående dag vid måltiden inom den slutna kretsen i klostret, tycktes helt försvunnen. Nu som alltid såg Karl Knutsson endast den yttre glansen, trodde kanske ännu på sin »lyckliga stjärna», tänkte att med frikostighet och öfverseende kunna vinna sina fiender, om hvilka han ogera tänkte att de kunde honom för-råda.

Men i konungens närhet fanns dock en person som icke, liksom möjligen han sjelf, villades af jublet, af smick-ret och de hala blickarna. Med qvinnans klokhets och

kanske en medfödd instinkt, såg och förstod Kristina hvad som dolde sig under ytan; hon såg de förstulna blickar som sändes, anade de onda hviskningar, som knappast förnummos, och tänkte: »att förderfvet lurade vid brädden af glädjens bägare.» Men icke heller hon lät förmärka hvad som föregick i djupet af hennes innersta, under det hon, värdinnan eller rättare sagdt drottningen vid sin kunglige faders fester, uppmärksammade gästerna. Endast då hon kastade en blick på sina systrar, hvilka, ehuru unga, fått deltaga i bröllopfesten, smög ett oroligt drag öfver hennes ansigte. Tänkte hon måhända på de öden som möjligen väntade dessa båda, ännu i sin glada oskuld omgifna af det farliga, lockande vimlet? Den lilla Greta syntes också helt bländad af den omgifvande praktken, de festliga skålarne och musikens skallande fanfarer. Magdalena var strålande glad, såg med hela sin ungdomliga beundran upp till den danska riddersmannen, herr Ivar Tott, hvilken med Axelsönernas välkända drag af stolt tillförsigt egnade henne sin lifliga uppmärksamhet. Under hela den första timmen tycktes Magdalena hafva glömt att någon oro, sorg, eller fiender funnes i verlden, då slutligen hennes blick mötte Kristinas. Instinktmässigt följdes begges blickar och stannade på brudparet. Då trodde Magdalena sig förstå huru Kristina tänkte att den ädle riddar Tord var föremål för hemliga afundsmän — begge visste de ju att Tord var bästa stödet för deras faders tron — och hvad skulle då kunna vänta Iliana, den nu af lycka strålande bruden? Nu flög i gemensam känsla systrarnas tanke till den lilla klosterbruden, som ej kunde nås af verdens ondska, och Magdalena började att förstå Kristina.

Men Tord och Iliana syntes ännu mindre än konungen bekymra sig om hvad som tänktes i deras närhet. De hade hunnit målet för sin mångåriga väntan, deras trofasta kärleksdröm var förverkligad — hvad rörde dem det yttre glittret, hvad brydde de sig ens om falskheten som lurade derunder!

Medan folket omgaf bröllophuset för att möjligen få se en skymt af brudparet, blef det småningom tyst och stilla omkring klosterbyggnaden med dess kyrka, hvars murar af Ombergsstenens mörka färg föreföllo tyngre och större, jumera skymningen tilltog. Ofvan ringmuren kunde dock skönjas några gula strimor högt under taket, härledande sig från de smala springor i muren, hvilka i cellerna ersatte fönster. Dessa föreföllo ganska enahanda och liknande hvarandra; men måhända bevittnade dock ljusen derinom helt olika syner.

I brödrahuset satt kanske någon ifrig munk fördjupad i sitt arbete*, under det en annan helt makligt skötte sina åligganden, var förnöjd med kosten som bestods och hade vant sig att följa regeln: läsningen af fyratio Pater Noster och lika många Ave Maria före ottesången, sammalunda före messan och sammalunda före aftonsången — fem arla om morgonen och fem mot qvällen». — Måhända synes der en, som under munkkåpan döljer ett sinne, rufvande öfver det menckliga lifvets passioner. Kanske tänker han just nu på de i sin ungdomsfägring invigda nunnorna, röfvade undan verldsliga ögons förnöjelse, men blomstrande under doket och — i hans närhet; medan en annan på sin bönpall med asketens svärmeri hängifver sig till det egna lifvets försakelser.

Ifrån systrarnas hus synas äfven några ljusstrimor, kanske var det just från de nyvigdas celler.

Der har kanske någon af dem på bönpallen i stilla ro firat sin bröllopsafton, skild från verldens yra, i föreställningen om all den herrlighet som väntade bortom tidens gräns; under det en annan af dem fann det kallt, kusligt och ödsligt hvar hon vände blicken. Icke frös hon allenast derför att vinterluften strömmade in genom gluggen ofvan hennes hufvud, utan derför att hon icke ännu kunnat vänja sig vid trästolen och halmbädden — hon som kanske

* Under medeltiden utgick litteraturen i väsendtligaste mån ur munkarnes händer. Klosterlugnet erbjöd det bästa tillfälle till litterära sysselsättningar, hvarom våra bibliotek bära vittne.

i barndomshemmet hade hvilat på de »mjuka bolstrarna blå», hvarom riddarevisorna tala — och hon ej kunde hindra sina tankar att flyga tillbaka till faders och moders rymliga salar, hvaremot den tolf fot långa och sex fot breda cellen syntes trång och tarflig.

Men så kommer abbedissan. Det är en sträng fru som för ordningens skull går och ser om »sina barn».

Hon ser den ensamma unga nunnan och förstår hennes missmodighet. »Det stolta vasablodet behöfver tid för att luttras», säger hon endast och lemnar henne i ro åt sig själf.

Vid åsynen af den barnsliga »syster Richissa» i sammetsklädda bönstolen, stannar klostermodren. Hennes skarpa öga ser att under barnets menlösa förtröstan döljer sig en kraft, som skall låta henne gå den väg hon bör, utföra det värf hon anser sig förelagdt: »Det är kungablood i hennes ådror», mumlar abbedissan, »skall en gång vårt klosters herdinnestaf sättas i den der lilla handen, skall hon taga emot den — såvida icke Vasa-dottren griper den stafven ifrån henne.»

Uti en annan cell ser hon tvenne systrar — den ena som tagit namn efter den heliga Agnes, den andra efter jungfru Maria moder, den heliga Anna — de äro tysta, kanske trötta, emedan de luta sig intill hvarandra. Då de resa sig upp, kasta begge en blick tillbaka på halm-bädden, der de suttit, den ena med ett uttryck af from försakelse, den andra med en uppsyn som tyckes säga att det båtar henne föga om träsängen innehåller halm eller dunbolster, om täcket är af siden eller vadmal; det är själfva klostret som synes henne för trångt och den stängda porten som hotar att qväfva henne. Dock synes i djupet af hennes blick, i hållningen af hennes kraftfulla gestalt, att också för henne gifves ett framtida hopp, ett mål som hon skall hinna. Hurudant målet var, kunde dock icke ännu den kloka klostermodren skönja.

Ave-Maria-klockan klämtar. Abbedissan slutar sin rundljusen släckas och qvällens frid utbreder sig öfver klostret.

Men utanföre går ännu en enslig vandrare. Det är Torkel, som under dagens lopp ströfvat omkring i staden,

men då qvällen skymmer på, åter vänder sina steg till klostret. Han har nu intet mer att hoppas på, den drömda befrielsen kan nu icke mer komma i fråga, men det var ändå en hugnad sålänge han såg ljustrimmorna från klostercellerna.

Emellertid har han åtskilligt att tänka på. Allt emellanåt faller tanken på huru jungfru Gunborg tappade kransen, och hvad det månne betyda. Visserligen föresväfvar honom någon möjlig sammanlänkning med »fribrevet»; men nu — sedan löftet var gjordt — nu skulle nog Gunborg både lefva och dö för sin klostered.

Åter flög tanken till jungfru Rigitza. Nu, sedan han trodde sig fått visshet om att hon förhållit den unga herrns bref, har hans förra afvoghet mot henne åter vaknat upp. Hon var visserligen till en del hans matmoder, då hon under herr Bo Nilssons frånvaro styrde på Sundby; men skulle han kunna lida det härefter?

Han skulle häldst sjelf icke mera återvända till Sundby, om han icke hade lofvat att vårda grafvarna: det var derpå han också grubblade.

En stund trodde han att jungfru Rigitza sjelf kommit till besinning och ånger, då han såg henne darra vid afskedet från herr Sigfrids döttrar; men nu visste han att hon var med på bröllopet i kungsgården och det harmade honom djupt.

Torkel stördes dock helt oväntadt i sina betraktelser vid ljudet af hofslag mot den hårdt tillfrusna marken, och dessa kommo i så hastig fart, att han nätt och jemt hann draga sig åt sidan, innan de sprängde honom förbi. Om icke snön blänkt så hvit, skulle han knappt i mörkret kunnat urskilja att det var tvenne ryttare.

Icke lifvades han mera af föregående dagens förhoppning, då hans skarpa blick hade mönstrat hvarenda nykommande, men ändå började hans hjerta slå i kapp med stegen, som förde honom till klosterporten och han var snart så nära att han kunde höra hur gällt klockan ringde.

Han var dock nära att tro sig gäckad af sin inbillning, ty han såg ingenting förrän portvaktaren kom ut

med sin lykta. Då syntes der två löddriga hästar, hvilka började frusta och skaka sina seldon. En herre hade hoppat af och frågade barskt och ifrigt: »Känner ni namnen på noviserna i klostret?»

»Noviserna?» upprepade portvaktaren och slog kors för sig, »käre herre, här fins inga noviser numera. Men ni kan ringa på porten derborta — andra sidan om kyrkan — der är brödrahuset.»

Utan att fästa sig vid anvisningen, vände främlingen sig mot en ny ryttare, som först nu tycktes upphunnit de förre. »Broder», sade han ifrigt som nyss, »hon tyckes redan ha lemnat klostret!»

Men den nykomne, mot hvilken portvaktaren nu höjde lyktan, och som var klädd i munkkåpa, frågade: »Har nunneinvigningen redan försiggått?»

»Ja, vördige broder Clemens — helgonen välsigne eder ingång!»

»Nunneinvigningen» upprepade främlingen bestört, medan Torkel steg fram och ville tala; men anden svek honom, och innan han kunde få fram ett ord, frågade den främmande:

»Gunborg — icke var väl jungfru Gunborg Sigfridsdotter bland de klostervigda?»

»Så var hennes förra namn», svarade portvaktaren, »numera är hon *syster Agnes*.»

Med ett utrop ville främlingen rusa in; men portvaktaren hade dragit porten till, och Clemens, som stigit af hästen, skyndade dit.

Torkel, som ändtligen bekämpat sin egen rörelse, utropade: »Ädle herre, käre herr Bo, — är ni då ändtligen kommen!»

»Torkel? — Men så säg att karlen der icke förstår hvem jag frågar efter!»

»Käre nådig herre, jag var så viss att ni skulle komma — men, Gud och helge Erik hjälpe oss — nu är det för sent!»

»För sent, för sent». Bo stod stilla, nästan ur stånd att fatta betydelsen af sina egna ord. Under tiden hade

Clemens talat vid portvaktaren och några spridda ord deraf nådde de andra: »När skedde den?»

»I dag!»

Då vände Bo sig om och grep hästtygeln från väpnaren; men Torkel hindrade honom.

»Får jag icke säga er några ord, herre? Ni vet kanske icke hur hon väntat er . . .»

»Om hon väntat mig, vore hon icke nu klostervigd», svarade Bo och kastade sig upp på hästen. Men Torkel tog fatt i tygeln.

»Så skall ni icke draga härifrån, ädle herre, ni har ju skrifvit till jungfru Gunborg?»

Bo såg vildt på honom, »Jag har skrifvit, men aldrig fått svar — jag trodde dock att hon bidade min återkomst, men hon brydde sig icke om det — jag vet det nu!»

»Men ni vet dock icke, käre herre, att hon aldrig bekommit brefvet — att hon i fåfäng väntan trodde att ni hade glömt henne.»

Bo vände sig tvärt till honom: »Glömma henne och mitt ord? Hon vet då icke heller att jag i veckor uppehölls i Rom under väntan på det påfliga brefvet som lofvades mig — hon vet icke heller att jag i ett klosterherberge i Tyskland skulle hafva förgåtts under en smittosam feber om icke min broder Clemens lyckats finna och vårda mig. Och nu — man sade oss väl på vägen att en stor invigning förestod i Vadstena, men icke trodde jag att hon —» Bo for med handen öfver pannan, ryckte tygeln till sig och satte sporrarna i hästen, men hejdade sig och tillade: »Min bror Clemens har påfvens fribref — men det tjenar nu till ingenting.»

»Vänder ni hem till Sundby nu, ädle herre?»

Bo drog efter andan. »Mitt värf blef ju icke fylldt — säg *henne* att jag sätter aldrig mer min fot på Sundby gård.»

Åter sporrade han hästen, och innan Clemens eller Torkel hunnit hejda honom, var den unge riddaren jemte sin väpnare försvunnen i qvällens mörker.

Sveriges Förste.

1.

Öfverst på klippan invid Karlsborgs fäste satt fru Iliana spanande sin herres återkomst. Ehuru striden var så nära att hon kunde höra vapenslamret ifrån fiendernas läger, förskräcktes hon icke, så van hade hon blifvit att se Tord Bonde återkomma såsom segrare.*

Hon tänkte snarare på det förflutna årets lycka — det var knappast några månader öfver året efter hennes bröllop — och ju lifligare hon tänkte derpå, desto ifrigare flögo hennes fingrar vid arbetet, en brynja af stålringar, så tätt sammanvirkade att intet vapen skulle förmå genomtränga den.

Majaftonen skred framåt, och huru hennes hjerta än längtade, och hur blicken än flög väntande från och till arbetet, var hon nästan nöjd att han ändå dröjde till dess hon hade detta färdigt.

Vapenbraket började småningom tyna af, men då hördes ett annat, ett slags hvinande ljud bort i rymden.

*På en klippa invid norska gränsen hade Tord Bonde anlagt ett fäste, som han efter sin konung benämde Karlsborg, och hvilket belägrades af normmännen 1456.

Kanske är det svalorna som komma med glada sommarhelsningar?

Hon måste se ditåt. Nej, inga svalor, utan Kattegats hvita måsar, var det!

Männe de föra med sig glädje eller sorg? Hvarför sorg? —

Nu var den hvita flocken midt öfver Ilianas hufvud och dröjde sålunda en stund, nästan som om den varit obeslutsam.

Då susade en pil — den skar riktigt skarpt igenom luften — och i det samma sänkte sig en af fåglarne; flaxande temligen länge med sina tunga, starka vingar för att hålla sig uppe, men sjönk och sjönk, till sist försvinnande i djupet nedanför den lodräta klippan. Pilen hade således dödat honom; men hvarifrån hade den olycksfulla pilen kommit? Med vildt skrän störtade sig nu hela skaran ned i djupet.

Iliana betogs härvid af fasa — hon kände igen olycksfåglarne från Svartsjö.

Hon mindes det så väl: aftonen af hennes trolofningsdag hade hon första gången sett dem kasta sig ned framför henne, skriande på rof; sedan en gång ute på hafvet och nu för tredje gången — hvad månede det betyda?

Emellertid syntes måsarne ånyo, der de i vild flygt rusade upp till borgens torn, hackande mot murens öfversta kant, såsom ville de utösa sin hämd öfver det fäste, hvarinom förräderiet lurade. Då hördes ett gällt skratt från vallen, och Iliana igenkände borgens fogde, som stod der med högt lyftad båge, ännu liksom retande den vilda flocken, innan den skriande och långsamt drog derifrån.

Knappst var det åter tyst förrän herr Tord med sina män syntes komma och fru Iliana glömde såväl olycksfåglarne och fogden, som den ofullbordade brynjan. Allt var med hans ankomst förbytt i glädje.

Glädjen var så öfvervöldigande att hvarje spår af fruktan eller hemliga olycksaningar, hade flyktat från hennes väna anlete, under det Tord förtäljde henne den lyckliga ut-

gången af dagens hårda kamp. Den belägrande fiendens försök att ifrån landssidan inspärta borgen hade nämligen blifvit omintetgjordt, och nästa dags strid borde helt och hållet kunna fullborda segern. Derjemte prisade marsken sig helt förnöjd att i lugn kunna hvila till solens uppgång, då han hade en så tillförlitlig och tapper fogde, som under nattens timmar vaktade borgen för ett, möjligen från fienden förnyadt, öfverfall.

Ilianas blick föll härvid på fogden, hvars åsyn måhända påminde henne om måsarne, emedan hennes oro vaknade på nytt, då denne erinrade marsken »att alla svenner behöfde hvila till den kommande dagens strid.»

»Käre Tord», utropade hon, »låt svennerna vaka i natt — mig anar en olycka: mörka gerningar kunna ske under nattens mörker!»

Marsken lög och försäkrade henne »att all fruktan vore obehöflig; vakten var pröfvad och tillförlitlig — men fogden hade nog rätt att svennerna behöfde hvila.»

»De skola ändå vara tillreds om oråd kommer på», tillade fogden, »var utan fruktan, ädla fru — jag vaktar nog borgen för olycksfåglar.»

Iliana skälfde till; hon tyckte sig skönja samma ondskefulla löje som då han från vallen sigtade på måsarne, framkallande deras olycksbudskap. Men hon beherrskade sig — hvad var i det hela alltsammans, kanske endast en inbillning.

Hvad fruktade hon också egentligen? Hon visste ju att hon kunde lita på Tord sjelf, icke allenast på hans segerlycka, utan hans styrka, hans klokhets och mod; *han* ansåg ju fogden ypperst bland sina män och litade på honom — hvad kunde hon då frukta?

När så alla begåfvo sig till hvila, kunde likväl Iliana ännu mindre bekämpa sin oro. Hon ville också sluta sitt arbete, Tord skulle ha brynjan nästa dag, och hon stod ej att öfvertala.

Länge låg Tord sjelf helt vakent och såg på den älskade, som satt så flitig i den varljusa qvällen och virkade samman ring efter ring, så fast, som kunde hon

dermed bevara hans lif från hvarje fara. Han log åt hennes ifver, och tog kanske synen med sig i drömmen, ty under det han sof, log han ännu sitt lyckliga löje.

Iliana lyssnade med förnöjelse till hans sömn. Vakternas jemna steg på vallarne derutanföre var det enda som hördes i nattens tystnad, och desse borde ju lugna för hvarje öfverfall utifrån.

Men ändå — ehuru arbetet nu var färdigt, satt hon ännu deruppe vid fönstret och tänkte — hon visste icke hvad.

Hörde hon icke att någon smög sig uppför trappgången? Stannade icke någon just utanför dörren, och nästan famlade efter låset — ah, det var ju ingen som visste att hon slagit haken på innanför, så lyckligt det var! Stegen hördes också aflägsna sig och småningom försvinna i borgens korridor.

Men nu — kunde det möjligen vara en villa — det var som om hon förstod att man stängde dörren till svennernas sofkammare; det lät som om man bar något, kanske deras vapen, och läste till om dem också —

Skulle hon väcka Tord? Men vakterna tycktes vandra lika oafbrutet, och stegen i korridoren hade tystnat, dessutom var ju dörren stängd, och kanske alltsammans var endast hennes egen, aningsfulla inbillning.

Hvilken grym oro; hon kunde ej komma ifrån den! Nu rörde sig helt sakta en vägg — kanske en löndörr, som hon inte kände — hon måste då ovillkorligt väcka Tord.

Ack, han sof så godt, så lugnt, funnes det någon i världen som kunde förråda *honom!*

I detsamma rörde sig väggen åter, ehuru sakta och ljudlöst — der kom verkligen någon in i rummet.

Hon såg tydligt en man, som bar något i handen — var det kanske pilbågen? Nej — i månstrimman blänkte en stridsyxå —

Hennes ångestrop väckte Tord, som hastigt satte sig upp i sängen; men då han i månlyuset genast igenkände fogden, sade han helt lugnt: »Jaså, det var du! Jag trodde att något farligt var på färde.»

Vid dessa tillförlitliga ord syntes förråderen rygga tillbaka; likväl endast för ett ögonblick — i det nästa hördes ånyo ett fasansfullt skri från Iliana — dådet var utfördt. —

Illgerningen, som spridde sin fasa öfver ett helt land, skildras af folkvisan med följande ord:

»Han klöf hans hufvud i axeln ned
All Sveriges makt, han gafs dervid;
Han lönte honom illa hans kärlek.
Som Judas förråde sin herre Krist,
Så förråde denne sin herre förvisst;
Der gräto både fruar och tärnor.»

Sedan Engelbrekts tid hade i landet icke hörts ett dylikt rop af saknad och sorg. Liksom den ädle folkheltens död besjungs, så fann också minnet af den fosterländske ädlingen uttryck i sagan och sången.

2.

Den framgång svenska vapnen hittills rönt, hämmades genom förråderiet på Karlsborg. Med Tord Bondes död tycktes hela den svenska hären förlora modet och konung Karl sjelf syntes i dessa pröfningens dagar icke vara den samme som i lyckans och medgångens. Samme man som i sin ungdom öfvat idrotter i främmande länder och vid början af sin regering utrustat ett lysande härnadståg för att utvidga sitt rike, saknar nu efter den tappre marskens bortgång mod och kraft att sjelf värja sig från yttre och inre fiender.

Sedan Tord Bonde icke längre vaktar rikets gräns, bryter danska hären åter in i landet. Konung Kristierns

afsigt att förena nordens tre riken under sin spira framstår på nytt, särdeles som han vet sig kunna påräkna ett stort parti inom sjelfva Sverige.

Likt ett hotande skydrag går ett hemligt, men därför icke mindre olycksbådande knot öfver landet, och vid sjelfva konungens fester, der landets förnämste äro samlade, spinnas ränker utan att konungen tyckes märka det.*

Dunkla rykten började gå om en sammansvärjning, der det icke allenast var fråga att fördrifva konungen ur riket, utan till och med gälde ett anslag mot hans lif. Till sist kom likväl underrättelsen härom för konungens öron; men samme berättare visste också förtälja att erkebiskop Jöns hade hindrat det föreslagna dådet. »Vi äro hitkomna i godan ro», så hade hans ord fallit, »och det må ej gå som I menen. Konungen är vår värd och det vore gudlöst att komma vid honom. Jag har ett bättre råd, jag vill möta honom på öppna fältet.» Dessa Jöns Bengtsson Oxenstjernas stolta ord öfverensstämde alltför mycket med Karl Knutssons eget ridderliga sinne; han kunde icke tro att den man, som afvärjde ett lönmord, ej skulle draga i betänkande att bryta sin trohetsed, hvarför måhända just härvid åno han insöfdes i förtroende till den farlige prelaten, som sjelf okuffig och klok, men hänsynslös, hånlog åt den hvars godtrogenhet han kunde gäcka. Ännu visste allraminst konungen att dock prelaten var de sammansvurnes hufvudman.

Danskarnas anfall sker emellertid nu från östersjösidan. Herr Erik Gyllenstjerna skyndar till Borgholm och gör der tappert motstånd; men då på borgen, såsom det sades, »fanns mera silfver och guld än krut», måste han snart dagtinga och gifva sig fången i konung Kristierns våld.

* Konung Karl berättar sjelf sedermera i ett bref: »Uti tre dagar sutto erkebiskopen och biskop Sigge, hvar efter annan, näst oss vid bordet, och äto och drucko ur samma fat och bägare som vi sjelfva, görande sig alla lustige och behaglige, så att vi inte annat då märka kunde, än att de älskade oss af allt hjerta.»

Vid denna underrättelse samlar konung Karl sitt råd och der beslutes en uppådning ifrån Upland och Dalarne, för att jemte konungen draga ner åt landet och återtaga Öland med Borgholm. Härens sammankallande anförtros åt erkebiskopen.

Nu anser prelaten stunden vara kommen för sitt upp-trädande. Han ämnar sjelf begagna hären för eget värf.

Under det konungen med sina svenner beger sig söderut, för att hämma fiendens framfart, rider prelaten till Upsala, der han genast låter på domkyrkans dörr anslå sitt uppsägelsebref till Karl Knutsson.

Derefter ikläder han sig sin erkebiskopliga skrud och går upp i domkyrkan, der han på högaltaret, vid helige Eriks relikskrin nedlägger den presterliga dräkten, förklarande, »att han icke återtager krumstaf och mitra förr än det är annan lag och rätt rådande i landet.»

Dermed anlägger han harnesk och svärd.

Det hvinande skydraget har samlat sig till digra moln, kastande ljungande blixtar ur sitt sköt: krigets åska har brutit ut öfver fäderneslandet.

Det är icke allenast yttre fiender, det är egna landsmän som resa sig, som följa strömmen, som bilda flockar och till sist en här, följande den manande opprorsfanan.

Denna fana föres af en man, till hvilken folket har vant sig att se upp med vördnad, hvilken det blifvit vandt att tro på, att hörsamma. Han som sjelf har utbytt sin heliga skrud mot krigets pansar — allt för fäderneslandets skull — skulle man icke tro på honom, prelaten!

Han har haft deltagande för folket under de sista missväxtåren med dess hungersnöd. Kungen har väl också velat skona dem genom att efterskänka inestående kronoutskylder, men hur föga hjälpte det då hans egna fogdar mången gång foro fram med hårdhet, och krigsgårderna hade varit tryckande under hela hans regeringstid.

Prelaten vill icke allenast skydda kyrkan och det

adeliga frälset i hvars rättigheter konungen ingripit; han vill äfven rädda folket från det inländska förtrycket, och då han högtidligen försäkrat att han icke ville föra dem under utländskt välde, hvarför skulle de icke tro honom, följa honom!

Konung Karl har dock ännu trofasta män som svara hans hof och gårdar, men hvad förmå dessa emot upprorshärens styrka — fogdarne gripas och fängslas, och alla öfrige som icke följa godvilligt, tvingas med våld.

Sålunda förökas hären, hvar den tågar fram. Redan äro kungsgårdarna i Upsala, Svartsjö, Haga och Vesterås i prelatens våld.

Emellertid har konung Karl blifvit underrättad om upproret och återvänder skyndsamt till Stockholm i förlitande på sina trogna borgare, hvilka ånyo gifva honom sin försäkran. Staden har för öfrigt sina fasta murar och slottet sitt säkra fäste, det gamla kärnan, som bestått i så mången dust.

Snart står dock upprorshären utanför hufvudstaden.

Måhända af svaghet — en möjlig fruktan att besegras — följer konung Karl sin vana att först genom frikostiga erbjudanden nå sitt mål, och sänder kansleren Nikolaus Ryting att underhandla om förlikning; men icke vinner han härmed den stolte prelaten, som hånfullt afgifver sin öppna förklaring: »att han oföränderligt förbundit sig med konung Kristiern och hans anhängare.»

Stunden är kommen då Karl Knutsson och Jöns Bengtsson Oxenstjerna skola mötas i öppen strid.

Konung Karl inser att detta ej längre kan undvikas och besluter sig för ett utfall. Han måste, för att rädda sin krona, fördrifva fienden från sin hufvudstad.

Men krigslyckan har vikit ifrån honom, likasom hans otrogna undersåtar. Vid åsynen af sina upproriska landsmän, hvilka bilda en fruktansvärd styrka, draga borgarena sig tillbaka; omkring konungen återstå endast hans trogna svenner. Hans häst blir skjuten under honom och till sist, sjelf sårad, måste konung Karl lemna striden, dragande sig tillbaka inom slottet.

Derinne möter honom ett rykte, som redan lupit genom staden, att borgarena ämna förråda honom och öppna stadens portar för de belägrande.

Har härmед Karl Knutssons »lyckliga stjärna» mistat sin glans, eller har den endast dolt sig i hemlighetsfulla skyar? Måhända skulle en aflägsen framtid låta den åter glimma fram; men det forna skenet, det lysande, det ungdomliga och förhoppningsfulla, skulle det väl någonsin komma åter?

Vi lemna härmед den under framgångens dagar storsinte, frikostige och vänsälle konungen, som i pröfnings och nödens stund var svag och modfäld, gifvande vika för öfvermakten och därför såsom landsflykting lemnade sin tron och sitt fädernesland.

Natten till den 24 februari 1457 begaf sig konung Karl ombord på ett skepp, för att öfver Östersjön afgå till Danzig. Samma dag intågade prelaten med sina trupper genom stadens portar.

Snart spridde sig ryktet om Karl Knutssons flykt. Stadens innevånare, hvilka hade vacklat emellan sin trohetsed och förespeglingen att genom lättköpt fred undgå en hotande belägring, kände sig tillfreds att dock icke, såsom den hemliga planen hade antydt, hafva förgripit sig på konungens person.

Hänleendet, som vid underrättelsen härom flög öfver prelatens läppar, var det enda som röjde hvad han tänkte om den lätt besegrade konungen.

Ännu stod likväl slottets fäste obeseградt, bevarande återstoden af konungamakten och skyddande de öfvergifna konungadöttrarna. Man undrade hvarför fadren icke hade tagit dessa med sig; om tanken på den hårda årstiden afhållit honom derifrån, eller möjligen fruktan, att hans flykt undan den belägrade fienden kunnat försvåras.

Slottets befäl fördes emellertid af tvänne riddare, Arend Bengtsson Ulf, som hade sig ålagdt att svara för

prinsessorna, och Göran Karlsson, hvilken skulle meddela sig med borgarena, för att uppmana dem till trohet emot konung Karl, emedan han ville återkomma med förstärkning, hvilken han hoppades erhålla af Hansestäderna och möjligen konung Kasimir i Polen.

Men i Sverige litade man icke mera på den bortresta konungen, åtminstone vågade icke stadens borgare göra det, sedan man en gång öppnat portarna för hans fiender. Ehuru riddaren medförde en skriftlig försäkran ifrån konung Karl att han ville återkomma, fann man det klokar att insätta slottshöfdingen i ett af tornen på stadens murar, särdeles som der redan förspordes att prelaten låtit sammankalla landets förnämste, hvilka samfaldt inledde underhandlingar om slottets uppgifvande.

Redan den 15 mars ingicks kapitulationen, såsom det hette »för konungadöttrarnas skull», hvilka derfor skulle tillförsäkras förläning af passande kungsgårdar, samt rättighet till fäderne- och möderne-gods.

Omedelbart derefter, sedan slottets höfdingar och besättning tillförsäkrats trygghet till personer och egendom, öfverlemnades befälet till erkebiskop Jöns Bengtson Oxenstjerna, som med eget folk besatte borgens fäste.

Tvåne dagar derefter samlades rådet för att gifva prelaten försäkran om ersättning för det han, såsom det hette, »befriat Sverige från träldomen under konung Karl», hvarefter han hyllades såsom riksföreståndare.

Härjemte valdes jemväl till rikets föreståndare herr Erik Axelsson Tott; men denne begaf sig till Finland, för att sätta sig i besittning af Åbo och Vibörgs slott.

3.

Prelaten-riksföreståndaren har aflagt sin krigiska rustning, men ännu hvilar hans krumstaf och mitra i domkyrkans förvar, liksom han sjelf ej ännu har återvändt till sina biskopsgårdar i Upsala eller Almarästak. Han har nämligen tills vidare tagit sin bostad på Stockholms slott, der han redan känner sig hemmastadd.

Utan konungakrona är Jöns Bengtsson Oxenstjerna herrskare i de gamla konungarnes borg. Jemte det att han är den svenska kyrkans öfverhufvud, för han det världsliga regementet, och kanske ännu mera maktlysten än äregirig, är han för klok att eftersträfvä den värdighet, som han icke ens behöfver för att befästa sin makt. Han vet föröfrigt att Karl Knutsson störtades för sitt konungadömes skull, emedan prelaten sjelf och öfrige stormän icke ville såsom konung erkänna en man, jembördig med dem sjelfva. Under det han likväl i strid med egna försäkningar ingått förbindelse med Danmark, skall han veta att sörja för egen säkerhet. Han skall vid Konung Kristierns möjliga inkallande göra förbehåll, hvarigenom unionsföreningen endast må blifva en täckmantel för riksföreståndarens välde.

Lika omtänksam som rastlös verksam, har prelaten redan första dagarne jemte sin nya slottsfogde genomsett borgens förräder af krut och skjutvapen, starkare besatt det gamla fästet och iakttagit alla nödiga anordningar till försvar. Det kunde nämligen hända att Karl Knutsson erhöile bistånd af sin vän, konung Kasimir, och återkomma bättre rustad än man trott, för att göra anspråk på riket, der — prelaten kunde icke förneka det — konung Karl ännu var kär för många.

Riksföreståndaren har äfven gjort sin rund kring slottets inre.

Det är eget nog att genomvandra alla dessa salar och gemak, der icke allenast minnesmärken finnas från de

många olika regenter, som här under århundraden vexlat med hvarandra; utan främst efter den sista konungen, Karl Knutsson, hans bittraste ovän, hvars gäst han likväl så mången gång har varit.

Han ler föraktfullt åt allt detta begär efter prakt och ett lysande uppträdande, som skönjes öfverallt; ifrån rustkammarens guld- och silfverbeklädda kyller och harnesk samt dyrbara hästrustningar, mera tydande på riddarspel än allvarsamma krigståg, till riddarsalens blanka sköldar, hvilka voro ditsatta endast som prydnad jemte kostbara dryckeskärl, allt tillbehör för gästabud, men föga vittnande om allvaret hos en regent, hvars rike ständigt oroades af fruktansvärda krig.

Ett par andra rum innehöllo särskilda dyrbarheter, massiva skåp med silfverinläggningar, en och annan tafla af tyska mästare och ett stort väggur, hvars pendel slog sina vanliga taktmässiga slag — allt ovanliga konstverk för sin tid, hemförda från utlandet — för öfrigt stora silfverstakar och taffelspel, ännu uppställda efter konungens sista fest, der hans gäster under spelets gång beredde hans fall.

Prelaten mindes det nog, men hans kännareöga hvilade här på konstverken endast för att bedöma värdet af nya tillhörigheter — det är ju den besegrades lott att förverka de egodelar han icke kunnat försvara.

Dörr efter dörr lästes upp och igen, men ännu flög prelatens öga likgiltigt förbi hvad han såg, sökande något annat, något mera — man hade nämligen icke ännu funnit skattkammaren.

Återstod allenast en trappgång. Slottsfogden förklarade att den ledde till fruntimmernas våning. Riktigt, prelaten kände igen den, men detta hindrade icke hans steg.

Deruppe var dörren till konungadöttrarnas gemak. Fogden såg frågande på riksföreståndaren, men denne pekade då på dörren midtemot.

Den öppnades, men det var endast en försal och föröfrigt tomt derinne, intet som ens tydde på att den på länge varit bebodd. Midtför synes en dörr som icke alle-

nast är stängd med lås, utan med en jernbom. Ingen af nycklarna i fogdens väldiga knippa vill passa till det konstiga lås, som håller bommen fast vid ringen; men in- tet hinder får vara en omöjlighet och medel måste an- skaffas för att bryta jernringen ur dörren.

Under det prelaten väntar härpå, står han ensam — kände han också här igen sig och föresväfvar honom möj- ligen en tanke att afstå från lusten att träda derin? Hvad han än tänkte, har han dock fattat sitt beslut och ger ett befallande, till och med påskyndande tecken om dörrens öppnande.

Jernringen gaf vika och till sist fanns äfven nyckeln till sjelfva dörren, hvilken knarrande, liksom ovilligt gick upp.

»Hm! hvarken skattkammare eller ens lönrum», ytt- rade sig fogden, under det han likväl ganska nyfiket steg in strax efter prelaten, som stannade först midt i rummet och såg sig långsamt omkring.

»Hå, der är ju ett skåp», fortsatte slottsfogden »det kan innehålla något! Se, ers högvördighet, här äro dyr- bara skrudar och till och med sjelfva kronan!»

Då vände sig prelaten om — han såg nästan upp- rörd ut — och pekade befallande mot dörren.

Betagen af högsta förvåning, begrep likväl fogden den alltför tydliga meningen, och begaf sig derifrån, lik- väl icke längre än till yttre salen, der han kunde skåda tillbaka in genom den halföppna dörren.

Han såg prelaten gå fram till sängen, på hvars mörk- röda sindalstäckel låg en fruntimmerskappa, himmelsblå till färgen med hvita bräm. Föröfrigt syntes endast en kudde, kantad med gulnade linnespetsar och på bordet bredvid sängen stod ett krusifix jemte en messbok samt ett utrun- net timglas.

Prelaten upptog messboken, hvaruti han bläddrade länge, som det tycktes alldeles försjunken i tankar, till dess han med ens lade boken ifrån sig och gick till det uppslagna skåpet.

»Det är bruddrägten», mumlade han, »jag känner

igen den — kröningsskruden äfvenså, och der *kronan*, drottningkronan som jag satte på hennes hufvud!»

Han vände sig nu hastigt bort och gick med raska steg ur rummet. Då han derute varseblef slottsfogden, sade han kallt och befallande: »Stäng dörren till, der — ingen får komma derin!»

Derefter fortsatte han sin gång med fasta steg trappan utföre.

Innan slottsfogden läste dörren kastade han ännu en forskande blick in i det hemlighetsfulla rummet och nu slog honom minnet af hvad man berättat om »drottningens dödsrum», som konung Karl hållit i vördnad; men han visste dock icke att åsynen deraf påmint prelaten om brutna löften.

Riksföreståndaren var sysselsatt vid sitt arbetsbord, då Helmik, numera kanik i Upsala och sin höga förmans kansler, inträdde med nya bref och dokumenter.

Han lemnar främst en skrifvelse från domkapitlet, hvilket i underdånighet frambär sin tacksägelse till erkebiskopen, som offrat lif och blod för fäderneslandets och den heliga kyrkans försvar.

Helmik tillägger derefter: »att man i Upsala domkyrka hållit *Te Deum* för sin primas —» men här hejdar sig den nya kanslern, fullbordar icke det latinska uttalet: »*primas sueciæ*», utan tillägger på svenska: »*Sveriges förste*.»

Prelaten nästan ryckte till, ehuru han icke yttrade något. Den sluge Helmik hade dock sett ett uttryck, likasom af en nyuppfattad tanke, sväfva öfver hans uppsyn.

»Tag hit, Helmik», yttrade han något hastigare än vanligt och räckte ut handen, »hvilka vidare bref medför ni der?»

»Högvärdigste — det är konungadötrarnas förlämningsbref.»

»Näväl! Ni har naturligtvis till dem framfört min helsning?»

»Fru Kristina Gyllenstjerna undanber sig ers högvördighets besök.»

»Jag var beredd derpå. Hur emottog hon underrättelsen att jag redan gått i underhandling om herr Eriks befriande ur fångenskapen i Danmark?»

»Fru Kristina är öfvertygad att herr Erik icke skall mottaga sin frihet, om dermed förelägges honom att bryta trohetseden emot hans laglige konung.»

»Bah! Hon känner icke sin herre och man.»

»Eller snarare», inföll Helmik med sitt glatta leende, »hon vill icke *synas* känna sin herre.»

»Det vore just likt Karl Knutssons stolta dotter! Hon vet icke emellertid att herr Erik redan fikat efter riksföreståndarskapet, om det icke hade omöjliggjorts genom hans tvungna försvar af Borgholm och yttermera genom hans fångenskap i den kritiska stunden.»

»Herr Erik Gyllenstjerna är dock en svåra rik man och har förbindelser såväl i Sverige som i Danmark.»

»Visserligen — han kan också ännu blifva oss nyttig. Ni underrättade föröfrigt konungadöttrarna att man ämnar förändra deras vistelseort?»

»De voro redo att genast lemna Stockholms slott, ers högvördighet; underrättelsen syntes öfverensstämma med deras egna önsknigar.»

»Jag tror det nog. Hvarter beger sig då fru Kristina?»

»Jag framförde ers vördighets helsning att *herr Erik Gyllenstjernas fru* egde rättighet att sjelf bestämma sin vistelseort, ehuru de yngre prinsessorna måste foga sig uti hvad man för dem hade utsett.»

»Nå — vidare?»

»Då jag nämnde hvilka gårdar äro upptagna uti förläningsbrevet, valde fru Kristina Svartsjö kungsgård.»

Erkebiskopen gjorde en medgifvande böjning.

»Men», återtog Helmik, »fru Kristina blef djupt gripen vid underrättelsen att skiljas från sina unga systrar.»

»Såå — men hon vidblef dock att sjelf dröja i landet, kanske ändå för att afbida herr Eriks återkomst.»

»Det föreföll som om hon hälst velat jemte sina systrar lemna Sverige; men hennes helsa tyckes icke tillåta en sjöresa under denna svåra årstid.»

»Det är sannt; man har sagt att fru Kristina varit sjuk», afbröt prelaten otåligt, såsom om ämnet mera besvärade, än väckte hans deltagande.

Utan att synas märka det, tillade Helmik: »Hon ämnar likväl ledsaga sina systrar ombord och beger sig omedelbart derefter till Svartjö.»

Prelaten nickade, men yttrade intet vidare.

Kaniken höjde då sin beslöjade blick, hvarunder hans ögon irrande och forskande betraktade sin förman, nästan som fann han en förnöjelse uti att fortsätta ett ämne, hvilket synbarligen besvärade riksföreståndaren.

»Fartyget är rustadt och afgår genast, enligt ers högvördighets befallning, ehuru vårstormarna fortgå ännu och resan kan blifva äfventyrlig nog. Fru Kristina gjorde också en anmärkning derom, hvarjemte hon förklarade att hennes fader, konungen, icke velat tillåta prinsessorna följa honom för den svåra sjöresans skull.»

»Mig synes mest förenligt med fadersömheten att hafva de unga döttrarna under egen vård», afbröt prelaten hänfullt, »jag anser att ingenting bort hindra dem att följa fadern i hans landsflykt.»

»Så yttrade sig också jungfru Magdalena, som synes lika stolt som oförskräckt. Hon tyckes ha mod både för sig och sin yngre syster — den unga Margareta förefaller mild och barnslig som hennes moder, drottning Katarina.»

»Tag hit förläningsbrevet!» afbröt ånyo prelaten. »Jag vill se hur det lyder.»

»Det är uppsatt enligt rådsherrarnas beslut, högvördigste.»

»Jag förstår — förmodligen i enlighet med herr Arends begäran, då han uppgaf slottet, han ville naturligtvis freda sig så godt sig göra lät från det åtagna ansvaret! Svartsjö kungsgård och Härseme (Häradshammars)

socken i Östergötland, jemte försäkran om oqvald besittning af allt fäderne- och mödernegods — i sanning en ganska vidtomfattande förläning!»

»Särdeles som det icke hafver sig så lätt att skilja emellan de så kallade »fäderne»- och kronogodsens», anmärkte Helmik, i det han lemnade penna och sigill: »Ämnar ers högvördighet skrifva under?»

Riksföreståndaren reste sig från stolen, slungade på sin förtrogne en sträng, nästan harmsen blick och räckte ut sin hand, hvarpå den blixtrande ädelstenen just utmärkte det befallande fingret, som pekade på dokumentet:

»Ändra den sista meningen der och skrif: af *fädernegodsens* förlänas, endast de som Karl Knutsson egt innan han blef konung.»

»Ers vördighet», utropade kansleren bestört öfver resultatet af hans egen djerfva anmärkning. »Ers högvördighet, detta är dock rådets enhälliga beslut!»

»Men icke ännu godkändt af rikets föreståndare.»

Den underdånige kansleren satte sig ned och skref såsom honom blifvit befalldt. Derefter räckte han brevet till riksföreståndaren, som såg granskande deri och nickade medgifvande, innan han vände sig bort, gående tankfull fram till fönstret.

Helmik såg med förvåning efter denne man som vågade ändra rådets beslut och förminska förläningsbrevet, under det han derjemte, rådet ovetande, bortsände konungadöttrarna i landsflykt, knappast förunnande dem en fotsbredd jord i det land, der han var herrskande.

Efter ännu en blick på den mäktige mannen, bugade sig Helmik djupare än förr och lemnade rummet i det han mumlade: »Han är sannserligen redan en *rikets förste!*»

4.

Prelaten är allena. Han korslade enligt vanan sina armar, för att derigenom mera slutet inom sig sjelf, kunna tänka.

Men det gick ändå icke för sig att nu sammanfatta tankarna. Ehuru ensam kände han sig störd, utan att egentligen veta hvarför.

Han hade nämligen icke lagt märke till huru stormen, som derutanför svepte omkring den gamla borgen, också hven igenom torngluggarna och knakade i sjelfva fönstren af det rum han bebodde. Han hade just valt sin bostad i en af tornets kamrar, för att vara ostörd af stadsbullret nedifrån; måhända också för att kunna öfverskåda det hela. Det var rikets hufvudstad han kunde se under sig, och den kunde ju förefalla såsom en representant af det rike, der han var herrskaren.

Nästan omedvetet steg han upp på fönsterpallen och skådade ut.

Hans öga flög öfver holmarna och vattendragen, Norrström som i ständigt spelande forssar förenar Mälaren och saltsjön, de rika borgarhusen som skymtade fram emellan kyrkor, klosterbyggnader och helgeandshus, alltsammans begränsadt af stadsmuren med sina torn. Hans likgiltiga öga öfverflög alltsammans utan att lifvas af den vackra tafan, som likväl nästan ödmjukt tycktes utbreda sig framför honom. Men som sagdt, hans tankar voro förstördda, eller kanske snarare upptagna af något som han färfängt ville följaga.

Lika maskinmessigt uppsteg han i ett annat fönster.

Der lågo utom söderport några färtyg, ehuru ankrade i hamnen, likväl vaggande oroligt för hvarje vexlande väderil. Ute på reddan syntes ett skepp, som det föreföll segelfärdigt, trotsigt höja sina master emot den hotande stormen.

Åsynen af detta skepp fästade prelatens uppmärk-

samhet. Äfven varseblef han ej långt från fartyget en roddbåt, hvilken just dök upp på en våldig våg, hvarefter den försvann, dock för att åter blifva synlig, der den kastades fram och tillbaka mellan störtsjöarna.

Uti båten, som tycktes förd af flera säkra roddare, sutto dessutom flera personer och ehuru de voro insvepta i sina kappor, hade hans skarpa öga igenkänt, eller åtminstone förstätt hvilka de borde vara.

Hans likgiltiga blick förändrades, liksom förstorades under det han böjde sig framåt i det djupa fönstret, harmsen öfver smårutorna, som hindrade honom att se.

Der var dock en hake i fönstret, väl något förrostad, men den måste vika; hela fönstret måste vika, om det också skulle fångas af vinden. En skarp väderil träffade honom i detsamma fönstret flög ut; men nu skulle ingenting hindra honom att se allt hvad som tilldrog sig derborta.

Den lilla båten kastades snart nog emot skeppet och syntes derefter icke till. Hade den möjligen lagt till på andra sidan, eller var den försvunnen i vågornas djup? Det kunde icke skönjas deruppe ifrån tornets höjd.

Genom prelatens lemmar flög en rysning. Kom det sig af stormilens kyla från den öppna fönstergluggen, eller var det manne en inre ovilkorlig fasa, som genomträngde honom?

Ögonblicket derefter tog likväl hans lugna besinning öfverhanden och innan han ens visste båtens öde, slogo hans pulsar i jennare gång.

Likväl blickade hans öga skarpt och forskande, alla hans sinnen tycktes sammanfoga sig till ett — han *ville* och han *måste* dock se hvad som skedde derute på fjärden.

Riktigt — det var ju endast en onödig fruktan, om det ens varit en sådan — der kom roddbåten åter fram vid sidan af det gungande fartyget, hvarifrån den nu åter aflägsnade sig, påskyndad af den hjälpsamma vinden, ty vinden förde inåt hamnen.

I det ensamt återvändande fruntimret kunde nu prelaten med säkerhet igenkänna fru Kristina Gyllenstjerna. Stormen hade emellertid något lagt sig och roddbåten

gick därför jemnare med hjälp af den förliga vinden, under det fartyget ute på redden höjde alla segel och lät sin köl klyfva den motvilliga vågen. Ofvan relingen syntes konturerna af tvänne spensliga gestalter, som hviftade med sina slöjor. Prelaten mera anade än såg, att det verkligen var konungadöttrarna, som sände sitt afsked, icke allenast till systemen som de lemnat, utan till hemmet och sjelfva fäderneslandet.

Fru Kristina hade besvarat den sista helsningen och derefter sänkte hon hufvudet, höljande sitt ansigte med händerna. Var skilsmässan henne för svår att skåda med öppen blick, eller sänkte sig det stolta hufvudet i sorg att nödgas stanna i det land, der man förskjutit så många af hennes närmaste.

Prelaten trodde det senare och dervid smög en ovanlig, sällspord känsla genom den hårda mannens hjerta. En hägkomst, en af hans lifs bästa, föresväfvade honom. Det var nämligen en liten tilldragelse från år tillbaka, då Kristina såsom ett sexårigt, älskligt barn af honom hade räddats undan folkträngseln och i sin tacksamhet slagit armarna omkring hans hals.

Dermed förknippade sig äfven tankeförbindelsen med ett annat minne, ännu mer dyrt och djupt, hans hela lifs förborgade minne — Katarina! Han tänkte ett ögonblick på huruvida han hade vanhelgat dessa minnen, då han nu hade offrat dem alla för att uppnå sitt stora mål, till och med hade offrat sitt löfte till den döende Katarina.

»Männe ett människohjerta förädlas eller försvagas af den jordiska kärlekens känsla?» så frågade han sig sjelf, »skulle den menskliga kärleken icke vara endast en ovärdig lidelse?»

Prelaten vände sig hastigt bort ifrån fönstret, för att på en gång undgå synen derutanför och kufva sin egen tankegång; men ändå såg han det bortseglande skeppet och den ensamma båten, ännu hvirflade hans tankar liksom stormilen genom tornfönstret, vittnande om brottsjörarna ute på fjärden.

Han steg långsamt utför fönstertrappan, kastade huf-

vudet tillbaka och drog ett djupt, kraftigt andetag, dermed förjagande något otänkbart, något underlägset, dåraktigt; med ett ord något som icke hörde honom till, icke tillhörde hans kall och hans mål.

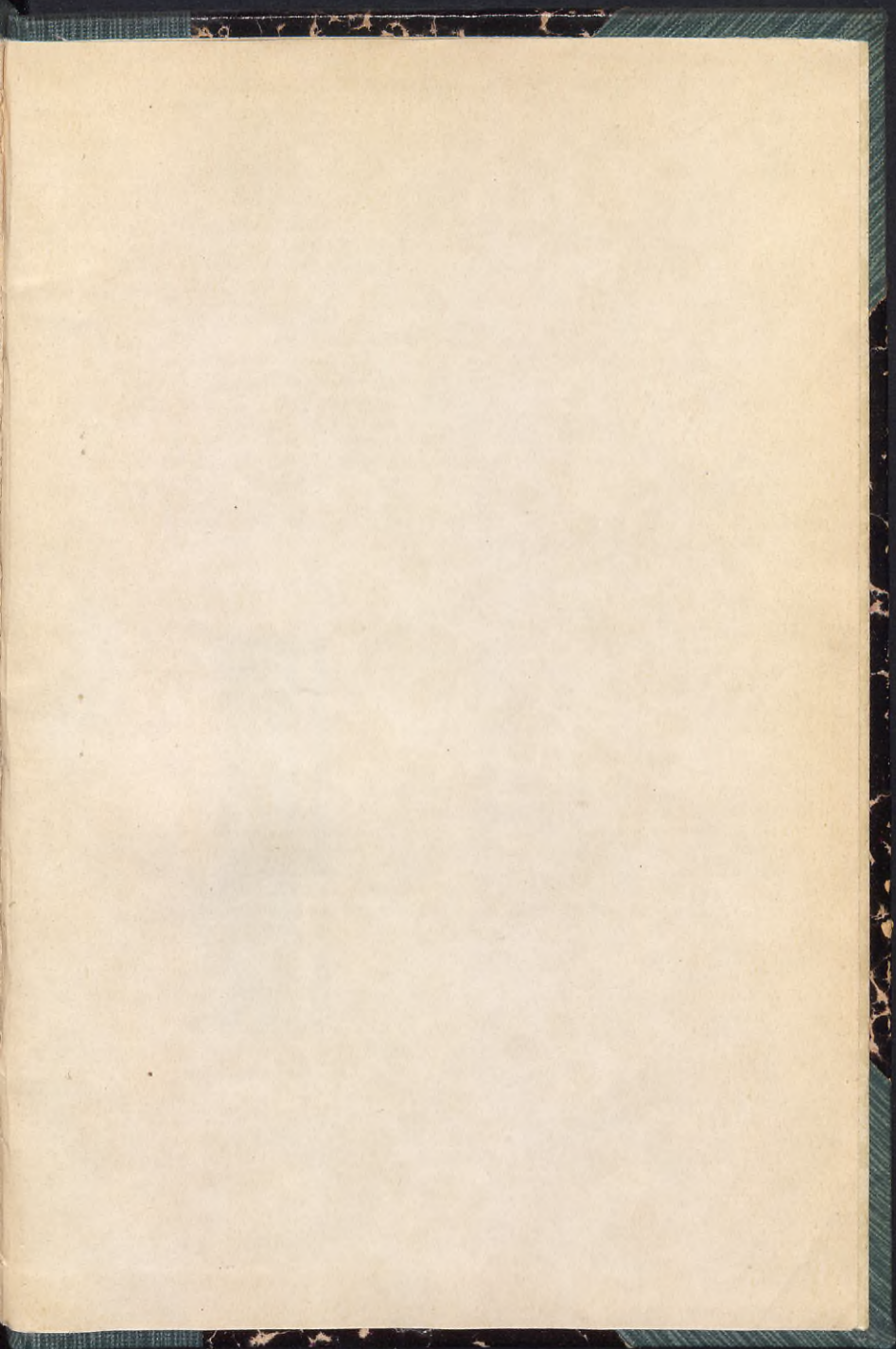
Vid målet var han också nu. Ensam, ostörd och i besittning af makten.

Så gestaltade sig prelatens tankar under det han stannade vid bordet. Och då han der upptog förläningsbrevet för att tillförsäkra de landsflyktiga konungadöttarna sina tilldömda egodelar, hade redan hvarje skymt af deltagande försvunnit ur hans uppsyn. Det var icke ens den maktegande som tillerkände dem en rättvisa, utan det var herrskaren som tillkastade de värnlösa en nådegåfva.

Riksföreståndaren tog nu pennan och skref under rådsherrarnes beslut: »Bekräftadt af oss, Jöns med Guds nåde, Upsala erkebiskop och *Sveriges förste.*»

SLUT.

6000195195

Göteborgs universitetsbibliotek

